

QVÆSTIO XIX.

Contingit etiam querere, an maritus teneatur vxori in alere, quam duxit, nulla facta dotis mentione, & que cum diues sit interpellata a viro, non vult colubere dotem, & videtur primo a spectu, maritum esse obligatum ad alimenta, nam diximus in titulo, quibus debeantur vxorem, in questione, an maritus teneatur alere vxorem, quod vxorem ducens, si nulla constituta dote, teneatur nihilominus illam alere, quod si nulla sit de telig. & sumptu. Innocent. in c. per vestras, de don. inter vir. & vxor. Specul. in tit. qui fil. iust. legit. §. 1. numer. 18. glo. Cyn. Bart. Bald. Roma. Alex. Guid. Papæ, & alij citati in loco prædicto res verò deciuo esset frustratoria, si maritus posset denegare alimenta, et si dicatur hoc procedere, quando vxor non habet aliunde fecus si diues sit respouderit vendicare sibi locum etiam in vxore diaste, per id quod voluit Bartol. in leg. 2. in princip. name. 1. ff. solut. matrimo. vbi inquit, quod vxor, que sine [1] commemoratione dotis fuit ducata non cogitur seipsum dotare. §. sic itaque. ver. si quis enim, in Authen. de nupt. & §. quoniam, in Authen. quibus mod. natur. officio. legit. Nam frustra quereretur, si teneatur se dotare, quando non haberet bona, ex quibus posset dotem constituisse, & Bartol. sequitur Parpal. numer. 93. & Rip. numer. 43. vbi allegat hoc tenuisse Alexand. duobus in locis, & mouetur ex l. final. C. de repud. vbi poena imponatur indotatæ mulieri, que repudiit mult. sicuti imponitur marito, atque ita loquitur text. quando est indotata, sed habet bona. facit etiam ratio, quia sibi debet imputare maritus, qui nihil conuenit de dote: cum tamen sciret, vel scire deberet matrimonium afferre secum multa onera, & imposita facit l. veteribus ff. de pact.

Adde, quod si vxor cogi posset et se dotandum, sequeretur, quod ex longa viri possessione bonorum, que erant vxoris, posset inferri et dotis constitutionem, quia si quis posset possidere rem quam alius teneatur tradere, [2] præsumitur illam tradidisse, leg. 2. vbi glo. & alij. C. de acquir. posses. facit l. pen. ff. pro leg. cum alij apud Aleia. in tract. præsumpt. reg. 2. præsumpt. 2. num. 1. & sequi, sed tamen est falsum, quia mulier non confertur bona sua dedisse in dotem, vetis si maritus [4] illa possiderit longo tempore sciente vxore. Bart. in quest. 7. incipien. mulier habens, colum. pen. ver. aut non præcedit talis contractus, Castren. in consil. 39. colum. 2. ver. nec obstat, volam. 1. Alexand. in consil. 44. num. 2. volu. 5. & tradauit late in consil. 94. numer. 4. vbi allegauit Rom. Bald. Nouell. Gorad. Socin. Inn. & alios, & si marito semel placuit vxorem habere indotatam, non debet id ei postea displicere, c. quod semel, de reg. iur. in 6.

[5] Præterea dos non est de natura matrimonij, quia consistere potest sine dote, etiam si mulier habeat bona, l. si. C. de repud. i. ex his. C. de donat. inter vir. & vxor. Corne. in consil. 117. volum. 4. Calcan. in consil. 11. cum ergo non fuerit promissa, non potest peti, argumen. tex. in l. 1. C. de heret. vel actio. vend. vbi dicit, non esse petendum, quod de tempore contractus non fuit promissum, & declarat ibi Bal. numer. 6. & in contractibus omniū, habetur [6] pro omniū. I. quidquid asserit, de ff. de verb. obliga. & cum dote fuit vxor illi non nupsisset, & non obstat glo. in leg. obligatur. l. lege. ff. de actio. & obligat. que vult, quod pater teneatur filiam dotare, etiam si nupta sit, quia ex loquitur in patre, qui teneatur non solum matrimonio filiam collocare, sed etiam do-

tem dare, qui idcirco licet vnum impleuerit collocando in matrimonium, non est tamen liberatus ab alio, id est, ab onere dotandi, & illam glo. ita [7] intelligunt Bald. Imol. Rom. Alexand. & alij in l. 1. ff. solut. matrimo. vbi Rip. numer. 55. idem Bald. in l. fin. num. 8. C. de sentent. que sine cert. quantia. profer. las. in §. fuerat, nume. 97. Inquit, de actio. & in l. si donatus. §. 1. numer. 1. ff. de condit. ob caus. Padill. in Auth. res quæ. no. 73. C. commun. de leg. Cordub. in l. si quis a liberis. §. si quis ex his, numer. 1. ff. de liber. agnosce.

Verum aliud visum est Bald. in d. l. fin. num. 9. C. de sentent. que sine certa quant. vbi dicit, quod si vxor est diues, cogitur dotem dare marito petenti, & sufficienti onera matrimonij, alias potest domo expelli, quia iniquum est, quod maritus aliat illam, que cum possit seipsam dotare, non vult, per glo. in §. fin. in ver. onera, in Authen. de non eligen. secum. nub. idem dicit in ciuitatis. num. 3. & §. de proba. vbi ait, quod maritus cum incipit sustinere onera matrimonij, petere potest, quod vxor se dotet, quia est honestum, & sicut petente filia, pater cogitur eam dotare, ita vxor dotem dare debet petente marito, sequitur las. nume. 4. in d. leg. si donatus. §. 1. ff. de condit. indebi. allegat in argumentum, glo. in d. leg. obligatur, & subdit, quod maritus potest illam expellere, & videtur hoc tenere quoque Guido Pape in quest. 439. numero primo. verlic. sed pater vbi dicit, quod maritus non teneatur alere vxorem, quam duxit sine dote, quando habet patrem diuitem, tradit ergo magis non etiam alenda, quando ipsa est diues, cum multo facilius se alere possit, qui habet, quam qui solum habet iudicis officium, vel actionem, minus enim est actionem habere, quam rem, l. minus est. ff. de reg. iur. probauit etiam opinionem illam Lupus in d. cap. per vestras, in §. not. 3. incip. amplius etiam possunt prædicta, folio rubi 136. dicens, quod si vxor recuset id facere, potest expelli, & alimenta priuari, quia dos non est quod separatum a matrimonio, [8] sed connexum, & consummum, cap. de prudentia, de donatio. inter virum & vxorem. ratione autem connexitatis maritus, qui contraxit matrimonium sine dote, petere potest quod vxor se dotet, & subdit, hoc modo intelligi quod dictum est, vxorem indotatam alendam esse a viro, & in tantum dos est de consequentia matrimonij, quod si iurauit quis [9] pater illam ducere in vxorem, non teneatur accipere, si dotem non constituit secundum Bald. in d. cap. iurauit, quem sequitur Lup. loco prædicto, idem tenuit Cordub. in d. leg. si quis a liberis. §. si quis ex his, numer. 65. & pro hac parte facit quod voluerunt Cyn. Bald. Salic. & alij in l. quod in vxorem. C. de negoc. gest. vbi dicunt, quod vxorem infirmam non alit maritus, quando impeditur operari, & ipsa habet aliunde. [10] licet sit dotata. et si dicatur, quod casus non est similis, quia tunc idcirco non alit, quia uno operatur: respondet, quod pari modo non operatur vxor, quando a marito expellitur, et quod nolit seipsam dotare, quod si adhuc infirmas, quod habetur pro operante, cum sit expulsa, & per eam non fiat: dico, quod procederet, si fuisset expulsa sine causa, secus quando cum causa, quia scilicet non vult se dotare, pari ergo sunt, quod non operetur, quia sit infirma, vel quod nolit se dotare, vltra quod maritus non cogitur obsequia recipere ab vxore. Non obstat igitur, quod si nulla, quia intelligitur quando vxor non habetur [11] bona, ex quibus posset se dotare, ita declarat las. d. l. si donatus. §. 1. sup. d. §. 2. post.

posset etiam d. l. quod si nulla procedere, si maritus non petat, quod vxor se docet, quia interitum est a-
lenda: beneficium enim predictum quod vxor di-
ues teneatur seipsam dotare, locum habet marito
petente, argumento l. de pupillo. §. qui opus. si. de co-
pe. noui nunciat, ubi iudex non [12] impartitur offi-
cio suo non petenti, etiam quando aliquid debetur
ipso iure, glossa in l. i. cumus, in vers. ipso iure. C. de in-
offi. testamen. & glossa in l. i. conat. C. de compen-
sati. in eo etiam si verba sint practica [13] & necessita-
taria. Inter in cap. penult. de iud. ubi interit, quod etiam
mandat statum iudicari cum consilio sapientis,
intelligitur tamen li petatur, & plura similia con-
gerit R. in l. 4. §. hoc autem iudicium, numero pri-
mo. & seq. ff. de damn. infect. sic emptor licet debeat
[14] offerre pretium, tamen intelligitur si petatur
Bald. in l. 1. C. de his que sub modo, in l. 1. column. 3.
ver. queto, quid si est legatus. C. de vsur. & fruct. le-
gat. non enim vxor teneatur offerre dotem, sed satis
est viro petenti iuramentum non faciat, vt de cautione
[15] dicitur in l. 2. §. quod ait pater, si. quorum lega-
& in l. 1. §. non exigit pater in fin. si. vt in posses. le-
ga. l. si quis filius, l. stipulatio. ff. de collatio. bonor.
idem est in usufructuario, qui etiam debet offerre
[16] cautionem de vtendo & fruendo, l. 1. C. de usufruct.
& l. sed & si possessor, §. sed & si rerum. si. de
iurerial. tamen sat est iuramentum non faciat, quando
petitur ad proprietarium, & ante petitionem, iudum
non esse in mora, sed etiam facit fructus suos, [17] si
bona tunc eis percipit, Bartolin. in usufructu. C. de
usufruct. ubi Bald. columna 1. ver. concludit ergo
iuratus casus, & Salice. in l. 1. column. fin. C. eod. tit.
invol. in c. cum conllet. colu. 4. ver. sed iuxta predicta,
de pigno. Dec. in cons. 67. num. 3. Ruin. cons.
vlt. num. 26. volu. 1. Socin. lib. cons. 7. num. 8. volu. 1.
Ber. cons. 60. num. 50. volu. 1. Nat. in cons. 457.
in l. ubi ergo maritus tacet, & non petit quicquam
ab vxore, sed simpliciter recusat aliter venut cogenda
da iureiurati si peteret eam dotati, & ipsa reculan-
te expelleret, ut procedit decilio Baldi in d. l. fin.
C. de sent. que line rer. quantita. piofer. Non obstat
etiam doctrina Bartolin. in d. l. 1. in princ. si solus ma-
trimon. quia illa glossa solutio, quam sequitur, &
declarat Bartolin. ibi, non est communiter approbata.
Respondet secundo quod Bartolin. nihil allegat ad
probandum quod vxor non teneatur se dotare, &
sua que allegat, id non probant, vt potest videri.
Tertio verum est, quod maritus non practice cogit
vxorem ad dotandum seipsam, sed bene potest ubi
lab cogere & causatione, quia si recusat expellitur, &
de negatur sibi alimenta: duplex enim est necessitas,
vel coactio practica scilicet, & causativa, & repe-
tatur etiam coacta voluntas [18] qui tamen voluntas
est, vt per glossa in l. velle non ei datur, ubi Dec.
& Cagnoli ff. de regul. iur. Non obstat etiam quod si-
bi imputare debet maritus, qui vxorem duxit indo-
tatum, & quod ex post facto displicere sibi non po-
tuit, quod a principio placuit, quia maritus ducen-
do indotatam, non ideo renuntiavit future dotatio-
ni, sed tacite cognoscere videtur de futura dote, de
qua ponit Bald. in d. e. iuravit, de probatio. Saltem
tali dote, que conueniet ubi, & vxori, iuxta l. mu-
lier bona, & l. quarto. ff. de iur. dot. ita respondet Lu-
pus loco supra citato, ex quibus desumit eum po-
tuit responso ad alia, vt non sit necesse sigillatim ad
omnia in contrarium citata respondere, vide tamen
Bald. Nouell. de dot. par. 7. priuileg. 4. ubi multa po-
nit ad propositum huius questionis.

SPMMARIA.

- 1 Maritus iussit negat alimenta vxori, quia recusat do-
tem constituere, quando semel constituta, sua
esset. q. maritus non datur alio de institutione.
- 2 Maritus non presumitur velle vxorem docere sine
dote.
- 3 Vxor indotata spernit ad vxorem.
- 4 Exceptio enim minor agitur.
- 5 Exceptio facilius comparatur alio.
- 6 Falsum non videtur, quod legatum non est falsum.
- 7 Falsum legatum non retrahitur, id quod denotat
ad casum, a quo non potuisset excipere.
- 8 Nullum a principio, non censetur tractu temporis.
- 9 Satis datur tunc dicitur, quando dicitur, non quando
deficit factu dote.
- 10 Versum in voluntatem alienam non dicitur, quod non
datur versum.
- 11 Possessor non dicitur, qui ita possessionem est adeptus,
vt eam suam restituat.
- 12 Possessio non dicitur tradita, qua possessum reco-
perat.
- 13 Falsa impunita sibi datur in legitimam, nisi ea non sit
pena se remanens.
- 14 Fideiuber qui promissus, non teneatur iuram fidei-
bere, si primo loco datus efficiatur non solvendo.
- 15 Principum superueniens inopia sibi datur ad credi-
torem.
- 16 Debitus species liberatur specie extinguita.
- 17 Debitus generis non liberatur re extinguita.
- 18 Noua que inueniuntur, non indigent iuramento.
- 19 Fideiuber cogitur debitor, si noua causa suppetat.
- 20 Debitus etiam in iudicio sibi datur, cogitur fidei-
bere ex causa noua.
- 21 Fideiuber de nouo reuertitur debitor, si datus fidei-
us auctus suum substantiam.
- 22 Dispositio quolibet intelligitur rebus sit, sentibus.
- 23 Fideiuber qui tractatur officio iudicis, non liberatur
d. ordo fideiuberem, qui postea lapsus sit facul-
tatem.
- 24 Lasciuari in mo debet cum aliena iustitia.
- 25 Eiusdem non debet reuocari in contrarium dote.
- 26 Eiusdem debet pro dote, quando tradita fuit pro re
libra & propria.
- 27 Fuit in dote an debetur, quando dedit in dotem
bona fidei commissa suppetit, cum alia haberet.
- 28 Dolus dolum intelligi debet secundum legem,
quam aliegit.
- 29 Eiusdem quare pro dote non debetur, si cui pro ven-
duntione.

QVÆSTIO XX.

Alius est casus, in quo licet vxori alimenta ne-
gare, quando scilicet dos fuit euicta, & mari-
tus non potest agere de euictione: tunc enim si vxor
habeat alia bona, recuset [1] nouam dotem consti-
tueret ex aliis bonis suis, de negabatur illi alimenta: ita
voluit notabiliter Bald. Nouell. in tractat. dot. in 70
part. priuileg. 42. circa fin. mouetur ratione, quia in-
tentio partium a principio fuit quod matrimonio
non esset sine dote, & verum sit maritus [2] non
eam duxisset sine dote, vt inquit text. in l. fin. §. si
fucero. ff. de his que in fraud. cred. l. pure, §. penulti.
si. de except. doli. ponit Bald. Nouell. in eo. tractat.
part. 7. priuileg. 8. column. 1. circa primi. nec vxor li-
benter nubit sine dote, quia indotata [3] spernitur
ad viros. fin. C. ad Velleian. cum ergo petant bona,
& maritus subeat onera matrimonii, arguitur etiam quod
nouam dotem constituit: prout si vxor ager ad a-
limenta, iussit maritus excipiet de bona dote consti-
tuta, & omnis [4] exceptio nititur equitate, quia

NN 3

requitate, si de exceptio, doli, & hac ratione facilius datur exceptio [5] quam actio. Iurisperitum, si igitur nuda si de pac. & subdit Bal. Nouel. hoc esse bene notandum sequitur Cordub. in l. i. quis a liberat. si quis ex his, nune. 63. si de liber. agnos. vbi dicit quod hac opinio fultetur aequitate, & subdit quod datum non videtur in dotem id, quod non datur, allegat text. in leg. quocies, si qui satisd. cog. qui tamen hoc non probat, sed dicit quod factum [6] non videtur id, quod legitime non est factum, at dos dicitur legitime constituta, licet postea fuerit euicta, & non habetur pro non data, licet is casus [7] eueniat a quo non potuisset incipere. c. factum legitime, de reg. iur. in 6. i. in ambiguis, si non est nouum, vbi Deci. & Cag. si de reg. iur. licet econtra quod nulliter [8] ab initio est constitutum, non conuoluitur ex superuenientis causa, c. non firmatus de reg. iur. in 6. l. quod ab initio, si eod. tit. similiter non facit ad propositum text. in c. 3. de pact. quia si vxor dotem tradidit, iam completur, quod promissit, licet postea euincatur. Præterea ille text. loquitur, quando promissio præcessit, quo casu debetur euictio, ut dicam infra: nos vero loquimur, quando dos euincitur eo casu, quo nulla debetur euictio, sed melius facit text. in l. 1. §. quod ait pretotus, quor. leg. vbi satisdatum, [9] accipere debemus, si daret satisfactum, & l. i. pro pace, verum, verum autem, si de in rem verso. vbi non videtur versum, quod non durat [10] verum & ibi gloss. allegat multa similia, alia etiam conuenit Martini l. fin. num. 155. si de iustis. om. iudic. Tiraq. in l. i. vbi inquit, in ver. si suscepit liberos, nu. 175. & sequi. C. de reuoc. donat. & dicitur in l. non videtur, si de acquir. poss. quod non videtur adeopus possessio nem, [11] quia ita natus est, ut eam retinere non possit, & non videtur tradita possessio [12] quæ potest recuperari, l. ratio, in princ. vbi §. si de actio. empti. Tiraq. in tractat. de retrac. conuentio. §. 1. gl. vnica. num. 9. & sequi. vbi multa refert similia, ita ergo non videtur vxor se dotasse, quæ dotem dedit a tertio exinde euictam & facit quod inquit Bal. in l. quoniam Nouella, C. de inoff. testam. vbi & si filia iam dotata [13] teneatur dotem receptam imputare in leg. putari, C. eod. titu. tamen fallit, quando dos primo loco data non est apud filiam permanens, sequitur Capra in consil. 143. col. a.

[14] Contra tamen hanc decisionem facit, quod qui semel idonee fideiussit non tenetur iterum satisficere, si primus fideiussor dotis esset soluendo, Bartol. in l. 3. in fin. si de fideiussor. vbi eum sequuntur alij omnes, Bartol. in l. pratoris, l. 2. si de prator. stipul. vbi quod periculum superuenientis inopie [15] spectat ad creditorem, At. g. in l. a. in princ. si qui satisd. cog. & in l. quocies, si eod. tit. vbi quod debitor satisfaciendo satisfecit suæ obligationi, Institui. quib. mod. oblig. solu. in princ. Alde. Ange. & Fulgos. in l. si ab arbitro. numer. 11. si qui satisd. cog. Hostien. Anchar. Abb. Cast. Alexand. las. Maril. & Seraccha, quocitauit in consil. 18. cum 13 & seq. quod si is liberatur, qui dare fideiussorem promissit, licet fideiussor factus sit non soluendo, quanto magis debet vxor videri liberata ab onere dandi nouam dotem, quando dos data fuit euicta, cum tamen nullam dotem promississet.

Ex non obstat quod intentio partium fuerit ab initio matrimonium non esse sine dote, quia non ita simpliciter verum est: bene facit intentionem fuisse, quod matrimonium esset cum illa dote, proinde cum partes de illa cogitauerint, non de alia, equi-

videtur vxorem teneri ad vltimum se dotandam, quando illa fuit per euictionem extincta, licet extincta specie [16] liberata sit is qui speciem debet, l. si ex legari causa, si de verb. obligat. l. si onis abentum, si de solu. l. quod tes vbi Bartol. si cert. pet. & vbi Alexand. dicit quod communiter approbatur opinio Bartol. volentis, quod etiam procedat, quando genus vel quantitas debetur respectu certæ speciei, & vxor quæ cetera bona dat in dotem esse obligata ad certum quid determinatum, & ad nihil vltra: propterea illud pereat, extinguatur obligatio, & econtra, de eo qui [17] est obligatus indeterminatè dixit Deci. in d. l. quod te, nu. 25.

Mihi tamen placet opinio Bal. Nouel. tamquam maximam continens æquitatem, quæ enim de nouo [18] emergunt, nouo indignant remeio, l. de reate, §. ex causa, de interog. actio. Rolan. c. conf. l. num. 160. volum. a. ideo quando superuenit noua causa, debet [19] cogitari fideiubere, l. si creditor, si de princ. leg. cred. l. in onibus, si. de iud. & procedit etiam in iudicio [20] stricti iuris, Ang. Imola. & Cast. in l. a. in princ. vbi Alex. nu. 74. si solus. mauri. Afflict. in decal. 108. in fin. hinc est quod vbi præstitus fideiussor [21] substantiam suam amittit, tenetur debitor nouum de re. d. l. 14. quid ait pretotus, d. l. si ab arbitro, & d. leg. pratoris, & l. plan. si. vt in pos. leg. Tiraq. in l. huius, §. hoc sermone, in princ. nu. 19. si de verb. ligni. & maritus si suscepit onera matrimonij, sperans dotem fore penes se perpetuam remansuram, & quælibet dispositio intelligitur eo rerum statu [22] manente, quod seruus, si de cond. ob. caus. quæro, §. inter locatorem, si. loc. l. si fuerit, in princ. si. pro socio, l. cum quis, in princ. de solut. Lex facta in princ. si de vulga. alios citat Tiraquem. præfatum l. si vnum, num. 167. C. de reuoc. donat. dec. Pedem 91. nune. a. Præterea adductur, quod meo iudicio Baldi Nouelli defenditur aperta ratione: duplici enim de causa maritus tenetur vxorem alere, & quia dotis fructus percipit, & quia habet eam in obsequijs: alius verò causis cessantibus non tenetur alere vxorem diutem, ac cessat vbique in facto proposito, & prima quidem, quia dos est euicta, secunda verò quia maritus non vult vxoris obsequia recipere, promittit alere eam non tenetur: & non obstat quod iterum quis non tenetur fideiubere, quando fideiussor primo loco datus deest esse soluendo, quia illud procedit quando tenetur quæ officio iudicis ex æquitate: tunc enim si primus lapsus [23] est facultatibus, datur debet alius ex quo subest eadem æquitas. ita distinguat Bartol. in d. l. 2. si de fideiussor. Doctores in d. l. ab arbitro, vbi las. num. 11. Alexand. in consil. 60. numer. 4. volum. 5. & dixi in consil. 8. circa finem: hic militat eadem æquitas dandi nouam dotem, & ita dotando necessitas non descendit a promissione, sed ab honestate, & æquitate quadam. Non etiam obstat, quod debitor speciei liberetur extincta specie, quia hoc verum est quoad obligationem, quæ tenebatur, ut insurgit æquitas ne marito sine dote sustinente onera matrimonij diues locupletetur [24] eum illius iactura, c. locupletatur, de reg. iur. in 6. l. iure narrare, si eod. tit. Et quia conclusio nostra vendicat sibi locum in illis casibus, quibus euictio non debetur in contractu dotis, sciendum est quod regulariter [25] euictio non præstat in dote, quando eorum incipit a traditione, licet aliud sit quando incipit a promissione, est text. expressus in leg. 1. vbi notant omnes, C. de iure doc. vbi not. Bald. Salice. & alij, idem dicunt Dd. in leg. vnie §. 1. C. de rei vxo. actio. las. in §. fuerat, nu. 33. Institui. de actio. Bar. in l. fin. num.

fin. num. 23. de empt. & vend. Bal. Nouel. in d. tract. dot. part. 7. prouileg. 42. colum. 1. quoniam si mulier sciens bona esse aliena, vel alij obligata, dedit illa in dotem tamquam propria, & libera, [a6] tunc tenetur de euictione, seu de dolo, etiam si incepisset à traditione, ita volunt Cyn. Bald. & Salic. in d. 1. Alex. in consil. 176. nu. 5. in fin. vol. 7. Corn. in consil. 140. col. 2. vol. 2. Rolan. in tracta de sacro dot. quart. 58. in fi. vbi allegat Crau. & quoniam Bald. in consil. 457. volum. 4. dicit, quod maritus agit de euictione, quando vxor, quæ illa bona habebat, dote dedit de bonis subiectis retentioni, [a7] quæ deinde per mortem vxoris fuit euicta à subiectis, & eum sequuntur Crau. in consil. 186. n. 17. Rol. in d. q. 58. Phaut. in eod. tract. gl. 10. nu. 70. tamen hoc non debet intelligi indistinctè sed cū grauo salis, quando scilicet vxor sciebat rem esse subiectam fidei commissio, quia videtur tunc esse in doto, & decipere maritum, secundum Alexan. in d. consil. 176. nu. 4. versut. verum, quod ille, sequitur Rolan. in loco prædicto, & ratio, quia propter dolum perdit beneficium, vt videmus in vxore, quæ magnam dote promittit, quam tamen scit se non posse soluere: perdit enim prouilegium non conueniunt ultra quam facere possit, l. penult. de iure dot. dixi supra in quest. an vxori degenentur alimenta ob dotem non solutam, & hoc etiam voluit Bald. in d. consil. 468. in fin. volum. 4. dom. allegat l. 1. c. de iure dot. quæ à Dd. modo prædicto declaratur, & dictum Doctoris [a8] intelligi debet secundum legem, quam allegat Bar. in l. non solum. §. liberationis, ff. de liberat. legata, & in casu Baldi nulla cadit specialitatis ratio, quare magis debeatur eo casu euictio, quam in aliis, si incepit à traditione possumus etiam intelligere eum, quando dote constituto incipit à promissione, vt in d. l. ratio autem quare euictio non debeatur indistinctè in contractu dotis, quæ sit onerosus, cum debeatur in obsequio emptoris est, quia in emptione interuenit [a9] pretium, & iustum non est, quod emptor careat re, & pretio: at marito re euicta in his abest, ita declarat Alber. in d. l. 1. vbi Bald. d. 6. aliam reddit, sed subditiorum ponit Bal. ibi, nu. 7. quem vide, nã emptor potest stare sine illis extremis, re scilicet & pretio, unde cum vnum deficit, necesse est, quod alteri illius loco succedat: sed non est bona quia extrema illa sunt necessaria, quando in eis producitur emptor, at post factum esse potest sine vno extremorum unde valet factum, quod non debeatur euictio, nec pretij restitutio, vt sunt iura clara.

S V M M A R I A.

- 1 Vxor heretica & potius necanda, quam alenda.
- 2 Maritus non soluitur, quando separationem thori propter heresim vxoris.
- 3 Vxor propter heresim perdit dotem suam per adulterium carnale.
- 4 Dux fisco applicatur, quando vxor committit crimen lesæ maiestatis.
- 5 Vxor heretica non est alenda à viro.
- 6 Maritus potest vxorem hereticam expellere propria auctoritate non expectato Ecclesie iudicio.
- 7 Maritus vxorem penitentem in crimine heresis non cogitur recipere si ipsi sententiam diuortij ingessus est religionem.
- 8 Maritus post frustrationem adulterij contra vxorem non cogitur illam penitentem recipere, sed in causa heresis.
- 9 Maritus non tenetur altere vxorem de heresi condemnari, sed penitentem, quando fuit detra-

sa in carceres.

10 Vxor, quæ crimen lesæ maiestatis commisit, non est alenda à viro.

QUESTIO XXI.

DE vxore heretica, quod non sit à marito alenda, res esse videtur sine dubitatione, quia idem diximus in filio heretico, & in aliis personis, & talis vxor videtur potius [a] necanda, quam alenda, c. legi. 24. questio. 8. & si vxori negari possunt alimenta, quando committit adulterium, quanto magis priuabitur quando heretism committit, cum grauis sit crimen, & videmus, quod vxore [a] cadente in heresim conceditur à canone separatio thori, ca. de diuor. & c. fin. de conuers. coniug. vbi not. Ioan. And. Butr. & Abb. & non minus vxor perdit dotem propter adulterium spirituale, id est propter heretism, [a] quam propter adulterium carnale, vt per Doctores in dict. c. fin. vbi Abb. numer. 2, qui dicit esse notandum, & ponit late Didac. in epitom. de spons. part. 2. c. 7. §. 1. num. 4. & seq. vbi post Alber. Cardin. & alios dicit, quod hoc casu dos applicatur fisco nō autem viro, & non minus, quia videmus illa quocumque seruati pro crimine [a] lesæ maiestatis humanæ, argumento tract. in l. quancumque legibus ff. de bon. damnat. vbi Alber. post gloss. & Iacob. de Ane Nel. in tract. bannito. in l. par. 1. tempor. quest. 18. Bos. in tract. de publi. bonor. nu. 73. Clar. in Pract. crimin. questio. 78. num. 15. & per hanc rationem illa tenet [a] Gondisalu. in tracta. de hereti. questio. 15. nu. 9. cum ergo detur separatio thori debet etiam subtrahi alimentario, quia non tenetur maritus alere vxorem, quam non habet in suo leuitio, imò in crimine heresis maritus potest authoritate propria vxorem [a] hereticam expellere non expectato Ecclesie iudicio, vt est text. in ca. de illa, de diuor. vbi etiam dicitur, quod si maritus sic hereticus potest vxor propria auctoritate diuertere, & ibi Butr. num. 2. dicit esse ibi casum, in quo marito agenti posset sorio recuperare ad coniugem, quæ diuertit propria auctoritate abstat exceptio spiritualis fornicationis, quia nō potest fide salua esse tuta cum illo, Abb. nu. 2. qui dicit quod hæc est vna ex differentiis inter carnalem, & spirituales fornicationem, quia pro carnali vxor non expellitur propria auctoritate nisi delictum sit notorium, sed id licet pro spirituali propter periculum infectionis, Præpos. numer. 1. Godisalu. dict. q. 15. num. 10. difficultas tamen est, quando vxor ducta penitentia reddit ad gremium Ecclesie, & fuit à crimine absoluta, an maritus eam teneatur recipere, atque exhibere, & in hoc ego existimo mulierem alendam esse, quia si hereticus reuertitur ad fidem, cogitur alter coniugem redire ad habitandum, nec aliqua excusatur præter quam si post latam sententiam diuortij qui fuit [a] idelis ingreditur religionem, vt est text. vbi gloss. in cap. fin. de conuers. coniug. & ibi not. Abb. idem dicunt Butr. Abb. & Præpos. in cap. de illa, & in c. quanto, de diuor. Didac. de spons. d. par. 2. §. 5. n. 5. vbi allegat etiam Alph. à Castro. & quantum in fornicatione carnali aliud sit, quia maritus vxorem penitentem recipere non tenetur, tamen id est, quia maritus magis scandalizatur, & magis offenditur in corpore quam in anima vxoris, idcirco non cogitur illam post adulterium penitentem admittere, cum tamen illi teneatur cohabitare [a] post spirituales fornicationem, ita Butr. in d. c. fin. in fin. de conuersio. coniugato. addo, quod versatur in hoc fauor religionis,

NN 4

quod penitentes pie suscipiantur, et confisi de hominum non minus, quam de divina misericordia facilius ad conversionem perducantur.

Hæc tamen procedit, quando mulier in domum restituitur, quod si forte in carceres detruderetur, maritus illi non tenetur [9] alimenta ministrare, secundum Ioan. Lup. in rubrica. ff. de don. inter vir. & vxor. §. 64. num. 7.

Quæ dicta sunt de vxore hæretica locum habent etiam in ea, quæ læsæ maiestatis fait rea, quales fuisse illas mulieres; [10] de Beccalis Brixienles refert Gigas in tract. de crimine læsæ maiest. lib. 3. titulo de pœm. quas fil. in cur. questio. 5. in fine: nam etiam hoc casu vxor est indigna alimentis, quia vt supra tetigit etiam filij priuantur alimentis, & parentes, & alij. & dicam infra de marito hæretico.

SUMMARIA.

- 1 Vidua intra annum luctus ab heredibus patri non veri alitur, si diuici sunt.
- 2 Heredes mariti non alit viduam intra annum luctus si potest seipsum alere.
- 3 Vidua dicitur aliunde habere, quando ex sua industria potest sibi victum querere.
- 4 Vidua, vt dicatur habere aliunde, attendimus redditum bonorum.
- 5 Alimenta alicui de propriis bonis prestanda extrahi possunt ex rei venditione.
- 6 Princeps antequam subditos collectam imponat excutere debet suum ararium.
- 7 Vniuersus antequam collectas particulares excutiat suas redditus.
- 8 Vidua non est alienda ab heredibus mariti si reliquit ante annum restituere dotem, & alij dux sunt casus.
- 9 Heredes viri non alunt viduam intra annum si transiit ad secunda vota.
- 10 Vidua si ex forma statuti sibi debet quicquid pro centenario, sibi non soluuntur, quæ secundo nupsit.
- 11 Heredes viri alunt viduam, quæ transiit ad secunda vota si restat ei reliquit.
- 12 Legatario alimentorum etiam si aliunde habeat alimenta debentur.
- 13 Dos viduæ sibi debet intra annum luctus quando vir simpliciter illam reliquit.
- 14 Vidua nubens intra annum luctus perdit legata sibi à viro relicta.
- 15 Pater secundo nubentibus indulta propter sustinentiam sublatam bodie sunt.
- 16 Vidua nubens intra annum luctus bodie non perdit legata sibi relicta à viro.
- 17 Panem non meretur, quædâ lege permittente.

QVÆSTIO XXII.

Postquam vidimus casus, quibus alimenta vxori licet constante matrimonio denegare, dicendum est, quando intra annum luctus vxor non sit ab heredibus exhibenda, & primus quidem est quando patrem habet [1] diuitem, quia onus eo casu incumbit patri, non heredibus, Aret. in consil. 98. numer. 3. dicit in titul. quibus debeantur alimenta, in questio. an vidua sit alienda intra annum luctus, in septima ampliat, & ratio est, quia obligatio alendi non descendit in heredes nisi in subsidium, quando alendus laborat extrema egestate, vt per Bart. in d. l. si quis à liberis. §. item rescripimus. ff. de liber. agnosc. vel alien. & non dicitur extrema egestate la borare, qui patrem habet diuites, vt ibi per Bart. dicitur.

[2] Secundus est, quando vidua habet de suo unde possit alimenta sumere: tunc enim heredes mariti non eam alunt, vt est text. in l. penultima. ibi nec sum quicquam habet. ff. vt in poss. leg. glo. in l. diuortio, in princip. vbi Dyn. Bartol. Bald. Aret. & alij. ff. solut. matrim. cum aliis, quos citauit in dict. quest. an vidua sit alienda ab heredibus viri in prima limita addo Card. in cap. per vestra vbi etiam in h. post. numer. 5. de donat. inter vir. & vxor. Pract. Pap. forma libel. quo agit ad dot. in veritici ac etiam alimenta, nu. 2. dicitur autem habere aliunde, quando ex [3] industriis potest sibi victum querere, secundum Bero. in consil. 194. volum. 5. dubium tamen est hoc casus, an in dignoscendo, quod habeat aliunde attendatur redditus bonorum, quæ vidua possidet, an verò quantitas, & valor eorum, & hald. in consil. 30. concludit inspicendum esse redditus, quia vbi quicquid de alimentis tractamus [4] ad redditum respicimus, l. ius alimentorum. §. 2. ff. vbi pupil. ead. de be. alias semper debet habere de proprio cum possit nouen debitoris vendere, vt se aliat, quod tamen est absurdum, & eum sequitur Crauet. in consil. 199. numer. 6. Natia in consil. 418. num. 2. sed hoc videtur habere contradictionem, quia cum tractatur de alimentis eius, qui de propriis bonis alendus est, tunc res ipsa [5] vendi potest, vt est text. in l. 1. §. mulier. ff. de vent. in poss. nutren per quæritia de xit Barbat. ad Bart. in leg. penult. ff. de aliment. & cibari. leg. eum sequitur Vthius. in tracta de inuentar. part. 7. oum 56. vbi allegat Angel. & tract. Pap. qui tamen mihi hoc dicunt, sed hanc declarationem habeo pro vera, quia excutere qui debet proprium ararium antequam possit de alieno viuere, vt dicimus de Principe, qui etsi pro defensione illius possit subditos grauari, & collectam imponere [6] tamen in primis impendit de suo quicquid habet, vt per Natium in consil. 557. num. 10. Roland. in consil. 1. num. 62. & sequ. volu. 1. Plot. in l. i. utrai §. 11. num. 13. idem dicimus de innumerate, quæ antequam particulares exigat, suos [7] excutit redditus, glo. in l. 1. §. quod si nemo, in veris. penultima. ff. quod cuiusque viuisset. notat Bartol. in l. c. de mulier. & in quo loco, Natia in d. consil. 418. nu. 1. & dicam in titulo, qualiter sint prestanda alimenta, & non obstant iura in contrarium allegata, quæ procedunt, quando almeca alicui soluenda sunt de bonis alienis: tunc enim iustum non est, quod fundus vendatur, vt alicui alimenta pariantur.

[8] Tertius est casus, quando heredes mariti digne intra annum restituere dotes.

Quartus est, quando dos confusa in bonis immobilibus, quæ statim soluto matrimonio sunt vxori restituenda.

Quintus, quando dos est restituenda extraneo, qui stipulatus est dotem sibi, non autem mulieri reddi.

Sextus, quando alius est stipulatus dotem sibi reddi, quia tunc nec etiam ipsi extraneo soluenda sunt alimenta dum retinetur dos.

Septimus est in heredibus ipsius vxoris, qui non sunt aliendi intra annum, qui datur ad restituendum dotem, de quibus omnibus casibus posui in d. i. quibus debeantur alimenta, in questio. an vidua sit ab heredibus viri alienda.

Octauus casus est, quando vidua transiisset intra annum luctus ad secunda vota, tunc enim non [9] est alienda ab heredibus viri, ita post Richard. Malum, inquit Cyn. in l. fin. C. de bo. mater in idem alitur, quia dum permanet in viduitate durare vt dicitur.

videtur in eodem matrimonio, & quando tranſit ad ſecundas nuptias ceſſat ratio: ergo non eſt alenda. ſequuntur ibi alij omnes Bald. in conſil. 86. Angelus pater, volum. 2. ubi ponit rationem quia ſecundus vir tenetur illam alere, & dictum tam eſt, quod tunc vidua eſt alenda, quando aliunde non habet, ſed quæ virum habet. dicitur aliunde habere, Ange. in l. diuortio, in principio. colum. 2. verſiculi conſulij plures ſi ſoluit matrimonio, ubi mouetur ea ratione, quod primum matrimonium videatur durare ſequitur Imol. colum. 2. Pract. Papien. in forma libelli. quæ agit ad dot. reſtit. in verſiculi. ac etiam alimentis. numer. 2. laſ. in §. fuerat, numer. 15. Inſtitu. de action. Ioanna. de Garçon. in rub. C. de ſecund. nup. no. 39. hoc etiam voluit Didac. in epitom. de ſponſa. in 2. part. cap. 3. §. 9. nu. 10. Reſub. in conſil. Gall. tom. 1. tit. de ſentent. proſiſ. articulo. 3. gloſſi. 1. num. 12. in ſi. ubi dicit, quod ipſa, quæ nuplit nihil potest petere, ſed maritus bene peti intereſſe retardatæ ſolucioni dotis, vt dixi latè ſuprà poſt Bartol. in conſil. 28. Plot. in tract. de lit. iuran. §. 11. numer. 26. Lupum reſolu. ad prædicto Gemm. in tractat. de viſur. in commentari. t. §. 4. nume. 90. & alios, facit, quod voluit Socin. in conſil. 180. num. 7. volum. 2. ubi dicit ſtantum mandari, quod viduæ ſoluantur alimenta [10] ad rationem de quinque pro centenario, non habere locum in ea, quæ non permanſit vidua, ſed nuplit, ea enim non petit alimenta ſequitur Garçon. loco prædicto.

Declaratur tamen hic caſus, quando maritus alimenta reliquiſſet vxori, quia tunc per [11] tranſitum ad ſecundæ votæ non ea perdit ſecundum Garçon. in dict. rubr. C. de ſecund. nup. nu. 39. mouetur quia relictum debet aliquid operari, vt in ſimili dicit Bald. in Authen. hoc locum, col. 1. Cod. de ſecund. nup. ſed hæc ratio non eſt bona: decilio quidem bene procedit, ſed alia ratione, nam quando alimenta fuerunt reſicta tunc debentur iure actionis, ideo peti poſſunt etiam hi legatarij haberet [12] aliunde vnde viuat, Bald. in l. 1. colum. 2. C. de fideicommiſſ. Caltr. dict. l. diuortio, 15. princeps. Alexan. in l. de alioſentis, ubi Deci. nume. 5. Cod. de tranſact. Socin. in conſil. 57. num. 38. volum. 4. & dicam latè alibi. ſiue ergo nupta ſit ſiue ſeruet viduam, utroque caſu eſt alenda: videmus enim per eandem rationem, quod etſi dos reſtituenda ſit poſt annum, nec ante liceat petere: [13] tamen, quando relinquitur à marito coguntur hæredes illam reſtituere non expectato anno, leg. 1. ff. de dote præleg. §. ſed ſi vxori, ubi glo. Inſtitu. ad leg. Falciol. Plot. in d. §. 11. nume. 23. poſt medium, Lupum dict. §. 4. numer. 87. hæc tamen declaratio patitur difficultatem quia nonnulli volunt, quod per tranſitum ad ſecundæ vota vxor perdat alimenta loquendo generaliter ergo multo magis eodem opinio procederet in muliere tranſeunte intra annum luctus, nam mulier, quæ ſeſtinantem conuolat [14] ad ſecundæ vota perdit omnia legata ſibi à viro reſicta, l. 1. C. de ſecund. nupt. ubi Bal. nu. 6. declarat procedere non ſolum reſpectu proprietatis, ſed etiam reſpectu vſufructus, ſiue relictum ſit poſt, ſiue ſub conditione, & ſubdit eſſe menti tenendum, quia ſæpe accidit, & ibi Alexander ad Bart. idè dicit allegando Angelum, & ſequitur Decius, num. 20. & 15. & Ioann. de Garçon. nu. 66. & Bal. in conſil. 204. colum. 2. verſiculi non obſtat, volum. 1. dicit hanc penam introduciam eſſe propter impudicitiam, & Caltren. in conſil. 366. colum. 1. volum. 2. inquit idè indicat propter iniuriam, quæ ſi primo viro ſequitur Bero in conſil. 32. numer. 35. volum. 2. & Alexand.

loco prædi. & dicit vxorem priuari tamquam ingratam, & quæ offendat animum mariti, & quoniam actiones citat Ioan. de Garçon. in d. l. 1. nu. 209. C. de ſerui. nupt. & duas ponit Ripa in Rubr. Co. de ſecund. nup. numer. 17. & quod ob tranſitum perdatur legatum, voluit Picus in leg. Tertia, cum nuberet legatum, nume. 166. ff. de leg. 2. Bero. in dict. conſil. 32. num. 19. Neuiz. Silua cap. lib. 3. numer. 48. & ſequ. 208. in decif. 186. per totam, ſed hoc procedit inſpecto illo tempore.

[15] Verum hodie omnes partæ ſecundo nudentibus induitæ propter nuntiam ſeſtinantiam ſublatæ ſunt à iure canonico, quod ſeruatur etiam in foro ciuili. Innoc. in c. fin. de ſponſa, ubi Hoſti. loſi. And. aut. Card. Anchar. & Henric. aoich. bartol. in d. l. 1. in fin. C. de ſecund. nup. ubi Deci. num. 21. & Ioan. Garçon. numer. 71. Bald. in conſil. 366. nu. 2. volum. 4. Abb. in cap. Eccleſia Sanctæ Mariæ, ubi Aret. communem dicit. de conſue. eandem ibi dicit communè Felin. numer. 32. & Deci. nume. 35. Ioan. Garçon. in dict. l. 1. num. 132. ubi multos allegando dicit magis communem eſſe tam legitarum, quam canonistarum, & tenendam eſſe in conſulendo, & iudicando, eam quoque communè dicit in rub. C. de ſecund. nup. num. 6. Capra in conſil. 70. numer. 10. & quod vxor tranſiens ad ſecundæ vota intra annum luctus hodie [16] non perdat legata, voluit Frede. Senen. in conſil. 36. Bald. in conſil. 467. volum. 3. Caltren. in conſil. 367. colum. 1. in pecm. & ſin. volum. 2. ubi ſubdit, quod non inferatur marito iniuria, ex quo nubit de licentia Apolloli, & legu canonice, idem Caltren. in conſil. 154. in princip. volum. 2. Ioan. Garçon. in d. leg. 2. nume. 67. & 71. in fin. & actus à lege [17] permiſſus non meretur penam l. Gracchus, C. de adulter. quare licet intra annum luctus vidua nubat non perdit legatum alimentorum ſibi à marito relictum, alij etiam ſunt caſus quibus intra annum luctus viduæ alimenta iuſte denegantur, quæ et hæc, quæ infra dicuntur colligi poſſunt.

SYMMARIA.

- 1 Vidua tranſiens ad ſecundæ vota perdat legatum alimentorum ſi inſtitutum eſt ſi ſine.
- 2 Vxor reſictum continet eadem conditionem ſi caſſi, boniſſi, & viduatur vxore.
- 3 Mulier ſecundo nubens non dicitur caſſa, & boniſſa vxore.
- 4 Vxor alimenta, quando inſtituta ſibi reſtinguntur, tunc videtur reſicta contemplatione ſui, vt cum eo habuit.
- 5 Teſtatorij voluntatem ſeruens facit ſe omni emolumento indignum.
- 6 Vidua ſecundo nubendo non perdit vſufructum ſibi à marito relictum.
- 7 Vſufructus continet alimenta.
- 8 Vidua ſecundo nubens non inhonorat maritum nec perdit priuilegia.
- 9 Mulier ſecundo nubens non perdit legata, ſed proprietatem illorum reſeruat.
- 10 Falla non preſumuntur.
- 11 Omiſſum habetur pro emiſſo, quando facile poſſuiſſet exprimi.
- 12 Voluntarij teſtatorij preſumuntur eſſe legi conformes.
- 13 Nuptia ſecundo ſunt admiſſa à lego, non reprobata.
- 14 Legatum alimentorum in dubio videtur relictum vxori legatarij.
- 15 Caſſi vxore dicitur mulier, quæ ſecundo nubat.

- 16 *Legatum interpretatur secundum legis dispositionem, non secundum occultam voluntatem.*
 17 *Legatum intelligitur factum contemplatione quando maritus relinquatur in domo.*
 18 *Nuptia tertia non magis displicent, quam secunda.*
 19 *Nuptia etiam octava, sunt permixta.*
 20 *Vxor relicta etiam si transierit ad secundas nuptias debetur transiens ad tertias.*
 21 *In nova secunda, non primo viro inferitur per tertias nuptias.*
 22 *Mulier perdit legatum per secundas nuptias, quando extant aliqua coniectura.*
 23 *Mulier nubens perdit legatum factum sub modo non nubendo.*

QVÆSTIO XXIII.

Post luctu si vidua transeat ad secundas vota, an perdat relictum alimentorum sibi factum a primo viro, & si filius illi sit institutus videtur amitti, ita determinat Pract. Papien. in form. libel. quo agit ad dotis restitutionem, in vericuli. donec vitare nunt. 4. quia presumit lex, quod testator voluerit tam morari cum filia, argumento l. qui concubinam, §. fin. ff. de leg. 3. l. quæritum, §. fin. ff. de fundo iudi. l. a. C. commun. vtrius iudi. eandem probavit sententiam Bero. in consil. 32. num. 9. volum. 2. ubi inquit in legato vxori facto intelligi semper tacitam conditionem, si casta, honesta, & in viduitate [2] vivens, allegat Bald. in l. in fin. C. de leg. Caltren. in l. mulier quæ, ff. ad Trebellian. & facit, quia secundum communem loquendi usum mulier, quæ secundo nupit non dicitur [3] casta, & honesta vivere, Anchar. & Imol. in c. quod a te, de cler. coniug. Felin. in procem. Gregor. Ripa. in rubrica, Co. de secund. nupt. nu. 13. in fin. & dicit Bald. in ca. l. i. C. de legat. quod dum testator legat vxori [4] alimenta instituta filio censetur voluisse facere sociare filium, & legasse contemplatione educationis liberorum, ac in ea filius de coniungit, & filios, ac testatoris preceptum continent nubendo, ergo non debet habere legatum alimentorum, contentum enim, & impugnant testatoris voluntatem [5] facit se indignum relicto, cum pater, §. libertus. ff. de legatis secundo.

Contrarium tamen sententiam amplexus est Aget. in consil. 40. column. 2. v. sicul. ad secundum, ubi movetur, quia secundo nubendo [6] non perdit usufructum sibi relictum, §. si vero solum usufructum, in Authen. de nupt. & in Authen. hoc locum. C. de secund. nupt. ergo eodem modo non debet perdere legatum alimentorum, quod est simile, & regulariter ea ratione alimenta [7] continentur in usufructu, impetrator, ff. ad Trebellian. & l. penul. ff. de aliment. & cibari. leg. hoc etiam ante eum videtur voluisse Bald. in d. l. ubi enim sequuntur alij, dum enim voluit, quod legatum perdat quando relictum est sub modo habitandi cum filijs, præsupponit aliud esse quando simpliciter fuit relictum eam sententiam explicite tenuit Pau. Pic. in leg. Titia, §. Titia cum nubet, nu. 164. ff. de leg. 2. eam quoque amplexus est Ioan. de Garzon. in rubrica, C. de secund. nupt. num. 36. quæ etiam transit ad secundas vota non inhonorat maxime, nec [8] perdit privilegia, vt inquit Ioannes Lupus, in rubrica, de donat. inter virum & vxor. addo, quod cetera legata dicantur etiam post transitum ad secundas nuptias, nec revocantur, nisi quoad [9] proprietatem, quando extant illi, s. in fin. in fin. C. de secund. nupt. §. prima si quidem, & §. si vero expectet, in Authen. de nupt. Barto. in Auth. ex testamento, circa principij,

Cod. eod. tit. Dec. in rubri. C. de secund. nupt. in fin. Ripa d. l. s. in fin. in fin. Natta in consil. 459. num. 7. quod si id obtinet in ceteris, cur non idem erit in legato alimentorum, quod est plenius, & magis favorabile legatio?

[10] Item conditio morandi cum filiis, vel etiam fermandi viduitatem, est quod facti, & non presumuntur, l. in bello, §. facti, ff. de captiv. & qui dicit legatum fuisse sub conditione relictum, teneatur probare, l. ei qui, ff. de probat. & quod non legitur in testamento scriptum, non est per subauditionem intelligendum, vt dicitur in l. illam. Cod. de collatione. immo conditio non nubendi videtur reticienda de legato, quando est expressa, vt in Rub. & tit. C. de iudi. viduit. tollend. demum cum posset maritus conditionem viduitatis apponere, & non dixerit, [11] voluisse non videtur, l. i. §. fin. autem ad deficientes, Cod. de caduc. tollend. & volentes testatores [12] presumunt esse legi conformis, Bartol. in l. heredes mei, §. cum ita, vbi not. omnes, ff. ad Trebellian. secunde autem nuptia non sunt à [13] lege reprobatæ, immo admittit, c. vicina, 11. distindio. l. final. Cod. de legitim. tutor. castitas Cod. ad legem Jul. de adulter. & non obstat, quod testator presumatur ea intentione reliquisse alimenta, vt cum filius moraretur, quia respondeo, falsum hoc esse, nam legatum alimentorum in dubio censetur relictum favore [14] legatarij etiam si onus esset legato adiectum licet aliud in alijs legatis, leg. i. vbi, glof. & alij omnes, Cod. de legat. glof. Bartol. & alij in illis libertis, ff. de conditionib. & demonstrationib. Bartol. in l. Caio, §. Imperator, in princip. & in l. oppos. ff. de aliment. & cibari. legat. & dicam late inter privilegia alimentorum, multo ergo minus id locum habebit, quando de onere non est facta mentio in legato, nec onus reperitur expresse in iunctum, & non resistit, quod relictum videatur sub tacita conditione, si in viduitate vixerit, vt inquit Bero. in dicto consil. 32. quia Baldus & alij per eum citati non id dicunt, sed exprimitur solum de honestate & castitate, atque secundo viro [15] nubit dicitur Calles, & honeste vivere. vt per Bartol. Imol. & alios in l. mulier, §. cum proponeretur, ff. ad Trebellian. non etiam vetum est, quod secundum communem loquendi usum mulier secundo nubens videatur inhonestè vivere, nam contrarium est verum, vt per Cephal. in consil. 500. numer. 33. et si esset verum, non noceret, quia legatum simpliciter relictum, non interpretatur secundum occultam voluntatem testatoris, [16] sed secundum legis dispositionem, vt inquit Angel. in d. §. cum proponeretur, legis autem dispositio non abhorret à secundis nuptiis, & quod Bald. inquit in l. i. in fine. C. de leg. procedit quando relicta sunt alimenta in domo, tunc enim videtur testator voluisse matrem sociare filiis ex eo, quod in domo reliquit. [17] non enim colligi potest alia ratio, quare magis in domo reliquit, quæ extra, sed in presenti facto relicta sunt simpliciter, quare verior est sententia, quod duret legatum post secundas nuptias.

Immo id procedit, etiam si transierit ad tertias nuptias, quia non minus à lege approbatur tertium, [18] quam secundum matrimonium. vt iure probat Cephal. in consil. 500. per totum, & facit, quia etiam octava nuptia sunt [19] permixta, c. aperit, 31. quest. 1. Boet. dec. 186. nu. 4. Menoch. in consil. 40. num. 40. fortius voluit Ripa in Rub. de secund. nupt. nu. 33. post Alex. in d. l. i. cum proponeretur, quod vbi sunt alimenta vxori relicta, etiam si transierit ad secundas

cundas nuptias, [10] debeantur, et si vxor tertias co-
erabat nuptias, quia omnes post primas dicuntur se-
cundæ, & per tertias nuptias fit iniuria [21] secu-
ndo, non primo vxori, atque illius anima contrista-
tur, vt probat Capitul. d. consil. 50. a. nume. 22. & 24.
& seq.

Prædicta tamen limitantur non procedere, quan-
do ex coniecturis aliquibus vel lignis constaret de
mente testatoris fuisse, quod [12] legatum peidat. l.
2. io. hinc. C. de legat. vbi dicitur procedere, quando re-
liqui alimenta in domo videtur enim tuac volu-
isse prospicere educationi filiorum, nam regulas iur-
onus videtur esse causa legati, & ideo si non a-
gnoscat omnes, non consequitur legatum, leg. Ne-
scimus si de excusatio. tutor. & multo magis am-
tellet legatum vxor, quando expresse [13] testator re-
linqueret sub modo seruandi viduitatem, secun-
dum Bartol. in Authent. hoc locum. Cod. de secund.
nup. Picus in dicto §. Titia cum nuberet, omni 164.
circa fin. vbi ponit generalem limitationem.

SYMMARIA.

- 1 Vidua, que post annum luctus fornicatur, non subiacet
pœnæ inpositis secundum nubentibus
- 2 Vidua quæ peccat in corpore suum post annum luctus,
non perdit alimenta.
- 3 Pœnæ secundo nubentium locum habent non a vidua
inhonestè viuente.
- 4 Luctus non est plus tribuendum, quàm castitati.
- 5 Pœnæ secundo nubentibus impositæ non sunt correctæ,
quod inhonestè viuente.
- 6 Vidua quæ inhonestè viuens, iniuriarum facit marito.
- 7 Vidua stuprum committens, priuatur hereditate, vel
reliquo sibi factis à marito.
- 8 Vidua stuprum committens non iniuriæ offensus mar-
itum, quàm vxor adulterando.
- 9 Vidua inhonestè viuens post annum luctus, perdit ali-
menta sibi aliquando debita.
- 10 Vidua stuprum committens perdit dotem, sed videri
ibi de virgine.
- 11 Vidua stuprum committens post annum luctum non per-
dit dotem.
- 12 Expressum videtur quod fuisse dispositum, si de te-
stator cogitasset.
- 13 Legataria perdit legatum, si post maritum testatoris
concubuit cum alio vxore.
- 14 Legataria priuatur legato, si concubuit cum vxore
testatoris illius viuente.
- 15 Adulterium potest vxori vidua obici si maritum illud
ignorat.
- 16 Vxor quæ ante legatum, vel post commissit adu-
terium, priuatur legato sibi factis à marito.
- 17 Vidua inhonestè viuens perdit priuilegium fori.
- 18 Vidua viuens impudici, priuatur tutela.
- 19 Vidua relicta excoctæ testatoris, priuatur ob in-
honestam vitam.
- 20 Vidua inhonestè viuens, non consequitur quartam
in bonis mariti dicitur.
- 21 §. fin. in Auth. de reitit. & ea, quæ parit, quomodo
intelligatur.
- 22 Ficta quæ facta ab uno tantum cognita, non potest
exheredari, licet aliud sit quando nuptem duci-
tuam.
- 23 Vxor nuptæ ex alia causa, quàm inhonestè viu-
ens, non perdit legatum alimentorum sibi factum
à vxore.
- 24 Volentem reitatoris qui impugnat, non potest illi
succedere.

Gravis quoque questio est, an si mulier vidua
post annum luctus peccauit in corpus suum pri-
uari debeat alimentis ubi à testatore relicta est & pri-
mo quidem aspectu videtur, quod non per text. in
§. fin. in Auth. de reitit. & ea, quæ parit, vbi præsup-
ponit, quod si [1] vxor fornicatur post annum luctus,
non subiacet pœnis impositis transiunt ad secun-
da vota. ex l. i. C. de secun. nup. & in hoc tenet [3]
giol. in d. §. fin. & ibi Ange & not. in Auth. eisdem.
C. de secun. nup. Aleazar. in tract. persump. reg. 2. præ-
sumpt. 9. num. 5. der. i. Pedem. 77. nu. 1. & hanc sen-
tentiam procedere ex mente communis opinionis
dicit Emanuel à Coll. in e. si pater, par. 1. in ver. lega-
tus, nu. 35. in princ. & ver. ego autem, de testam-
in d. vbi ait se non dubitare de hoc inuenio etiam,
quod cum hac opinione transit Didac. in Epit. de
sponsal. par. 2. cap. 7. §. 6. num. 21. vbi distinguit inter
annum luctus, & alia tempora, volens aliud esse,
quando mulier fornicatur intra annum luctus, quia
tunc plectitur pœnis impositis à dicti. 1. Cod. de se-
cund. nup.

[3] In contrarium tamen facit, quia omnes pœnæ
impositæ secundo nubentibus locum habent contra
vxorem, quæ inhonestè viuat, Bartol. in l. his solis.
C. de reuo. donat. vbi dicit esse perpetuum norandum,
& sequitur Barb. ibi, qui alios citat, idem Barb. in
c. ex parte 6. in 1. col. de for. compet. Io. Lup. in Rub.
de donat. inter vir. & vxor. §. 67. nu. 3. vbi refert Zen-
zelin. & Ludou. Bonon. Abb. in c. vxoratus, de cen-
tues. conuig. Alex. in l. bonorum, ff. de his qui not. in-
fam. Bero. in consil. 32. n. 12. vol. 2. non enim plus tri-
buendum est luxuriae, [4] quàm castitati, vt in §. fin.
in Auth. de reitit. & ea, quæ par. & quoniam hodie ex
Apost. dicto subiacet sint pœnæ impositæ secundo nu-
bentibus, tamen non sunt correctæ quod illas, quæ
inhonestè viuunt, [5] quia in viuētibus luxuriose cess-
sant causæ correctionis, vt per Abb. in d. c. vxoratus,
& inter alias pœnas priuabat mulier omni relicto
sibi factis à marito tanquam indigna, vt in l. i. C. de
secun. nup. ergo pari modo priuari debet illa, quæ
turpiter, & inhonestè viuat, infert enim [6] iniuriā,
& tristiciam in animam viui, §. quæ verò, in Auth. de
nupt. & in proposito inquit Salic. in l. fideicommi-
ssum, in fi. C. de fideicommiss. quod vxor instituta,
vel legataria committens stuprum, priuatur vt indi-
gna. [7] licet maritus legando, vel instituyendo non
adiecerit, conditionem, caste, & honeste viuendi,
& subdit esse bene norandum tamquam quotidiani
comprobat Ioan. Lup. d. §. 67. numer. 4. facit, quia v-
xor constante matrimonio committens adulterium,
non est aliena à marito, vt dixi supra, sed non in-
ius maritum offendit vidua stuprum committendo,
quam faciat vxor [8] adulterando viuente marito,
vt inquit Castl. in d. l. fideicommissum, num. 4. er-
go perdit alimenta per stuprum post mariti mortē
commissum, & in terminis, quod propter inhonest-
tam vitam post annum luctus. [9] perdat aliimen-
ta, voluit Picus d. §. Titia cum nuberet, num. 165. ff.
de lega. 2. Bero. in consil. 312. nu. 9. ver. venio ad quar-
tam, cum seq. volu. 2. Causalean. in tract. de usufruct.
mulier, reitit. num. 33. Gephail. in consil. 500. numer.
39. & pro hac parte facit, quia vidua stuprum com-
mittens, perdit etiam dotem, [10] sicut si viuente
marito commisit adulterium, secundum Castl. in
l. forem. C. de his quib. vt indigni. & in consil. 147. volu.
2. l. i. in l. 2. numer. 6. ff. solut. matrim. Præp. in c.

plenique, colu. 3. de dona. inter vir. & vxor. Felin. in ca. paltoralis Cod. de iudic. Martil. in l. vnica nu. 33. C. de rape. virgin. & in fung. 416. Getard. in fung. 48. lo Lup. d. 5. 67. nu. 6. Belen. in addit. ad Albam in cap. plenique. Crot. in l. 4. §. Cato. in l. 1. §. 1. nu. 179. ff. de verborum obligat. & hanc dicit communem Bellon. in Rubi. C. de eden. num. 83. Boer. in decif. 38. Neuzan. in fylla nuptia lib. 2. nu. 43. & fequent. vbi multos allegat. præcipuè Angel. Areti. Dec. & Curt. lun. fubdens, quod hæredes mariti conuerti ad dotis reftitutionem poterunt de ftupro excipere. Rip. d. Rubr. exte. de iudic. num. 1. Beron. in conli. 32. num. 20. volumine 2. Syluan. conliio 2. ulm. 37. conli. 6. n. 17. latiffimè decif. Pedemon. 77. per totum eft verum quod Alexand. in d. l. fororetem. C. de iis quib. vt indign. tenendo contrarium, impugnat prædictam Caltrenis fententiã, fequitur illum laf. in d. l. fideicommiſſum. num. 3. Dec. in c. paltoralis. colum. fin. exte. de iudic. quam fententiã tanquam magis communem probauit multi, quoscitat & fequitur Did. in Epitom. de fponſal. par. 1. cap. 7. §. 6. nume. 9. & fequent. Arias Pincl. in l. hna. num. 10. & fequent. Cod. de bon. mariti. Duen. in reg. in limit. 3. vbi latè agit multos citans. Eman. à Coſta in c. di. parte 1. in ver. legauit. nume. 40. ver. fed an quemadmodum. de teſtamen. in 6. Roland in c. 1. §. 86. per totum. volum. 1. addè ſuper hoc fundamẽto non facio magnam vim præcipuè eam Ioann. de Garton. in Authen. eiſdem. num. 20. & fequent. C. de ſecund. nupt. diſtinguat inter ſtuprum commiſſum [11] intra annum luctus & illud. quod poſt annum fuit perpetratum. vt primo caſu dotem amittat. ſecundo vero non. quam diſtinctionem probauit etiam Aleiat. in tra. præfumptio. regul. 2. præſumptio. 9. num. 5. Didacus dicto c. ſeptimo. §. 6. nume. 10. & fequent. & licet Duen. dicta limitatio. 8. in fudicat. neceſſariam non eſſe illam diſtinctionem. quod etiam ponit Pinell. in dicta l. hna. nume. 12. Coſta in loco præcitato. tamen illam probauit Rolan. dict. conli. 66. nume. 41. & ſecundum illam iudicatũ fuiffe teſert decif. Pedemon. 77. in fin. licet plurimum pro opinione Caltren. vergeat ratio. quod ſicut vidua pendente viduitate gaudet præiudicis omnibus. quæ ſibi competeabant viuente marito. quæ ſi videatur perſeuerare in eodem matrimonio. leg. 6. C. de bon. matern. cum inſinitis ibi allegatis à Pinellonum 4. ita debet eſſe obnoxia pœnis impoſitis mulier violans religionem matrimonij. vt ſentiat in omnemodum. quæ habet eodemmodum. l. ſecundum naturam. ff. de regul. iur. quidquid autem ſit in prædicta controuerſia dotis amittendæ. ſat eſt quod in caſu noſtro verior eſt opinio. viduam poſt annum luctus inhoneſte viuente emittere legatum alimentorum. & ratio eſt. quia haberi debet pro expreſſo. [12] quod diſpoſuiſſet teſtator. ſi de eo cogitaſſet. vt per gloſſ. in leg. tale pactum. ff. de pact. Tiraquel. in præfatio. l. in quæſum. nume. 56. per totum Cod. de reuoc. donat. decif. Pedemon. 64. in fin. vbi dicitur illam gloſſ. locum habere in quacunque materia. idem videmus. quod ſi legatarius poſt mortem teſtatoris concubuit cum vxore teſtatoris. perdit [13] legatum. quia ſi teſtator de hoc cogitaſſet. non legaſſet. gloſſ. in l. fideicommiſſum. C. de fideicommiſſ. vbi hoc not. Bar. idem voluit gloſſ. in l. fororetem. Cod. de his quib. vt indign. & laſ. eodem. & viroque in loco Bart. Bald. in c. tux. in fin. de procurat. idem in adulterio [14] dicit Bald. in l. ſi mulier. C. de adulter. vbi dicit. quod propter adulterũ efficiatur iniurius. communem dicit laf. in d. l. fororetem. nume. 5.

Ioan. Lup. in dicto §. 67. nume. 5. Mantie. de comitacit. vltim. volunta. lib. 12. tit. 5. nume. 6. & prædicta in adulterium commiſſis. poſſunt hæredes mariti opponere [15] de adulterio contra vxorem repetentem dotem. vt voluerunt Roma. Arcin. & Alexand. in d. l. rei iudicate. num. 5. ff. de regul. iur. Præpoſ. in d. l. plerumque. num. 2. de donat. inter vir. & vxor. Picus in d. §. Titia cum nubere. num. 161. hanc dicit communem in l. ſina. in quaſt. 61. C. de reuoc. donat. & ſequuntur Ancharam. Abb. Martil. & Tiraquel. quocitat & fequitur Didac. d. c. 7. §. 6. num. 9. qui etiam reſert Baldum & Imo. contrarium tenuiſſe. ſubdens tamen hanc ſeruati in prædica Emanuel à Coſta in dicto c. ſi pœter. parte 1. in verbo. legauit. num. 34. de teſtament. in 6. Ruin. in conli. 155. nume. 3. volum. 3. quia cum maritus vetuſſimè foret reuocaturus. habita illius notitia. haberi debet pro reuocato. Mantie. dicto titul. 5. num. 7. idque procedit non ſolum quando mulier adulterium commiſſit poſt factum legatum. ſed etiam quando ante. vt [16] per gloſſ. in dicta l. videicommiſſum. voluit Angel. Areti. in tractatu de teſtament. gloſſ. 46. nu. 5. ver. quæro vxor. Picus dicto §. Titia cum nubere. nume. 169. Coſta loco præcitato. nume. 32. verſ. ſed & mulier. Mantie. dicto nume. 7. ampliat procedere etiam in concubitu. poſt Ruinam. quem allegat. Non obſtat igitur teſtor in 5. penultim. in Authen. de reſtitutio. & ea quæ parit. quia licet ob facti contingentiã loquatur de ſtupro commiſſo intra annum luctus. tamen non excludit. quin idem ſit in ſtupro poſt annum commiſſo offenditur enim anima mariti. & contriſtatur non ſolum per ſtuprum. ante annum. ſed etiam per ſtuprum poſt annum commiſſum. & idem Salicet. Caltren. Ioann. Lup. Beron. Paul. Pic. Cephal. & Cauſcan. intelligunt indiſtincte priuari legato mulierem. quæ inhoneſte viuit. quinimò priuilegia omnia perdit. quæ ſibi ſunt durante viduitate conceſſa. vt in priuilegio [17] ſori ponit Angelus in l. quædam puella. vbi Alexand. colum. 2. ff. de iuriſdictio. omnium iudic. perdit item tutelam. [18] ſecundum gloſſ. & Bald. in Authen. mariti. & auiz. Cod. quand. mulier tutelæ off. fung. poſt. eſt eſt relicta executrix teſtamenti. priuatur. ſecundum Imol. in leg. eum qui §. qui ſibi. colum. 1. ff. de verb. oblig. quos omnes citat & fequitur Ioann. Lup. in dict. §. 97. nume. 16. & ſeq. vbi etiam dicit. quod vidua luxurioſe viuens perdit etiam quartam ſibi à iure delatam in bonis mariti [20] dicitur ſecundum auth. præterea. c. vnde vir & vxor.

Non omitto quod Eman. à Coſta loco prædict. num. 38. verſ. denique in hac controuerſia. intelligit text. in d. §. fin. in Authen. de reſtitutio. & ea quæ parit procedere quando vnicum ſtuprum commiſſi. aliud dicens quando luxurioſe duceret [21] vitam. vt quia publice vel notorie ſe proſtitueret. ad quod vx multus pulchre. & apud eum videti poſſunt. in quo articulo facit quod voluit Vaſq. in tra. de ſocceſ. creat. lib. 1. §. 20. nume. 610. verſ. primo in ſilia. & lib. 2. par. 3. §. 20. requiſ. 29. num. 152. vbi dicit quod etſi filia raptetur [22] viuens poſſit exheredari. tamen aliud eſt quando ab vno tantum fuit cognita. ſed ipſe non allegat textus. quos in hanc ſententiã citat Coſta. & dicit ſuprà hoc eodem tit. in q. an filia poſſit alime priuari propter inhoneſtam vitam prope finem.

Quod autè dictum eſt de inhoneſta vita nõ procedit. quando ex alia cauſa vxor foret infamis. vel

dam-

damnata, quia non propterea perderet alimenta sibi relicta [23] marito, ita tenet Arg. Aret. in tract. de testamentis. glo. incipit item reliquit mulieri conebat alimenta colum. persequitur Picus dict. 3. Tunc cum nubere, nu. 169. per iura, & auctoritates de quibus ibi. de ratio potest assignari quia quicquid relinquit maritus videtur relinquere in primum pudicitiam, & bene transacti matrimonij, proinde quando delinquit contra pudicitiam, & castitatem, cessat causa relicti, & relicta tacite videtur revocatum, quia ratio cessat, quando vidua non committit contra castitatem, vel in dedecus transacti matrimonij, non tamen si itaque si secundo casu non perdit alimenta, licet efficiatur infans, vel daturur et alio crimine, pro quo facit quod ponit Bartolin. l. si iudicem per fidei commissum, col. 1. ver. tu dic quod ibi erat res peruentum, 2. & col. 2. verificando casu quando res, ff. de leg. 2. Bero. conf. 64. num. 47. voluit. Anchus. Moder. auqu. quest. lib. 2. qu. 17. nu. 2. facit etiam glo. in l. cum pater, §. libertis in ver. nec alienarent. ff. de leg. 2. ubi tunc solum prohibetur quia succedere [14] quando venit contra voluntatem in defuncti, sicut auctores quos numer. 24. C. commune leg.

terium mariti vix iudicio ecclesie diuertit, & dotes repetit, & dicit rationem esse, quia matrimonij beneficium non gaudet, qui in legem matrimonij [2] commissit, ab hostibus, §. si vir vxorem, ff. sol. mat. licet l. cum pater, §. libertis, ff. de leg. 2. ubi qui contemnit preceptum testatoris, non debet admitti ad beneficium testa. Ioan. Lupin. rub. de dona. inter vir. & vxor. §. 64. numer. 21. ubi addit quod alii non debet quia ex bonis, que sibi auferuntur [4] ob delictum, cap. 2. §. si bonis, de pace reuocata in c. per vltimas, §. 19. in fi. ver. intellige sane. eodem tit. folio mihi 209. decisio. Pedemata. maza. Cordub. in dict. l. si quis a liberis, §. si quis ex his, num. 80. ff. de leg. agnos. & facit quod si cuti datur marito actio contra vxorem adulteram, vt dixi supra, ita vxori datur ob mariti fornicationem actio ad separationem [5] thori, & redemptionem dotis, cap. primo, vbi Abb. Imo. & Barba. extra vi lib. non concessa. Socin. Jun. in conf. 32. columna prima, volum. 2. Diac. in epitoma de sponsal. par. 2. cap. 7. §. 6. num. 5. & 6. ubi dicit quoad separationem thori, & amissionem dotis pariteri virum, & vxorem, quando ciuilitate agitur, & dura nimis est lex, que circa adulterium dispersa facit virum & vxorem, vt legitur apud Plautin mercatore, & Isidorus August. quicquid contra fidem Catholicam deoegatur vxori, id non licet marito in contrarium tamen licet, quia & si per vxorem fornicantem infatur marito iniuria, non ita tamen est in marito adultero, per quem [6] violari non potest thorus mulieris, vt post Salicet. inquit Angel. in tract. malefic. in ver. che hai adulterato la tua donna, cit. 4. ver. quos accuset de adulterio, quem sequitur Marfil. in l. pater, vel marito, numero nono, ff. de questio. Cum ergo per non sit delictum, non debet esse aequalis poena. sed respondeo quod est non tanta infatur iniuria ex adulterio viri quanta ex fornicatione vxoris, tamen contra legem matrimonij facit non minus vir, quam vxor, §. per adulterium. proinde aequalis est peccatum, cum fides matrimonij violatur, quae ubi vtroque coniugum pariformiter fuit data, addo quod poena deuegendis alimentis non videtur proportionata ad offensam matrimonij, quia alimenta non debentur vxori a marito propter matrimonium, sed propter dotem datam, & propter obsequia, quae praestantur ab vxore, vt dixi de alimentis a viro praestandis vxori, ergo licet vir offendant legem matrimonij, non debet id perdere quod non descendit a matrimonio, cum poena non debeat egredi qualiter delicti, respondeo tamen quod etiam alimenta non praestantur immediat propter matrimonium, tamen cum dos sit de accessoris matrimonij, sicuti etiam cohabitationem & obsequiorum praestantem subsidium matrimonio tanquam prima causa obligationem alendi vxorem, & hac ratione dicimus obligationem alendi esse de oneribus matrimonij, quia quicquid est causa causae etiam causa causae, & quod maritus non sit alendus probatur ratione, nam est priuatio iuris competentis dicatur poena, tamen etiam in poenabilibus adiutur extendit [7] iure correlationis, Bartolin. auctoritas quae semel, C. & quando iud. & dicit idem Bartolin. in liberorum, per illam textum. ff. de inam. quod statutum penale loquens de vxore [8] extenditur ad maritum, Gemin. in c. primo, columna quarta & sexto, de tempor. ordin. Abb. in c. finali io. 5. col. de rescript. de quo lae agit Siluanus in consil. 3. numero septimo & sequi. post Felin. in prohem. decret. num. 5. & magis communiter dicit Iustin. l. si prius, num. 54. ff. sol. mat. Rubric. in consil. 131. numer. 4. Arelatin. in l. generali, numer. 41. C. de secund. nupt. ad vxor adultera ad

SUMMARIA.

1. Vxor non alit marito adulterum.
2. Matrimonij beneficium non gaudet, qui committit in matrimonium.
3. Testatoris praecipum contemnens non sentit lucrum ex illius testamento.
4. Alii nemo debet ex bonis sibi ob delictum ablati.
5. Vxor agere ad dotis repetitionem, & thori separationem contra maritum adulterum.
6. Maritus adulter non dicitur violare thori mulieris.
7. Extensio alimentorum etiam in penalibus inter correlata.
8. Statutum penale loquens de vxore extenditur ad maritum.
9. Maritus non priuatur alimentis ab vxore relicta, quando deliquit, sed non in legem matrimonij.
10. Maritus etiam adulter est alendus ab vxore, quando non habet aliunde.
11. Maritus non est alendus ab vxore, quando sua culpa incidit in paupertatem.
12. Pauper quae sua culpa factus est non meretur subuersionem.
13. Beneficium ne quis committat ultra quam facere potest, perditur propter maleficium commissum.
14. Divortium non conceditur nisi ab certa crimine.
15. Vxor tenetur alere maritum adulterum quando non haberet aliunde, §. si non periret.
16. Maritus §. vxor dicitur una caro.
17. Maritus §. vxor dicitur socii diuina & humana domus.
18. Vxor turpe est habere virum mendicantem.
19. Dos quando vxori restituitur conlante matrimonio propter inopiam mariti.
20. Maritus b. minimus, vel aliter factus pauper ex delicto alendus est.

QUESTIO XXV.

CASITAS maior in femina requiritur, quam in masculo, iudicium ergo est, quia ratione maritus vxori adultera denegare potest alimenta, in cuius vxor potest excludere [1] adulterum uxorem ab alimentis, & Bald. io. l. ubi adiuu. numero vicesimo primo, C. de iure dotum, inquit idem esse seruandam in marito, & ponit questionem quando propter adul-

est alenda, ergo nec maritus.

[8] Conclutio tamen prædicta non procedit quia maritus non delinqueret in matrimonium; sed ex his causis, quia tunc non præstaret alimentis sibi ad vixere [9] debuit, ut declarat Baldus in dict. l. vbi adhuc, num. 21. C. de iud. declar. legum. l. vbi. & de dec. Pedem. in locis supradictis; & ita inueniunt, quod est maritus proprius delictum uxoris, tamen vixit tenetur alere de iusticia. l. vbi adhuc, num. 21.

[10] Ego limitarem quoque non præcedere, quasi do maritus non haberet alimende: tunc enim ne fuit periret credendum uxorem teneri in fortiori elemosinæ ad ministrandum alimentum marito, per ea quæ expe. contigit repetuisse in precedentibus questionibus, & quæ in proximam questionem.

[11] Quod autem inquit Baldus in dict. l. vbi adhuc, non videatur subsistere, quia maritus non est alendus, quando sua culpa [12] incidit in pauperiem, ut videtur Baldus in consil. 478. num. 2. velom. 5. vbi ponit exemplum quando factus est pauper propter maleficia, mouetur ex hoc in ea parte, extra de confuct. sequitur Cræter, in corollar. respons. pro gener. num. 55. ver. in eandem sententiam. Tiracquel. in l. si viquam, in versu bona, numero quinto, in fin. C. de reuoc. donat. Lancello. Gallian. in consuetud. Alen. in versu solus, question. 6. num. 30. est enim indiguum eis subueniri qui sua culpa, & vicio incident in egestatem, bona fides, si depol. ita [13] dixit glo. in cap. que in ecclesiis, in ver. ad inopiam, de confuct. & in ead. supplicationem, in ver. ad sustentationem, de renunciatio, & inquit Baldus in dict. cap. ex parte, per illum textum in ver. de pauperibus, de confuct. quod deductus ad inopiam ob maleficia comissum aduersus certum perdit beneficium ne consequatur vltra [14] quam facere possit, idem dicit in dict. e. que in ecclesiis, col. 2. per illum text. in ver. probabiliter, l. si in auth. res que, num. 10. vbi Cur. iun. num. 3. & seq. C. commun. de lega. Didac. varia. res. l. lib. 2. cap. 36. num. 9. Craue. l. si in me in respons. pro genero, nu. 87. & seq. in corollar. nom. 39. & seq. Tiracquel. de ver. bona, numero quinto, Lancello. in d. confuctus, num. 154. in quibus locis inferunt Dd. multa specialia hæc igitur omnia pugnant contra decisionem Baldi in dict. l. vbi adhuc, num. 21. vbi vult quod & si maritus ob maleficia in bannitus, vel aliter ad pauperiem deductus, teneatur nihilominus vxor illum alere dummodo non deliquerit in legem matrimonij.

Hæc tamen repugnantiæ meo iudicio potest, hoc modo conciliari vtriusque sit alendus non obstante quoque delicto ex fructibus dotis per vxorem recuperatis ob illius maleficia, quia fructus dotis seruare debent oneribus matrimonij, l. dotis fructus, & l. vbi adhuc, & repentinum est serpius, & licet deliquerit maritus, non tamen matrimonium est solutum, sed subsistit, quia certa sunt crimina [15] itaque diuerso iustam præbere causam de quibus in cap. 2. de diuor. in capitulo literas, de res. l. spoliat. in c. 1. v. l. non contest. expulso, omnes accusationes, 32. question. septima, cap. ex parte, de sponsa, & ea refert Didac. in ept. de sponsa, part. secunda, cap. 74. quinto, per totum, illis autem exceptis non inducitur iudici separatio, arque ita procedit dictum Baldi in dict. l. vbi adhuc, ut scilicet alatur maritus de fructibus dotis, sed si agatur de aliis bonis, an scilicet mulier teneatur vxorem alere de aliis bonis suis paraphernalibus, vel extra dotibus, dicendum est quod non, quando sua culpa maritus devenit ad inopiam, & hoc modo procedit dictum Baldi in d. consil. 478. quod tamen

intelligendum quoque est; & ut non teneatur vxor alere, si [16] subueniendi marito per modum elemosynæ, licet propter delictum incidere in egestatem, quia cum generaliter omnibus expellatur in subueniendum, capitale, p[er]sonæ, 86. dist. 2. q. 2. dicitur hoc loco magis vxor providendum est, qui cum in vna [17] & eadem causa cum vxore, capitulo debetur, de bigam. & specie diuina, de humanis [18] domus, 2. de res. amos. Signetur. in consil. 176. numero vnde tunc est proximus careris, & vxori sergis communis, & pro eo in elemosyna præferendus ceteris, & non satis distinct. 86. & turpe esset vxori [19] habere vxorem mendicantem, ut inquit Abb. in consil. 17. in si. pro solutone primo. Didi qui ita videtur tenere in d. cas. 205. ver. primum ego, & Cæcili in tract. de legi. q. penult. & ponit Lancello in dict. quest. 2. num. 136. & aduertendum quod doctrina Baldi in l. vbi adhuc, locum haberet etiam quando maritus non esset inopius, sed diues, quia ut aliquando dixi etiam diues maritus habet alimenta de fructibus dotis restituta vxori, quia restitutio quæ fit ex delicto vel aliter non priuat maritum, qui sicut fructus dotis ceteris deliquit oneribus matrimonij, ita & ipsa alatur eis, & hoc casu non obstat quod non sit alendus qui ex bonis, quibus fuit priuatus propter delictum, secundum Baldum in authentica bona damnorum, columna prima, C. de bon. damn. quia respondetur, quod illa dotis restitutio non dicitur vxori priuatio respectu mariti, qui non habet eorum plenum dominium ut notatur in l. doce ancessim. C. de iur. sed dicitur collocatio [20] in iure, ut per Dd. in l. si cōstante, si soluto matrimonio, & in cap. per vestra, de donat. inter vxorem & vxorem, & si dicatur quod etiam de bonis dotibus alatur est maritus [21] vel aliter ex delicto laicus pauper, ut ex Bart. Angel. & Alexand. in l. si cōstante, si in autem in fructibus, si soluto matrimonio, ponit Cigu in tract. de crim. l. si maleficia, lib. 2. tit. de per. quia filii, cur. qui. nam. 4. respondeo quod illi Dd. non loquuntur, quando propria culpa, & hæc maritus incidit in pauperiem, sed simpliciter dicunt quod si fructus dotis non sufficiunt maritus est alendus de bonis extradotibus, seu eorum fructibus.

SYMMARIA.

1. Maritus damnatus crimine lesa maiestatis, vel quod in patriam de iure non est alendus ab vxore.
2. Patri prius nascitur quam paritibus.
3. Patri bonum præferendum est matri priuato.
4. Pater non alit filium rati lesa maiestatis.
5. Filius non alit patrem, qui sit bellus ciuitatis.
6. Pater committens in patriam perdit ius patrie potestatis.
7. Vxor non debet affectionem mutare propter infamiam mariti.
8. Vxor participare debet de infamia mariti.
9. Vxor non tenetur denunciare maritum rebellem.
10. Vxor tenetur sequi maritum etiam bannitum pro lesa maiestatis.
11. Vxor receptans maritum bannitum non parit infamiam edicti contra receptatores bannitum.
12. Dotis quæ committitur bono non reparatur.
13. Vxor si ante statum non potest occidere maritum bannitum.
14. Bannitus pro lesa maiestatis amittit ciuitatem & iura ciuitatis alius communis.
15. Peractum in Deum communiis graues est quibus in patriam.

- 26 *Tamor Dei anteprehendus est timori hominum.*
 27 *Argumentum à laesa maiestate humana ad diuinam nulli ducitur tanquam à minori ad maius.*
 28 *Uxor non tenetur alere maritum hæreticum de dotibus separatim in confiscatione.*
 29 *Possentia post consummationem de bethum non prodest.*
 30 *Hæreticus rediens ad grecum ecclesie recipi debet, nisi sit relapsus vel falsis accusator.*

QVÆSTIO XXVI

SI maritus crimen læsæ maiestatis commisit vel partiam offendit, est omnino exclusus à beneficio consequendi alimenta ab vxore, Ita Bald. Nouell. l. si constanter, numero quinquagesimo, ff. solus matrimon. vbi f. reus dicit hoc procedere omnibus in casibus quibus banatus maritus ex forma iuris communis, vel statutorum potest imponere offendi, l. amissiones, §. qui deficiunt, ff. de capit. dimittit. qui cum paria sunt denegare alimenta, & occidere, l. necate, ff. de aliment. & bar. legat. potest vxor illum occidere, poterit etiam subtrahere alimenta, & quia pater prius à iusticiis, quam parentibus, l. t. §. si casu de ventre in post. mittitur tenetur vxor bonum patrie prætere iuri [3] priuato, l. veluti, ff. de iustit. & iur. l. mittione, ff. de religio. idem videmus, quod & si pater maxima obligatio. et tenetur ad alendum filium, tamen nulli ei negat alimenta si committat [4] crimen læsæ maiestatis Angel. in §. si verò contigerit in Auth. de i. cess. nup. Caccia. l. p. l. traxit à fratre, nu. centesimo octauo, ff. de cond. inde. idem est in filio, qui licet patrem teneatur alere, ab ea tamen obligatione eximitur quando pater efficitur [5] hostis ciuitatis Alexan. ad Bartol. in l. si quis à liberis, §. sed vtrum, ff. de liber. agnosce. Turque. de pœn. temp. caus. 10. num. 1. & sicut pater perdit ius patrie potestatis, quando [6] committit in patriam, secundum Bartol. in l. diuus, ff. de parricid. ita videtur quod maritus perdat ius maritale.

Sed contrarium voluit Cret. in dicta l. si constanter, numero. 106. in 2. lectur. quia hodie inspecto iure canonico matrimonium non dissoluitur nisi morte, ergo licet maritus committat crimen læsæ maiestatis, & efficiatur hostis publicus, non desinit tamen esse maritus, ideo alendus est ex ratione, §. si verò contigerit, in Auth. de i. cess. nup. & hanc Baldi Nouelli conclusionem impugnat etiam Gigas de crimine læsæ maiestatis, lib. 3. tit. de pœn. quas hii, quæ. 2. 1. 1. om. 6. vsque ad finem, quæ sententia confirmatur multis rationibus, & primo quia vxor [7] propter infortunium mariti non debet incurrere affectum, l. prima, C. de repud. sicut debet participare de infortunio [8] mariti, l. si cum dorem, §. maritus, ff. soluto matrimonio, & licet rebelliois crimen sit graue, tamen vxor non tenetur maritum rebellem [9] denunciare, vt loquitur Afflic. in constitut. regni, lib. 2. de vxo. for. iudic. numero quarto, & tenetur leg. i. maritum, etiam pro læsæ maiestatis crimine [10] i. bannitum, secundum l. fern. in c. l. §. si quis hominem, de pace tenen. Gigas d. l. 3. tit. pœn. quæst. decimano. & dicit Alberic. in tract. stat. par. 4. quæst. 7. quod vxor receptans [11] virum bannitum tanquam rebellem non puniatur pœna statuti imposita receptoribus, sequuntur Angel. & Arimi, quos citat, & sequitur Gigas loco præd. quæ. 20. & vinculum matrimoniale est indissolubile, quia quos Deus coniunxit, homo [12] non separat, vt in Genes. cap. 3. Methari cap. 19. Marci cap. 10. & Paul. ad Corinth. cap. 6. & cum ea obligatio sit iuris diuini, non videtur quod possit tolli, vel minui à iure po-

litano, & non obstat quod sicut potest maritus impune occidere, ita possit alimentis priuari, quia respondet quod vxor statim tali statuto non posset occidere maritum bannitum, nec hoc repugnat iure cauitum, licet aliud [13] videatur in patre, & filio, bannito, ff. de religio. Nullus in tract. bannito, in prima par. 2. temp. numero. 48. non est obstat quod debeat quis patrius plus quam viro, vel alij cuiusque, quia cum matrimonium sit de iure diuino non potest vinculum dissolui per ius ciuile. Aduerte etiam test. vinculum dissolui per ius ciuile, num. 50. l. quia Bald. Nouell. in dicta l. si constanter, num. 50. l. cetero primò dicat quod vxor tenetur alimentis mittere viro bannito, tamen dum potest dici, quod hostis ciuitatis non est alendus, non loquitur de maritis, sed de patre, quia reddendo rationem dicit, quod bonum patrie tenetur præferre iuri patriæ, quæ ratio non conuenit vxori, sed filio. Aduerte etiam decisionem Fern. qui in constitutio. pœna caret, & in consil. pactorem dicit, licet vxorem non debere de fratribus dotium subuenire marito rebeli, & sequitur ibi Afflic. in 2. notabil. quæst. 2. si quis Cur. in tract. de hæretic. non. er. 169. & hanc sententiam ego existimo de iure veriorum, quia si pater potest occidere filium, quo habet esse, multo magis vxor poterit necare maritum, & licet ratione obabationis filius relinquit patrem, vt hæret. vxori, tamen vi iam declarauimus magis tenetur filius subuenire patri, quam vxori, vnde sicut filius non alit patrem rebellem, ita nec vxor maritum, & illa ratio quod matrimonium sit de iure diuino procederet si tractaretur de diuortio, vel separatione thori, sed nos tractamus de alimentis, quæ iure diuino non debentur marito, sed officio iudicis iure ciuili introducto.

[14] Præterea hostis patriæ, vel rebellis, vel damnatus de crimine læsæ maiestatis amittit oedum ciuitatem, sed etiam omnia iura ciuilia, & pœna communia, vt inquit Bartolus in extra. quæ. qui sunt rebelles in ver. rebellando, numero. duodecimo & decimo tertio, Boff. in sit. de crimine læsæ maiestatis, numero. 22. & 13. Menoch. in consil. 10. numero. tertio, vbi dicit quod statim commisso crimine amittit administrationem bonorum per l. qui quisque, §. primo, C. ad l. l. maiest. addo Gigas in tract. de læsæ maiestatis, libro secundo, tit. de pœnis communiter. crimen læsæ maiestatis, quæst. viginti, materia, per totam, quomodo ergo poterit banatus agere contra vxorem ad alimentum, & quod perdat ea quæ sunt iuris ciuilia voluit Bartolus, in lege emissionis, §. qui deficiunt, ff. de cap. dimittit. vbi dicit suppositos Imperiali banno perdere ius ciuile, sequitur Afflic. in tract. de patr. potest. cap. vltimo, numero. vigesimo primo, Quæ dicta sunt de marito rebeli, multo magis locum habent in marito hæretico, quia grauius peccat [15] in Deum, quam in patriam, l. an. Monach. in capit. l. tamen, in principio, de hæretic. in 6. & dicitur Domini anteprehendus [16] est timor hominum, Ioan. Monach. in c. inquisitionis, in princip. de hæretic. in 6. & probatur dicto Euangel. ibi, nolite timere eos qui corpus occidere possunt, &c. & licet argueat à læsæ maiestate hominis ad læsionem diuine maiestatis tanquam de minori [17] ad maius, glo. in l. i. l. i. de acquir. heredit. in l. Manichæo, vers. debet, C. de hæretic. l. re Gigas in dicto tractatu libro tertio de pluribus, & ver. quæstio, quæstione 15. numero. 8. & frequi ergo pro læsæ hominis maiestate denegatur licet alimenta, vtique licet ea negare marito qui in Deum commisit, & in terminis quod maritus hæreticus [18] non sit alendus etiam de dotibus, quæ vxor separauit à bonis confiscatis,

venerunt Iher. & Afflicti. in d. constituta. pena carere
& dict. constitutio. patrenorum, quos erat & se-
quitur Carer. in dict. tract. de heret. numer. 169. Imò
in heretico subest ratio que non potest considerari
in rebelliam, nam rebellis si penitentia ducatur non ro-
stinuitur in patriam, quia penitentia nihil prodest
[19] post consummatum delictum, secundum com-
munem opinionem, de qua adestatut. Aret. in c. ac-
cusat. numer. 50. de accusat. Clar. in pract. cri. in
questio. 16. numero quarto, tamen in crimine heretici
[20] delinquens, si redierit ad gremium ecclesie rec-
tetur nisi sit relapsus, vel nisi falso de heresi accusa-
uerit, quia cum plectatur talionis pena, non tamen
ob penitentiam remittitur. Clar. & Ange. in l. final.
num. 3. C. de accusatio. Anan. in c. secundo, numer. 18.
de calumniator. Clar. in pract. crimin. questio. 60. num.
21. ubi dicit commanentem, & quod poenitens in crimi-
ne heretici veniam obtinet, & estimatur a poenis cor-
poralibus est textus in ead. abolenda, in principio, li-
bi, nisi continuo, de heretico. & in l. Manichæos, C.
eod. Paul. Grillin. in tract. de heretico. questio. 4. per to-
tam, late Carret. in eod. tract. nu. 199. modò enim ma-
ritus hereticus possit ad gremium redire, & verita-
tem, quam à diabolo seductus deseruit amplecti, ius-
tè denegatur ei alimenta, ne confusus de eo subdi-
co efficiatur deterior, ut diximus supra de clerico
excommunicato, cui non est providendum, licet
non habeat aliunde, quia petendo absolutionem po-
test consequi ius suum, quod secus est in suspensio
vel deposito, & facit text. in c. fin. 17. questio. 4. in fine.
ut igitur hoc addito stimulo poeniteat subtrahi po-
terunt alimenta: ex aliis etiam causis possunt ab vo-
re negari alimenta marito, quæ reculimus supra lo-
quendo de causis, quibus maritus alimenta negat vo-
xori: cum enim vir, & vxor sint correlatiui, statuerunt
in vno locum habet in alio.

SYM M A R I A.

1. Socer non alit nurum impudicam, & inhonestam.
2. Pater potest filium exheredare, qui duxit uxorem inhonestam.
3. Pater filio negat alimenta ex omnibus causis ex quibus pater non exheredare.
4. Socer est locus patris, & nurus locus filii.
5. Subrogatus sapi nurum autem eius, in cuius locum subrogatur.
6. Ius quod naturaliter debetur potentius est quod accidentaliter competit.
7. Ius competit ex propria persona fortius est quam quod ex persona alterius.
8. Fideiusor vxoris ex pluribus rationibus censetur promissa pro eo quodlibet debet ex persona propria non vltra.
9. Socer puniri non debet pro delicto mariti.
10. Vxor condempnata non fit deterior mariti.

QVÆSTIO XXVI

Socer nurum impudicam, & inhonestam non a-
liit [1] his causis quibus alio tenetur si est pudic-
ca, ita concludit Crot. in l. si constante, in 2. lectura,
num. 16. si solut. matrimonio, mouetur ratione, quia
pater potest filium exheredare [2] qui duxit inhone-
stam uxorem secundum glo. in c. de raptoribus, 3. q.
prima, ubi hoc not. Archid. Bald. in l. pater. C. de spo-
sal. Bun. in capitulo, accedens, de procuratori. et ali-
menta ex eisdem causis negari possunt, ex quibus filius
exheredari, [3] secundum Gloss. sing. in l. si quis à li-
beris, si quis ex his, in ver. deciderat. ff. de liber. a-

gnis, & si filius priuatur alimentis, multò magis de-
negabuntur nurui cui debentur propter filium, & ga-
mento auctum, multò magis, C. de sacrosancta eccle-
sia confirm. aut, quia socer [4] est loco patris, & nu-
rus loco filii, Cyn. in l. ubi adhuc, questio. 10. num. 14.
& ibi Alber. col. 3. in fine, ver. querit etiam Cyn. Cade
iur. doc. idè sicut filia inhonestæ non tenetur pater
alimenta prestare, ita nec etiam nurui, subrogatum
enim [5] spirit. naturam eius in cuius locum subro-
gatur, li. cum, 5. qui iniuriarum, ff. si quis cautio. & li. 6.
li. impudicæ denegatur alimenta, cum tamen ei
debeantur intuitu propriæ personæ ob naturalem
affectionem, & sanguinis conjunctionem, quanto
magis denegabuntur nurui, cui debentur concen-
tione alterius? fortius enim & potentius [6] est
ius quod nobis naturaliter debetur, quam quod acci-
dentaliter, arguuntur l. qui habet, de tuel. 3. pau-
num, Instituit de rer. diuis. Sylua. in consil. 3. num. 47.
laetius Mentech. consil. 1. num. 36. & 17. & quod ex pro-
pria persona competit, quam quod ex persona [7] al-
terius. Rip. in l. si constant, non est bona, quia licet filius,
& argumento l. tertius, ff. illud. ff. re. non pupi. falsu
for. ubi fideiusor vnus ex pluribus tutoribus cen-
setur promissis pro eo quod tutor debebat ex pro-
pria persona, non pro eo quod erat obligatus ex per-
sona socij tutoris, [8] qui negligenter administrat.
Alciat. in l. Gallus, 5. & quid si tantum, in 2. lect. nu-
mero vigesimo nono, ff. de liber. & posthum. dicti in
consil. 30. num. 56. Adde tamen, quod ratio Crot.
in dict. l. si constante, non est bona, quia licet filius,
qui duxit inhonestam uxorem denegari possunt ali-
menta, non tamen eadem ratione tenetur deneganda
nurui, quæ in hoc nihil deliquit nubendo, & pena
iniurie non egreditur auctoritatem, & vxor [9] puniri
non debet pro delicto mariti. l. ob iniuriem C. ne
vxor promarit. etiam agatur de laesa maiestate, l.
quisquisq. sanè. C. ad leg. l. maiest. & conditio vxo-
ris [10] non fit deterior ex delicto mariti, prima. C.
de vi public. l. prima. C. de privileg. fisci non omnino,
quod non est vndeque tua est opinio, quæ habet,
quod alimenta denegentur filio, qui indignam duxit
uxorem, ut dissensui in titul. quibus debeantur ali-
menta proinde cresceret socerum teneri ad alendum nu-
rum, quam inhonestam duxerat filius, quia postquam
est nurus tenet locum filii, & si cipi non debet ali-
menta ex persona propriæ ratione sanguinis, & affe-
ctionis, & quantum non teneatur eo casu filium de-
re, qui se inficio illam accepit in uxorem, non tamen
liberatur ab onere alendi nurum, nam nurus nihil
peccauit, quæ non tenebatur ante nuptias requirere
consensum soceri, sicuti ex reuerentia tenetur
filius, & cum in nuru cesset ratio iniuriæ, & con-
temptus, quæ versatur in filio, debet in ea cessare
pena.

Precederet autem opinio Crot. quando nurus in-
honestæ videret post matrimonium contractum,
quia eo casu, sicuti non est alenda à marito, ita nec
à socero, & huc declarationi conueniunt rationes,
quas supra allegauit de patre ergi filiam.

SYM M A R I A.

1. Libertus alit patrem, qui habet de proprio.
2. Ecclesia alit patrem, qui non habet alimenta se-
cundum suam conditionem.
3. Posse non decerni, quæ falsa honestas non pos-
sumus.
4. Libertus pater non tenetur subnutrire patrem.
5. Libertus deducit primum alimenta per se, deinde
alio

aliu patronum de eo quod superest.

- 6 *Nemo tenetur proprium sibi vultum artilare, ut alij praedant.*
- 7 *Libertus non tenetur salutem patroni preferre propria.*
- 8 *Libertus alij filius patroni pauperes.*
- 9 *Libertus non tenetur praestare alere patronum sed casu summi remanens in servitutem.*
- 10 *Libertus non alit patronum, qui vendidit operas, manumittenda sibi referuata.*
- 11 *Libertus alit patronum, qui operas referuatas non vendidit, sed illas exegit.*
- 12 *Patronus ingratus erga libertum perdit ius succedendi in eius bonis.*
- 13 *Filius ingratus primat successione.*
- 14 *Filius ingratus primat alimentis.*

QVÆSTIO XXVIII

ALENDVM esse patronum à liberto volunt omnes, & diximus supra, id tamen non indistincte procedit, nam si patronus habeat de bonis, unde possit debita [1] alimenta consequi, non erit molestandus libertus, vt est text. in l. si quis à liberis, §. sed & si alimenta, ff. de lib. agnos. vbi alend. quandoque enim mandata lex praestari alimenta intelligitur si illa non habeat aliunde. L. si quis à liberis, §. primo, in ff. de lib. agnos. & in libertis hoc vult Atilic. in tit. quæ sunt regulæ in tit. extra ordinaria, numero quarto, Rol. in cons. 5. num. 6. vol. 3. Lancet. Gallia. in consuetud. Alexand. in ver. solidos, quæ 1. numero 13. sola est difficultas in cognoscendo, quando patronus dicatur habere unde se possit alere: aliqui enim volunt, quod requiratur extrema necessitas, alij verò dicunt sufficere, quod desint sibi alimenta concordentia inspecta patroni qualitate, & concordentia, verior tamen mihi videtur opinio, quod si deficiat patrono ea, quæ inspecta sui dignitate, & qualitate sunt necessaria, cogatur libertus alimenta supplicare, quoniam parte in locum in patrono ecclesie probant [2] Paa. de Ciudad. in tract. de iure patron. in 4. articulo, numero 158. vbi multa adducit familia reprobando gloss. sibi aliquid, quia non dicitur quis possit facere, quod honestate [3] salua non potest iacere, L. nepos Proculus, in fine, ff. de verbo. signific.

[4] Pari modo si libertus sit pauper, & egenus, nō tenetur patrono subuenire, L. si quis à liberis, §. penult. ff. de lib. agnos. c. vbi dicitur tamdiu praestanda esse, quandiu superant libertus, & defuncti patrono duo enim copulatiue requiruntur: primum quod patronus egeat, secundum quod libertus diues sit. deducit enim in primis libertus, quod sibi est necessarium pro alimentis, deinde si [5] preest aliquid, tenetur illud dare [6] patrono egeno, vt inquit glossa in ea quæcumque, c. 26. quæst. 7. sequitur Abb. in c. nubian. 9. ff. de iur. patron. Salicet. in L. dolo, numero secundo, C. de lib. cau. vbi dicitur quod si redditus non sufficit sibi, & patrono, iuste denegat alimenta, & non dicitur ingratus, allegat L. alimentum in princ. ff. de lib. agnos. Paa. de Ciudad. d. l. art. 4. nu. 158. Natta in cons. 380. num. 6. vbi quod libertus egenus non tenetur patrono pariter egenti praestare alimenta, tenetur enim quilibet sibi primum subuenire, argumento l. preses, C. de seruit. & aqu. & non debet quis sibi arctare [6] vnde, vt alij provident, secundum Baldum in l. 4. off. f. ff. de tuel. & ratio. Natta in cons. 387. num. 8. est text. in d. l. si quis à liberis, in ff. de lib. agnos. & libertus non tenetur salutem patroni preferre [7] propria, vt est text. in l. x. de iur. d. iur. ff. de ope. lib. Padi. in

l. preses, nu. 7. C. de ser. & aqu. & quæ dicuntur de patrono, locum habent etiam in eius tit. quia hi quosque alendi sunt, [8] d. l. si quis à liberis, solent ff. de lib. agnos. Paa. de Ciudad. in tract. de iure patron. par. 6. in 4. articulo, nu. 157. in fin.

[9] Tertio est aduertendum, quod libertus etiam diues, non cogitur praestare subuenire patrono, sed casuatiue, si nolit redire in pristinam seruitutem, vt est text. in d. l. alimenta in princ. ff. de lib. agnos. vbi ita Bar. intelligit, proinde erit in electione liberti redire in seruitutem, vel praestare alimenta.

[10] Quartus est casus, quando dominus manumittendo reuertit sibi, vel imponit certas operas, quas deinde vendit alij: tunc enim patronus perdit omnia iura, nec potest inde alimenta petere, est text. in l. si quis à liberis, §. si quis à libertis, ff. de lib. agnos. & in l. si quis, C. de oper. lib. gloss. in l. libertus qui operatur, ff. de oper. lib. declarat optime Cordubus in d. l. si quis à liberis, §. idem iudeus, numero 33. id tamen non procedit, quando patronus non vendidit operas impositas, sed illas exegit, quia tunc licet alia iura perdat, non tamen sibi [11] deoganur alimenta, d. l. libertus qui operatur, vbi glo. declarat, & Cordubus in loco predicto.

[12] Quintus est casus, quando patronus fuit erga libertum ingratus, nam non est alendus: perdit enim ius succedendi in bonis liberti, l. cum patronum, ff. de iure patron. & ius alimentorum, vt plurimum regulatur secundum ius successionis, vt saepe diximus, hanc videmus, quod dicitur in l. 13. ingratus priuatur successione, §. aliud quoque capitulum, in Auten. vt cum de appellatione cognoscitur priuatur [14] alimentis, d. l. si quis à liberis, §. idem iudeus, vbi glo. ff. de lib. agnos. & dixi suo loco.

SYMMARIA.

- 1 *Cheritas perfecti a pluri amas se in vique pedis, quoniam alium in capite.*
- 2 *Seruus non tenetur salutem domini preferre propria inspecta iure canonico.*
- 3 *Serui inspecto cuius iure prefferit propria saluti salutem domini.*
- 4 *Dominus habet potestatem vitiæ, & necis in seruum.*
- 5 *Dominus non potest supra modum sanare in seruum.*
- 6 *Seruus acquiritur domino.*
- 7 *Seruus non obligatur, nec obligat sibi alium.*
- 8 *Serui habentur pro mortuis.*
- 9 *Amorem suum suam natura quælibet docuit.*
- 10 *Seruus non caret naturalibus passionibus.*
- 11 *Ius Canonicum seruatur debet utique in foro, quando agitur de peccatis.*
- 12 *Ius Canonicum, quando etiam de solo veniali peccato agitur seruandum est utique in foro.*
- 13 *Ad extraneas causas sunt seruandum Canones deinde de.*
- 14 *Ius cuius in terra imperij, & ius Canonicum in terra ecclesie seruandum est in materia indifferenti.*
- 15 *Ius Canonicum seruatur in terra ecclesie etiam in fraudari.*

QVÆSTIO XXIX

IN seruo videtur idem quod in libertis, ne scilicet teneatur alere dominum quando non habet pro se ipso, quia prima charitas incipit à seipso, dicta l. preses, C. de seruit. & nemo debet arctare sibi victum, vt alij subueniat, Bald. in l. prima, §. officio, in fin. ff. de tuel. & ratio. distrah. & Alqibus ille petit, qui se

plus diligit viliam, Bald. in cons. 199. column. 1. volum. 1. & perfecta caritas [1] plus amat le in virg. pedis, quam adu. clarum in vertice capitis, vt inquit Bald. in cons. 32. column. 1. prima, post med. volu. 4. sequitur Crau. in cons. 6. numero vigesimo quinto, & idem iure canonico seruus non tenetur salutem domini preferre [2] saluti propriæ, in Baptista de S. Blas. in tract. contradi. in contradi. 55. sed inspecto iure ciuili aliter est, quia seruus tenetur salutem [3] domini preferre salutem propriæ, vt est text. expressus in l. prima. §. eodem tecto, ff. ad Syllan. vbi glo. in ver. saluti, Padulian. prefatus, nou. 7. C. de seruit. & ag. Bapt. de Sancto Blas. loco predicto, sequitur Bonacof. in tract. de seru. & famul. q. 55. Rul. co. §. 5. numero quadragesimo primo, volumine tertio, & ratio est, quia salus seruus non est in manu sua, sed de domini, qui [4] in eum habet vitæ necesse potestatem, vt dicitur in §. 1. Instit. de his, qui sunt sui, vel alie. iur. hanc rationem probat glo. dict. ver. saluti, & Bonacof. loco predicto, sed ea non est bona, quia non licet nunc [5] domino supra modum seruire in seruam, vt Instit. de his, qui sunt sui, vel alie. iur. §. sed hoc tempore, verior autem ratio est, quia seruus nihil habet, quod suum sit, sed omnia acquiruntur [6] domino, §. in potestate, Instit. de iur. iudi. Ideo si aliquid sit penes seruum potest dominus id capere, vt se ipsius aliat, licet iude seruus fame peritor sit, quia dominus illud capit tanquam proprium, non tanquam sit seruus proinde non videtur recte queri, an seruus tenetur alere dominum, cum dominus in seru. caput potestatem habeat, & seruus semper egenus sit, vno in eius persona [7] nulla cadit obligatio actiua, vel passiva, l. in persona, ff. de reg. iur. seru. ff. de actio. & oblig. nec seruus, ff. de pecul. & seruus habetur [8] pro pupillo, l. interdicti, in fin. ff. de conq. & de iur. iur. Leum hic statuit, §. si donator, l. res vtrius, C. de don. Inter vir. & vxor. l. et factus, §. si quis rogatus, ff. ad Trebellan. l. 1. §. filius, qui mortuus est, ad Trebellan. l. seru. iurem. ff. de regul. iur. necesse ergo est querere, an de facto licet seruus habenti pro suo vltimo modo denegare vi. tum domino non habent alio modo. Ex ego credendum excusandum seruum qui vt se aliat, domino negat alimentum natura [9] enim ipsi amorem sui ipsius cuius in ipsi productione addit, secundum quem quisque se habet ceteris omnibus capere, & cum id commune sit omnibus hominibus, locum habet quoque in seruo, qui & si in aliena sit potestate, non tamen car. [10] naturalibus passionibus, cum homo sit, & in quantum homo, quantum ad naturalia iura, nihil differtur a ceteris hominibus, & secundum hoc seruaretur in vtroque foro suo canonicum. Verum si queratur, quod ius sit seruandum, opus sit peritiss. dico ius vniuersumque seruandum esse in suo foro, nam in iur. Canonico [11] standum sit in v. i. troque foro, vbi agitur de materia peccati, vt nota. in reg. postulat. de regul. iur. in 6. Alexand. in cons. 18. numero trigesimo primo, volum. 3. Felin. in c. in causis, numero primo, ff. de re iud. Socin. in consilio 77. numero 1. yndecimo, volumine primo, & communem dicit idem Socin. in legem que nobis, colu. 3. ff. de acquir. posses. Bernardin. in tract. de public. concubin. column. 12. id quod procedit etiam si agitur de solo veniali [12] peccato, seruandum in Butr. Imol. & Abb. de de precept. Ripa in c. 8. numero secundo de testip. spoliat. Alciat. in c. vult, numero decimo ubi agitur iudic. in c. cum contingat, numero quinto, de iust. iuran. Ideoque in causis matrimonialibus [13] Canonem sit seruandum, not. in c. pen. & ff. de secund. nup. Ro. in tract. legitimi. in tit. de matrimonio-

libus puta. numero tertio, in fin. Dec. in l. nuptias, numero septimo, ff. de regul. iur. Roland. late in cons. 93. numero decimo quarto, volum. 5. tamen, quantum materia est indifferens [14] lex seruatur foro ciuili, & canon. in foro ecclesiastico, etiam inter laicos, secundum gloss. primam, in d. reg. possessor. de regul. iur. in sexto, vbi Jo. And. in mercator. cap. 2. vbi glo. de regul. iur. in 6. not. in capitulo primo, de iur. iur. nou. Butr. ibi, Ba. in l. priuilegia, C. de sacro sacri. ecclesi. Abb. in c. clerici, in prin. numero secundo de iudic. Alexan. in cons. 177. numero 2. volum. 2. Abb. & Dec. in cap. si duobus, numero 6. de appellat. Felin. in cap. quæ in Ecclesiis, numero 25. de consil. Arc. in c. decernimus, column. 48. de iudic. Franchan. procer. rub. de testam. in 6. late Neuzia. in Sylus nup. lib. 3. numero 69. post med. & doctrinam Barol. in d. priuilegia, dicit communiter approbatam decess. Pender. numero sexto, & magis communem dicit Berolin. de. li duobus, numero decimo octauo, & hoc procedit etiam in terris Ecclesiæ, quæ interueniunt [15] in feudata, secundum Corne. in cons. 261. in fin. volum. quarto, quem sequitur Menoch. in consil. 99. num. 32. sed prater cum multi alij tenent quod si, ubi locus sit mediatæ, siue immediate suppositus ecclesiæ, semper in foro ecclesiæ seruandum sit ius canonicum, eum inter laicos, vt probat Contard. in l. vnicuique, in 3. limitat. numero 10. & seq. C. si de non tene. posses. propterea in foro ciuili cogitur seruus alere dominum, etiam si nihil sibi superet, pro suo vltimo, in foro vero canonico non erit cogendus, vide, quæ dicam infra in seruo, & dampnato ad metallum in tit. de priuilegiis.

SUMMARIA.

1. Subditus tenetur ad defensionem domini, & patriæ.
2. Subditus tenetur subuenire damnum pro custodia ciuitatis.
3. Promittere quisque sibi magis tenetur, quam alijs.
4. Sanguinem suum quisque immittit in suum.
5. Subditus egenus non tenetur pro damno subuenire in suis necessitatibus.
6. Subditus non tenetur iurare dominum contra se ipsum.
7. Nemo caritatem suam adu. habere debet.
8. Subditus non tenetur iurare dominum contra iuram personarum de quibus ibi.
9. Promittens accommodare turrim contra omnem personam, non tenetur contra se ipsum.
10. Dominus non potest imponere subditis collectionem nisi iuxta necessitatem.
11. Subditus quod vultu suo domino egenti gratis ministrare, consuetudine induci potest.
12. Dominus anquequam collectionem imponat subditis excurrere debet propriam crimoniam.
13. Subditus generari possunt a domino, quando committunt bonum ad exigere.
14. Subditus etiam tempore belli generari non possunt a domino dicitur.

QVÆSTIO XXX.

MAGNA est obligatio subditi erga dominum, & inter alia inuenitur, quæ subditi prestant, illud est præcipuum, quod obligatur [1] pro toto patriæ domini, omni timore, & c. si. mala. 23. q. 2. & Abb. c. si quis, in fin. de iure iur. & tenetur subuenire domino pro custodia [2] Castellorum, & locorum, secundum Dionm Thomam in epistola ad Dauidum Brabantiam, Archi. in c. quia cognouimus, in ver. cratio-

enactores, 10. quæst. 3. Loc. de Penin l. i. C. de super
indict. lib. 10. & diximus supra, quod subditi tenentur
alere dominum, tamen illud non procedit, quando
subditi egerunt enim si non superest, non tenetur
domino ministrare alimenta: quia ordinata caritas
incipit à seipso, leg. præf. C. de seru. & aque de ma-
gis tenetur quis providere [3] sibi quam alii, ut
inquit Bald. in l. i. numero 4. C. de inoffic. doctibus
per leg. Julianus. Et quis omnia causa testa, qui enim
iuria emungit, elicit [4] sanguinem, cap. denique
distinct. 4. cap. nisi cum pridem, §. per malitiam, de
renu. & per iura prædicta [5] hoc voluit. Natta
in consilio 380. numero 6. dicens quod subditi egeni
non tenentur subvenire domino in suis necessitatibus,
pro quo facit, quia subditi non tenentur iuvare
6. dominum contra seipsum, ut not. in cap. petio, de
iureiur. & nemo [7] carnem suam odio ha-
bit, cap. neminem, alias est cap. non æstimemus, §.
quæstio. 1. Spec. in titu. de iud. 4. quoniam super
honorario, quæstio. 17. numero 33. ubi fortius dicit,
quod non tenetur esse comens cetas personas, [8]
de quibus in leg. parentes. Cade testibus & in l. lex
sede statu hom. allegat text. in c. item in crimina-
li, 4. quæstio. 3. subdens quod præceptum domini
tanquam contra bonos mores non valeret, Iacob. in
in tracta. de homag. numero 30. ubi allegat gloss.
in leg. 2. ff. in ius voc. vt can. & est generale quod
dispositio non intelligitur in præiudicium pro-
prietatis, ideo inquit Bald. in leg. frater à fratre, co-
lunna secunda. ff. de condit. indeb. quod promit-
tens accomodat turrim [9] contra omnem
personam, non tenetur contra seipsum, in l. uno
in clem. 1. de iureiur. Alexand. in l. Paulus, §. si. ff. de pi-
gnoribus.

Secundus casus est, quando dominus habet aliunde
tunc enim subditi non possunt gravari. quod om-
nem dicitur, dominum posse collectare subditi,
intelligitur sive in necessitate [10] continuas,
alias non: Alber. in leg. venditor, si constat, ff. com-
mun. præd. Bald. in leg. si quis, C. de seru. & aque, per
quorum dictu Afflic. in consilio. quæmpluri-
um, numero 28. dicit valere consuetudinem, quod
subditi ministrarent domino victualia [11] & alia,
quæ sunt ad alimenta necessaria gratis, si tamen Prin-
ceps, vel dominus non habet de proprio, vel sit in
necessitate constitutus, & post Guil. & Cin. inquit
Bald. in leg. neminem, C. de sacrosanct. eccles. quod
antequam Princeps impoat subditis collectam, do-
bet [12] prænuire supradictis suis expensis, & ex-
cutere propriam crumenam, & ibi dicit Callens.
quod ad hunc finem subditi solvant domino tributa
& alia onera, vt sustineant impensas necessarias, &
dicit item in cap. in ver. extraordinaria, titu. quæ
sunt rogata, quod tunc subditi gravari possunt, quæ
de impensis [13] concernit commune bonum, &
Princeps non habet de proprio, & Afflic. ibi, nu-
mero 2. quia duo requiruntur primum quod sit res pæ-
bia vtilis causa, propter quam collecta imponitur,
secundum quod dominus non habet de suo: si enim
Princeps habet multa sua impendit in vestibus, & al-
his superfluitatibus, quæ fratre gravat subditos, ut
inquit ibi item qui subditi, quod tunc perinde est ac
si subegetur quod expensis Afflic. ibi, numero 42
declaramus quomodo cognoscatur quod Princeps ha-
beat de suo, hoc comprobatur Natta in consilio 380
per totum, & dicit Abb. in dicto cap. si quis, in de
iureiur. quod etiam impendit belli, timore subditi
ei [14] non possunt gravari, quando dominus pot-
est per se ipsum providere, & qui subditi ea de causa

si dominum honorant, soluendo redditus, & vecti-
gilia, vt eos protegat belli tempore. sequitur Natta
in consilio 337. numero 6. late agit, hanc ipsam probans
conclusionem, Rolan. in consilio 5. num. 22. & seqq. vo-
lum. 3. quod si hæc procedit in domino, qui sit tri-
cepti, multo magis locum vendicabunt in domino
interiore.

SYMMARIA

- 1 Vassallus non tenetur salutem domini præferre pro-
pria.
- 2 Vassallus non tenetur iuvare dominum contra se i-
psam.
- 3 Vassallus tenetur subvenire domino salua eorum vi-
ta.
- 4 Seruus domini vitam præponere debet pro-
pria.
- 5 Vassallus ducit miles.
- 6 Miles gaudet beneficio ne committatur ultra quam
facere possit.
- 7 Vassallus non committitur a domino ultra quam fa-
cere possit.
- 8 Vassallus non est cogendus subvenire domino duci-
ta.
- 9 Vassallus alii dominum reddidit fructibus non autem
alio bonorum.
- 10 Collectam soluit quisque pro modo pradiorum quæ
possidet.
- 11 Onus ratione rei impositum regulariter secundum i-
psam rem.
- 12 Causa restringit quælibet dispositionem.
- 13 Beneficiarius tenetur in ecclesia refectionem impen-
dere quantum patet reddituum annuum præ-
cedentium.
- 14 Vassallus non dicitur subditi ratione feudi.
- 15 Dominus nullam habet iurisdictionem in vassallum
nisi ratione feudi.
- 16 Vassallus non committit crimen lese maiestatis.
- 17 Vassallus gravari non potest pro bonis quæ possidet
extra diocensem domini.
- 18 Collectari nemo potest pro bonis alibi suis, quando in
eo loco subditi onera.

QUESTIO XXXI

QVÆSTIO. maxima sit controuersia inter Do-
ctores, an vassallus teneatur indigementis do-
mini alere, si dominus tamen suo loco communitus,
& veriorum esse opinionum: quid teneatur, sed ex
procedit, quando vassallus est dives, dominus autem
est egenus, ac si vassallus non habet pro alimentis
propriis non tenetur domino subvenire, argumen-
to dicta leg. præf. quia ip. hac operis parte cogi-
tur sepellitur allegare, quæ non tenetur vassallus
[1] dominum salutem præponere propriæ, vt inquit
gloss. in cap. 15. à morte, de alienat. feud. patet, vt
Afflic. numero 3. ideo probatur in leg. 1. §. fin. de le-
ge Cornelia, ubi vassallus non tenetur iuvare [2] do-
minum contra seipsum, Afflic. in cap. 15. proceat
quæ sit prima causa beneficii, & est gloss. in cap.
domido guerram, §. fin. in gloss. in ver. contra omnes
titu. si quis in leg. deinde in cap. quæstio. in dicit, ubi not.
Afflic. numero 22. & eam dicit esse contrariam
approbatam à hinc. quæstio. 1. art. 1. in leg. 1. §. ser-
uus, numero 2. de iust. doctore. Aliet. in tracta. præf. in
reg. in præsup. numero 2. alios citat Rolan. in dis-
t. 1. de iust. & numero 1. & sequitur. 3. Padd. in dis-
t. 1. de iust. & numero 9. C. de omnium. de leg. vassall. &
nisi tenetur domino subvenire [3] alia contra
vitæ & personæ, vt probat textus in cap. 1. primo

- 11 Alimenta ingrata perdit beneficium sibi conce-
ssum.
- 12 Patronus ingratus erga libertum priuatur iure suc-
cedendi liberti.
- 13 Patronus non potest alij cedere, vendere vel alia
titulo remittere sui consequenda alimenta ab ec-
clesia.
- 14 Cui non possunt iura personalia.
- 15 Vidua non est alenda iura annui luctus, quando
dei est restituida non sibi sed extraneo.
- 16 Extraneus stipulari dicitur sibi reddi soluta mari-
monio non est alendus iura annui luctus.
- 17 Prelatus locando redditus ecclesie non intelligitur
de ea qui debentur extraneo.
- 18 Iura personalia non veniunt retranslata.
- 19 Locatio omnium reddituum non includit munera
que offeruntur ob succedendum aduentum.
- 20 Cui non potest sui iura etiam alimentorum.
- 21 Ecclesia non potest sibi iura patroni sine licentia e-
piscopi.
- 22 Ecclesia patronata non alij singulares personas de
populo quando sui patronatus est penes uniuersita-
tem.
- 23 Vniuersitas aliud est, quam singuli de vniuersita-
te.
- 24 Vniuersitas laica non dicitur singulorum.
- 25 Vniuersitas vniuersitatis non dicitur vniuersitas singu-
lorum.
- 26 Libertas facta vniuersitati non prodest singu-
lis.
- 27 Vniuersitas perire non potest sine.
- 28 Vniuersitas patet priuationem, vel dissolutio-
nem.
- 29 Vniuersitas non habet animam.
- 30 Patronus non alitur ab ecclesia nisi labores maxi-
ma exstare.
- 31 Ecclesia tenetur subuenire non solum patrono egeno,
sed etiam familiae & filio.

QUESTIO XXXII

Cum sequens est, ut videamus de ecclesia, an te-
neatur indistincte patronum alere, possi-
quam vidimus de seruo subdito, libertis, & vasillis.
& sane supra suo loco regulam constituimus alimen-
tationis, quod patronus ecclesie alendus est, & ta-
men locum habet, quando superest de fructibus eccle-
sie deductis alimentis curatis, vel rectoris, qui primo
sibi sua cum suis ministris est alendus, ut probat
textus in c. 1. no. 25. quæstio. 2. in fin. & per illam
text. hoc determinat Glossa. quicunque ad. quæstio. 11.
6. in ver. ad inopiam, & dicitur. Dm. quem sequitur Bar-
tolini l. si quis a libertis, & de elec. c. 1. ff. de liber. a-
gros. c. quod Capitulum ecclesie tunc deum al-
ere tenetur patronum si superest & non aliter, &
Bar. in cap. nobis de iure patron. numero 21. inquit
tenetur ecclesia, quando abundat diuitiis, & ibi dic-
tit Abb. quod primum prouidendum est ecclesie ser-
uorumque & ministris, nec non cultui diuino, &
reparationibus [1] necessariis, & inde alendus est
patronus de his, qui super sunt, sequuntur ibi omnes
additionatores, declarat Paul. de Ciudad. in tractat.
de iure patron. in 6. part. articulo quarto numero
153. & R. de C. in eod. tractat. in ver. & velle,
numero 372. vbi dicit quod ecclesia alit de redditibus
remaneantibus ultra necessaria, Cordubus in di-
cta leg. si quis a libertis, ff. de iur. numero 22. & seq.
ff. de liber. agnoscend. vbi quod patronus similis de
fructibus qui super sunt, & dicitur superest, quan-

do ministris ecclesie præstita sunt salaria, ecclesia est
instituta, vasa & alia necessaria ad diuinum cultum
empere allegat tamen Bald. Feyn. & Abb. qui de hoc
nihil dicunt, & inquit Salyc. in l. idolo, num. 1. secun-
do, C. de lib. cau. quod ecclesia non tenetur alere pa-
tronum, quando redditus Ecclesie vix sufficiunt pro
Capellano, sequitur Roland. in consilio quinto nu-
mero 33. volun. 2. dicitur enim [3], pauper Eccle-
sia, quando clerici defuerint commodè non ha-
bent alimenta, ut quia coguntur comedere panem ex
milio, vel alio vili grano, & aquam bibere, l. iura
vrbani, in principio, ff. de leg. 3. ponit Bald. in cap. ad
aures, numero tertio de rescrip. & quod dicitur non
esse alendum patronum, hoc cala non debet mirum
videri, quia diximus idem esse in patre, marito, & al-
liis, & est generale quod quilibet tenetur propriam
salutem præferre alienæ, & indigere dicitur Ecclesia,
quando indigent sui ministri, per quos cultus diui-
nus in Ecclesia sustentur, qui adeo inuotabilis est, ut
si rector non possit vacare curæ animarum, & depu-
tatur vicarius, primum de redditibus beneficii por-
tio detrahatur pro alimentis vicarii, etiam si [4]
quod superest non sufficiat pro rectoris, qui tolera-
bilis est quod eger prius, quam vicarius, qui curam
exerceat, Abb. in capitulo de monachis, in tertio, no-
tab. Cardin. in cap. exposulsi, in 3. notis de præbend.
vbi Henric. Boic. in h. re. re. Rebuff. de conge. pur-
uio, numero 101. & 102. in fine. intelligit tamen, ut
subueniat in quantum potest, Paul. [5] de Ciudad.
in tractat. de iure patron. par. 6. in 4. articulo numero 101.
quæstio. 5.

Non etiam præstanda sunt alimenta patrono, qui
contra ecclesiam commisit ingratitudinem, nam ead-
em de causa filius a patre alimentis priuatur, leg. si
quis a libertis, ff. de iur. vbi gloss. in ver. dem-
onstrat de liber. agros. & [6] ita tenet in terminis Paul.
de Ciudad. in tractat. de iure patro. 6. par. art. 4. n. 164.
vbi arguit de filio ad patronum & limitat quando patro-
ni ipse. inquit, [7] quia tunc si est ingratum filio pon-
nenti, pari modo alendus est patronus, prædictam
etiam principalem limitationem in prius Rebuff. de
tra. de conge. portio. num. 105. & non est
nouum, quia propter ingratitudinem frater priuatur
[8] successione fratris, ut in Arthen. de secund. nupti-
is ingratitudinem, vbi gloss. in ver. iurum, idem vo-
luit gloss. in Authen. de non eligen. secundum dub. 5.
cum igitur in ver. fratrum, quod art. procedat in suc-
cessionem intestatam, ponit Barto. in l. fratres, numero 6.
C. de inoff. testam. & alij quos citat Cordubus in
dicta l. si quis a libertis, ff. de iur. numero 46. &
multæ alie pers. ne propter ingratitudinem exclu-
duntur, de quibus tractabimus in discursu huius par-
tis & ratio huius limitationis est, quia patronus [9]
ingratus perdit ius patronatus, seu dicitur de iure
ingratus, [10] qui perdit ius filiationis, secundum Bal.
in l. fin. C. de dot. prom. l. si in ius autem, ff. de iust. &
iure, Paul. de Ciudad. d. numero 164. & Rebuff. de
iure numero 105. idem videmus in alimentis in iura gra-
to, secundum gloss. in leg. inquit, in gloss. penult. C.
de his, qui test. non poss. vbi notat Bald. & Salice.
Tract. de amicis consili. 114. numero 21. Itaque illi
lib. viquant, in ver. succiperit libertos, numero 33. C.
de re. uoc. donat. & vbi in ius in patrono ingrato [11]
erga libertum, qui lib. priuatur iure succedendi in
bonis liberti, leg. cum patronum, ff. de iure patro-
ni. Idem ergo erit in ingratitudine quam patronus erga
ecclesiam commisit. qualiter autem committi possit
ingratitude contra ecclesiam, non est hic locus de-
clatandi.

Tertio non erit alendus alius, qui ex emptione, vel cessione, vel alio titulo causam habet a patrono, quia hoc ius est ita annexum iuri patronatus, quod ab eo separari non potest, & est personalissimum, & ipsius patroni persone inseparabiliter [13] hærens, ita ut vendi, cedi aut donari non possit, ita decidit Abb. in cap. preterea, in fine de iure patron. per. text. in cap. fin. de offi. declar. Roch. de Curt. in tractat. de iure patron. in dicto §. & vltio, numero 152. post medium, Tyracquel. de reer. confus. §. 36. glossa. numero 32. & ratio est, quia iura [14] personalia cedi non possunt, Din. in cap. privilegium personale, de reg. iur. in 6. Archid. in cap. hinc est, circa mod. 16. quilibet. Angel. in l. quod si in diem, §. Julianus in fine de petitorio. hered. [15] facit quod in simili diximus supra, in questione de alimentis prestandis vxori intra annum luctus, ubi probauimus quod & si vxor alenda sit intra annum luctus, quando constituit in pecunia, tamen secus est, quando dos est restitueda extraneo, qui illam stipulatus est sibi reddi, secundum Aret. in consilio 98. numero secundo vers. sed remanet, similiter non datur intra annum luctus alimentis extraneo, qui suit dotem sibi reddi stipulatus, secundum Aret. in dicto consilio 98. columnas 1. & Abb. in dicto cap. preterea. licet loquatur de venditione, videtur tamen idem velle in locatione, [16] dum dicit, quod & si prelatum possit locare redditus totius ecclesie tenendo penes se titulo, tamen intelligitur de redditibus impositis tempore fundationis, non de aliis. facit quia se translati non veniunt iura [17] personalia, leg. fin. §. primo. ff. de contrah. emptio. l. 4. §. si heres. ff. ad Trebellian. Din. & Bart. in l. inter eos. ff. de acquir. rer. dom. probauit lat. in consilio 127. numero 66. Adde quod in tantum est ius predictum iniunctum cum persona ipsius patroni, quod ubi etiam foret cessabile, non tamen veniret in locatione, vel venditione, nisi de eo facta fuisset specialis mentio, per ea quæ ponit Oldr. in consilio 139. ubi dicit, quod et si archidiaconus locauerit per [18] verba simplicissima omnes redditus sui beneficii, tamen non includuntur in locatione munera, quæ certi homines loci consueuerant illi dare pro iucundo illius aduentu, quia illud tribui consuevit personæ, non rei. l. 4. penult. ff. si quid in in fraud. patron. & allegat alia iura Anch. in cap. si propter, colum. antepen. de rescrip. Bald. Imol. Alex. & alij in l. diuortio. §. quod in anno, ff. solut. matrim. Felin. in c. sedes, colum. 3. de rescrip. Bertran. in cons. 119. in 1. quæst. volum. 3. & tunc, quia ius alimentorum [19] futurorum cedi non potest, vt inquit Bartol. in l. cum Titio, num. 1. ff. ad l. Falcid. ubi ait, quod tale ius coheret personæ, & alia sunt alimenta in persona vnius, alia verò in persona alterius, voluit etiam Bald. in l. Cade priuile. dot. col. fin. ver. modo ego quero, Car. senen. cons. 58. summa totius, col. 1. vers. & ideo secundum Bald. l. in l. si constante, oimp. 34. ubi citat Bald. Nouel. ff. solut. mar. ubi quod est quid personale, Tyracquel. d. gl. l. num. 72. & dicam alibi, vt inquit Ab. in d. cap. preterea, debemus ex causa cuiusdam reuerentis, & honoris, qui patrono exhibendus est ob beneficium in ecclesiam collatum, hæc autem reuerentia non separatur a persona. Accedat, quod debetur solo iudici officio, vt dicam infra, quod fundatur sola æquitate, sed ex æquitate cessat in persona alterius qui patronus non sit.

Quarto intelligenda est regula, vt procedat, dummodo rector ecclesie id faciat cum Episcopi consensu, patet sine eo non potest subuenire patrono egenti, [20] vt per Innoc. in c. 6. & plantat. n. 3. de pri-

uileg. ubi mouetur argumentum cum nostris, de cess. prebend. & c. vt nostrum, vt eccles. bench. & hoc voluit etiam Ioan. Andr. lib. per text. in c. nobis, §. fin. Roch. de Cor. in tract. de iure patron. in §. & vltio, n. 132. ubi tamen inquit, se de hoc dicto debitorum, quando rector ecclesie subueit de fructibus beneficii quia sicut illos potest sine Episcopo alienare, ita potest dare patrono.

Quinto Ecclesia non tenetur alere singulares personas [21] de populo, quando vniuersitas habet patronatum, vt voluit Archid. in c. si plures, circa princip. 16. quæstio. 7. mouetur, quia singulares persone non dicuntur patroni, sed vniuersitas, c. qui manumittitur, n. quæstio. 12. idem voluit Gemin. in c. vltio, col. 1. de iure patron. in 6. Belen. ad Abb. in d. c. vltio, n. 6. de iure patron. idem voluit Paul. de Citad. in tract. de iure patron. part. 6. in 4. ar. num. 166. ubi quod tenetur solum subuenire regibus vniuersitatem, vel his, qui eam representant, idem tenet Roch. de Curt. in cod. tract. d. §. & vltio, n. 35. in 4. quæstio. & ratio est, quia vniuersitas aliud est [22] & aliud sunt singuli homines de ipsa vniuersitate, gl. in l. licet, §. si quid, ff. quod cuiusque vniuers. nom. Doctores in eum omnes, de consil. Ber. in cons. 8. n. 11, vol. 3. ubi ait, quod vniuersitas dicitur corpus diuersum a singulis, Paris. in cons. 2. n. 1. volum. 4. & si vniuersitas non dicitur sit [23] singulorum, Cor. in cons. 309. num. 12. volum. 3. & vassallus Capituli, Colligij, vel vniuersitatis, non dicitur vassallus [24] singulorum, gl. in l. 2. ubi Baldus & alij, ff. quod cuiusque vniuers. nomine. & liberatio facta vniuersitati, non [25] prodest singulis, secundum Decium in cons. 61. columnas 1. 3. late exornat D. Rol. in cons. 33. n. 6. & sequenti, vol. 4. dicit in cons. 8. n. 2.

Hæc est vera videntur, patiuntur tamen difficultatem, quia vniuersitas corpus est mysticum, & fictitium, quod cum iure intellectu constet, alimentis nunquam eget, nec [26] sperire potest, vt per Bald. in l. generaliter, in prin. col. 1. ver. quid ergo de his. Cade reb. cred. nisi moriatur ciuilitate per dissolutionem vel [27] priuationem, vt per Bar. in l. lodalet, D. de colleg. illic. & non habet animam, [28] secundum Bald. in loco predicto, unde dicitur D. quod non contraherentum per iurij, & licet per rectores represententur, id tamen est per fictionem, quod aliud est vniuersitas aliud rectores, proinde non video, quomodo ecclesie regi possit alere rectores patroni nam si illi egeant, non dicitur vniuersitas egere, nisi intelligamus, quod ob pauperum nemo sit curaturus ipsam vniuersitatem, relinquere ergo cogitandum.

[29] Sexto non tenetur ecclesia providere patrono de alimentis, nisi sit in summa egestate, gloss. in 6. quicunque, 26. quæ. 7. per tex. in c. 1. nos, in fin. 34. 2. ubi loquitur de instanti necessitate, sed hoc ob placet Paulo de Citad. in d. art. 4. n. 118. vel enim esse si patronus incipiat vergere ad pauperiam, vel non habeat quantum sufficit secundum cōcedentem eius statum, de quo dixi supra tractato de liberi obligatione erga patronum.

[30] Et quæ diximus de patrono, locum habent etiam in filiis, & familia patroni: eis enim omnibus tenetur Ecclesia providere, c. filius, 16. q. 7. Paul. de Citad. loco predicto, num. 157. in fin. Cor. dub. in d. l. si quis a liberis, §. solent, n. 8. an autem alendus sit patronus perempta dote, dici post sequentem quæstionem.

SVMA MARIÆ

1. Emphyteus liberatur a solutione canonis vt peripat.
2. Censu extinguatur vt premissa censuata.
3. Omnis esset entia causa cessante.

4. Legatum cessat causa legari cessante.
5. Causa finalis restringit quancunque dispositio-
6. Causa annexa determinat quidquid sit propter cau-
7. Onere deficiente cessat praestatio, quae sit propter o-
8. Censui sit debitor pro defensione castri obligatus ex-
9. Censui causa cessat effectus consummatus.
10. Causa sufficiens quod inuenta temporis fuerit tol-
11. Dominium transferitur per traditionem subsistente
12. Periculum rei perit ad eum, in quem dominium
13. Domus data cum onere alendi, facit coibatur, pra-
14. Censui coibatur cum in quemcunque transacti suc-
15. Censui inoffenso iure communi, non extinguunt per-
16. Censui iure communi inoffenso censui potest sola
17. Condiitio non tenetur ad restitutionem rei conde-
18. Emphyteuta tenetur ad reparationem rei emphy-
19. Emphyteuta in totum perempta non tenetur stans
20. Fructus si debeatur, intelligitur sub conditione si na-
21. Genus periri non potest.
22. Genus, quando debetur contemplatione speciei, liber-
23. Perso. censuata superfructibus beneficii, non debet-
24. Legatum praedix ex quo alimenta erant praestanda si
25. Alimenta non debentur, quando ex patrimonio nulli

QVÆSTIO XXXIII.

A Necquam veniam ad questionem dotis peremptae, necesse est videre si quis desit ecclesiae domum ut se aleret, an domo perempta teneatur ecclesia praestare alimenta. primo aspectu videretur dicendum quod non, per text. in l. in si. C. de iure emphy. ubi si res emphyteutica perierat, [1] liberatur emphyteuta ab onere solvendi canonem, Spec. in tit. de loc. s. nunc aliquis, q. 134. n. 160. communem dicit Abb. in epotum, n. 16. ff. loc. Ang. in §. lex itaque, in si. in Audi. de non alien. d. in l. a. ubi la. n. 13. C. de iure emphy. Natta in conf. 377. n. 1. Clar. qui communem dicit in tract. de emphy. q. 8. n. 8. & idem est in contractu censuali, quia si res censuata perierat, [2] census quique extinguitur, secundum Rodu. in tract. de reb. eccl. non abe. in rub. de const. ann. censu. num. 47. novissimè Cord. in tract. de caus. quib. emphy. priuat. in cau. 14. tit. de cau. priua. ob alien. ampt. 49. n. 1. ubi refert Bullam Pij V. quæ hodie passim servatur.

Secundo facit, quia onus alendi fuit imposse propter dominatam domo perempta cessat causa oneris, ergo onus [3] quoque ipsum cessare debet, l. Titia, ff. de annu. leg. l. Stichus nutricius de alim. s. Titia, ubi onus successuum in inoffenso legato habenti tractu successuum finitur legato finito, ad id est text. in l. qui tueretur, ff. de testam. ruel. ubi cessante causa propter

quam factam [4] fuit legatum, cessat ipsum quoque legatum, l. 1. §. h. cum l. sequen. ff. de excul. tut. tit. l. etiam si patris, ff. de leg. 1. & ponit Tyraq. in tract. cessante cau. part. 1. nu. 121.

[5] Tertio omnis dispositio restringitur per causam finalem, l. cum patet, §. dulectissimus, ff. de legat. 1. in fin. ff. de fonte & dictum generale restringitur per rationem, secundum suam causam, Ang. in l. ob. ligatione generalis, col. 1. 2. princ. ff. de pign. & quidquid sit ob causam, determinatur secundum [6] causam annexam, Bat. in l. Sero, ff. de annu. legat. ubi movetur per illud tex. qui secundum Alber. ibi non minus procedit in contractu, ibi quàm in ultimi volenti, tati bus, hinc est, quod [7] onere deficiente cessat quoque praestatio quæ sit respectu oneris, l. gene. altera §. 1. C. de sacros. eccl. & quando gravamen est causa commodi, cessat commodum subdito gravamine, l. ed. qui in prin. ubi Bart. ff. de iure iur. hinc dicit Rom. in conf. 417. per totum, quod si submittens se protectioni alicuius civitatis certu [8] censum promittit, ut civitas castrum defendat, liberatur ab obligatione solvendi censu, si castru ruat, quia cessat causa promissionis, sine qua non se obligasset ad censum, & infert qd semper cessat causa à principio considerata ab utraque parte, sequitur Tyraq. in d. tract. cess. san. cau. num. 217. dicit in conf. 150. nu. 62. in presenti autem facto non est dubium quin causa tandi domum fuerit ut reciperet alimenta ab ecclesia.

[9] Tamen in contrariu est ratio, quia cessante causa non cessat effectus iam consummatus, seu in esse productus, l. in fin. in si. ff. unde Hber. l. Inter stipulantes, §. sacrum, ubi D. ff. de verb. oblig. Cyn. Bal. & alij in l. generaliter, C. de epis. & clar. latè Tyraq. in d. tract. cess. san. cau. limit. n. 101. 1. & seq.

Secundo facit, quia etiam dicitur domu fuisse causa alimentorum datam, tamen facit quod fuit momento temporis transacta in ecclesiam, licet enim potest [10] cesset, non tamen ideo cessat effectus, leg. si quis heredem, C. de insti. & substit. l. quancunque, §. v. ff. de publicia. in vers. actor. multos citat Tyraq. in d. tract. cess. san. cau. limit. 4. nu. 1.

Tertio facit, quia statim facta domus traditione, ecclesia facta sunt domini, quia per traditionem prece dente [11] aliqua nulla causa transferetur dominium, d. traditionis. C. de pact. l. per traditionem, Instit. de ver. diuis. l. perm. C. de rei vend. l. si ex stipulatione, ff. de acq. pos. postquam ante transfatum est dominium, periculum pertinet ad [12] ecclesiam, l. Locutus, ff. de euid. l. necessario, ff. de peric. & comod. rei vend. l. si pecunia, §. pen. ff. de cond. ob. cau. & per hanc potestatem ratione concludi in terminis nostris Bal. in l. 1. n. 10. C. de iure emphy. quod si dedi domu Ecclesie [13] ut me aleret, tenebatur ecclesia onus alendi subire, licet domus sit combusta, & hoc ante ed. voluerat Dec. & Cyn. ibi Alber. & Ang. col. h. Anch. in c. d. cor. mil. c. loca. & ibi Imol. col. 38. n. 45. qui vult hoc procedere, etiã non sola superficies esset absorpta, sed etiam solis foret funditus eversus, Abb. in c. in fin. ff. de ter. permitt. Crem. in singula, ubi dicit esse singulariter notandum, la. in d. l. n. 14. C. de iure emphy. ubi vult, quod sit veru etiam re funditus perempta, Paul. de Citad. in tract. de iure patron. in d. part. n. 4. artic. prin. nu. 165. Bertran. in conf. 104. nu. 4. volu. 2. Boilius in tit. de remissio. merced. conducto. nu. 119. ubi dicit esse verum, & communem opinionem Doctorum, siue res data sit ecclesie, siue filio, id tenet Cordub. in d. l. 4. qui a liberis, §. soler, nu. 31. ff. de lib. ag. nosc. Et non obstat quæ dicuntur de re emphyteutica, quia illa procedunt propter directu domini,

quod pnes se retineat is, qui re cōcessit, pōinde cū rei perat domio, non est mirum si ad eum pertinet damnum contingens in eo, ita resolut Baldus in d. l. num. 10. post Pet. & Cyn. & sequuntur pines super citatis in casu super nosro nihil omnia venit donans, sed omnia transiit in ecclesiam, & quavis in censu nō videtur rei dominium esse apud emptorem census, tamen hoc in eum transiit quid realitatem census comitatur rem 14. in quibusque transat fute fore in d. clem. 2. vbi gl. de censu. Cuius cōf. 117. n. 4. v. a. modo, quando sequuntur Rodus & Foller, quos etiam comprobando Gorbilus in d. tra. 3. d. amplius. 49. n. 8. adco re perempt. extinguitur quoque ius illud reale, quod super re cōpetebat. Non omisso quod quidquid summe ex constitutione p. 17. v. de iure exceptis. [15] re censuata, non extinguatur census, vt post Conrad. Ioan. Mediana, & Modest. Gallos probat. Dicit lib. 3. variarum resolut. cap. 7. num. 3. potest enim constitui census [16] sola personali actione, vt ibi. nunc autem pontificum Romanorum prudentia prouisum est super forma ita census constituitur, ne quid fiat in detrimentum animæ, vnde contractus inter fundi emptorem & obligationem tam æquis ambulat conditionibus, vt ex viri quod natura tertius videatur composuit. Nec obstat, quod domo tantum oneris causa perempta, cessare debeat obligatio & onus: quia respondeo domum non fuisse causam, finalem alimentorum, sed materiam: ideo licet esse desideret in seum natura, non tamen cessare debet onus, vt probat Tyrachel. d. tract. cessante causa, limitat. Præterea deio domus habuit plenum effectum statim facta traditione, ideo non cessat onus correptionis, vt supra dixi, sicuti non cessat si quis dedisset centum, & ea non mediis ubi us alter promississet alere, non enim curatur de re data, an remaneat pnes recipientem vel non, postquam facta est illius. Eodem modo responderet ad tertium fundamentum de causa finali, & contractus iste videtur de vt factus, in quo sequitur implemeti ex parte dantis statim sequuta traditione, quidquid inde sequatur.

Hoc autem multo magis procederet, quando domus foret solummodo exusta, non autem funditus perdit, quia tunc dicitur peremptam etiam conductor [17] non teneatur ad refectionem rei conductæ, Lex conductio, io princip. ff. locati, tamen videmus in emphyteuta, quod si re regat reparatione, [18] teneatur ipse secundum lo. And. ad Spec. in tit. de l. c. 3. nunc aliqua, ver. 4. queritur, Bald. in l. a. col. 2. ver. 5. in exponendo, C. de iure emphyt. Ange. in §. lex igitur, in Auth. de non alicui vbi subdit reonem, quia ad emphyteutam pertinet omnis casus fortuitus, Azet. in cons. 110. in l. dub. colum. 2. & bane probarent l. mol. Cepol. & Is. quos citat Nata in cons. 377. per totum, vbi reprehendit Alex. contraarium teneantem in l. diuor. 1. impendit, col. 1. ff. solut. matrim. Corbul. in tract. de cau. quib. emphyt. priuat. cau. 15. titu. de cau. priuat. ob non solum non limitat, 2. quod si hoc locum habet in emphyteuta, in quem non est translati omne dominium, multo magis locum habebit in Ecclesia, cui absolute res est donata. Addo quod procederet nostra questio in dubio, quando donas a principio expresse conuenisset quod prestarentur alimenta etiam re perempta, quia si ea debentur nullo intercedente pacto, quare non erunt magis debita si fiat pactum de illius enim viribus non erit dubitandum, cum sustinetur etiam quando eo circumscripto omnia non esset debitum, vt in emphyteuta, qui, etsi liberetur [19] re in totum perempta, d. l. 1. in sup. C. de

iur. emphyt. tamen teneatur excedente pacto, vt vult Spec. in tit. de loc. §. i. nunc aliqua, querit. 18. nu. 164. Alber. in l. 1. in hn. C. de iur. emphyt. Is. in l. 1. nu. 18. C. de iur. Corb. loco p. 164. d. 10.

Nosram tamen conclusionem limitare, quando alimenta ellent ex certo fundo praestanda, quam de perempto fundo nulla debentur alimenta, & quandoque enim debetur aliquid alimentorum contemplatione fundum, [20] subintelligitur iacta conditio si fructus nascantur, antequam per totum, ff. de verbo. oblig. C. alit. 1. ex cor. dicto. §. 1. iis tempore ista col. 1. ff. loca. vbi alio, quod venditis fructibus nascantur nihil est gestum, si fructus non nascantur, & facit, quia licet genus [21] perire non possit, iuc. idum, C. si cent. pet. tamen quando debetur contemplatione certæ speciei debitor liberatur specie [22] perempta l. quidam §. 1. libi, & l. Titia textores §. 1. na. ff. de lega. 2. Bar. Alexand. & alij in l. quod te §. si cent. pet. & quod fructus nati extinguuntur obligatio, vult Bald. in rubri. C. de petico. & com. rei vend. circa fin. & in l. licet, querit. 5. C. loca. Nata in cons. 86. nump. vbi post Caltr. Abb. Felin. & alios infert ad pensionem constitutam super redditibus beneficii, & vult eaz. [23] non debet, quando ex beneficio nihil est perceptum, de quo tamen videndum est Gigas in tra. de pension. in querit. 62. facit ex in leg. marito §. 1. ff. ad leg. Falcid. vbi diminuto legato [24] pradij, ex quo alimenta erant prestanda, minuitur ipsa alimentata, idem est text. in l. liberto. ff. de annu. leg. & pet. hos text. dixit Caltr. in l. Imperator, nu. 8. ff. ad l. rebellian. quod cum alimenta semper sint de redditibus pensionij prestanda, [25] non erunt debita anno, quo ex pensionio nulli omnino redditus percipiuntur, facit l. cum certus. ff. de vino oleo, tritic. leg. vbi quid locus videtur gratia taxationis appositus ita tenet Bart. in l. Lucius. ff. de alim. & cib. leg. & dicam latè in tit. qualiter alimenta sint prestanda in ea questione, an alimenta relecta alicui ex fructibus fundi debeant augeri, vel minui auctis, vel imminutis fructibus fundi, aliud est igitur dare fundum vt alia aliud verò dare fundum conditione adiecta, quod ex eius fructibus aliat, vt dixi in titulo, quando alimenta venduntur relecta.

SYMMARIA.

1. Ecclesia tenetur patronum egentem alere, etiamsi de ab eo data causa perierit.
2. Donum peremptum, quia suis ecclesia data cum onere alendi non exstinguitur onus.
3. Factum legationi non mouetur ex superueniente causa.
4. Principium est erigi verum attendi debet.
5. Primordium tituli formas posteriorem euertit.
6. Tempus celebrari ritualis attendendum in consideranda lesione.
7. Emptio vel locatio consensu perficitur.

QUESTIO XXXIV.

Discendum nunc, an ecclesia alere teneatur patronum, quando dos data est perempta casu aliquo fortuito, si aliunde ecclesia habeat redditus, & in hoc Paul. de Citadin. in tract. de iure patron. in 6. par. in 4. art. num. 163. concludit ecclesiam [1] teneatur mouetur ex decisione Bald. in d. l. num. 10. C. de iure emphyt. vbi si domus data ecclesie cum onere alendi perimitur, debentur [2] nihilominus alimenta, & latè de hoc dixi in proximè præcedente questione, quia casus, qui contingit, cedit damno ecclesie, in quam est translatus omne dominium, eo firmo hanc sententiam. Nam ecclesia patronum alere propter antiquiorem obligationem causatam ex collato

collato beneficio fundationis, vel donationis. hæc autem obligatio non est extincta, licet dos, vel fundatio cessentur beneficium fuit perfectè collatum, & quod [3] si nec legitime est constitutus, non mutatur, ex contingenti casu, quod legitime, de reg. iur. in 6. & de reg. i. 4. §. principum rerum accedi debet. qui id quod, in prin. ff. de don. l. 2. §. parum refert. ff. de priuil. cred. l. qui possessionem ff. de vi & vi arma. Tyrac. de re. c. 2. c. 1. §. 9. glo. n. 4. & dicit tex. in l. 2. §. non solum, in versic. initium ff. de post. quod cuiusque contractus præsumitur est initium, & causa. L. unica. C. de impos. lucrat. de scrip. vbi à primordio [5] tituli posterior formatur eventus, late decif. Pedem. 167. numero 26. hinc an contractus sit nullus, vel lesionem continet, infirmus tempus [6] contractus. Doct. in l. 2. C. de rescind. vend. per l. si voluntaria. C. de tit. late Pinell. d. l. 1. par. 3. cap. viii. numero 15. D. Bernus in cons. 3. numero 19. dixi in consil. 249. numero 23. & non attenditur, quod valor postea augetur, vel minuitur, vt dicunt Moder. Galli in tit. de iur. num. 715. Preterea obligatio antidotalis causatur magis ex animo eius, qui beneficium confert, quam ex re data, ideo licet perat res, durat tamen animus dantis, & obligatio momento temporis ex ipso donationis actu causata durat perpetuè, licet non duret res data, & licet propter re contrahatur, tamè quia animus dantis est principaliter propositum, ille attenditur, proinde licet in venditione, locatione, & aliis similib. contractibus non sustineatur contractus, nisi interueniente retamine, quia forma & substantia essentia potius in voluntate, dicimus eos [7] contra factu consensu perfecti, l. ff. de actio. & obligatio. & Instit. de oblig. & consen. in prin.

SYMMARIA

1. Monasterium non alit monachum, quem expulsi.
2. Altari qui frui, vivere debet de altari.
3. Servus acquirit dominus.
4. Vxor qua marito transfertur, non est aliena ab eo.
5. Monachus degenz extra monasterium, non acquirit monasterio.
6. Monachus expulsus si velit redire salua disciplina religionis recipiendus, & alendus est.
7. Monasterio non acquirit monachus expulsus si redeat, nec recipiatur acceptare.
8. Monasterium si recusat recipere monachum patientem, si ab episcopo transierit in aliud monasterium cum bonis, quos habet.
9. Monasterium expellens monachum, non acquirit eius bona, nisi expulsus factus sit à solo Abbate.
10. Monachus qui obvia licentia intrada strictionem religionem vagatur, perdit omnia bona, & applicatur monasterio.
11. Monasterium expellens monachum, cogitur illi redere omnia bona sua.
12. Monasterium inopi non tenetur alere monachum.

QUESTIO XXXV.

Monachus quando expulsus est à monasterio, non debet [1] ab eo percipere alimenta, vt collat. Castrin. in consilio 76. numero. v. l. 1. quia in eo cessant rationes, propter quas de iure est alendus, nam ideo alitur à monasterio, quia illi servit, & qui altari [2] servit, debet vivere de altari, cùm secundum, de perben. Item, quia quidquid acquirit, spectat ad monasterium, vt dicimus de serpo, [3] vt not. in c. cum olim, de priuil. vbi Innocent. cum ergo

monasteriū recipiat commodū, & utilitatem servitutis & acquisitionum, sustinere debet onus alimentacionis, licet duobus quidam legistiarum in fine. & l. si igitur. ff. pro socio. at quando est expulsus de monasterio, nō servit, ergo nō est alendus, vt videmus in vxore, quæ cū non est in obsequio mariti, [4] non consequitur alimenta, vt per Cynum & alios in l. quod in vxorem. C. de negot. gell. & in l. si cū fide o. per. lib. similiter quando monachus est extra monasterium, si quid [5] acquirit non acquirit monasterio, vt voluit Specul. in tit. de statu monach. §. l. num. 47. ergo monasterium gravari non debet onere eum alendi, hæc optimè procedunt, quando sua culpa monachus expellitur, & si non sit in culpa, aliud videtur [6] dicendum, vt per gloss. in vers. languida, in c. 2. de instanc. & languid. expol. vbi dicit, quod debet alii, si velit redire salua disciplina religionis, & subdit, quod si expulsus acquirit aliquid in seculo, monasterium non potest ea bona [7] consequi, si recusavit redire, non recipere, sequuntur ibi Ioan. Andr. in fine. Imol. in c. cum plurim. l. 2. colum. 2. in vers. dederat, extra de priuil. & quod sit recipiendus probat text. in c. unde regat. & translat. religio. quem citat gloss. prædicta, & per illum text. dicit Spec. in loco prædicto, numero. 30. vers. vigesim. quarto queritur, quod monasterio recedente illum recipere episcopus [8] transferat monachum in aliud monasterium, & ei assignabit bona quæ tenebat prius in monasterio, & num. 47. dicit, quod monasterium repellens monachum, non acquirit [9] illius bona eo casu excepto, quando solus Abbas sine monasterio expulisset consilio ergo est quod vbi sit culpa monasterij monachus acquirit, illud omne acquirit monasterio, vt per Specul. d. 2. num. 46. vbi si monasterium concessit monacho licentiam intrandi archiorem religionem, ille vero cepit vagari, & acquisivit, potest monasterium [10] omnia bona reperere, sequitur Tyrac. de re. c. 2. c. 1. §. 9. glo. n. 14. & sequi dicit Bald. in l. 2. sed scimus. C. de laci. lib. tollent. quod monasterium expellens monachum, cogitur illi reddere [11] bona sua.

Tunc etiam licet denegantur alimenta monacho, quando monasterium est inopi, & non potest supplere [12] in eam suis redditibus, ita Bald. in d. l. 2. sed scimus, in fin. vbi ait, quod etsi regulariter Abbas tenetur inducere monachum conductis vestibus, tamè calculatur si monasterium sit inopi, sequitur Benincas. in tracta paupertat. in 7. quest. in 2. specia. iudi. num. 25. & non est mirum, cū excusetur pater, filius, maritus, & alie omnes personæ, alioquin obnoxie huius oneri alimentorum.

SYMMARIA

1. Clericus suspensus non debetur alimenta de fructibus beneficii, quando habet aliunde.
2. Clericus suspensus non alitur de beneficii fructibus, quando potest vivere de propria industria.
3. Clericus ducitur pauper, & non habere alimenta, quando bona non habet, licet possit vivere ex industria.
4. Clericus suspensus propter contronacionem, à qua suspensione parendo vxore potest, non datur alimenta ex fructibus beneficii.
5. Clericus suspensus est alendus, quando non est in sua facultate suspensionem evadere.
6. Clericus suspensus si extrema laboret inopia, alendus, licet possit pro labore exire suspensionem.
7. Excommunicatus alendus quò quando alius esset factus pater.

Impedimentum quod poterat remoueri, non extitit.

QUESTIO XXXVI

Clerico suspensio duobus in casibus non est proci-
piendum de fructibus beneficii. primus est,
quando (1) clericus habet aliunde, glossa in c. ad m.
Vintoniensis in ver. admittentem, de electio. vbi pos-
sumus dicit alendum eum de fructibus beneficii
subdit hoc non procedere quando habet paritine-
cium, vel aliud, ex quo possit vivere, idem voluit ibi
Joan. Andr. & Bald. dicit idem, quando possit ex sua
industria (2) vivere, & ponit Abbas n. 10. & illa glos-
sa dicit singularem Abb. in c. Apostolica, de excep.
& sequitur Buri. & Felin. col. 5. & tex. in c. prater, vbi
Prapof. col. 1. distinct. 32. & in c. studens, in fin. distin.
10. Franc. Marc. in dec. 880. n. 17. & 19. Rebuff. tomo
1. c. de sentent. propositio in praefatio. n. 10. quae tamen
dicta sunt de industria, patiuntur difficultatem, quin
erigi aliquando, quia videtur, quod clericus dicatur
non habere unde se aliat, etiam si possit ex industria,
vel artificio honesto vivere, (3) ut per Roman. in c. 6.
tit. 14. n. 1. quem sequitur Craet. in consil. 199. num.
3. sed quia eam sententiam reprobauit supra hoc eod-
em titulo apendo, in alimentis negari possint filio
spurio habenti aliunde, in eam locuta te iudicio, ne
idem bis repetatur.

Secundus est, quando clericus est suspensus pro-
pter contumaciam, & potest parendo caue suspensio-
nem: tunc enim ad rumpendum eius pertinaciam,
& ut parere compellatur, subtrahuntur sibi alimenta,
(4) ita determinat Geminus in d. c. Vintoniensis, col.
3. de electio. per glo. in c. quis sepe, in ver. beneficiis,
de electio. in 6. & in Clemen. de hi qui in verbi dimi-
diat de eta. & qualis de hoc quousque voluit Abb. in c.
pastoralis, s. fin. netu. 16. de appella. mouetur ex glos-
sa, quae reddendo rationem inter depositum, & ex-
communicatum, quare illi denatur alimentum, huius ve-
ro defegunt, dicit ideo negari excommunicato,
quia potest permittendo habere absolutionem, sed non
ita est in facultate depositi exire poenam. addit etiam
rationem, quia hostilitas de cibo securi sepe negli-
gentia infundit, non omnis, quinta quaestio, 5. Pra-
pos. hoc tenuit in c. prater hoc, in prin. num. 9. 32. di-
stinct. vbi pariter suspensum, & excommunicatum,
quando est in virtutisque potestate exire suspensio-
nem, & excommunicationem. idem placuit Felin. in c. apo-
stolica, col. 1. verficu. intellige de suspensio propter
delictum. Dida. lib. 2. var. res. col. 13. nu. 9. ver. duo-
decimo, hinc etiam deducitur. Fran. de March. dec. 1.
880. num. 25. in fin. cum 12. huius tamen casus restrin-
gitur, ut non procedat, quando non esset in eius fa-
cultate caue suspensionem, (5) quia cessat tunc ratio,
propter quam ei denegantur, ergo cessare etiam debet
ius, ita Prapof. in d. c. prater hoc Felin. post Gemina.
& Card. in d. c. Apostolica, col. 3. vbi dicit restringi
quoque quando laboraret tam extrema necessitate,
(6) ut fame sit periturus, nisi ei succurratur, id quod
posuit Abb. d. c. pastoralis, s. fin. n. 16. vbi Dec. num. 9.
Fran. de March. loco praedicto, sic etiam sentatur in
excommunicato, cum in extrema egestate (7) subtrahi-
tur, sicut etiam quando impeditur ista aliqua causa
ut non possit impetrare absolutionem, vel remou-
ere suspensionem sibi debet, non aliter impetrare: non
enim excusat impedimentum, (8) quando poterat re-
moueri, c. 6. vbi Abb. de electio. Bar. in l. sed & si per
peritorem, l. 1. ver. sed nec ad eos. ff. ex quib. cau. maior.
Bal. in l. quib. dicit in prin. vbi etiam Cast. ff. de eod. &

demonst. Arcet. in lapud Iulianum, s. confus. ff. de leg.
2. Rota in dec. 35. licet guerra, in noua. Bar. Anan.
& Arcet. in c. veniens, de accusatio. Dec. in l. qui po-
test facere, n. 1. ff. de regul. iur. Crot. in consil. 87. num. 9.
Rube. in l. non solum, s. morte, n. 40. ff. de oper. noui
nunciata vbi non est in sua facultate remouere sus-
pensionem, nihil est quod sibi impetur. de clerico
deposito realiter diximus non esse praefanda ei alimen-
ta de fructibus beneficii, quia ecclesia de illo non
curat, nisi tanquam de mero laico, ut tradidi in titu.
quib. debent alimen. in quaest. an clerico deposito, sus-
pensio, vel excommunicatio debeatur alimenta.

SUMMARIA.

- 1 Ordinaris non alitur ab ordinatis, quando ipsi ha-
bet aliunde.
- 2 Ordinatus videtur quia ad paritinecium rationem quoad
eximendum ordinatum ab ecre aliunde.
- 3 Ordinatus dicitur habere aliunde, quando paritinecium ha-
bet aliunde.
- 4 Uxor indotata, quae tamen paritinecium habet dicitur, non
petit quantum in bonis mariti.
- 5 Aliquem qui habet, videtur rem habere.
- 6 Ordinatus non tenetur ad alimenta ordinari, nisi in
subsidiu.
- 7 Pauper non dicitur, qui habet a quo petere possit ali-
menta.
- 8 Ordinatus ideo alii ordinatum, ne in opprobrium vbi-
ni mendicare cogatur.
- 9 Causa alimentorum ideo est summaria, quia veniet
non pariter dilacionem.
- 10 Aggredere non conueniunt, nisi in subsidiu.
- 11 Lex curat a quo de facto sunt.
- 12 Spoliatus non restituitur ante omnia, quando reu-
peratio esset difficilis, Cast. non fortalis.
- 13 Spoliatus etiam Cast. non fortalis restituitur an-
te omnia, quando utraque pars est sub potestate
principis.
- 14 Pauper non dicitur, qui habet proprietatem.
- 15 Proprietas magis estimatur quam usufructus.
- 16 Proprietatem potest rem vendere in ius usufructua-
rio.
- 17 Alimenta bona vendi possunt, ut ex eis praestentur
sibi alimenta.
- 18 Proprietas vendi potest, ut ei denentur alimenta, qui a
liquo causa factus est domus.
- 19 Bona fidei commissa subiecta alienari possunt ex cau-
sa famae.
- 20 Excusatio requiritur antequam molestetur sibi.
- 21 Vxor non molestatur possessores bonorum mariti, nisi
prius facta excusatio.
- 22 Excusatio non fit contra certum, nisi principali ex-
cuso.
- 23 Excusatio principali requiritur, antequam magis
eius commetur.
- 24 Alium dicitur etiam id, in quo habet solum pro-
prietatem.
- 25 Aliquem qui habet, videtur rem habere.
- 26 Filius qui solum habet propriam rem, non cogitur il-
lam vendere sed potest eam alia.
- 27 Vxor qui multa habet immobilia vel solum propri-
tatem, & nil aliud, dicitur pauper, & excusatur
quantum in bonis mariti.
- 28 Peculum aduentitium non confiscatur quando solum
familiae committit delictum.
- 29 Vidua an possit se alere, inspiciendi sunt redditus
bonorum suorum, & non attenditur prop-
rietas.

Ordinans supplet alimenta ordinari, qui ex hereditate non tantum percipit, quod sufficit ad alimentum.

QVÆSTIO XXXVII

E piscopus teneri ad alimenta erga eum, quem ordinavit, videmus supra in alio titulo, illud tamen non est perpetuum, sed restringitur, ut locum non vendicat, quando aliunde est clericus [1] haberet unde vivere, & episcopus de prebenda, ubi dicit episcopus tamen in subsidium, quando clericus vivere non potest de suo patrimonio, licet & tunc, & tunc non est in dubio patrimonium episcopi obligationem videtur ad excludendam episcopi obligationem videtur ordinatus ad patrimonium titulum. Ioan. And. in d. ruis, declarat. But. in d. c. episcopus, & intelligitur aliunde haberet, quando patrem habet diuitem, [3] ut voluit Imol. in d. c. episcopus, ubi Dec. cum [3] ut voluit Imol. in d. c. episcopus, ubi ne pauperibus, qui parentem opibus iuvare non possunt, subtrahatur, tacit glo. in l. 2. C. de his qui etia. liberos. ubi infirmum patris dicitur tantum filij, & tunc etiam in clericis, & tunc quibus propinquorum in iura iuragantur bona, & dicit supra q. no. pauper exilium, qui patrem habet diuitem, idem videmus quod [4] in dispositio athen. praterea, non habet locum in uxore, que licet indotata sit, habet tamen patrem, qui potest sibi subvenire secundum in C. in l. in suis, de libe. & p. othum. Alex. in athen. praterea, colu. pen. ubi l. 1. & alij citati ad Tyragin. in praterea, l. i. v. quam. 23. C. de reuocan. donat. & tunc etiam ratio, quia magis convenit quod inopia filij succurratur, quam ab episcopo per ea, que ponunt Doct. & Barto. in l. equinas nolumus de libe. agnosce. & non dicitur agere, qui potest patrem cogere ut de alimentis, qui potest facere, & de regim. & tunc habet actionem ad alimenta contra patrem, & tunc officium iudicis quod deseruit loco actionis [5] videtur habere alimenta, qui actionem ff. de reguli. iur. Rursus tenetur episcopus solum in subsidium, [6] ut probat text. in d. c. episcopus ubi necessaria, & c. & notant omnes ibi. ubi autem quis teneretur in subsidium, non alter obligatur nisi istanc summa egeat, ut inquit text. in l. in quis ad liberos. s. item rescriptum, de libe. agnosce. & ibi Barto. declarat non esse in summa [7] egeat eum qui habet alium, quo petere potest, contra tamen hanc declarationem facere videntur verba text. in d. c. episcopus, in fine. ibi de sua paterna hereditate, dum enim excipit eum, quando ordinatus potest vivere de paterna hereditate, excludere videtur eum, in quo posset vivere de substantia patris viventis, imò dum dicit sua paterna hereditate, videtur excludere eum, in quo clericus non esset ad patrem institutus, qui esset pro alimentis posset confugere ad heredes patris, vult tamen, vel innuit text. hoc non sufficere ad excludendum episcopum ordinatum, praterea in tali qui non habet de suo non cessat ratio, per quam episcopus cogitur ordinato subvenire de alimentis, nam idem statum hoc fuit ne in opprobrium clericorum [8] ergo presbyter ordinatus mendicare, ut declarat Abbas in c. 2. in princip. de prebenda, ad nihilominus cogitur mendicare, dum agit contra patrem, quod alij. venter enim non recipit dilatione, qua ratione [9] causa alimentorum sumitur, in dicitur secundum gloss. in l. 3. §. sciendum, in ver. summan. ff. ad exhiben. & dicitur alibi. ergo non debet cessare dispositio, que mandat alij eum ab ordinante, sed ergo teneo opin. Iam. Decij esse veram, quia est reg. iure, quod magistratus non conveniunt

tur, nisi [10] in subsidium, ut probat rex. In l. 1. in prin-
cipio de magistra. consuet. l. 1. ff. cond. vbi appellatur sub-
sidia actio, ergo non potest episcopus molestari, si
ab alio petere potest ordinatus alimentis, & non ob-
stat text. in d. c. episcopus, quia quod vbi dicitur de
paterna hereditate, est per modum exempli, nam i-
dem effectus aliusdum potest viueri absque paterna he-
reditate, puta ex donatione, vel relicto alterius: eode-
dem modo responderetur ad id quod dictum est de
sua paterna hereditate, & non consideratur difficultas
exigendi alimenta a patre quando de iure debetur,
quia lex non curat de his, quod [11] sunt de facto, l.
fin. C. de actio. emp. Desi. in l. 1. C. de manfact. Natta
in cons. 543. num. 26. & pro hoc facit, quia et si for-
talia dicantur difficultis recuperationis, & proinde Cas-
treus. in l. 1. C. de edict. diui Adrian. tollen. dieris
spoliatum [12] non esse ante omnia restituendum, quan-
do causa proprietatis non esset salua: puta, quia for-
talia extentur non ita de facili capi possunt. Butr. in
c. ex parte, de restitut. spoliat. Alexan. in l. naturaliter.
& nihil commune. ff. de acqui. possess. Iacob. de sancto
Georgio. in l. si de vi. de iudic. tamen ea diffi-
cultas recuperationis non attenditur, quando litigan-
tes ei subsidium [13] principi qui potest illos coercere,
& contra eos exequi suam sententiam, ut per Gu-
liel. Can. Angel. & Castren. in l. 1. ff. qui facit. cogan.
Claus. Seyffelin. Naturaliter. & nihil commune. colu-
3. Iacob. in l. 1. si de vi. ff. de iudic. Roland. consilio 2.
numero 77. volum. 1. non ergo respiciamus, quod ne-
cessitas habeat filius petendo alimenta a patre agere in
iudicio, quia creditur lex facili eum consequuturum id
quod pater vel inuitus cogitur prestare. Itaque ergo ve-
ra conclusio, quod non sit ab episcopo ordinantia al-
lendum qui a patre potest exigere alimentis.

Declaratur etiam vt non teneatur episcopus, quan-
do ordinatus habet multa bona, ex quibus possit vi-
uere, licet ad eum spectent ratione solius proprietatis,
& alius habeat vniuersum, quia non potest dici
egetus, vel pauper, qui habet [14] proprietatem, ut
probat in l. licendum. §. item qui solam. ff. qui facit.
cogan. vbi dicitur idoneus fideiusor, etiam si solam
habeat proprietatem [15] quam usufructus, & si re
solidam, vbi not. Ang. in sum. de nupt. & proprietarius
potest [16] illam vendere inuito usufructuario, l. 1. C.
de usufruct. l. Pomponius, in princip. ff. quib. modis
usufruct. amitt. & teneatur proprietarius vendere ut
se aliat, pro quo facit quod voluit gloss. in l. ob x. alie-
num. C. de p. d. minor. vbi minoris bona [17] ven-
duntur, vt ex ea statuit. l. 1. & 2. C. de p. d. qui h. d. i. s. r.
& dam. g. sequitur Alber. in l. ob x. & non solidum pro
alendo domino venditur proprietatis, sed etiam pro
illius alimentis, [18] qui aliquo casu futurus est domi-
nus, vt in l. 1. §. si mulier. ff. de vent. in possess. m. r. per
quem tex. dicit Imo. in l. Imperator. ff. ad Treb. vbi cū
sequitur Alex. num. 5. quod tunc proprietatis venditur,
quando is est alendus, qui sumus est dominus, sequitur
Cordub. in l. si quis a libera. §. sed si filius, num. 28.
& seq. ff. de libe. agnos. & hinc quia etiam bona, que
non sunt perperuo in nostro dominio possunt alie-
nari ex causa famis, vt videmus in rebus subiectis fi-
deicommissis, [19] iuxta hanc rogatus, in fi. Cad Tre-
bel. Iacob. de Arc. Cyn. Bar. Bal. Castr. & Io. Fab. in au-
th. res que. C. commun. de leg. vbi Angel. num. 6. Fulg.
num. 7. Corn. col. fin. l. in p. & Curt. Iun. num. 30. &
communiter dicit Alex. in l. emulor. §. cum proponi-
tetur, col. 2. vbi item nota biliter limita. ff. ad Trebel.
item Alexan. & Socin. n. 1. in l. Marcellus. §. res que.
ff. ad Treb. quod si aliena quasdammodo bona alie-
nantur pro alimentis possessoris, quanto magis tene-
tur

filius proprietatem vendere qui habet atque qua
ordinatorem compellat ad prestandum alimentis
præterea vendendo proprietatem emittit ratio op-
probrii ordinis clericali, non enim curamus unde op-
limenta sumas, sed sat, quod non eget, nec mendicare
cogitur, & sane vt quis pro alio iacto molestetur,
excuti primū debet principis debitor, videmus in
fideiussore auth. proferente. C. de h. i. i. l. i. id est
in muliere, quia non potest inquirere seruici posses-
sorem bonorum mariti nisi excusis [20] primū mariti
[21] bonis Barto. & Doct. in d. l. i. consilium. Et solo
matrimonio. glo. in l. vbi aduoc. vbi Cyn. q. & Bal.
C. de iure dot. Bald. Nouell. in tract. ad. in 2. par. q.
penul. Campeg. in eodem tract. q. 1. 46. Crauen.
consilium. 63. colum. 3. & est regulare quod exequio nō
sit contra tertium nisi excusio [22] in princip. De p. p. p.
cipiē Bartin. l. credidimus. C. de p. p. p. d. est in ob-
ueniente magistratus, quia excusio requiritur, [23]
l. 1. §. prius enim arbitror. ff. de magistr. consuet. &
in excussione venit ipsa quoque proprietatem cum ul-
limi reperitur excepta, non enim minus dicitur meū
[24] ius, in quo solā habeo proprietatem quam id, in quo
plenus ius habeo, vt Inst. de here. institut. §. 1. & l. 1. §.
& 2. ff. ad Syllaniam. & proprietatem etiam veni in consi-
deratione [25] bonorum, vt est text. in l. si postuleris. §.
iuber. ff. de adult. & vbi notant Bart. Angel. Alberti
& Doct. & impium esset quod episcopus teneatur alii
alere qui potest ex rerum suarum venditione sibi vi-
ctum providere.

Contraria tamen sententia fuit Dec. in c. episcopus,
numero 12. de prebend. vbi tenet, quod imo episcopus
alere teneatur cum qui multorum bonorum
nudam proprietatem habet, allegat textum, quem di-
cit singularem, in l. i. §. ipsi autem. C. de bo. que
libet. vbi Bald. in princip. dicit notari dignum, quod
pater teneatur alere filium non ratione usufructus,
sed ratione naturæ, nec imponitur [26] filio necessi-
tas vendendi suam proprietatem nudam, vt ex pre-
tio se aliat, & inquit Locos iure prædicto, quod id
esset si usufructus esset apud alium, qui non sit pater,
& subsidia consuluit quod mulier, quæ quod
proprietatem multa habet immobilis, non desinit
esse pauper, & potest petere [27] quantum ex dispo-
sitione auth. cot. præterea. C. vnde vir. & vxor. & pro hac
sententia facit, quia etiam volens proprietatem non
potest alienare proprietatem, l. i. §. filius autem. C.
de bonis que libet, & videmus, quod si filius familiaris
committit delictum, non confiscatur ei bona [28]
aduentitia, secundum Bartol. in l. si finit. §. si de ve-
d. g. libus, num. 2. ff. de dam. inf. & vbi Castr. colum.
fina. Imo num. 6. Alexan. num. 4. 4. idem Barto. in l. si
quis in tantum, num. 1. C. vnde vi. Bald. Salice. & al.
quos citat & sequitur Anton. Gomez. de contr. & c.
15. num. 13. & sequi. Curt. sen. Capri. Thol. Ruin. Paul.
& alij quos refert communem dicens Clar. in prædi-
crim. qu. 26. num. 2. facit etiam quia viduus non fit
intra annum luctus alenda ab hæredibus, si ipsa ha-
bet de proprio, tamen ad cognoscendum an se possit
alere, [29] in princip. redditus suorum bonorum, non
autem attenditur proprietatis secundum Bald. in cons.
30. vol. 1. Crau. in consilium. 199. n. 6. Plot. de in lit. iura. §.
2. n. 23. Hæc opinio mihi placere nō potest, sed multum
stringit pro ea text. in d. l. i. §. 1. ipsum quod
responderi potest, quod ideo ibi grauior pater o-
neretur [30] alendo filium habentem bona quod proprie-
tatem, quia in patre concurret naturale vinculum, at
quitas secundum quam non videtur iustus quod
reddet bonorum filij, & cogatur filius proprie-
tatem vendere, vt se aliat, sed forte aliud est in quocum-
que

que alio usufructuario, in quo non eadem ratio affectionis naturalis, & charitatis. & quia tenet de patre teneri, non propter hereditatem, sed propter naturam ipsam & legatam horum intelligi debet, ut principaliter non obligetur propter hereditatem, sed bene in consequentiam obligetur. ubi ergo quis habet nudam proprietatem petere alimenta ab alio, quam ab eo qui eorundem bonorum habet usufructum submouetur exceptio quod possit seipsum alere, quicquid Dec. loco predicto affirmet, in patre enim concutitur ratio sanguinis, item quod pater usufructum percipit ex bona filij non videtur quod predicta ratione alius foret dicendum, si filius haberet nudam proprietatem in bonis possit ab alio quam a patre, quasi si petere alienocum a patre repelleretur tanquam possit vivere vendendo proprietatem, hoc tamen non pono pro constanti, cum facilius grauetur pater alendi onere, quam quibus alius, & cum talis habens proprietatem possit eam vendere, & vivere de pretio, cessat in ea ratio mendicantis in opprobrium bene transacti matrimonij, & consequenter non erit locus auct. preterea. C. unde vir. & vxo. nec mouet quod proprietarius volens non possit proprietatem alienare, dicitur filius autem, quia loquitur ille rex. in filio propter patriam priuilegium: at ubi non agitur de priuilegio patri licet cuiusque [31] proprietatio sua sua vendere, dicitur C. de usufructu. L. Pomponius, in princ. si quibus mod. usufructus amittitur. sicut usufructuario licet ea commoditate usufructum vendere, vel inuito proprietario, & hanc distinctionem inter filium, & extraneum proprietarium posuit Gomef. d. c. vlt. n. 15. ubi infert quod proprietarius si obsequatur quidam alius quam pater habet usufructum, ut probatur in d. l. si postulat. & inter, quod autem dictum est de alenda vidua, quia habet bona, ex quorum redditu petere non potest alimenta, patitur non leuem difficultatem, ut dixi hoc eodem tractando de alenda intra annum luctus. & quantum circa predicta non intuemur quemquam differentem, volui tamen meum qualeconque interponere iudicium, ut interin excelsa difficultate laborent perpicaciores pro habenda veritate.

Tertio non tenetur ordinarius subministrare alimenta, quando ordinatus illum deceperit [33] iussu & do fecit diuitem. hanc conclusio Dec. in d. c. episcopus. n. 13. de prob. dolus cuius nemini [34] debet patrocinari, ne ex dolo. ff. de dolo. T. iraque de retract. confang. §. 2. gloss. §. n. 6. 7. eandem opinionem quod episcopus non teneatur, probauit Butri. in c. 2. circa fin. de proben. & ibi sequitur Dec. n. 7. colum. 3. versum gloss. fin. quia in ordinare cessat culpa ex quo ereditur [35] ordinato secundum gl. in l. Titio fundus, ff. de eod. & demonstrat, & in inquisitioni, de sent. exco. n. 11. & licet possit esse in culpa, tamen ordinatus propter mendaciam dicitur in [36] dolo qui culpa preponderat, licet si obicitur, ff. ad leg. A. quid & quidquid sit ordinatus petat alimenta, & episcopus excipiat de illius falsa assertionem, non potest replicare, quod iuristimul credulus, quia allegaret [37] suam turpitudinem, l. 1. vbi Doctores, ff. de eo per quem in d. l. vbi gl. in vers. actum est, ff. quando actio de pecul. est anal. preterea promouitur per [38] mendaciam, citare debet impetrat, & super literis, de rescript. & licet ordo non videtur, tamen non debet consequi beneficium alienorum quod alius indoluitur, de iur. episcopus tenetur propter culpam, & cessat culpa quod fuit deceptus, ergo cessare debet dispositio, ad id quod sequitur, ff. de iure par. facit in simili, quia minor qui fuit in dolo [39] ff. de

raute se maior, excluditur a restitutione in integrum, l. si alterius, C. si minor se maiorem dixer. Roma. c. 1. l. 1. n. 1. Grammat. dec. 5. n. 1. Caphal. in consil. 121. n. 1. Rot. Bonon. dec. 47. per totum, facit etiam quod de socio & marito, qui fuit in dolo [40] vel culpa, ponit Bart. in l. non totum, ff. de re ludi. enim non gaudet beneficio ne conueniantur vltra quam facere possint, sequitur l. si in ff. Alimenta l. maritum. n. 1. vers. nono filii, ff. de soluto otario. & l. 4. vers. tertio filii, l. 1. n. 9. l. 1. l. 1. in tepe. c. per totum. n. 1. n. 1. n. 7. de donat. vir. & vxo. Carpeg. in tracta. dot. part. 2. q. 250. & quest. 162. & duob. seqq.

Sed hanc opinionem non est vera, quinimo quantumvis promouendus per mendaciam dicitur episcopo de iur. iur. si tamen non habet aliunde, tenetur episcopus illi alere, ut voluit Io. de Iunio. in d. c. 2. vbi etiam Abb. de prob. nam iura considerant culpa ordinantis, qui non debet contra canones ordinare eum qui non habet conueniens patrimonium, ut probatur in c. 2. dist. 70. ibi ob inu. am illius, qui ordinatur, cum secundum de prob. in c. 6. si episcopus, eodem tit. in c. 6. et semper, si ordinatur dicitur in culpa, quando non inuestigatur diligenter de illius facultatibus, arguendo c. innotuit, de electio. in d. c. 2. vbi in d. c. 2. in fine, & dicitur in culpa, imo in dolo qui [41] non facit ad quod tenebatur, si procurator eum, dolo, & l. dolus, ff. mand. Grauin. consil. 142. n. 1. in fine, & ordinans videtur nomine ecclesie quasi contrahere cum ordinato, ergo non debet illius conditionem [42] ignorare, l. qui cum alio, ff. de reg. iur. & debet se informare de illius conditione, & per hoc rationem dicitur in culpa, & puniatur extra ordinem, qui occidit benedictum cancellarium de banno etiam ignorat cancellacionem, [43] quia debuit inuestigare diligenter, ut apud Nellum de benedictis, part. 2. tempor. quest. 100. secundo, qui dicit ita omnes tenetur, sequitur Cyprian. in praef. criminal. §. homicidium, §. 61. [44] ita nemo debet credere quemcumque, nisi si probet per testes vel instrumenta, ideo non exculatur, quia crediderit ordinato, l. nomen. C. quae res pigno. ubi gloss. si quis iniuriatus, vbi Bart. de posul. qui in alterius, vbi Bart. ff. de reg. iur. & sciunt quae ponit Socin. in quod ten. n. 50. vbi l. 1. n. 15. Butrig. n. 7. & sequitur Parpal. n. 16. ff. si certum pet. vbi quod non sufficit denotio, vel suspicatio notitiae rem alicui, nisi si ostendatur instrumentum, quia iusta est causa non credendi simplici verbo. & si hoc est verum in quocunque priuato, procedit multo magis in eo qui ratione officij tenetur inuestigare, qui contra eum semper praesumitur culpa, & quod dicitur dolum non debere patrocinari, procederet, nisi ageretur de eo quod concernit commodum publicum, nam hoc quod nemo ordinatur qui non habet concedens patrimonium, indubium fuit publico favore religionis, ne electus mendicare cogatur in opprobrio ordinis clericali, ut per ea quae probantur in c. si diligenti, de foro compet. & huic fauori volens [45] ordinatus non potest renunciare, gloria c. si episcopus in verum ad praesentia praebend. in c. Abbatis cum sequens, in fine, eodem titulo. sicut ergo ordinatus non potest expressè renunciare patrimonio, nec tacite afferendo se diuitem, non est verum quod in ordin. cessat culpa, quia imo arguitur quod non voluerit inuestigare, & non obliuiscitur quod non possit allegare suam turpitudinem dicendo episcopum puniti c. 1. d. 1. quia vbi factum est ipso iure nullum. [46] ratione publici vtilitatis, non potest quia tenetur episcopus in dolo proprium, l. iudicium, §. 6.

7 Ecclesia nomine malis peti possunt, quae non possunt:
nomine proprio.
8 Prelati: potest ecclesia nomine impugnare eos, qui im-
pugnant fectum sacramenta.
9 Ingerendo prius interuentum suum sibi concessio gratia
non quod sibi debetur.

QVÆSTIO XXXVIII.

VICARIUS Ecclesie si se ingratus monstraverit, non habebit alimenta, que vulgo appellatur congrua portio, exemplo filij ingrati, qui non [1] est alimentus a patre, l. 6. qui a liberis, s. idem iudex, ubi glossa in verba deservit. Et de liber. a. ipse in eodem modo patronus ingratus perdit has patronatus, s. iuxta per Paulum de Curandis tract. de iure, pariter in 6. pariter a. 4. et princip. numer. 164. & dicit paulo fa. pra. in d. [2] filius ingratus perditus illationis, & ita tenet Curub. in d. idem iudex, numer. 57. & posset confirmari hac opinio multis iuridicis, quas passim ponunt Doctores loquendo de ingratitude: contra tamen quod non prisetur propter ingratitudinem, tenet [4] Rebus in tract. de congr. portio. num. 109. quia beneficium ecclesie ipsius non solum tollitur, sed perditur propter [5] ingratitudinem, Ioann. A. Cardin. Abb. & Imolus cap. in de postuland. R. in l. fin. quilibet q. 3. C. de recipiend. donatio. item vicarius peti auctor ecclesie congruam portioem ab ecclesia non potest, s. si ingratus, & desitum [6] prelati non nocet ecclesie, delictum personae reus iuris, s. 6. Abb. in c. verum de concess. po. post. R. ipa. d. final. num. 3. & posset quia nomine Ecclesie petere, quod non potest ipse [7] in nomine ipsius, s. de in ius voc. nisi Praetor posset nomine ecclesie contrauenire contractui, & quoniam ipse [8] fecit cum iuramento, glo. in c. qui presbytero, ubi, s. licet rebus ecclesie non alienant. Abbas in c. de i. & q. iur. Bero. in conf. 38. num. 1. voluit videtur enim diversa persona ab illa re contraxit. denique in motu, qui congrua portio debetur in recompensationem servitij, ubi inpendit ecclesie, qui enim servit alia re, debet vivere de altaris, c. cum secundum, de prebend. & ingratitudo prius [9] ingratum non eo iure, quod sibi debetur, sed eo quod gratum fuit concessum, & hanc opinio est verior, quia magis laet ecclesie, quod alius defecit reus a vicario, si congruam portioem non posset exigere.

SUMMATA.

20. *Deportatus est inque Nabiliis.*
21. *Deportatus non potest infirmari, nec capere iure legatum.*
22. *Deportatus habetur per mortuus.*
23. *Deportatus non potest agere.*
24. *Deportatus non potest habere alimentum.*
25. *Circumacti qui aliquos inuicemque, quando alimur, nonne potest una deponere.*
26. *Consequens quatuor, consequit esse in velle omne.*
27. *Deportatus potest agere.*
28. *Deportatus potest, non tamen dicitur mortuus.*
29. *Deportatus potest agere.*
30. *Deportatus non habere potest habere inuicem.*

QVÆSTIO XXXIX.

De Porcariis non videtur quod debeantur alimēta
quantum gressu telicū, quia nullum habent testa-
mentum rationemque nōde actiua. [1] quia intelligi-
bus. Item eius quod dicitur de testam. non etiam passiuū,
quia neque infirmus equi iure legat [2] aliquid ac-
cipere possunt. Ita dicitur heredi infirmo. de habenti-
bus pro mortuis. Item generalit. de de bono. possit

contra tabul. l. si necesse. §. si de portatus. ff. de bonhabe-
re. item de portatus perdit omnia que sunt iuris ci-
uili. ergo non 4) potest agere. l. qui datus. ff. de pennis
veritas tamen est in contrarium. quia non solum de-
portato debetur alimenta. sed etiam ei qui datus
est. §. l. si in metallis. l. legatum. ff. de capite dimitt. l.
3. ff. de his que pro non scriptis habent. probatur et
iuris in l. si iulium. ff. de re ludic. vbi carcerato [6] cui
denegantur alimenta necessaria. datus actio iuris ci-
uili. et ibi omnes Doctores ponunt. et no. ubi quod
deportatus non sit capax relictis. quia hoc iulianus lege
to alimentorum. v. d. legatum. et ratio est line qui si ei
vita dimittitur. debet etiam permitti id line quo vi-
uere non potest. l. qui etiam vult consequens. 7) conser-
uari etiam velle omnia necessaria antecessor. l. ad re-
mobilitatem. et legatum. ff. de procur. l. illud. ff. de ac-
qui. in re. l. 3. in speculo. ff. quomodo testam. testam.
aperiam. l. legatus. ff. de alimen. et cibari. legal. l. 3. ff.
si vultus. per. §. item iur. Insuper. ex quibus cum
manumit. non licet. et licet deportatus habeatur pro
mortuo. tamen hoc est quod iuris fictio non. quia
secundum veritatem ita. viuis. ambulator. 8) et alia o-
mnia factis que. ceteri accipiant. v. dixi in consilio po-
te. et non obicit quod non possit agere ex quo perdit.
quia si sunt iuris ciuili. quia est actio sit de iure ciuili
de descendit tamen ex contractu. qui est iuris gentium.
et competit. 9) deportato. l. si ibi mandauerit. si ci-
uili. §. si. mandata declarat. Bart. in d. l. de victum. verifico
dic. secure. vbi idem dicit in datus ad metalla. quia
v. gnetur iura naturalia. necnon iura ciuilia. que sunt
iuris naturalis exequutur. v. sunt alimenta. l. 3. ff. de
l. legatum. et quod dicitur deportatum amittere et
que sunt iuris ciuili restringitur. v. non prode-
dit. quod veniunt in. consequentiam iuris gentium.
v. iuris naturalis. v. declarat. Imola in d. l. si in vi-
tium. pro quo facit ratio. quia nihil prodest deportato.
quod sibi relinquatur quod ex iure gentium descen-
dit. vel datus in metallis dimittatur. quod pro-
uenit. 3) iuris naturalis. pro eo non possit agere. peria
enim sunt. non habere. 10) vel habere in iure. l. 3.
quibus. ff. quod ciuile. quae vult. et. om. glo. ff. in li.
Cuius leg. Flavianus de plagari. l. si in quoribus. ff. qui
f. iudic. §. 4. et hanc faciunt ad quod non veniunt. quam tra-
duci. f. in. §. si. iuris teneatur alio de iure. iuris. quon-
iam. habet solum quatenus pro sup. victis. iuris. ff. de
quoniam. iuris. §. si. scilicet. quae. vult. et. §. si. iuris. natu-
lis. p. iuris. iud. est. vitium. et si ei vita dimittitur.
non debent denegari alimenta line quibus non potest vi-
uere. necesse. et l. si agnosce. vel alendi.

SUMMARY

Alimenta sibi quis pueri subtrahere de personis per
sonal sibi magna subueniunt, per quam respublica sustinetur.

QVÆSTIO XL

[illegible]

vel subueniat alterius saluti, ubi verò vita illius esset salus patrie, vel ecclesie, non esset dubium, quia in pari necessitate debet qui potius subuenire patrie, quàm sibi ipsi, vel patri, vel filio, cum non minus nascatur patrie, quàm nobis, vel parentibus, secundùm ea que sæpe diximus in præcedentibus quaestionibus.

SYMMARIA.

- 1 Tutor qui malè administrat, vel non fecit inuentarium, non consequitur salariū censuram.
- 2 Lucrum facere nemo debet ex suo dolo, vel culpa.
- 3 Procurator qui fuit excessu mandati, non repetit ex pensas.
- 4 Contrahit vltro citroque obligatus non producit actionem nisi sequatur implementum.
- 5 Salarius primatus iudex negligens, vel qui malè procedit.
- 6 Salarius denegandus est officiali, qui propter culpam fuit remouus.
- 7 Officialis sine culpa remouus ab officio, debetur salarium pro tempore, quo seruauit.
- 8 Labor & temporis recipiunt diuisionem.
- 9 Tutor dicitur in dolo, si administrat ante factum inuentarium.
- 10 Iudices, C. de anno. & tribu. lib. 10. procedit singulari ratione.

QUESTIO XL.

Aliquando iudex salarium constituit tutori, vel quia inopi sit, & non possit vacare muneris, vel ex alia causa, puta etiam in remunerationem laborum, imò quando non habet aliud, consequitur alimentum in bonis pupilli, ut suo loco visum est super quod si fortè malè administrat, vel non fecit inuentariū, vel aliter peccat in administratione, nō debet [1] habere alimenta, nec salariū, vt probat Corn. in cons. 61. colum. fin. v. h. m. 4. Canale in tract. de tutor. num. 110. & ratio est, quia nemo [2] debet ex suo dolo, vel fraude lucrum facere, i. nec ex dolo, & de dolo, Tyr. quod de retract. consang. §. leg. 9. num. 67.

[3] Idem est in procuratore, qui si fines excedit mandati, non repetit expensas quas fecit, vt probatur in §. 1. qui exequitur, Instit. mand. per quem ita dixit Guid. Pap. quæst. 68. num. 1. ubi. nisi excesserit, & facit, quia salarium, & alimenta dantur pro administratione, at qui malè administrat, perinde est, ac si non administraret, imò videtur magis peccare, qui malè administrat, quàm qui negligit, licet malus est peccatum in committendo, quàm in omittendo, ergo ei non debetur salarium, vel etiam alimenta, sicuti non deberetur si non administrasset contractus enim [4] vltro citroque obligatorius actione nō producit nisi implementum sequatur, Iulianus, §. offerit, vbi Bart. & Salicet. ff. de actio. empr. Bald. in l. p. a. ta. commenta, in princ. ff. de pact. D. Beccus in cons. 43. n. 6. & mag. ad propositum facit text. in l. iudices, C. de annon. & tribu. lib. 10. vbi iudex negligens, [5] vel qui malè gessit, priuatur salario etiam antea acti temporis, & idem dicitur §. de officiali. remouus ab officio propter culpam, Bald. in l. Notennius, ff. de excusat. tutor. sed in contrarium facit doctrina Bart. in l. idem functio. ff. de offic. assessor. vbi dicitur quod [7] præditi sua culpa remouus ab officio, debetur salarium pro tempore quo seruauit, quia labor & tempus [8] recipiunt diuisionem, l. Soio, in princ. ff. de annu. legat. & sicuti pro ea parte temporis, qua seruauit attulit utilitatem, ita debet pro parte recipere salarium, idem voluit Bart. in l. Maria, ff. de annu. legat. sequuntur Alex. Inf. & alij in d. l. idem functio, vbi latè Jac. Nigler, no. 33. propterea resolutio

nostræ questionis dependet ab ea, an tutor fecerit inuentarium, & alia solennia, quia tunc licet dicatur malè administrasse in reliquis, habebit tamen salariū, at si non fecit solennia dicitur semper malè administrasse, quia tutor ante factū inuentariū administrat dicitur in dolo, & facit actus nullo, vt per Bar. in l. legimos, in princ. num. 7. ff. de legiti. tutor. Aretin. l. actionum, num. 33. Instit. de a. d. cum alijs apud Caus. in tit. de tut. & curato. nu. 13. nu. 57. & 59. Cuius ita tutor uale gerit, non consequitur pro eo tempore salarium, at fecit quando gerit pro parte temporis bene, & pro parte malè, quia consequitur salarium pro ea parte, pro qua bene gessit, & quod dicitur de salario, procedit etiam in alimentis, quando ea debentur tutori, & l. iudices, [10] procedit singulari ratione, vt ponit ibi Io. de Plat. qui latè agit, ideo non extenditur ad alios casus dissimiles.

SYMMARIA.

- 1 Filius denegatur alimentum ex omnibus causis, vt quibus potest exheredari.
- 2 Filius lue pendens super filiatione negatur alimentum si habet aliud.
- 3 Pater alij filium pro parte salum, quando pro alia parte habet de proprio.
- 4 Necessitas causa concessum alimentum dicitur, quatenus datur ipsa necessitas.
- 5 Pauperarius causa induitur alimentum datur, quatenus datur ipsa paupertas.
- 6 Filius non consequitur alimentum lue pendens super filiatione, quando potest viuere ex bonis atri.
- 7 Filius non prouidetur pendente lue, quando potest locum prouisionem superuenientem ducere.
- 8 Immanitas concessa propter pauperariem, cessat ipsa paupertas cessante.
- 9 Debetur, qui bonis rebus potest communis si deuenit ad pauperariem feruente.
- 10 Pater licet maritum habeat ducem, sitamen non habet de proprio, consequens expensas totas.
- 11 Filius lue pendens super filiatione prouidendum est de alimentis, licet sit annexus si sit distrahis, vt possit operari.
- 12 Vturi alimentum debentur pendentes lue cum maritis, etiam si habent aliud.
- 13 Al macis largienti cum Abbate, non datur alimentum si habet lucrum.
- 14 Aliter largienti cum vero non est prouidendum de alimentis, si maritus probet adulterium.
- 15 Filius lue pendens malus in casibus denegatur alimentum, vt ibi remissum.

QUESTIO XLII.

ET qua ratione denegantur ab absolute alimentum ex ipsa lue pendente, cessat præstatum, & ideo ex his omnibus causis filio lue pendente alimentum denegandum fuit, ex quibus potest exheredari, glo. in l. fin. C. de a. l. lib. Alexand. in l. l. col. 2. ff. solut. matrim. per glo. in d. l. si quis a liberis, i. n. idem iudex, in ver. denegatur, ff. de lib. agnosc. alios citat Rebuff. in cons. Gall. tom. 1. in tit. de sen. prouisi. artic. 1. glo. 1. num. 24. & nu. 33. vbi dicitur, quod de iure filij alimentum aliud, quò sit prouisio lue pendente [1] super filiatione, l. extraneus, cum l. sequi. vbi Bart. ff. de ventre in posses. instit. Abb. & alij in e. cum habere de eo qui daret, in v. quam polli. per adule. & licet dicatur, quod in Gal. aliter seruatur eo, qui præter alimenta inuoluit alij sumptus sunt necessarii pro lue defensione, tamen standum est iuris dispositioni, nam vbi filius non habet quantum soluit, tunc supplet pater, & subuenit necessitati.

TRACTATUS DE ALIMENTIS D. IOANNIS PETRI SVRDI CASA- LENSIS, L.C. PRÆCLARISSIMI

TITVLVS VIII

Quæ sint alimentorum priuilegia.

SVMMARIA.

- 1 *Pia dicitur, et fauorabilis causa alimentorum.*
- 2 *Pium dicitur, quodam relinquatur non solum pro anima, sed etiam pro subleuanda animæ corpore.*
- 3 *Pium dicitur alimentorum legatum, quando sit pauperi, non quando dicitur, et ibi laici.*
- 4 *Tempus attenditur, in quo alim confertur, non in quo fit.*
- 5 *Princeps impensis collectari non solum quando videri videtur, sed etiam quando iniuriæ suspecte, et arguo de conseruatione statum.*
- 6 *Dicitur in futurum quilibet presumitur, non autem pauperi facti.*
- 7 *Futura non sunt sub presenti indicio, nec attendi debent.*
- 8 *Future statum super presenti ex eo quod futurum est non est prudens.*
- 9 *Causa alimentorum relictum dicitur est fauorabilis, licet non pia.*
- 10 *Legatum alimentorum factum nobili, est pium, si illi secundum suam conditionem non potest fieri a maritate, licet habeat unde viuat.*
- 11 *Legatum alimentorum factum filio spurio pauperi a patre, non est pium, et ibi de veritate.*
- 12 *Pia causa est fauorabilis propter Deum.*
- 13 *Conspicuitas contemplationis, non pia causa relictum confertur, quando legatum sit episcopo eodem sub nomine dignitatis, unde in 17.*
- 14 *Ancientia causa relictum videtur, quando aliquid relinquatur magno amico.*
- 15 *Statutum excludens fummas propter masculos dicitur fauorabile, quando masculos, et ad usum quoque ad feminas.*
- 16 *Opinio non attenditur quoad feminas.*
- 17 *Conspicuitas contemplationis relictum non videtur, quando relinquatur pietatis causa.*
- 18 *Argumentum valet a pia causa ad alimentum.*
- 19 *Alimenta concernunt publicam utilitatem.*
- 20 *Dos concernit publicam utilitatem.*

PRIVILEG. I

VLTA priuilegia collata vidimus causis, in quibus de alimentis tractatur priuilegiaque iure alimentorum favore speciali ratione inducta passim legimus, & il-

lud est præcipuum, quod alimentorum causa dicitur pia[1] & fauorabilis, est textus in l. Mela, ibi, pietatis intuitu, & ibi, hoc notant gloss. Bartol. & alij. si de alimentis & ciba. leg. l. sanctimus. C. de sacrosancti eccles. §. aliud, in Authen. vt cum de appell. cogn. l. cum hi, §. in annis. ff. de transact. notatur in l. l. quia Titio, ff. de legat. 2. in l. l. qui annuum. ff. de aliment. & ciba. legat. Bartol. in l. l. l. ff. eodem titul. Angel. Imol. & Alexand. in l. diuis. ff. ad leg. Falcid. Curman. in consilio trigesimo, statum cauetur, columna secunda, in princip. Alexand. in l. si certis annis, columna tercia, vertical. ex his omnibus infero. C. de pact. Areuin. in consil. 94. numero quarto. Alibi in decis. 521. numero octauo, Butt. & Abb. in cap. primo de proba. l. l. in l. prima, §. sed excipiuntur, numero septimo, ff. de feris. Roderic. in l. quoniam in prioribus in declaratione. leg. reg. in vers. non quæritur, numer. 3. vers. sed intelligo. C. de inofficio. testam. Gigas in tract. de pension. questione quinquagesima prima, ferè per totam. Grat. in consil. 140. numero tercio, volumine secundo. Ruin. in consil. 144. numero decimo, volumine quinto. Coraf. in l. precibus, numero vigesimo quarto. C. de impube. & alij. sub l. Angel. in tract. de de testam. gloss. 45. numero quinto. Dicae. in epit. de spons. par. 3. cap. octauo, §. sexto, numero sexto, vers. est enim causa aliment. Tiraquel. in tract. de priuileg. p. 2. caute, in p. 2. caute. vers. item legatum alimentorum. Crauet. in consil. 199. numero decimo. Viral. in tract. clausul. in titul. an remane. post. in l. l. m. e. columna prima. vbi infero, quod cuique de populo licet postulare pro alimentis, quia ita seruatur in ceteris causis pijs, si autem hoc facere nifi sunt, vers. si autem firmus. ibi, omni alij, & c. in Auth. de eccle. titu. quem textum dicit ad hoc singularem Vital. in loco prædicto. Cordub. qui multos cumulat in l. l. qui a liberis. §. vtrum, numero primo, ff. de liber. agnoscend. & ratio est, quia ad piam[2] a iustitia indicatur, quod relinquatur non modo pro subleuanda anima cuiusque catholice, fed etiam pro subleuanda animato corpore, vt inquit Baldus in authentic. similiter, numero secundo, C. ad leg. Falcid. ac corpus animatum non potest alter reuocari, quam per alimenta, vt inquit gloss. in l. l. qui annuum. ff. de annu. lega. & subd. Baldus in loco prædicto, quod hoc procedit etiam si ageretur de carceris ob maleficio. Communiter tamen distinguitur, quod sic pium, quando

quanto alimentorum legatum sit pauperis factis quibus alimentis legatur ei qui non eget alimentis, ita Bart. in l. alio, num. quarto & quinto, ff. de alim. & cib. leg. & in tract. alim. numero decimo quarto, per textum in dicto §. aliud quoque ibi, egenis alimenta impendant, in Authent. v. cum de appell. cognosce. & in l. cum hi. §. si in singulis. ff. de transact. probatur etiam a distinctione in §. interdecimus, de eccles. test. ubi loquimur de egenis, prout etiam facit textus in dicta l. facimus. C. de sacrosanct. eccles. quae loquitur de laborantibus fame, idem tenet Bart. in dict. l. si cui annuum, idem Bartol. & Imol. in l. diui. ff. ad leg. Falcid. & ibi Angel. & Alex. ind. dicunt procedere, etiam si testator exprimat se relinquere amore Dei. Imol. in l. cum n. pater. §. eorum. ff. de leg. 2. Rom. in repet. auri. similiter, columns secunda, versum capio secundum. C. ad leg. Falcid. hanc etiam relationem perquirunt Floria, Aret. & Ias. quos citat, & sequitur Tirac. in d. tract. de priuileg. pie. cau. in praefatione. ver. sed hoc intellige secundum ea, ubi post Alber. in l. illud. C. de sacrosanct. eccles. & in tract. ratato. par. 1. quaestione tertia, dicit piam causam estimari magis ex paupertate legatarii, quam ex verbis testatoris, pro quo iacet, quia in causa si pia, vel non, dependet à iure, non autem à testatoris voluntate, proinde testator non potest iuris dispositionem immutare, nemo potest ff. de legat. 2. & propter nostrum affirmare, vel negare, nihil in re poni, & cum illa distinctione transit Aretin. in consil. 97. in causa & puncto, numero secundo, versum ad secundum respondeatur. Picus in l. Titia. §. Titia cum haberet. nam. 161. in fin. ver. quindò dubitatur. ff. de leg. 1. Bald. Nouell. in l. numero quarto, in fin. ff. sol. matrim. ubi dicit, quod est largo modo causa alimentorum semper dicatur pia, quia semper concernit vitam hominum tamen licet, & proprie dicitur pia, quando alimenta debentur pauperi, & ita tenentur Imol. Alexand. Ias. Roder. Dec. Gomez. & Alecia. quos citat Cordub. in dict. §. verum, numero tertio, Soares in suo thesauri in versum alimen. numero centesimo sexagesimo septimo. Benincas. in tract. pauper. in 7. princip. q. in 1. specia. indic. numero decimo octauo. quando enim alimenta relinquuntur contemplatione amicitiae, vel affectionis tantum, nihil habent commune cum pietate. bene verum est, quod nonnulli impugnant praedictam distinctionem, volentes, quod siue pauperi, siue diuiti debeantur, semper pietatem habeant annexam, quia semper respicit sustentationem vitae, etiam si fiat diuiti: potest enim etiam pauperi, ut salicet. in l. si certis annis. C. de pa. ubi Alexand. Deci. numero nono & decimo, & Alecia. numero decimo nono, l. in l. in j. l. in i. C. de fideicom. alios citat Cordub. in dict. §. verum, numero tertio in fin. quorum sententiam adiuvant, qui non debet censeri minus piam diuitum à futura iustitia praeferrere, quam inopem subleuare à praesenti iuxta illud,

Non minor est virtus, quam quare parte turis

& non quo tempore fiat aliquid, sed in quod conferatur tempus (4) tempore oportet, quod sponso. C. de sponsal. in tempus. ff. de heredi. institue. facit quod dicimus, amorem belli idem operari quod ipsi sunt bellum, ut arguit Petrus in prim. de incendio ruina. & nauis arguit Ancha in col. 88. & in l. 3. armis de iud. de vi & vi arma, dicitur terrorem armorum haberi pro vi, & sicut Princeps potest collecta impingere pro directione flatus aduersus bella, quod videtur Nata in consil. 80. ita & potest pro conseruatione, §. 3. & manutatione. Archid. in c. quia cognouimus,

in ver. exactores. ro. q. 3. Nata in consil. 37. n. 8. Accedat quod plurimum debet legatus Interu. o. cōside. rari, an scilicet affectionis, vel amicitiae potius, quam pietate moueatur ad relinquendum: arbitror esse idem magis receptam esse distinctionem, quia praesentia statum attendit, nō qui in futurum euenire potest, & ecclesia non iudicat de occultis, & licet effici quis possit pauper, tamen hoc non est presumendum, seu potius conuincitur, quod fiat diuiti, l. si detinuit. Carbar. rube. l. cura. §. deficienti. ff. de men. & hono. Bar. in l. ex diuiti. §. si. ff. sol. matr. Sdi. in l. non est necesse. C. de proba. vel saltem quod conseruet, quas nūc habet diuitias: qui enim aliquid fuit diuites, presumuntur etiam hodie diuites, §. si. l. i. u. possidetis. C. de prob. Host. Io. Andr. But. & Imol. in c. 1. in fi. de scrutin. Alecia. in tract. presump. regu. 1. presump. 17. n. 2. & l. ex & praedictis non est indicium super re praesentia statum ex eo, quod in futurum potest contingere, cum in consil. 64. Alex. ceteris sit. arg. §. sane, u. q. 3. Anchar. in consil. 64. Alex. in consil. 39. col. 1. vol. 5. Decan. consil. 35. n. 9. & indicia esse non possunt super §. iuratis. l. non quomodo modum. ff. de iudi. §. 1. & D. l. in l. si stipulatus. §. cū stipulatus. ff. de verb. oblig. & de iurata contingentibus non est determinata veritas, qui bona. §. cum inter. ff. de dam. l. 2. l. in l. Siuehus, qui mens. ff. de leg. 1. Felin. in c. in nostra de re scriptis. 7. Correl. Chas. de decis. 15. n. 3. de praebu.

[9] Sed etiam non dicitur relictum ad piam causam, quod in diuitis alimenta relinquuntur, tamen non desunt esse fauorabiles causas, in qua de alimentis agitur. ita vult Alex. in l. si certis annis, ubi Deci. & Aluar. n. 9. & 19. Bene. in t. Raymusius, in vers. si absque liberis, in secundo, in tract. legat. n. 179. de test. Floria. in l. cū de in re versum. ff. de iur. Tirac. d. praefati. ver. quibus tamē loquatur Soares in ver. alimenta, n. 88. Cordub. d. §. verum, n. 3. in fi. & ibi inferunt ad multa, quae ex eo deducuntur, quod alimentorum causa fauorabilis sit & gratiosa. Nata in consil. 39. n. 5. ubi multis exornat.

Est tamen aduertendum, quod ubi alimenta relinquuntur alicui, qui bona habet ad vitam sustentationem, non tamen dicuntur relictum diuiti, nec de finibus relictis in piam causam, si is sit nobilis, & nō possit secunda suam qualitatem viuere de redditibus suorum bonorum, vel habere nobiles filios, quas nō possit cogere secunda sua dignitate matrimonio [10] collocare, ita dicit Bal. in l. in quis ad declinanda, col. 1. vers. etiam tertiū. C. de epis. & cler. quam decisionem sequitur Cepolla, Capras. Ias. Deci. Alecia. Ioan. Lup. & alij, quos congerit Tirac. in tract. de nobili. C. 10. n. 94. ubi exornat aliis modis. Sed diximus piam censeri legatum ex communi omnium opinione, quod factum est pauperi vel egeno, non procedit in patre qui legat filio suo ipso, [11] quia tunc est potius naturalis quædam compassio erga filium, quam relictio erga Deum, ita Bald. in l. in i. C. de sacrosanct. eccles. ubi dicit, quod ubi loquimur de relictio ad piam causam, intelligimus de pietate erga Deum, non de ea, quam habet pater erga filium, Alexand. in l. lullus, n. 4. ff. ad leg. Falcid. quia licet in pietate, non est tamen praeceptum Dei, & tamen priuilegiis quæ pie causæ tribuuntur, propter Deum conceduntur. Proinde quia relictum aliquo respectu dicatur piam, si tamen in pietate non sit propter Deum, nō habebit priuilegia à iure ecclesiae, & ratio est, quia etsi piam sit, pauperi relinquere, tamen id versum est, quando sit propter Deum. Sed hoc non placet Cordub. in l. si quis à liberis. §. idem teliscriptis, n. 77. ff. de lib. agnos. qui dicit, quod ad dignoscendum, an legatum sit piam, nō attenditur persona donantis, sed illius qualitas, qui alimentum donatur. Melis, ff. de alim. & cib. leg. mouetur est

ni & si parentibus, in princ. ff. de inoff. testa. vbi pium dicitur, si pater filio succedat, sed in hoc hallucinatur Cordub. quis[11] fauor concessus pie cause est propter Deum. vt inquit Baldus in loco predicto, idem cessat, quando propter Deum relinquatur nam quicquid agunt homines, intentio indicat omnes: at vbi intercedit consanguinitas, non videtur inuitu pie cause relictum, sed consanguinitatis, vt probatur in c. requisitis, de testa. vbi relictus Episcopus etiam expresso [12] nomine dignitatis, non censetur inuim Ecclesie relictus, sed consanguinitatis, est propinquus, idem tenet Abb. Fel. & Dec. in c. quoniam Abbas, de offi. delega. l. pen. vbi Bar. & Cast. ff. de reb. dob. Soci. in cōl. 34. col. 2. vol. 3. Abb. in cōf. 8. n. 2. vol. 2. Didie. in d. c. requisitis, nu. 1. & Mantica in tract. de consuet. vlti. vol. lib. 8. tit. 6. n. 17. quoniam idem est si loco propinquitas magna intercedat amicitia: ea enim requiratur [14] iustitiam Bal. in l. v. v. m. n. 6. ff. de iust. & iure, per tex. in l. p. n. o. dubitatis, ff. de hered. inst. & ita tenent Abb. in d. c. quoniam Abbas, & alij ibi. Alciar. in tract. presump. reg. 3. presump. 18. & multos citat Didie. in d. c. requisitis, nu. 1. & Mantica loco predicto, nu. 28. vbi restatur de comuni. legans enim non mouetur Dei, sed filij sui amore, & ad tex. in l. n. et si parentibus, respōdetur ex dictis Bal. in c. l. quia et si pium dicitur, non tamen eo modo, quoniam intelligit lex, quādo pia legata fauore prosequitur, ego tamen, vt verū fatear, casu istimo pū tempore esse inspecta legatarij personā, qui est egenus, non autē ipsius legantis proinde fauorabilem concedi exactionem, licet inuitu affinitatis si fieri sit magis enim attendere debemus veritatem ipsam, quā in legantis opinionem. & non est yonum, quod eadem dispositio videatur pia, quādo ynum, & non pia quod alimētum videtur ita iudicij de statuto exclusio ferminatum, quod dicitur, quod [15] masculos fauorabile, sed quod ferminas potissimum. Bal. Sal. Fulg. & Cast. in l. a. C. de in ius vocan. & quod attendatur veritas, non legantis opinio, [16] probat l. si forte, ff. de cast. pecu. & ponit cap. pres. glo. in l. illud, in ver. alia causa. C. de sacros. eccle. vbi dicit non esse dispositionem ad pias causas, quādo vel consanguineo donat aliquis pietatis causa, nisi ille verē sit pauper, sequitur Bal. ibi & Roma. in repon. pūh. similiter. C. ad leg. Falc. vbi verō donatarius est pauper, tunc presumitur magis misericordia motus, quā consanguinitate, si expressit se donare [17] pietatis causa, vt declarat Bald. in d. l. illud, in prin. vers. iuxta hoc querimus, cum eo tranſit Roder. in L. quoniam in priorib. in declaratio. legis rego. q. 9. nu. 3. C. de inoff. testa. & illam glo. dicit communiter approbatam Dec. in cōf. no. col. 2. ver. & in proposito nullus vbi, nu. 4. dicit quod si factum est legatum consanguineo, & pauperi, censetur in dubio motus testator contem. platione consanguinitatis, nisi expresse legare se pietatis iurata, quā tunc in claris non est opus con. sideris. continetur, s. cum ita ff. de ver. oblig. & Bal. in d. l. illud, in prin. de clarat. quando legitimum dicitur factum in piam causam, & supradictam distinctionē probat Tiraq. de priuileg. pie causam p. xxi. col. 7. ver. quod adeo, & ver. quando tamen, ex eo autem quod causa alimētum iudicatur pia, inferat passim Dd. quod valet argumentum a pia [18] causa ad alimētum, d. Melch. cum ibi not. per glo. & Dd. ff. de aliq. & ci. bar. leg. sicut etiam i cōtra ab alimentis ad piam causam, Bal. & alij in l. i. i. i. i. C. de sacros. eccle. po. nit Euer. loco 14. in prin. & dicam latē suo loco, & ab ea comparatione inferat ad multa priuilegia, de quibus sigillatim infra tractabimus, quos tamen principa. liter fauore pie cause introducta sunt, & alimēto

tanquam pie cause communicata. Et non solum alimēta piam causam concernunt, sed etiam publicum [19] vtilitatem respiciere videntur, vt est tex. in l. si quid & l. ciuitatis, ff. de leg. 1. & Bar. l. posteriori loco, q. 4. dicit quod relictum hominibus certis conditionis in alimēta pertinet ad vtilitatem, & honorem ciuitatis, & illū tex. ad hoc singulare dicit Viral. in tract. clauin. §. an possit alim. reuocari. col. 1. Mantica cōf. vlti. vol. lib. 8. tit. 3. n. 1. & facit, quia valet argumētū de alimentis ad dorem, vt dicam suo loco: ad donis causa [20] publicam concernit vtilitatem, & ciuitatis tanquam mater patitur in filiorum inopia, quos maxime subleuare non potest, & vniuērsis in sub. dium tenetur providere necessitatibus singulorum.

SUMMARI A.

- 1 Summaria est causa alimentorum.
- 2 Summaria quando causa cognoscenda est quid tenet agendum sit.
- 3 Libellus non requiritur in causa alimentorum, distinguitur tamen in 4.
- 4 Libellus requiritur, quando agitur ad legitimam.
- 5 Contestatio liti non requiritur in causa alimentorum.
- 6 Dilaciones breuiores dantur in causa alimentorum.
- 7 Fera non seruatur in causa alimentorum. l. i. n. 15.
- 8 Fera ad bonorem Dei seruatur in causa alimentorum, sed contraria, 10.
- 9 Captura debitoris non potest exequi in die feriat ad bonorem Dei.
- 10 Generalis derogatio iuris non includit ius dictionum.
- 11 Pietatis opera maxime exercenda sunt diebus festis.
- 12 Debetur suspensus de fuga, capi potest die feriat ad bonorem Dei.
- 13 Operari licet diebus festis, vbi quis sume laborat.
- 14 Fera seruatur in causa alimentorum praeteritum, si sit presentium, & futurorum.
- 15 Fera seruatur in causa alimentorum, qua uer a filius presentur l. i. n. 15. q. 9.
- 16 Fera non seruatur in causa alimentorum, qua uer a nopsi uer a filius presentur.
- 17 Priuilegium concessum pauperibus causa, cessat quando cessat paupertas.
- 18 Necessitas cessante, priuilegium quoque cessat causa necessitatis indultum.

PRIVILEG. II.

Summarie quoque tractanda est causa alimentorum, [1] vt probatur in l. 1. §. Iulianus, & in l. si quis a liberis, §. si vel parent. ff. de lib. agn. cōgl. in l. 3. §. si dūm in ver. summam, ff. ad exhib. & in §. preiudiciales, in glo. l. i. n. 2. de actio. Bar. in l. de alimentis, nu. 2. C. de trans. Alber. in l. §. si de appell. recipi. & in l. cum hi in prin. vbi Iac. num. 9. ff. de trans. Bal. in l. si quis in suo, nu. 3. vbi Iac. num. 3. C. de inoff. testa. idem Bal. in l. n. 6. C. de fideicom. Maran. de ordin. iudic. par. 4. dist. nu. 168. Gigas in tract. de pensio. quib. §. n. 8. & preter eos est glo. in l. §. C. de alien. lib. i. cum sequitur Alcan. in tract. de par. potesta. eff. 17. nu. 37. Iac. in d. §. preiudiciales, num. 14. Ludou. Molin. de primog. Hispan. lib. 2. cap. 15. n. 75. Cordub. qui multos alios allegat in d. §. si vel parent. n. 2. q. 1. & si post Alberic. ibi dicat hac conclusionem non probari in d. §. Iulianus,

Iulianus, & in d. §. si vel parens, quia ibi non dicitur alimentorum causa, sed filiationis esse summariam. tamen videtur mihi non mediocriter labi, si enim causa filiationis quæ tractatur ad effectum ut debeatur alimentum, est summaria: multo magis erit summaria causa ipsa alimentorum propter quod vnumquodque tale est, & illud magis sit, autem multo magis. C. de sacros. eccl. casus ergo est alimentorum favor, ut redundet etiam ad causam filiationis quæ ideo agitur, ut cognoscatur, an de cernenda sint alimenta. quid autem importet id, quod dicitur causam esse summariam (2) cognoscendum, videtur potest apud Bart. in extrinsecis ad reprimendum, in ver. summarie Bald. in l. nec quicquam §. de plan. no. 8. de of. proconsul. Maran. d. dist. 9. n. 8. & seq. vbi n. 38. & seq. vique ad finem, enumerat multas causas quæ sunt summarie tractandæ, sed post eum latissime, & copiose lo. Bap. Alin. in sua praxi ad §. 3. c. 3. n. 1. & seq.

[3] Inferitur ex hoc quod in causa alimentorum non requiritur libellus, quia ita servatur in quocunque summario iudicio, ut probatur in Clem. sep. de verb. signifi. Cui. Cum in d. nec quicquam §. de plan. no. vbi Bart. n. 4. distinguunt causam si gratis, vel levis, quia primo casu libellus requiritur, secundum vero noniam in causa alimentorum, secundum Anchar. in Clem. de iure patro, quem sequitur lun. in repe. de alimentis, nu. 35. C. de transact. vbi dicit esse nunc randum quia et si legitima sit favorabilior alimentis, vel saltem æqualis, tamen in ea petenda requiritur [4] libellus, in quo in suo, circa principia, vbi Bald. no. C. de inoff. testam. quem text. Curt. ibi dicit esse singularem, las. in d. §. preiudiciales, nu. 2. 4. vbi dicit nullam causam cognoscendam requiri, quia officio iudicis expeditur ad tenendum Bar. & Alex. quos citat Gran. conf. civilis 35. in fin. vbi dicit esse satis notandum. Cordub. d. §. si vel parens, n. 16. vbi post Alb. in l. nec quicquam §. vbi decrevit, inquit requiri qualemque petitionem, sed illud procedit in aliis summaris causis, sed in causa alimentorum credo illam non esse necessariam, sicuti etiam libellus non est necessarius, quoad partem, hæc in aliis causis iudicis summaris requiritur quoad partem, non quoad modum, ut optime distinguit Bald. in l. 1. C. de precib. impet. offerent. declarat las. in d. §. preiudiciales. nu. 25. & quando sit necessarius libellus, ponit lo. Bap. Alin. in d. praxi, §. 4. c. 3. per totam, vbi multos refert casus, & loquendo de alimentis, casu 48. supinè addendum agit, hoc tamen non est perpetuum, quod non exigatur libellus, quia scilicet aliquibus in casibus, ut dicam in fine huius capituli, vbi recensito limitationes ad totam conclusionem.

[5] Inferitur secundum, quod in causa alimentorum non requiritur litis cõtestatio, d. Clem. sep. de extrinsecis ad reprimendum, in ver. & figura. Abb. in c. fin. de arb. iud. nu. 10. vbi Felin. col. pen. ver. limita hæc. Maran. d. dist. 9. n. 10. & communem dicit Cordub. d. §. si vel parens, n. 8. fundat autem illatio super genèræ regula, quod in summaris non requiritur contestatio.

[6] Tercio inferitur quod in causa alimentorum dilationes breuiores cõceduntur, ut est text. in l. 1. §. de iud. vbi Bar. col. pen. vers. ite est, & alius idè Bart. in d. Mela. ff. de aliment. & cibari. legat. Pract. Pap. in form. libell. quo agit pro legat. rei iugur. in princ. n. 85. Gigas in d. tract. 4. de pension. q. 5. n. 23. Cut. lun. in l. 1. num. 34. C. de procurat. Specul. in tit. de adores. col. 2. Capul. in conf. 485. nu. 85. Menoch. de arbit. iud. casu 32. nu. 1. & in trac. de adipis. post. remed. a. nu. 60. Follen in pract. censua, §. iuris moderando rigorem, numer. 85. folio mihi 144. vbi declarat Cor-

dub. in dicto §. si vel parens, numer. 27.

Quarto inferitur, quod si feriat sint seruandæ, necesse duratibus molestari quis debeat in iudicio, imò acta reddantur nulla, c. si de feris, l. h. C. eo. ritu, Spec. in tit. de cõtestat. §. 1. col. 7. vers. ite excluditur quod facta est in causa alimentorum procedi potest feriat [7] diebus, ut est text. in l. 2. §. de feris, & tenuis Spec. in tit. de feris, §. sequitur, nu. 7. vbi dicit, quod si feriat constitutur alimenta, Albe. Bal. & Alex. in l. 1. §. exel. pitiur, n. 2. & de feris, ibi las. nu. 7. Alex. ad Bart. in d. l. si quis & liberis, §. si quis ea her. ff. de lib. agnos. & hanc dicit esse communem opinionem Bal. Nouel. in l. 1. n. 450. ff. de sol. matr. vbi dicit idè esse in causis dotibus, & aliis in quibus tractatur de vitare publica, & idè dicit Curt. ibi n. 66. Dicit in epitom. de sponsal. para. 1. c. 8. §. 6. n. 6. Euerard. loco 24. col. 1. vers. primo enim, Roma. in repet. Authen. similiter, in §. specialis piz. casus, circa Cui. C. ad leg. Falci. Gigas in trac. de pension. q. 5. nu. 24. Curt. lun. in repet. d. de alimentis, n. 13. Euerard. loco 24. col. 1. ver. enim: Alcan. C. de effect. 17. n. 58. Tiraq. de piz. piz. cau. priuileg. 156. las. in l. si quis in suo, nu. 3. C. de inoff. testam. glossante eos in c. 13. q. 4. Cordub. in d. §. si vel parens, nu. 3. ita tenet Bal. in eadem. col. 2. de feri vbi infer. quod vbi famulus pauper petat salarium, tunc non seruatur feriat, sequitur Bonacof. in trac. de feru. & famul. q. 22. Beninc. de p. p. p. in 7. q. 1. & specialis in 9. Simon. de interpret. vlti. volum. lib. 4. dubit. si. n. 96. quod tamen dicimus de feris non habet locum in feris ad honorem Dei [8] in introductis, quia tunc filiet etiam alimentorum causæ secundum Bal. in conf. 318. ita copiosa, in fi. volum. 4. quia lex mandans procedi summarie, & de facto non videtur ea tollere, quæ honorem Dei concernunt, Clem. sep. ibi in Deum, & hoc voluit Imol. in d. Clem. sap. & sequuntur aliqui quæ tractat Alex. ad. in l. si filius famulus, n. 5. ff. de donat. Bald. Nouel. in l. 1. n. 450. in fi. ff. sol. matr. vbi dicit voluisse hoc idè Spec. in tit. de feris, §. sequitur, col. 2. & cū hac scetia post aliquale disputatum trahere videtur Tiraq. d. priuileg. 156. in fi. & p. hac parte facit, quod voluit Bal. d. l. 1. ad. col. 2. ver. ex prædictis, vbi dicit quod licetia capiti [9] debitorum suspensum, licet exequi possit in diebus feriatis ad utilitatem hominum, non tamen fieri potest statibus feriis in honorem Dei. & ratio, quia scilicetates in honorem Dei concernunt ius diuinum, Bartol. in extrinsecis ad reprimendum, in ver. figura, & ius diuinum appellatur etiam naturale, c. 7. dist. 1. & iure diuino in testamento veteri Dominus mandauit sabbata sanctificari, & quoniam etiam ius diuinum restringi possit, ut certo casum non procedat, si Cui. contra ius vel utilit. publi. notat in c. quando restrictio sit expresse & specificæ, ac sub generalitate dispositionis non includitur derogatio iuris communis, per feriat [10] diuinis, l. si a fratre C. de certam. milit. iuncta l. diuini, ff. eo. ita Alex. in l. militis, c. 2. de testam. milit. num. 5. & Tiraq. in d. priuileg. 156. Rebuff. in reg. consuetu. tem. 1. tit. de sent. prouul. in prefatio num. 33. vbi limitat quando vtrique pars comparande quo tamen in trac. de pauper. quæst. 4. n. 28. ponit de obseruantia festiuitatum in honorem Dei, contrarium tamen dicit imò tractari possit alimentorum causa in die festo ad Dei honorem, voluit glo. in c. fin. de feris, Bart. in d. l. si filius famulus, nu. 5. quia feriat etiam in honorem Dei introduci tolli possunt iure civili, ut in l. promissionum. C. de feriat. quia iure civili indudum est, nec liceat iudicia tractari diebus feriatis, ergo eodè iure tolli potest,

QQ.

arg. l. eius est nolite. ff. de reg. iur. & l. nihil tam naturale. ff. eo. & idem voluit Bar. in d. l. Mela. nu. 6. ff. de alimentis. & cibar. leg. & in l. i. nu. 2. vbi etiam Bal. nu. 1. ff. de test. mili. Bar. in d. l. milites. & in d. l. provinciarum. Bald. in dicta l. milites. numer. 5. Anchar. in d. Clem. 2. de verbos. signific. Felin. in eoque in ecclesiarum. num. 2. de consuetorio. Maran. de ordin. iud. part. 4. dist. 16. num. 83. vbi quod partes non possunt renuciare de comuni consensu feris ad honorem Dei introductis. & Benincas. Lap. & Rom. quos citat Apoll. ad Bartol. in d. l. filiusfamilias. numero quinto. Alciat. in d. l. de alimentis. Cade transact. numer. 5. Gigas d. quicquid. si. num. 24. Azov quem citat. & sequitur Specul. in titu. de feris. & sequitur. num. 7. in fin. vbi dicit decerni posse alimenta etiam in solentibus feris. quia dicitur causa pietatis. & pietas hoc fundat. & cum hac transit Cordube. in d. 5. i. vel patens. nu. 6. & ratio est. quia ferie non feruntur. vbi pietas vel necessitas subest. c. hinc. de fer. ar. alimentorum causa pia est. ut dictum est supra. & in operibus pietatis. vel misericordie non est habende. l. i. dicitur distinctio. c. etiam. dist. 78. c. nunquam. de consecrat. dist. 5. quoniam his diebus magis exercenda sunt hominum opera. c. cum ad monasteria. ff. in refectorio. de statu monachorum. concurrat etiam necessitas. per quam relaxatur solentitas quoque iuris diuini. ideo videmus. quod debitor suspensus de fuga [12] capere possit die in honorem Dei feriatu. gl. in l. dies festos. ver. hodieus. C. de feriis. Bal. in c. col. vic. extra eo. tit. & illam glorificat communiter approbatam Paul. de Motepe. in l. vinum. n. 8. vbi las. num. 4. ver. 4. istud. adducit multos concordantes. & subdit id posse in die natiuitatis Domini. vel etiam resurrexerunt. quia necessitas habet pietate. & charitatem annexam. & illam glorificat vicinam & singularem Roder. lib. 1. for. tit. de lio. eni. piaz. auient. n. 23. fol. mibi 803. Cottan memor. incip. debitor non potest allegare. col. 2. & Dominus noster in die sabbati zexat curat. & parabola Hebræis proposuit de iumento. quod die sabbati deciderit in puteum. Quare conclusio est. quod alimenta decerni possunt feriatu tempore ad honorem Dei. cum alimenta habent pietatem annexam. id est. cum debentur pauperi. qui non habet aliunde. quia in eo concurrat necessitas. & pietas. & probatur in c. 1. in 2. & aliis titulis. de feris. quod si tractatur de alimentis. que non debentur pauperi. sed diuiti. non attendimus fauorem alimentorum. quia in eis non militat necessitas. nec pietas. sed cessat omnis ratio fauoris. atque ita conciliantur contrarie Doctorum sententia. & pro mea sententia facit. quia si quis fame laborat. potest festiuius diebus operari. [13] vt sine necessitate provideat. c. licet etiam. de feris. vbi hac notat Abb. idem tenuit Felin. in c. hinc. num. 7. de maior. & obed. & confirmat Benincas. in tract. pauperum. in 4. quæst. ium. 18. ergo poterit etiam alimenta quibus indiget. prosequi in iudicio. Quæ autem dicta sunt. non procedunt. quando tractatur de alimentis preteritis. sed tantummodo de futuris. quia in preteritis [14] non militat ratio necessitatis & pietatis. que causam facit fauorabilem. vt posuit Iacob. But. concludit Bar. in l. de alimentis. in l. lectu. C. de transact. Alber. de Rofat. in l. cum hi. in princ. ff. de transact. qui duo dicunt causam non esse summariam. nec agitari posse feriatu diebus. quando tractatur de alimentis preteriti temporis Bal. in l. 1. n. 6. ver. quæro nonquid in causa C. de fideicom. vbi quod non proceditur summariè. nisi petatur alimenta presentia. vel futura. id est Bal. in d. l. de alimentis. vbi dicit esse non

tandū. p. viduis. que petat alimenta preteriti temporis. Anchar. in Clem. 1. de iure patron. las. in d. l. de alimentis. nu. 5. vbi loquitur quoad vtantur regulari. q. scilicet agatur sumariè. & duratibus feris. sequitur ibi Curt. in repe. n. 13. & seq. quia subest pericula vitæ. Deci. n. 10. vbi infert. q. per eandem rationem inferri potest ad limitandū omnia privilegia attributa alimentis. vel scilicet procedat sicut quoad presentia. non quoad futura alimenta. Aret. puiche in conf. 97. col. 2. n. 2. ver. ad rem id dico. vbi vult q. etia statum dispones q. procedatur diebus feriatu in causa alimentorum. non habeat locū in alimentis preteritis. quia in eis cessat ratio fauoris. id est ne attendas interim fame veretur. ergo privilegia quoque cessare debet. hoc etiam voluit las. in l. 1. §. de excipimus. nu. 7. ff. de feris. Gigas in tracta. de pensio. quæst. 51. n. 28. vbi dicit alimenta futura habere privilegium. vt summarie tractentur. non autem preterita. Maran. d. par. 4. dist. 16. n. 168. Ioan. Bapt. Aion. in sua praxi iudic. §. 3. c. 1. num. 6. vbi refingit id. quod de feriatu diebus dictum est ad alimenta presentia & futura Cordub. in d. l. i. quia l. liberis §. i. vel patens. nu. 12. ff. de libe. agnos. quia vbi agitur de preteritis alimentis causa nō deliderat celentatem. sed sit est. quod secundum iuris ordinem expeditur. Alexan. nu. 23. vbi quod non cognoscitur summariè. Secundo limitatur. vt non procedat quando iure actionis debentur. quia eo casu causa nō est summariè. ff. cognoscenda. nec expeditur potest die feriatu. secus quando officio iudicis petuntur. ita Guil. Cun. in l. 14. sed excipimus. ff. de feris. quem ibi sequitur Alexan. num. 5. & las. in num. 7. & ratio est. quia vbi officio iudicis petuntur in solo casu necessitatis. non autem quando actor habet aliunde. & quando debentur iure actionis. cessat causa pietatis. & dicit Bal. in l. nonnquam. in l. lectu. ff. de iudic. quod causa alimentorum non est summariè. quando petitur ex contractu. & ante eum Barto. in d. l. de alimentis. num. 2. C. de transact. vbi Deci. nu. 12. & Curt. in numero octauo. Maran. d. dist. 9. nu. 168. Cordub. in d. 5. i. vel patens. num. 15. & 14. vbi quod non est summariè. nec expeditur feriatu tempore. si petantur alimenta ex contractu. vel non officio iudicis. hoc tamen intelligendum est quando petens alimenta habet aliunde. quod si pauper sit & egenus. age de feriatu. & causa erit summariè tractanda. quoniam debeantur sibi alimenta ex contractu. vel aliter iure actionis. ita clare determinat [16] Guil. Cun. in dicta §. sed excipimus. vbi cum sequitur Alexan. num. 4. nam in eo quod iure potius actionis. & quem officio iudicis petantur. non consistit discrimen. nec fauor alimentorum. sed in eo quod debentur pauperi. & aliunde non habent. vt ex Guil. Cun. & aliis supra dixi. & gloss. in l. eadem. in ver. constituantur. ff. de feris. dicit tunc ferias esse obseruandas. quando relinquuntur pauperi. Aret. in d. conf. 37. in §. vbi dicit summariè disponens in fauorem alimentorum. non habere locum in alimentis debitis alicui diuiti. Ripa in l. 1. nu. 46. ff. solut. matrim. vbi allegat Alex. & las. Cordub. in d. 5. i. vel patens. nu. 14. & 12. vbi alio adducit. & sanè inopia est causa fauoris. & ea est quæ efficit alimentorum legatū p. secundum ea quæ supra allegauit. proinde privilegium propter inopiam concessum cessat. [17] vbi cessat inopia. l. non tantum §. eos qui. ibi. nisi facultates eorum aduenerint fuerint. ff. de excusat. ut. & ibi notant omnes. l. cura debitorum. ff. de maner. & bonor. idē dicimus de privilegio propter necessitatem concessio. quod non [18] habet locum necessitate deficiente. c. 2. de custod. Euchar. & ibi

de ibi Cudin. in 3. notab. Ancha. & Butr. in 4. Tyraq. in tract. cessan. caus. in prin. num. 179. & num. 193.

S. M. M. A. R. I. A.

1. Reus non edat alicui etiam in causa de positi.
2. Reus edat alicui in causa alimentorum. l. i. n. 6. & 9.
3. Reus edat alicui agitur de pia causa.
4. Fisco agitur cum edere tenetur.
5. Reus edat alicui in causa dotis.
6. Reus non edat alicui in causa alimentorum, quando potest aliter probare. & ibi de veritate.
7. Reus semper edat alicui quando magna subest causa.
8. Instrumentum aliud est aliud contractus.
9. Reus non edat alicui in causa alimentorum, quia diuis specie.
10. Faut causa preferitur seniorum.

PRIVILEG. III.

DE iure reus non tenetur edere alicui ad fundandam [?] iustitiam intentionem, l. i. l. qui accusat. & l. fin. C. de eden. & id est prohibitum non solum iure ciuili, sed etiam naturali equitate, d. l. i. qui accusat. per quam ita dicit Bart. in extra pag. ad repimen. in ver. figura. numer. 17. licet ibi non probetur, secundum l. alo. in d. l. num. 14. C. de eden. vbi tamen male intelligit Bar. credens illum loqui de iure naturali, cum tamen loquatur de equitate naturali, & facit ratio, quia probationes concernit medicis causis, & licet in decisione causae magis fauendum sit reo quod actoris, inter dilectos, in fin. de iude instrum. c. ex literis de probatio. cum sunt partium iura, de regul. iur. in 6. tamen in medio actor, & reus procedunt a pari secundum glossam in cap. cum ad sedem, in ver. cum pertinet de iure rescripti. in d. cum sint partium iura. Bart. in l. inter stipulantes, §. 1. ff. de verborum obligat. nec placet quod Deci. in l. fauorabiliores, numero 3. ff. de regul. iur. inquit, probationes nec dici conueniunt decisionem causae, quia non est verum, sed funt medie causae, cum alias nihil esset medium in causis, & per iniquum esset si quis eogeretur contra se ipsas proprias adducere probationes, c. nimis graue, C. de testib. in tantum autem vera est regula, vt in causa de positi, quae est super omnes privilegia, & penult. vbi D. omnes. C. de positi. non tenetur reus edere alicui, l. i. C. de eden. quem tex. dicit ibi singularem l. alo. nu. 4. tamen vbi tractatur de alimentis, reus tenetur instrumentum & iura sua edere alicui, §. 1. ad fundandum suam intentionem, vt voluit auct. omnes Butr. in c. l. n. 10. ver. idem posset dici, de probatio. vbi idem dicit de dotibus in ecclesiis, in legatis ad piam causam, in libertatibus, in hospitalibus, in omnib. aliis causis privilegiatis, sequitur Abb. in d. l. j. n. 19. Ar. in l. fin. n. 19. C. de eden. vbi loquitur generaliter de omnibus causis praedictis, in quibus eas acquirantur fiscalibus, §. C. de privileg. hinc Rom. in auct. similiter, in §. specia. iud. C. ad leg. Falc. & in l. i. ff. sol. matr. & facit, quia vt dictum est supra, causa dotis est pia, & in piis causis reus edat alicui, vt per Bald. Butr. Abb. Ar. Felin. Dec. in d. c. l. Tyraq. de privileg. pie causae. privileg. 155. & idem videmus in hinc, cui agitur edendum §. 1. ff. l. nec quisquam, vbi Bart. & alij C. de eden. l. 2. §. diuisi, l. ver. item diu. frazes, ff. de iure hinc Bal. in l. 3. editiones, ver. iuxta praedicta, ff. de eden. Ab. & alij omnes in c. de probat. ponit D. in l. i. C. de eden. est verum, quod aliter in causa dotis voluit Bald. in d. §. editiones, cum sequatur Salic. in l. fin. ver. & ex his patet, C. de eden. & tamen causa dotis equiparatur causae fiscalis, l. 1. C. de privileg. hinc, in causa dotis videtur fauorabilior, vt voluit Bal. in l. i. de iure dot.

de quo ponit Alexand. in l. i. ff. solut. matrim. communis tamen opinio est, quod etiam in causa dotis sit locus §. 1. privilegio praedicti, vt per Butr. Roman. Abb. Alexan. Felin. & alios supradictos, & de communi attestatur Dec. d. c. l. numer. 17. de probat. post Felin. omnia quod in hac opinio recipitur fauore dotis, multo magis recipiendi, vt dicam suo loco. Ince. Hige tamen procedere, quando non adest copia aliter probandi suam intentionem, nam si actor posset aliter probare, non compellitur §. 1. reum ad sibi edendum, ita Butr. in dicto cap. primo, num. 10. ver. idem posset dici, sequitur Abb. numer. 20. ver. ego puto, vbi ait, quod si praesens est notarius, habere penes se originale, cessat privilegium, quia facile potest haberi copia ab eo, & tunc non subest ratio violandi iuris regulas, contra c. fauere de privileg. Felin. num. 11. qui idem dicit, quando facultas probandi praeest culpa petentis, est verum, quod Butr. in loco praedicto non ita indefinito loquitur, sed inquit idem esse in alimentis, si item quando cessat facultas aliter probandi, atque ita vult quod etiam si subest facultas aliter probandi tenetur reus edere in causa alimentorum, quia dictio, saltem, est coniunctio diminutiva, quae hoc operatur, secundum Bar. in l. i. num. 5. de iure codicill. & in l. i. si ita legatum, no. 7. ff. de iure codicill. Corn. conl. 190. col. 1. volum. 1. & hoc loco casu concederetur privilegium, nihil esset speciale in alimentis, cum in omnibus causis cogatur reus officio iudicis edere alicui ad fundandam suam intentionem, quando subest causa §. 7. magna, secundum l. inno. in c. l. de proba. vbi causam magnam dicit, quando originalia sunt perdit, Special. in tit. de instrum. editio. §. videndum. n. 7. ver. alij dicunt & bene, Butr. d. c. l. n. 12. in fin. & licet Abb. ibi n. 21. conetur imponere hoc dictum & reducere ad casum, quando in statuatur de publica, non autem quando de privata vilitate, tamen Dd. ita intelligunt etiam in priuata: quare dicendum est, quod procedat alimentorum privilegium, etiam quando non apparet, quod veritas aliter non possit haberi: sed per veritatem distinguere posset, quod aut constat petentem alimenta, posse facile habere instrumentum aliud, quod in reo, & tunc non gaudeat privilegio: si vero hoc apparet, liceat sibi ea petere a reo, & hoc innuit Butr. in d. c. l. & sequitur alij, aequae in distinguendo a hinc Dec. in d. c. l. numero decimo quarto, in tertia declaratione, verbi, sed tamen saluando, & erit discretio in onere probandi, quia reus ipse probare debet quod facile sit petenti alimenta habere probationes aliunde, & dum Abb. d. n. l. dicit tunc cogendum esse reum, quando negotium de quo in instrumento commune est, licet instrumentum sit proprium, nihil est, quia societas respectu negotij, nihil commune habet cum societate instrumenti, & cum aliud sit instrumentum, aliud verò contractus, §. 1. qui continetur in instrumento, Bart. in l. i. si quis legatum, col. fin. in prin. ff. de fals. quia instrumentum coeunt probationem, non substantiam actus, Bal. in l. Labeo, §. 1. ver. quid si quis, ff. de pact. & plura cogerit Dec. in c. l. 17. n. 3. & sequ. vbi inter alia probat, quod statuti annullant instrumentum, non censetur contrarius contractus, non bene inferatur a societate ad actum ad societate instrumenti, argum. l. Papinianus eruli, ff. de minor. secundum declarationem non procedere, quando alimenta petuntur a diuitibus, qui sunt relicta, quia cum §. 9. non gaudent eo fauore: tunc enim solus alimentorum causa dicitur, quia quando legantur pauperi, si quid Bart. in l. alio, ff. de alim. & cibis, lega. tunc datur extensio de liberate,

vel pia causa ad alimenta: at secus, quando diuiti sunt relicta, ita declarat Are. in c. i. nu. 33. de probat. sed reprobatur à Decio ibi nu. 17. qui dicit communem opinionem inducendam procedere, quia causa dotei & alimentorum est favorabilis propter se, non etiam quia sit pia, ut not. in l. c. de pdecom. addo quod etiam causa alimentorum non dicatur pia, nisi quando pauperi debetur, tamen non desinit esse favorabilis, ut diximus supra hac eadem parte ex Alex. Dec. & Alcia. in l. si certis annis. C. de pact. Florian. in l. cum de in rem verso, ff. de vfu. propterea non bene concludit Are. argumentum, quod ex quo non est pia, non gaudeat privilegio, ut ibi reus edere cogatur pro quo facit, quia [10] favor causæ, præfatur favori rei, c. fin. de iud. c. inter pares, ff. eod. l. Ilege Iulia, ff. de manumiss. at reo exhibere actor regulariter tenetur, ut per Doct. in c. i. de probat. ergo multo magis tenetur reus edere actori ad fundandum intentionem, quando causa actoris est favorabilis, & hoc argumento vitur Dec. in d. c. i. nu. 19. v. sic. octavo & ultimo, ubi subdit libertatem, dotei, & alia esse de per se favorabilia, non autem aliter intuitu.

SVMMARIA.

1. *Judex officium suum non impartitur non petenti.*
2. *Judex in causa alimentorum impartitur officium non petenti.*
3. *Judex in causa pia impartitur officium suum non petenti.*

PRIVILEG. IIII.

Iudex regulariter non impartitur officium suum [1] non petenti. l. 4. §. hoc autem iudicium, ff. de damn. infect. l. 1. §. si magistratus, ff. de magist. conven. l. de pupillis, §. qui opus, ff. de oper. n. no. iunt. atque eam regulam exornat Ripa in d. §. hoc autem, numer. 1. & seq. ubi ampliat pluribus modis: tamen ubi de alimentis tractatur, iudex interponit officium suum [2] non requisitus, ut est text. in l. diuisi, ad leg. Falcid. ubi, ad curam suam reuocaturum præsidè promittit, & ibi Alex. num. 7. dicit notandum, quia iudex nemine priente se interponit, Are. in c. i. nu. 27. versicul. 2. quia, de probatio. ubi dicit, quod iudex suppleat potest ex officio, ut alimenta præstentur miserabili per sonæ allegat Barto. in l. seruos, ip. princ. ff. de aliment. & cibari. legat. qui tamen dicit solum, quod quilibet potest implorare officium iudicis, non autem quod iudex ipse nullo petente possit hoc facere, sed conclusionem nostram tenet Castrensis in d. §. hoc autem, ubi Ripa num. 26. Tyrac. de priuileg. pæ. cau. p. in leg. 132. circa fin. & tenet Cordub. in §. si quis à liberis, §. verum, nu. 1. ff. de lib. agnosce. & non est mirum, quia videmus idem esse in dote, cuius favore iudex impartitur officium non petenti, l. cum dotei, §. eo autem tempore, ff. solut. matri. ubi hoc nota Rapha. & Castrensis. ponunt Dd. in dicto §. hoc autem iudicium, ubi Ripa num. 25. & facit quia causa alimentorum ut supra diximus, est pia, & [3] iudex in omni causa pia interponit officium suum, etiam non requisitus, nec quicquam, §. ultimo, ff. de offi. proconsul. in vers. periturque, & ibi hoc notat Bart. idè quod voluit Bar. in d. §. hoc autem in 4. oppos. ubi etiam Imo. & Alex. qui fortius subdit puniendum esse iudicem, non impartitur, & tenet Ripa, & multos addit concordantes Tyrac. in d. priuileg. 132. per totum, quia idem dicit in causa libertatis, per text. in l. mulierem, C. si mancip. ita alien. fuer. sed privilegium intelligi debet, quando debentur miserabili

personæ vel pauperi, non autem quando sine ulla diuiti, iuxta ea quæ supra dixi.

SVMMARIA.

1. *Pactum nudum nullum producit actionem, etiam si sit iuratum.*
2. *Pactum nudum, quod dicitur nu. 4.*
3. *Pactum nudum favore alimentorum producit actionem.*
4. *Pactum nudum producit actionem, quando interpretatur super eo, quod iure communis erat delictum.*
5. *Promissa simplex, & absoluta referunt ad precedentem causam.*
6. *Conuentio, verbum, arguit pactum nudum.*
7. *Pactum nudum à verbis, sed vestitur à causa, producit actionem etiam canonice in fidei.*
8. *Pactum vel statutum, continens idem quod iure commune, an aliquid operetur præter ius commune.*

PRIVILEG. V.

Pactum nudum non [1] producit actionem, l. i. ius gentium, §. sed cum nullus, ff. de pact. etiam si addit iuramentum, secundum Innocent. in cap. i. quod metus cau. quem ad hoc allegat Bal. in l. fin. C. de h. deic. d. §. sed cum nullus, num. 2. & 12. & propter dicitur pactum nudum, [2] quando aliquod promittitur sine interrogatione, ut declarat gloss. in dicto §. sed cum nullus, & dicit Bald. in rubr. de pact. extra, quod omnis conuentio quæ fit per nuncium, vel per epistolam sine contractu, id est si non cadat in contractum innominatum, dicitur pactum nudum, favore tamen alimentorum pactum [3] nudum producit actionem, ut probat text. in l. inter ioceros, §. conuenit, ff. de pact. dotal. ubi si vxor nubendo conuenit cum marito, quod teneatur illam alere, dabitur illi actio in factum ad alimenta, & ita speciale esse favore alimentorum, inquit Io. Fab. in i. in personam. Instit. de act. & text. in d. §. conuenit, dicit singulariter, & de nemine totum in mundo, non in l. i. in l. i. in l. i. in l. i. in d. §. in personam, n. 69. inquit non esse speciale hoc casu, sed procedere ex regula secundum quam semper actio oriatur ex pacto nudo, quodammodo id quod [4] de iure cõmuni erat debitum, ut inquit gloss. post est Bar. in l. legitimam, ff. de pactis, & sequitur ibi Cast. & Alex. & laf. voluerit quocq. Bar. in l. non impossibilis, ff. de pac. Bal. in c. si cautio, n. 12. de fide iuss. n. 10. in d. sing. 328. laf. in d. §. sed cum nullus, n. 24. lim. 14. & d. §. in personam, n. 44. & 45. sed potest adhuc esse singularitas intelligendo qd maritus vigore pacti obligatur ad præstādū alimentā etiam in casibus quibus alere non tenetur, quos casus supra recitauimus. Addo, qd hoc casu non videtur pactum nudum, qd maritus promittit vxori ei alere: nam pactum dicitur nudum, quando nulla præcedit causa, ut probatur in d. §. sed cum nullus, ubi not. laf. in prin. at in marito semper subest causa alimentis id est dote propter quam vxor alii debet, & si non sit dotata vxor, affert personam suam loco dotis: intè oporitur viro, & omnibus istis cessantibus matrimonium est causa sufficiens, quia eo ipso quod est vxor, alii debet, si aliud non habet, ut teneat supra, & licet causa non exprimat in conuentione, tamen sit est quod præcedat, quia sequens conuentionio refertur ad [5] precedentem causam, per ea quæ ponit Bart. in l. i. in l. i. n. a. ff. de verb. oblig. ubi qui promittit censu dare, intelligitur ex causa mutui, quæ præcessit, & licet verbum conuenit, in eo text. positum [6] arguat pactum nudum, lectum in vers. conuenit, ubi not. Bar. & laf. ff. de certum pet. laf. d. §. sed cum nullus, n. 23. tamen est etiam aptum comprehendere stipulationem, vel contractum validum. licet ergo pactum prædictum sit nudum à verbis, non tamen est nudum à causa, & hoc plenius operatio

d. l. i. nulla. vbi etiam Cast. Ange. Aret. in §. ius autem. In d. de parr. potest. l. ason in l. frater à fratre. num. 30 vbi Caccia lup. nu. 45 ff. de crudi. indeb. Socin. in d. reg. 244 in §. fallent. Cordub. d. l. i. quis à liberis. in princ. num. 63. ff. de liber. agnoscent. & potest esse ratio. quia est patria potestas impedit ori-
 cium obligationem. non tamen impedit natura-
 rem. que solet multum attendi iure canonico. vt
 autem scias quando. & quibus casibus liceat paren-
 tem in ius vocare sine vicia. & an idem sit in ne-
 pote. & aliis descendencibus. videas Socin. in d. reg.
 244. Quen in reg. 351. Doct. in l. fina. C. de in ius
 vocan. & Alcan. in d. trac. in §. effectus. per totum. vbi
 latè agit. An autem filiofamilias sit dandus curator.
 casu quo minor sit. dicà infra dom agam. an minor
 pro causa alimentorum possit esse in iudicio & quia
 stupra diximus non requiri patris consensum. quan-
 do filius agit ad ea. quorum ususfructus patri non
 quiritur. inferitur quod filiusfamilias potest à tercio
 alimenta petendo stare in iudicio sine patris con-
 sensu. sed hoc non est speciale.

SVMMARIA.

1. Seruus legari & fideicommissi non potest. q) non po-
 test cum alio esse legatum mortuo testatore.
2. Seruus est capax legat. alimentorum. & intentus of-
 ficion iudicis pro eis etiam contra dominum. &
 nu. 3. ponit rationem.
3. Seruus est capax eorum. quæ sunt facti.
4. Fratribus minoribus relingui potest in causam ali-
 mentorum. q) nu. 11. vbi laurus.
5. Damnatu ad metalla est capax alimentorum.
6. Falsa quæ sunt. minus non possunt.
7. Damnatu ad metalla retinet ius naturale. & illius
 iuris extinguitur.
8. Deportari possunt actionem exercere.
9. Deportatus habetur pro mortuo.
10. Relegatus est rephabus.
11. Fratribus minoribus alimenta. an q) quando rati-
 qui possunt.
12. Seruus si relinguatur alimenta. debentur domino.

PRIVILEG. VII.

Seruo dari non potest legatum. [1] vel fideicom-
 missum. l. seruis. C. de legat. vbi son ias dicitur.
 quod legatum seruo factum non efficitur validum.
 si mortuo testatore donetur libertate: ite seruis non
 potest dominum conuenire. tamen seruo alimenta
 relingui possunt. & pro eis deducit officium iudicis
 etiam contra [2] dominum. vt est text. in l. seruis ad
 custodiam templi. ff. de aliment. & cibaz. lega. l. qui-
 dam. §. illo. C. de necess. her. hære. inst. l. seruo alie-
 no. §. 6. quis post tempus. ff. de legat. l. & glof. ibi. di-
 cit esse speciale fauore alimentorum. quod datur of-
 ficiu iudicis Bart. in l. i. constante. nu. 69. ff. solut.
 matrim. Feder. de Sen. in cons. 41. lason in l. i. vi-
 ctum. num. 6. ff. de re iudic. Cordub. in l. i. quis à
 liberis. §. vtrum. numer. 21. ff. de liber. agnoscent. &
 ratio est. quia serui retinent ea. quæ sunt iuris natu-
 ralis. licet propter seruitutem amittant alia. argu-
 mento l. legatum. ff. de capic diminutio. l. 3. ff. de his
 quæ pro non scrip. habent. alimenta autem de scien-
 dunt à iure naturali. ergo seruis debentur: addo dan-
 dos esse vice. cui vita conceditur. vt inquit Cornet.
 Tacit. annal. lib. 4. accedat quod in seruo cadunt. [3]
 quæ facti sunt. l. qui heredi. in prin. ff. de con. & de-
 monit. §. sed cum factum instituit. de stipulat. seruo.
 l. legatum nulli. ff. de aliment. legat. ita dicit Feder.
 Senen. in d. cons. 4. ratio autem. quare magis datur

officiu iudicis. quam actio. est. quia actio comide-
 rat in persona illius. qui expertus. §. i. Inst. de ad.
 & officiu iudicis residet in persona iudicis. cum ei-
 go seruis non possit agere. non datur actio. ita glof.
 in d. l. seruis ad custodiam. declarat Cordub. in d. §.
 vtrum. num. 21. & ideo inquit Bart. in d. l. seruo alie-
 no. §. 1. quod et si fratres Minores ordinis S. Francis-
 ci non [4] possint esse in iudicio pro quavis causa.
 Clemens. ex iur. de paraf. §. de verborum ignific. tam-
 me valet relictum eis factum in causa alimentorum.
 & officio iudicis cognitur hæredes ea prætare. licet
 fratribus non datur actio vt petant. idem dicit in l.
 ciuitatibus. §. ff. de leg. 1. & in tract. Minor. car. lib.
 2. distinet. 7. cap. 3. nu. 40 & seq. & Cordu loco prædi-
 cto. dicit idem in monacho. Eadè ratione licet dam-
 natus in metallum. seruis pœne efficiatur. & liber-
 tatem perdat. l. in metallum. C. de bo. prosci. tamen
 est capax [5] relictu alimentorum. l. i. si quis. ff. de ailm.
 & cibaz. lega. l. i. in metallum. ff. de his quæ pro non
 script. habent. glo. in l. deportati. vbi Salic. nu. 6. C. de
 bo. prosci. est text. in l. legatum. ff. de capic. diminut.
 Ange. Aret. in tract. de relict. gl. 45. nu. 10. lal. in l. i.
 nu. 1. in §. limita. C. de heredi. inst. & bare senten-
 tiam probant Bar. Ang. Imol. & Alex. in l. i. vid. l.
 vbi lal. nu. 4. ff. de re iudic. Marant. Ju. l. i. potest nu.
 109. ff. de acquir. hæred. Cordu d. §. sed vtrum. n. 4.
 Simon de Prat. de coniect. vltim. volent. n. in epr.
 nu. 8. fol. 445. ratio autem est. quia relict. causa ali-
 mentorum. consistit potius in facto quam in iure. vt
 inquit text. in d. l. legatum. in §. ff. de capic. diminut.
 ideo cum damnatus in metallum perdat solum quæ
 sunt iuris. non autem quæ sunt facti. cõsequi debet
 alimentorum legatum. quæ enim sunt facti. nulla
 possunt cõstitutione [6] iurari. l. denique. ff. ex caus.
 caus. maior. l. i. §. si vis. ff. de acqui. poss. l. i. libroni. §.
 quod tamen Callius. ff. de legat. 3. l. i. videtur. ff. de re
 iud. & quæ facti sunt. sicut cadunt in seruum. secun-
 dum Feder. Sen. d. cons. 41. ita cadere in eum debet.
 qui ad metallum damnatus est. Alia est ratio. quia
 alimenta sunt iuris naturalis. ideo damnatus non ea
 amittit. & alimenta capit non persona. sed natura. vt
 inquit Felin. in e. qualiter & quando. l. i. nu. 28. de
 accus. quod tamen nihil est. quia non potest à perso-
 na separari natura: imò verius est dari pœne. vt
 inquit Cor. in cons. 204. lib. 4. sequitur Cordu loco
 prædicto. nu. 6. Inde inferitur. vt ei concedenda sint
 alimenta. cui persone relinquitur. vt supra dixi ex
 tacito. alij dicunt damnato. ideo dimitti alimenta.
 quia datur officiu iudicis. quod non presupponit
 obligationem. & residet in persona iudicis. non aut
 apud alimentandum. vt peti Cordi ibi. sed hoc deuit
 à communi: nam cum retineat quæ sunt iuris natu-
 ralis. atque ita alimenta retinere etiam debet. quæ
 sunt necessaria ad alimentorum consequentem
 vt sunt actiones. l. i. libi mīdauero. §. i. cuius. §. mat-
 dat. hac modo declarat Barto. in l. i. videtur. §. de re
 iudic. inquit. quod damnatus in metalla retinet
 [7] non solum ius naturale. sed ea etiam. quæ sunt
 et extinguunt illius naturalis iuris. vt sunt alimenta
 idem voluit Ange. ibi. & sequitur Imola. qui fortis
 dicit per illum tex. ampliari decisionem l. i. videtur. &
 cum eis transiit. Alex. & rationem dicit lal. nu. 4. &
 seq. quia non solum datur actio ad alimenta. sed et-
 tiam pro alimentis denegatis. quia succedit loco al-
 imentorum. & quæ dicuntur de damnatis ad me-
 tallum. facilius locum vendicant in deportatis. qui
 edī perdant ea. quæ iure ciuili competunt. retinent
 tamen. quæ sunt iuris gentium. propterea licet actio
 sic iuris ciuilis. quæ tamen originèr cõtractu. qui
 est

est iurifgentium, possunt [8] exercere actionem, l. si ubi mandauerit, §. is etiam, ff. manda. & d. l. vltim; ubi Bart. hoc tenet Ange. Imola, & alij ibi laici l. i. in princ. C. de heredi. milit. & tamen de potestatis [9] habetur pro mortuis, l. i. §. pen. ff. de bon. poss. contra tabul. l. i. necem §. si de potestatis, ff. de bon. libert. l. si d. l. i. in princ. Marant in l. i. potest, numer. 1. 17. ff. de acquir. hered. & multo magis in relegato, is enim remanet [10] testabilis, Barto. in l. i. etius qui §. si cui in fin. ff. de testam. Dd. in l. i. relegatorum in princip. ff. de interdi. & relega. & neque bona, neque ea, quæ sunt iuris civilis perdit, l. h. quas, ff. ex quib. causis maior. l. relegatus, ff. de pen. l. bona, ff. de iure fisci, & generaliter procedit, quod legatum alimentorum heri potest quicunque, quantumvis aliis incapaci succedentis, vt generaliter ponit Follet. in sua praxi censuris, in glo. huiusmodi census super rebus, nume. 82. folio mibi 144. quæ verò dicta sunt supra, procedit quando nihil aliud obstat, alias etiam alimenta relinquere non possunt incapaces, ideo fratribus Minoribus non possunt alimenta relinquere, quia reputantur sua tegula, secundum quam debent perpetuo medicare, ita Bal. in auth. ingressum, l. 19. ubi idem dicit in quocunque annuo legato, subdistinguit idem esse, quod annuum quid legatur pauperi, vel quod legatur ad alimenta, quia vbi hæc habetur semper pro expresso, idem Bal. hoc tenet in l. ferus alieno, in princ. ff. de legat. l. i. §. Clementina dicit contrarium, & reprehendit Iacob. de Are. qui aliud dicebat, sequitur Imola ubi, qui tamen limitat, quando alimenta relinquere pro modico tempore, puta pro vna die vel mense, per hoc enim non impeditur perpetua eorum mendicantia, Dec. in c. in pœnitentia, nu. 70. de probat. ubi tamen dicit secus esse, quando in alium vsu relinqueretur, puta ad studium, vel quid aliud simile, post Feder. Senens. consil. 12. & Abb. in consil. 63. volum. 2. quæ tamen sententia mihi non placet, quia hoc modo posset à pluribus minutatim constitui certus redditus ad alimenta fratrum contra eorum regulam, & contra mendicantem, quia ratione Barto. in tract. minor. distinctio 6. cap. 1. numer. 39. & adiutus ex his quæ ponit Pulg. d. consil. 104. Abb. d. consil. 63.

Quod verò dictum est de seruo, quod sic capax alimentorum, optime procedit, quando dominum vbi habet, quis tunc ipse capax, ipse agit atq. dominum habeat, tunc non agit, neque capax, sed [12] domino videntur relicta, vt declarat Barto. in l. cum hi, §. eam transfectione, nume. 5. ubi laici in fin. ff. de transfectione. & dixi infra in privilegio, an super alimentis possit transigi, in §. limit.

SUMMARIA.

1. Minor non potest esse in iudicio sine curatore, ubi amplius.
2. Minor sine tutore aut curatore, petit alimenta.
3. Minor non petit alimenta sine curatore, quando non est periculum in mora.
4. Minor non potest esse in iudicio sine curatore etiam quando patris consensus non requiritur.

PRIVILEG. VIII.

Minor non potest esse in iudicio sine curatore [1] propter fragilitatem consilij, per quæ indultum est à iure, quod possit conditionem suam facere meliorem, non autem deteriorem, l. 1. in privilegi. ff. de minor. l. i. C. de siliofam. minor. & omnia acta redduntur nulla, si gesta sint sine curatore, siue habeat, siue non glo. Bart. Caltrix & alij in l. pen. C. de

aduersem ludin. Barto. & Caltr. in l. acta §. contra. ff. de iud. vant. in tit. de inhabil. ex defectu. m. h. d. 30. & seq. ubi dicit verum esse quoque in causis criminalibus, in ecclesiasticis & beneficiis, addo Specu. in titu. de act. in princ. numer. 2. & 9. Marant, qui alios congerit in suo speculo, part. 4. distinctio. 16. nu. 42. & seq. tamen ubi agit de alimentis, quia venter non patitur dilationem, l. 1. ff. de fer. & metus in l. 1. C. de alim. pup. præstat. si periculum sit in mora, & tempus non suppetat ad dandum curatori; poterit pupillus adire iudicem, & sine curatore vel tutore alimenta [2] petere, vt probatur in dict. l. 1. per quam ita dicit Specu. in tit. de actore, in princ. numer. 3. Cordub. in l. si quis à liberis, §. vtrum numer. 36. ff. de liber. agnoscent. sed ubi mora non est damnum allatura, legitur dari debet minoris persona, & dandum est ei curator, [3] vt in proposito alimentorum inquit Barto. in l. si constantes, numer. 69. in fine, ff. sol. matrim. cessante enim necessitate, cessat id quod inducitur est necessitatis causæ, cum cessante, & Barto. in loco prædicto allegat glo. fin. in l. si longius ff. de iudic. [4] quæ vult quod filius familias minor non possit stare in iudicio sine curatore etiam in casibus, quibus patris consensus non est necessarius, & filius potest esse in iudicio sine consensu patris, sequitur ibi Barto. & Bald. & Caltr. dicit aliam glo. singulari Alexan. in l. hinc §. necessitate. C. de bon. quæ libet. Acstin. Instit. de tutel. in princip. Vanti. loco prædicto, n. 43.

SUMMARIA.

1. Index ecclesiasticus non cognoscit contra laicos.
2. Index ecclesiasticus cognoscit de alimentis contra laicum.
3. Index ecclesiasticus cognoscit causam piam.
4. Episcopus exequatur dispositioni per desponsum non obstante illius prohibitione.
5. Index ecclesiasticus non cognoscit de alimentis relictis diuini.
6. Spiritus non potest alimenta petere coram iudice laico, ubi laici de veritate.
7. Spiritus alendi etiam in foro Cæsari.
8. Index laicus in terra ecclesie competens est in causa alimentorum.

PRIVILEG. IX.

Index ecclesiasticus [1] non potest causam cognoscere contra laicum contentum, etiam si clericus sit qui convenitur, tunc sit generale, de foro competente. l. 1. C. de iurisdic. omni. iudic. est enim distincta iurisdic. & confundi non debet, & vnus officialis non debet se ingerere in officium alterius, vt in simili dicit Bal. in l. i. num. 1. de offic. consil. tamen si agatur de alimentis alicui debitis, adire poterit iudex [2] ecclesiasticus, c. significandus, de offic. delega. ponit Barto. in l. solent. num. 13. ff. de alim. & cibari. lega. Imola in cap. relatum, §. l. colum. a. versic. nota quod valet, & testam. Gemin. in c. si quis de liqueris ubi etiam Propos. in si distinctio 30. Ioan. Lup. in cap. per vestras, in 1. notat. in prin. nu. 19. de donat. Inter virum & vxorem folio mibi 126. Didac. in epitom. de sponsal. par. 2. cap. 8. §. 6. num. 8. Cordub. in l. si quis à liberis, in prin. num. 32. ff. de libe. agnos. Lud. Moli. de primogen. Hispan. lib. 2. cap. 15. num. 76. procedit autem specialitas, quia datum vel relictum ad alimenta, dicitur collatum in causam piam, vt declarant in principio huius partis, vt probat text. in d. c. si quis de liqueris ubi Gemin. & Propos. in si. item relictum in causam piam, mittitur exequutioni non for-

lum per laicum, sed etiam per ecclesiasticum iudicem, & utique habet iurisdictionem in laicos, [3] ut inquit Bal.in illa, hereditas si de defuncto. si de petitorio. h. red. vbi allegat Archid. Specul. & Innoc. Imo Episcopus exequi potest disponere per defunctum non obstante illius [4] ipi oblatione, nulli, cum auctoritate ibi posita, & l. i. qui ad declinandam. C. de episc. & cler. Ange.in illa institutione. & de hered. inst. vbi tamen dicit quod episcopus debet exequi secundum formam ordinatam a testatore, quod subdit esse notandum, & sequitur in nota ibi, col. 3. vltim. quid autem iurisdictionis instituit, & quod episcopus habeat pro causis pias iurisdictionem in laicos, probat text. in l. i. vbi illud. C. de episcop. aud. c. i. vbi Host. Abb. & alij. de empt. & vendit. gloss. in c. relatum, il. 2. de testam. vbi post Abb. Imo, & Barbat. ponit Didac. in fin. dicens causam piam tractandam esse iuxta canonicas sanctiones, ideo non mirum si eius cognitio, & definitio competat ecclesiasticis iudicibus, multos alios citat Tyraquell. in tractatu de priuilegiis cau. priuileg. 149. vbi allegat Bart. in d. l. solent. Id tamen intelligendum est, quando alimenta debentur pauperi, quia solo casu piam causam respiciunt, ut supra dictum est, dum actum est, an alimenta dicantur pia causa, atque [5] ita declarat Bart. in d. l. solent, num. 13. & Cordub. d. num. 39. innot. in c. relatum, de testam. Lup. in c. per vestras, in 2. nota, num. 19. de dona inter vir. & vxor. folio 126. vbi dicit not. Hec tamen specialiter non habet locum, quando spiritus petit alimenta, vel relicta, vel aliter debita, quia is velut noluit cogitur ecclesiasticum iudicem a dire, nec posset ea potere coram [6] laico, ita Areti. in consil. 4. & reuocatur in dubium, num. 5. & per totum, vbi dicit, quod est exceptio declinatoria, seu potius peremptoria, quando dicit, tibi non competit ius, vel actio in foro seculari, non autem in competencia, quia vbi lex ecclesiastica inducit propter peccatum novum remedium excitando ad illud iudicem ecclesiasticum, tunc nullum emperit remedium in foro civilis: eum sequitur Caccia. lup. in l. frater ad fratre. q. uisum, num. 87. ff. de cond. ind. licet idem in aucten. si qua illiis, num. 93. in fi. C. ad Officium. neutrum in partem inclinet, sed querendum, & inueniendum dimittat, hanc etiam sententiam simpliciter sequitur est Dec. in cap. Sancta Maria, numer. 30. de constituto. Gramma. in consil. 35, in fi. C. phal. in consil. 48. num. 9. Burfat. in consil. 91. n. 19. Bonacio. in tract. de equitat. canon. in l. conclus. sed contrarium tenent Lancell. Gallio. in rubric. ff. de verb. obligat. num. 22. & seq. dicens quod Aret. opinio non est vera, quia quod spiritus debeantur alimenta, procedit hodie non solum in foro ecclesiastico, sed etiam in civilis, & ante eum idem voluerunt Socin. & Thomas Doccius, quos citat Caccia. in locis supra citatis, & cum eis videtur transire Capit. in decil. 164. num. 1. vbi tamen dubie loquitur. Cum hac quoque sententia utantur Paulus Picus in consil. 22. numer. 6. quem citat & sequitur Menep. in consil. 461. numer. 21. & nouissime Cordub. in d. l. si quis a libetis. s. idem rescriptis. no. 78. vbi dicit esse in facultate spiritus, coram quo malit agere, & prater ista quippe contra Aret. tenet Rip. in rubric. ff. de verbo. obligat. no. 58. dicens contrarium opinionem esse in contrarium, quia etiam in foro Caesaris filij spiritus sunt alendi [7] a patre, ut per eum qui multos allegat Simon de Prez. de coniect. vltim. volunt. lib. 3. interpret. ad dub. 3. solut. 2. no. 6. Palao. de not. & spur. c. 47. n. 5. qui mouetur eadem ratione, sed ea non videtur bona, quia etiam in terris

imperij debeantur alimenta, tamē possunt simul stare, quod petantur ab ecclesiastico iudice, sed certe inenitabilis est ratio, quod etiam in foro Caesaris debeantur secundum communem, ideo placet mihi quod mixti sit fori: quod si peiam amplecteris, declarari non procedere in terris ecclesie subiectis, quia tunc etiam laicos [8] iudex erit competens secundum gloss. in c. fina. in versu. ciuilib. de arbit. in 6. Simon de Prez. loco predicto, vbi allegat Fel. sic declarantem.

SVMMARIA

- 1 Appellatio suspendit effectum iudicis.
- 2 Appellatione pendente nihil innovari debet.
- 3 Appellatione pendente super validitate matrimonij alimenta decernuntur vxori.
- 4 Alimenta decernuntur vxori pendente lxx super verbum matrimonij.
- 5 Index laici d. cernit alimenta vxori dum ex eo ecclesiastico agitur de matrimonio.
- 6 Matrimonij causa est principalis, & cognoscitur debet ab ecclesiastico iudice.
- 7 Matrimonij causa indicatur secundum iura canonica.
- 8 Causa matrimonialis indicatur secundum iura canonica usque ad Caesaris, quod agitur de successione.
- 9 Articulus de pendente, vel emergente, & causa matrimonij posuit ad iudicem ecclesiasticum.
- 10 Index causa principalis est index emergentis, & accessory.
- 11 Articulus licet pendente appellatione, quando ab ea sententia non datur appellatio.

PRIVILEG. X.

Appellatio suspendit [1] effectum sententia, l. i. in fin. ff. ad Tulpil. c. venientes, de iureiur. Bartol. in l. i. n. 3. ff. de appellat. Socin. in consil. 91. num. 10. volum. 4. Afflicti. in decil. 196. num. 3. D. in l. si causa cognita, vbi Aleran. num. 121. num. 7. C. de transact. Bero. in consil. 36. num. 15. volum. 1. Ripa in l. i. numer. 8. & seq. ff. de iudi. ideo ea pendente nihil innovari [2] potest, ut in rubric. & tota tit. ff. nil nouum appellat. pendente. c. super eod. l. de appellat. c. si à iudice, eod. tit. in 6. Abb. in rubric. de appellat. vbi Dec. in 4. col. versu. secundum principalem. Roma. in consil. 37. num. 4. Bero. in consil. 10. num. 40. vol. 3. Paris. consil. 8. num. 16. vol. 4. Socin. lxx. in consil. 75. num. 24. vol. 4. Natta in consil. 583. num. 5. Vantus in titu. quoties, & lxx. ad quod tempus non. 48. pendente tamen appellatione super validitate matrimonij decernenda sunt alimenta [3] vxori per ea quae notant Doctor. in c. ex parte, de accusat. Specul. in tit. de appe. 5. pen. versu. illud auct. & diximus supra, quando sermonem fecimus de alimentis a d. d. disceptatur de veribus matrimonij, ponit Quirtil. Mand. in consil. 12. qui etiam de grau. causi agit inter duces, nihil tamen allegat ex predictis, & facit ad nostram questionem, quia in causa alimentorum appellatio non suspendit iudicatum, ut paulo infra dicam. Augetur singularitas, quia alimenta possunt à iudice laico decerni dum questio super matrimonio [4] ventilatur coram ecclesiastico, ut per mala concludit Afflicti. in decil. 132. per totam: vbi mouetur, quia causa alimentorum non est de processu cause, in qua fuit appellatum, sed videtur diuersa causa, item quia lata sententia in fauorem mat. imonij videtur etiam ordinatum quod alimenta debeantur, ac à sententia alimentorum non appellatur, sed mittitur executioni, & subdit ibi Afflicti. non esse speciale, ut lxx pendente praestetur alimenta malit, quia

que super matrimonio obtinuit sententiam in fa-
uorem, sequitur Fab. Montell. in sua praxi, quem ci-
tat, & probat Ioan. Bapt. Ann. in sua praxi iudi. §. 31.
lit. c. a. in 2. prin. limitat. num. 6. folio mlii 375. idem
voluerunt Manfred. & Guid. Bon. quos citat Lancel-
lot. in tracta. de attempta. in 2. par. cap. 12. limit. 24. in
prin. vbi subdit non dicitur tantum, quando lite pen-
dente iudex prohibet de alimentis vxori. & preter
eos rebaul. in consuetu. Gasl. como. 1. art. j. gloss. 1. nu.
29. & seq. & tamen matrimonij causa [6] spiritualis
est, & cognosci debet per iudicem ecclesiasticum, &
excedentibus de excessib. praxi. cap. causam matri-
monij. de offi. deleg. Specu. in tit. de rescrip. pre sen-
tentia. 4. ratione forme, num. 35. Abb. in c. si pro debili-
tate, num. 4. de offi. deleg. roman. in consil. 139. n.
8. Coifet. in singul. matrimonij. il. 1. Maran. de ordi-
ne iud. par. 8. dist. 11. num. vbi multos congerit,
& iudicatur [7] secundum ius canonicum, fin. de se-
cund. nupt. Bal. in c. ex transmissa, col. 1. de resti. spo-
liat. Abb. in cap. ecclesia sancte Mariæ, colum. 6. de
constit. etiam in foro Cesaris, quando agitur de suc-
cessionibus [8] vt teneatur Card. Signor. Abb. & alij,
quos citat Dec. in consil. 158. Dida. de sponsa. par.
2. cap. 6. §. 8. num. 18. decil. Pedem. 24. num. 9. in quo
tamen multi contrarium tenuerunt, & si uis causa
matrimonij spectat ad ecclesiasticum iudicem, ita
quisque articulus [9] emergens, vel dependens ab
ea, e. nam, vbi Abb. & alij omnes, de ordi. cogn. la-
tor, qui filij iur. legit. & idem est in causis que sunt
spirituali annexæ, vt notat in c. quanto, de iud. index
cum [10] causæ principalis est etiam iudex accessorius,
mihi autē videtur nihil omnino specialitatis versari
in hoc casu, nam q. licet pendente appellatione de-
cernere alimentis non esset nouum, quia licet iudici
attendant, quandoque [11] a sententia non datur
appellatio, non in capitalibus, nu. 3. de offi. delegat.
Bal. in c. 1. §. sententiam, numer. 1. quo temp. mil. vbi
Afflic. in §. 6. Franc. in c. confectis, nu. 18. de appella-
t. aolan. in consil. 77. nu. 10. volum. 1. Maran. de ordine
iudi. in 6. par. in 2. adto. principalis, verlic. & quando-
que appellatur, n. 183. Crot. in consil. 101. num. 8.
Paril. in consil. 108. nu. 12. vbi Socin. lun. in consil. 138.
n. 17. vol. 3. Lancelot. de attempta. part. 1. cap. 12. in li-
mita. 25. in princip. decil. Pedem. 5. nu. 8. Constat. in
lvnicæ, quest. 4. nu. 13. C. si de moten. possess. quod
autē causa matrimonij cognosci non possit per lai-
cum iudicem, non inducit singularitatem, quia vt
inquit Afflic. in d. decil. 152. causa alimentorum non
dependet a causa matrimonij, quæ tractatur, sed est
diuersa, propterea nihil impedit, quominus laicus
iudex causam alimentorum tractet, dum ecclesia-
sticus cognoscat de viribus matrimonij. si quid ergo
est specialitatis, in eo consistit quod a sententia in
causa alimentorum lata non appellatur.

SUMMARIA

1. Hæres durante tempore ad conficiendum inuenta-
rium, non potest conueniri a creditoribus heredi-
tatis, limita. num. 4. & 5.
2. Exceptio quod hæres non conueniatur durante tem-
pore ad conficiendum inuentarium, impedit litem
ingressum.
3. Hæres conuenitur ex causa alimentorum durante tem-
pore ad conficiendum inuentarium, limita. tamen,
vbi nu. 4. & 5.
4. Hæres pendente tempore ad conficiendum inuenta-
rium conuenitur pro legatis ad piam causam.
5. Privilegium cessat cessante causa privilegij.

Hæres habet a iure trimestre ad conficiendum
inuentarium [1] bonorum hereditariul. si §. fin.
autem dubius. C. de iure deliber. interim verò non
potest conueniri a creditoribus hereditariis, vel a
legatariis, si §. donec, vbi Bar. & alij omnes. C. de
iure deliber. & dicunt quod hæc exceptio impedit
litem ingressum [2] Angol. in l. 1. §. hæc stipulatio, col-
7. vers. pendente autem dilacione. ff. si cui plus quam
per leg. Falcid. Franc. in c. 1. in limita. 19. vt lite non
consteat Ang. Aret. in tracta. de testam. glo. 12. num.
9. ver. durante. las. in §. fuerat, num. 71. Instit. de ad.
Capel. Tholof. decil. 138. Boer. decil. 10. nu. 3. Duen.
reg. 267. in prin. Blanc. in tracta. de compromiss. part.
4. q. 4. inter exceptio. ex successio. num. 6. folio mi-
hi 368. aolan. in tracta. de inuentar. part. 4. vlt. 4.
num. 1. folio 105. vbi multos allegat, sed creditor ex
causa alimentorum non expectat lapsum testamenti,
[3] imò eo durante obsequatur alimenta, vt per Ang.
in d. §. hæc stipulatio, n. 16. vers. secundo salit, simep
enim acutissimas est enis, & venter non patitur di-
lacionem, vt inquit Bal. in pæstum. C. de collatio.
& Imol. in d. §. hæc stipulatio, nu. 10. inquit se vidisse
ita praticari, idem placuit Corneo in d. §. donec, &
Iacobin. de sancto Georg. n. 1. las. in l. eam quam, n.
10. versic. tertio notabiliter limita. C. de fideicom.
Duen. d. regul. 267. n. 4. Pharus. in tracta. de inuentar.
par. 4. num. 8. & facit, quia cum de vita hominis
tractatur, res dilacionem non recipit, l. fina. ff. de ap-
pellatio. recipit. ideo videmus idem esse in quibus-
cunque relictis ad piam causam, quia hæres conue-
nitur pro eis [4] durante tempore ad conficiendum
inuentarium, vt post a. icar. voluit Cyn. in d. §. donec,
quem sequuntur ibi Bal. Angel. Corne. Catr. Iacob.
& alij, Duen. & Pharus. vbi supra. Tryaqu. qui alioa
citatur, in tracta. de priuileg. piz cap. priuile. 24. aolan.
qui plurimos addit in tracta. de inuentar. d. 4. vlt. 1.
n. 7. vbi post aolan. inquit relictum pro anima dici
quidquid datur pro subsuendo animam defuncti,
vel pro sustinendo corpus animatum, si autē id com-
ceditur piz cause, non est denegandum alimentis,
quorum causa est pia. Vnde inferitur procedere cau-
sam nostram, quando alimenta debentur pauperi, vel
egeno, sed eo tantum casu alimenta pietatem coti-
neant, secundum ea que supra declarauimus in prin-
cipio partis, non autem quando o diuini sunt peccan-
de. Inferunt item quo cessabit priuilegium, quando
lis esset de præteritis alimentis, tunc enim cessat ra-
tio quod venter nō recipiat dilacionem, cessante au-
tem priuilegij causa [5] cessare debet priuilegium, l.
athleta. §. 1. & l. idem Viparianus. ff. de excus. tutor. l.
Titia Scio. §. vlt. vbi gloss. Barto. & alij. si de lega-
1. filius a patre. §. 1. vbi Imol. Alexan. Aretin. & las.
ff. de liber. & posthum. cum aliis apud Tryaqu. in trac-
cessan. cau. in 2. par. num. 203. & hanc limitationem
confirmo infra in eo speciali, quod alimenta de-
beantur hereditate non adita.

SUMMARIA

1. Legatum non debetur repudiatæ vel non aditæ heredi-
tate, limita. num. 2. & 3.
2. Legatum alimentorum præstatur ante aditam heredi-
tatem.
3. Legata pia præstantur hereditate non adita, contra
nu. 9. vide tamen, nu. 5.
4. Legata pia non debentur nisi adita hereditate, intel-
ligitur, vt nu. 5.
5. Legata pia non debentur non adita hereditate, quan-
do non patitur dilacionem.

6 Legata pia ut pstantur hereditate nondum adita bona addici debent alicui seruandorum legatorum causa.

7 Hares irregularis dicitur is, cui bona addicuntur legatorum seruandorum causa.

8 Hares non cogit adire nisi solus legatus pius.

9 Fideicommissarius cogit heredem ad adendum, ut restituat hereditatem, quando aliter non est factus ipso.

PRIVILEG. XII.

Legatum ut debeatur, necesse est prius hereditatem aditam, l. i. memo. ff. de testam. tutel. l. 3. ff. de leg. 1. alius si hereditas repeditur, legatum non [1] debetur, l. i. si quis omnia. ff. si quis omnia. caus. testamen. l. eam quam. C. de fideicommiss. l. si veritas. C. eodem. Roma. in consil. 428. Alexand. in consil. 198. colum. fin. volum. 7. Deci. & Cagnol. in l. i. memo. ff. de regul. iur. vbi Cagnol. dicit fundari naturali ratione, & nihil actum videtur, quando hares scriptura non adit hereditatem, ut inquit Simon de Pratis, de coniect. vltim. volunt. lib. 5. dubita. 3. interpret. numero tertio. Costa c. si patet, part. 2. vlti. de fensur. tit. numer. 3. & 4. de testam. Gomez. de testam. cap. 11. numer. 11. sed ante aditam hereditatem prestat debet alimentorum legatum [2] secundum Corne. in d. l. eam quam, numer. 14. C. de fideicommiss. quem citat, & sequitur Corduben. in l. si quis a liberis, s. vltim. numer. 6. ff. de libe. agnos. Rip. in l. i. numer. 17. ff. quor. lega. id autem deducitur ex eo, quod causa alimentorum sit pia, & fauore pie cause introductum est, quod praestetur legata ante aditam hereditatem, [3] Bartol. in l. i. colum. per n. ver. quarto quaro. C. de sacrosan. eccles. Salic. Fulgos. Aretin. & alij ibi, Roman. in consil. 313. & in consil. 32. Ioan. de Anan. in consil. 8. colum. pen. Imol. in l. i. filius qui patri, vbi Aretin. colum. 1. ff. de vulg. Barb. in consil. 8. colum. 9. volum. 1. Alex. in consil. 4. colum. 7. volum. 1. Socin. in consil. 116. numer. 25. vol. 1. infinitos ad hoc citat Tyrq. de priuil. pi. cau. priuil. 33. Lapus alleg. 91. numer. 4. Capell. Tholof. quest. 85. Matthosi. notab. 163. lo. Lap. in repet. Rubr. de dohat inter vir. & vxor. 4. 65. numer. 18. & communem dicunt Modern. Gallad Alex. in consil. 109. numer. 16. volum. 1. eosque sequitur Did. in c. Rainaldus. 3. nu. 1. & sequen. vbi plures casus distinguit, Simon de Pret. lib. 2. interpret. addit. l. solut. 4. nu. 68. & sequen. Dec. in l. i. memo. in fine. ff. de regul. iur. Verum casus non flet non caret dubitatione, multi enim tenent legata pia non deberi hereditate non adita, [4] Bart. ibi contrarius in l. i. vnus, in fin. C. de testament. Angel. Imo. & Cum. in l. qui filio. 5. ff. de her. instit. Rom. in Authent. similis in 20. special. pia cau. ioter vlt. volunt. C. ad legem Falcid. Bal. in l. i. C. de sacrosan. eccles. vbi Fulgos. & Salic. in quest. 13. las. in l. i. lect. numer. 29. & in l. eam. fin. & hanc veram, & communem sententiam Legistarum, & Canonistarum dicit las. in d. l. eam quam, numer. 9. C. de fideicommiss. prima tamen opinio verior est, ut patet ex predictis, & non obstat, quod legata pia requirant aditionem, quia non procedit, quando talia sunt, quae non requirunt temporis dilationem, tunc enim non expectatur [5] adiutor, ut in proposito voluit Bal. in l. i. super 11. quest. C. de sacrosan. eccles. & in Auth. hoc vltim. C. de fideicommiss. sequitur Angel. in d. l. i. & hanc parte sequitur las. in d. l. eam. nu. 10. ver. tertio notabiliter limita. Ex quo inferitur, quod vbi alimentis legatarum diuiti, tunc non datur actio, nisi hereditate adita, quia cessat ratio, propter quam fa-

nor hic conceditur alimentis, ne scilicet dum expectatur aditio, legatarius fame pereat, & cessante ratione, cessat dispositio, l. adigere. 5. quamvis. ff. de iure patro. & hoc est quod Cyn. Bal. & alij dicunt in d. l. h. s. donec, C. de iure delib. an. quid ante aditam hereditatem petatur legatum factum, quod sepultura testatoris, pro restitutione viuentium, pro vltimorum sustentatione, & cum ea limitatione transiit Duen. d. regu. 167. in tribus limitatio. Phanur. de inuentur. d. par. 3. numer. 6. & sequen. folio 107. vbi limitationem de pia causa restringit ad casum predictum, quo mora est damnum allatura. Sed quoniam aliquando hereditas non est adita, contra quem legatarius dirigit actionem suam? & licet super hoc multi dici possint, tunc tamen tamen est remediandum, quod bona alicui addicantur legatorum seruandorum causa, ut fieri videtur [6] in legato libertatis, l. si de fideicommiss. liber. l. fin. C. de manum. testam. Insuper de eo cui bon. libe. cau. per totum tit. atque ita in legatis ad pias causas consilij Bartol. in d. l. eam quam, numer. 1. vbi dicit esse notandum, & fore tutius idem voluit Bart. in l. i. C. de bon. vacan. lib. 10. in l. i. C. de sacrosan. eccles. l. om. in d. Authen. similis, in 20. special. pia cau. inter vlt. volunt. las. in d. l. eam quam, numer. 19. Didac. d. c. Rainaldus. 3. nu. 11. ver. secundus casus. hic autem, cui bona addicuntur, dicitur hares [7] iurregularis, non autem ex testamento, vel ab intestato, ut inquit gio. Insuper de eo cui bon. libe. cau. addic. quam sequitur Bal. in l. i. pro hereditatis. C. de herede adito, in l. ex testamento, C. de testament. manum. in d. l. eam quam, vbi las. numer. 19. quia verba actione legatarius expetitur pro consequendo legatum, quando hereditas non est adita, dicam in titulo, quomodo petantur alimen. Priuilegio sic tante apparet superfluum esse querrere, an hares [8] cogi possit ad adendum, in quo articulo Corduben. in §. vltim. nu. 36. dicit cogendum heredem, alij legat. Bartol. in l. alio, numer. 3. ff. de alienen. & eibaz. lega. & las. c. 3. Carib. in tracta. de exequuto. vlt. volunt. in 2. part. 5. consultis autem, numer. 7. sed mihi hoc non dicit Bart. & non fuit multiplicanda specialia, precipue cum alia remedia habeat. Nam etiam aliquando fideicommissarius institutus sub conditione possit heredem [9] compellere, ut adeat ex constitutione diui Pij, l. apud Iulianum. 6. Antistia. ff. ad Trebell. tit. l. cum Archimedem. C. v. in poss. lega. l. i. nec omnes. ff. qui suscipi. cogan. tamen hoc non procedit, quando ei potest esse succursum alia via, l. sed cum ab herede. ff. ad Trebellian.

SUMMARIA.

- 1 Hares non tenetur solueret ultra vires hereditatis.
- 2 Inventarium quod heredi etiam aduersus legatum pia causa, quod non tenetur ultra vires hereditatis.
- 3 Alimentorum legatum non praestat heres ultra vires hereditatis, etiam non secus inuentarium. vbi las. de veritat. fin. nu. 6.
- 4 Hares sine inuentario non tenetur ultra vires hereditatis, quando testator mandauit solui de bonis suis.
- 5 Testator mandans solui de bonis suis, videtur remittere heredi necessitatem solvendi ultra vires hereditatis.
- 6 Hares sine inuentario soluit de proprio legatum alimentorum taxatum & cessante, & determinat velatum.
- 7 Certum dicitur, quod verificari potest per relationem ad aliud.

PRIV.

PRIVILEG. XIII.

Cum multa privilegia sint alimentis tributa à lege, dubitatum fuit aliquando, si heres cum beneficio inuentarij teneatur vltra vires hereditatis, & mihi vifa est superflua quæstio, quia regulariter heres non teneatur vltra quàm [1] fit in hereditate, l. fin. §. de si prefatam. vbi Doctores. C. de iure delibet. Angel. in §. ex actis, in prima colum. Inftit. de heret. qualis. & differt. Deci. in conf. 633. colum. fin. Guid. Pap. in tract. de form. inuent. nu. 16. Rol. in tract. de inuent. part. 4. in 1. vult. in princ. folio mihi 96. & ideo videmus, quod etiã caufa pia fit femper fauorabilis, & multas continet specialitates, tamen beneficium inuentarij prodest heredi etiam in legatis pijs, [2] Castr. in consil. 211. in princ. volum. 1. prout eum allegat Rol. in tract. de iud. d. par. 4. §. inuentarij confectio, folio mihi 98. mouetur Castr. quia dispensatio d. §. & si prefatam, est generalis, & quia heres, qui inuentarium non fecit, non teneatur creditoribus vltra vires hereditatis in foro conscientie, secundum Bartol. in Rubr. fide acquirend. heredi, vbi Arretin. considerat, quod vt heres teneatur vltra vires hereditatis, est pena: Ecclesiæ autem penam non prosequitur, c. dilecti, de arbit. c. fraternitatis 11. q. 1. Coene. in consil. 39. nume. 8. volum. 4. Boer. in consil. 53. nume. 4. & hanc partem tenet etiam Phanuc. in hac de inuenta. part. 7. nume. 180. vbi post Franc. de March. in decis. 434. & Crue. in consil. pro genero, nume. 477. ver. tertio respondetur, inquit, quod supremi magistratus, quorum est sola facti voluntate inspecta iudicare, non compellunt heredes ad soluendum vltra quàm fit in hereditate. si ergo inuentarij confectio prodesti odierus legatum pie caufe relicta, certe prodest etiam, ne teneatur quæ integrum prestare legatum alimentorum, quando, vt dixi sepe, procedat argumentum de pia caufa ad alimenta. Quinimo Bald. in l. voluntatis, nume. 4. & §. C. de fideicommiss. vult, quod heres ob non confectum inuentarij nõ teneatur soluere [3] alimentum legatij vltra vires hereditatis, quia alimenta intelliguntur relicta in iudicio iudici, & non debet plus vel minus arbitrarj legatum, & quod inuentarij non sit confectum, idem videtur voluisse Cuman. in consil. 30. in 2. dubio vbi dicit, hunc esse casum, in quo legatum inuenitur ære alieno, etiam non factum inuentario: huc autem diminutio non fit ab herede, sed ab ipso testatore, qui non videtur plus relinquere, & hoc etiam ponit Io. de Amic. in consil. 56. & latius securum hanc conclusionem respondet Bald. in consil. 70. per totum, volum. 4. inter consil. Alexan. hoc etiam tenet Ancha. in reg. peccatorum, in q. 9. de reg. iur. in 6. prout eum citat, & sequitur Bertrand. in consil. 19. colum. 1. volum. 1. Io. de Garçon. in Rub. C. de fecun. nupt. nume. 95. vbi hoc ponit in penam non necesse legatarij alimentorum, cum tamen Bald. in d. consil. 70. non dicat esse speciale in nouer. caufe de e. mentionem facit ob facti contingentiam, & alij Doctores volunt, Baldi dictum procedere indistinctè, cuiusque factum sit legatum, cum predicti transi Phanuc. in tract. de inuenta. par. 7. nu. 58. & 59. & Lancel. Gal. in consuetud. Alex. in ver. solutio nu. 153. & seq. vbi subdit hanc opinionem tanquam magis receptam, & æquorem esse amplectendam. Attamen de predicta Baldi sententia dubitat Ias. in l. fin. §. si prefatam, colum. penult. ver. quartò limita. C. de iure delibet. quia arbitrium boni viri regulari debet secundum leges, & quando heres non facit inuentarij, disponit leges, quod teneatur in solidum, quia presumitur res hereditarias occultasse,

idem voluit Bertran. in consil. 168. num. 6. volum. 2. Natta in consil. 387. nu. 9. & horum opinio videtur vera, quia Bald. in d. l. voluntatis, non videtur velle, quod heres non teneatur vltra vires hereditarias, sed solum, quod non augeatur legatum ob inuentarium non confectum: putat alicui relinquatur alimentum, non sunt ei prestanda pingiora ob non confectum inuentarium, quàm debebantur eo confecto, inspecta condicione legatarij, veluti si rusticus sit, non petat nobiliora alimenta. Re tamen bene perspecta, Baldi decisio concludit etiam generaliter, quod nec etiam secundum conditionem legatarij prestanda sunt, & in d. consil. 70. ponit clarius, sicut etiam Cuman. d. consil. 30. ratio enim est, quia legatum prædictum videtur limitatè ad vires patrimonij, at vbi quid relinquatur soluendum de viribus patrimonij non attendimus, quod heres non fecerit inuentarium, nec omisso facit eum in plus teneri vt per Bald. in l. 1. C. de his que pona non n. vbi tenet quod heres omisso inuentario non teneatur vltra vires [4] hereditarias, quando testator iussit eum solvere de bonis suis, Roma. in rubr. ff. de acquir. heret. Coene. in consil. 39. col. 3. in fin. ver. & hoc voluit vol. 4. & in consil. 180. num. 9. eodem volum. Bartol. Cuman. Castr. aarba. Fian. de Pep. Deci. & alij quos citat, & sequitur Phanuc. in tract. de iud. gloff. 8. nu. 41. & in tract. de inuenta. par. 7. nume. 51. facit quod voluit Bartol. in l. iuridici d. §. si liberi, in fin. ff. de oper. liber. Bald. in l. liberi libertæque, colum. antepen. C. de oper. liber. Natta in consilio 363. nume. 31. Caphal. in consil. 65. nume. 18. & quando testator mandat solui de bonis suis, videtur remittere ius, quod legatario cõpeteret aduersus [5] heredem non conscientem inuentarium, per ad quod ponit Herculi. in l. in ratione. §. quod, nu. 27. ver. adde prædictis. ff. ad leg. Falcis. Angel. in tract. de testa. gloff. 34. num. 5. Phanuc. d. par. 7. nume. 50. & obstat, quod leges obligant in solidum heredem, qui non fecit inuentarium, ideo secundum eas bonus vir debeat arbitrarj, vt inquit Ias. in d. §. est præfatum, quia respondet, quod bonus vir non arbitrarj secundum iuris rigorem, qualis ille est, qui heredem obligat in solidum, secundum equitatem naturalem, que etiam in foro conscientie sequatur, vt dixi hoc eodẽ loco speciali. Respondet secundo, quod etiã inspecto legis rigore id, quod heres soluit vltra vires hereditarias, non est de bonis testatoris, sed heredis, vt dicitur pena, & tamen legatum alimentorum est taxatum ad redditus bonorum testatoris, proinde nõ est prestandum, nisi ex bonis, que apparent, quia etiã heres presumatur occultasse alia bona, tamen cum iocerta sit quantitas in dubio non est grauidus heres. Præfatum tamen Baldi decisionem intellige procedere, quando legatum alimentorum est simplex, & indeterminatum, vt si sit certum, & præfatum [6] heres, qui non fecit inuentarium, tenetur de proprio, ita declarat Natt. in d. consil. 387. nume. 7. cæteræ enim ratio quæ mouetur Bald. quod scilicet taxatur arbitrio boni viri, secundum facultates testatoris, quia testator taxando ipse recedit à iuris communis declaratione, & licet si iuxta quantitas foret relicta, heres qui non fecit inuentarium, teneretur integrè prestare, etiam si minus foret in hereditate, ita quando alimenta declarantur relinquantur, & que non recipiunt declarationem à iure communi, & Nar. loco prædicto dicit certa esse alimenta, quando legat testator, quia consensit præfatum nam [7] certum est, quod per relationem ad aliud certum potest certum, & si cert. pet. l. si ita

scripsero. ff. de condit. & demonst. l. vbi autem §. qui illud. ff. de verbo. oblig. & Nat. sequitur Phanex. in d. tract. inuent. part. 7. num. 57. vbi quoad declarationem hanc non impugnat consilium Nattet. sed ante eos hoc modo Baldum intelligit Bertran. in d. conf. 268. num. 4. vbi loquitur, quando testator legat certam quantitatem frumentis, vini, liquorum, olei, & aliarum rerum ad alimenta. & mouetur, quia statim est interpretatio testatoris, quando ipse eam interpretatur, & non relinquit interpretationem iuris generaliter, §. fin. cum ibi not. C. de inlit. & subli. l. 3. in fin. C. de libet. prater. & vbi est glossa hominis, cellat gloss. legum, secundum Iacob. Belus. in §. sed hoc praesentis. in Authen. de sanctis. Episcopus. dicam aliquid in fin. in tit. qualiter prestanda lito.

SUMMARIUM

1. *Gratuam non imponitur ei, qui non fuit honoratus vel ultra id, in quo fuit honoratus. l. inu. r. m. 2. §. 3.*
2. *Legatum alimentorum prestandum ab eo, cui nihil fuit relictum, vel minus quam uisporens alimentum sustinetur.*
3. *Legatum liberitatis, & pro causa prestandum ab eo, cui nihil, vel minus est relictum, sustinetur.*
4. *Alimenta relictis ab usufructuario, extinguuntur usufructu finis.*
5. *Legatum alimentorum caducum non remanet apud heredem, sed praestatur ab eo, vel alio.*
6. *Legatum alimentorum relictum pro diuisione ab herede, & pro diuisione a fratre degente in communione, debetur integrum ab herede.*

PRIVILEG. XIII.

Gratuam ei imponi non potest, qui non [1] fuit honoratus, l. ah eo. C. de fideicom. & eatenus sustinet relictum, quatenus accepit gratiam, ultra uero est inutile, §. l. i. l. i. de reb. ling. per fideicom. relict. l. plan. §. fin. & l. videndum. ff. de leg. 2. l. 3. §. Julianus & l. si legatus. ff. de legat. 3. l. ex facto, post princip. uer. nam eatenus. ff. ad Trebell. l. ciuitatibus, §. fin. vbi Bartol. ff. de leg. 1. l. 1. in fin. C. commun. de leg. 1. sed & si sit §. tan fin. ff. de leg. 2. Bart. in l. non amplius, in princ. ff. de leg. 1. Salic. in l. fin. C. quando dies leg. ced. fauore tamen alimentorum inductum est, quod legatum alimentorum debeatur, & si ab eo fuerit relictum, qui non fuit honoratus, vel cui minus datum est, quam [2]onus importet, ut est text. in d. l. alio, ff. de aliment. & cib. leg. vbi numero primo dicitur procedere, quia alimentorum legatum est p. legatum Alexan. & alij. & hoc dicit menti tenendum Euerard. loco 24 colum. 4. uer. se. octauo istud facit. idem enim uidemus in legato [3] libertatis, l. si lucro, §. si pro non scripto. ff. de fideicom. miss. libet. per quem text. idem in pia causa dixit Iacob. Butr. in suo tract. ex quoque & Caltre. in l. 1. §. 1. colum. 1. C. de caduc. tollen. & de pia causa ponit Tyraq. in tracta. de priuileg. pie cau. priuileg. 37. vbi etiam de legato alimentorum. Contra tamen nostram conclusionem facit text. in l. Strichus. §. in fin. ff. de alim. & cib. leg. in l. Titia. §. idem querit. in ff. de annu. legat. l. maritum, §. a liberto. ff. ad leg. Falcid. vbi alimenta [4] relictis ab usufructuario extinguuntur finito usufructu, sed videtur secundum gloss. ibi, quod in predictis legibus legatum alimentorum finitum voluntate testatoris, qui uidetur velle, quod eatenus duceat quatenus durauerit erat legatum usufructus, cui

onus alendi iniunctum erat. Simon de conie. vltim. volunt. interpret. 11. num. 27. secus est quando legatum alimentorum effectus caducis, propter quod non extet qui fuerit honoratus, vel quia relictum fuerit ab eo, qui non fuit honoratus. Nam quando legatum effectus caducum, licet regulariter remaneat apud heredem, l. vnica. §. & cum triplici. C. de cad. tol. tamen [5] fauore alimentorum praestatur ab herede, vel alio, qui rogatus sit. Bartol. in d. l. alio, m. l. vbi Imola, Alex. & alij. ff. de alim. & cib. leg. gloss. in l. Titia. §. idem querit. ff. de annu. leg. Euerard. d. loco 24 colum. 2. uer. l. secundum id. sed facit ad hoc, & hoc est aliud alimentum priuilegium, quod etiam commune est cum quocunque legato ad piam causam relicto, ut comprehendit Tyraq. in d. tract. priuileg. 38. Hoc priuilegium tamen denuit esse singulari de iur. Bart. in cons. 217. quidam sibi filios heredes, volu. l. vbi si quis habens bona cum fratre communia [6] reliquit nepoti alimenta praestanda pro diuisione per suos heredes, & pro alia diuisione per fratre cui nihil reliquit, sustinebatur relictum, & heredes legatum praestabant in solidum, licet pro ea parte, quae fuit fratri iniuncta, legatum sit nullum, ex quo frater, qui non fuerat honoratus, non potuit grauari, per text. in l. si duobus, §. 3. ff. de l. 1. vbi legatum relictum coniunctum ab honorato, & non honorato, integre debetur ab honorato. Nam illud non est linguare, quia cum tractet Barto. de legato alimentorum, quod sustineatur etiam ab eo praestandum, cui nihil est relictum, non est mirum si sustineatur etiam quando est pro parte, vel coniunctum relictum ab honorato, & pro parte a non honorato, & Bartol. sequuntur Caltre. Aret. & Alexan. in d. l. duo. §. vbi las. num. 3. qui subdit, quod quilibet ignorat vltim. textum responderet contrarium, quod est falsum, quin etiam circoscripserit textu, & decisione Bar. quilibet idem diceret, per text. in d. l. alio, vbi Barto. & Doctores, & de illo consilio facit mentionem Alex. in cons. 378. nu. 3. vol. 6. eandem Bart. conclusionem sequitur Doctores in l. cum filiosfamilias, vbi etiam Ripa, num. 24. ff. de leg. 2. l. 1. in l. ab eo, uer. qui huius. C. de fideicom. Cordan. l. huius qui a liberis, §. si quis ex his, num. 218. ff. de libet. agnos. vel alen. Simon de coniectur. vltimatur voluntaria libro quarto, dubitatione vnde prima, numero vigesimo octauo, f. honari 416. & num. 83. folio 430.

SUMMARIUM

1. *Legatus ab intestato non censetur repetita a substituto per fideicommissum, vel nominatim gratiam.*
2. *Legatum alimentorum relictum ab aliquo intestato grauat debetur r. m. a substituto.*
3. *Legatum alimentorum relictum ab uno ex heredibus, qui repudiauerit, vbi decessit ante aduocatum, debetur a communi.*
4. *Onus iniunctum vni ex heredibus non soluitur ab alio cui portio accrevit.*

PRIVILEG. XV.

RELICTA ab instituto censetur repetita [1] a substituto, licet Imperator, ff. de leg. 1. sed hoc non procedit in substituto per fideicommissum, quod quid sit in vulgari, l. son. in rubric. ff. de vulg. & p. numero septimo, multoque minus procedit, quando nominatiue est ab instituto aliquid relictum, potest, grauando per nomen proprium, quia tunc substitutus non censetur gratiam. l. Celsus, §. quod alioquin

alicuius. ff. de leg. 2. in ratione. §. quod vulgo. ff. ad leg. Falcid. Bart. d. Imperator vbi l. i. ff. de ibi quoque Ang. & Alex. & alij. Imol. in l. ii. duob. §. i. ff. de leg. 1. Doctores in l. vnicuique hisque. C. de cad. col. si tamen alimenta ab aliquo speculo illius nomine relicta. [2] lunt. debebunt etiam ab illius subdituro. vt et tex. exprellus in l. 4. §. Lucius. ff. de ali. & cib. ardega. vbi notant gloss. Barto. & alij. Roman. Authent. similiter. in 15. special. vltim. volum. & in 2. specia. 6. vbi dicit notandum. C. ad leg. Falcid. Alex. in d. l. ii. duob. §. i. circa fin. vbi etiam l. i. ff. de leg. 1. idem Alex. d. l. i. licet Imperator. col. pen. Soci. in tract. fallen. reg. 310. l. i. ff. tract. Pap. in for. libel. quo agit pro lega. rei ling. in princ. num. 85. Roan. in consil. 388. n. 4. vbi inquit hoc esse specialissimum in causis alimentorum. & text. in d. §. Lucius. esse singularem. & infert. idem esse in annua pensio. ne. quia succedit in causam alimentorum. Euer. in locis lega. loco 24. colum. 3. versicul. quomodo istud facit. vbi subdit notam dignum. & memoriam prout commendandum. vbi extendit ad legatum in prim. causam. l. i. ff. in consil. 95. num. 1. volu. i. vbi dicit in consulendo. & iudicando non esse recedendum ab hac opinione. Deci. in consilia. nu. 3. Tyraq. quibus citat in d. tract. de priuileg. piz cau. priuileg. 36. vbi ampliat etiam ad causas piz. Gomei. de centum cap. 12. num. 36. Menti. de consuet. vltim. volum. lib. 3. titu. num. 16. Simon. de consuet. vltim. volum. dubio. in princip. num. 17. folio mibi 416. & clarius. nu. 39. & quod dicimus de substituto. locum habet etiam in coniuncto. quia si onus sit vni ex heredibus nominatim iniunctum. si autem repudiet. vel decedat ante additionem. portio qua: deficiit accrescit. coheredi cum onere soluendi alimenta. & hoc fauore [3] alimentorum. vt probatur in l. 34. fin. & ibi Bart. not. in summario. ff. de alim. & cib. legat. l. ason. in leg. duobus. ff. de heres. numer. 14. ff. de leg. 1. Cor. dub. in l. si quis a liberis. §. verum. nu. 23. de liber. agnosc. & l. i. in loco predicto dicit idem esse in legato ad pias causas. quia comparatur alimentis. & tamen quando onus iniunctum est vni tantum ex heredibus. [4] tunc portio deficiens accrescit sine onere. Cellus. §. pen. & ff. de leg. 3. Bart. in l. i. Titu. §. i. in fin. ff. de cod. tit.

S V M M A R I A.

1. Legatarius caput rem legatam de manu heredis. alias priuilegiat iure suo. l. i. nu. 4. & 6.
2. Filius pro legitima non potest vgradi propria auctoritate possessionem bonorum.
3. Legatum alimentorum capi debet de manu heredis. l. i. ff. de leg. 1. nu. 4. & 6.
4. Alimentorum legatum capi potest propria auctoritate si legatarius sit pauper.
5. Legatarius pauper non tenetur cauere cum fideiussoribus.
6. Vxor relicta usufructuaria fructibus filii caput alimentum propria auctoritate.
7. Legatarius capiens legatum propria auctoritate non puniatur. quando non est locus falcidia.
8. Legatum ad pias causas capi potest auctoritate propria ex quo non patitur falcidia.

P R I V I L E G . X V I .

Legatum capi debet de manu [1] heredis. c. Raynaldus. vbi gloss. in vers. petendo. de testamen. l. i. cum quam. C. de indecom. & capiens legatum auctoritate propria. priuilegiat iure suo. l. i. legatum. C. de lega. Olera in consil. 107. in 6. quest. l. i. in consil. 146. numer. 1. volum. 4. Deci. in consil. 414. n. 18. Bertran. in consil. 73. numer. 6. volum. 3. in tantum. vt nec

etiam filius pro sua legitima possit propria auctoritate ingredi possessionem [1] bonorum. vt per Bart. in l. 1. nu. 4. C. quando & quib. quarta pars. l. i. lib. 1. Alex. in consil. 134. vol. 4. Cur. Sen. in consil. viti. & v. dicit illi locum regula etiam in ordinario alimentorum legatio. quod capiendum est ab herede. [3] vt notabiliter voluit Ioan. And. ad Spec. in titu. qui h. l. i. ff. de leg. 1. sub. num. 34. in fin. vbi allegat Odo. Ange. in l. i. colum. 2. ff. de actio. rer. amota. vbi ait non inuenisse hoc apud alium. prater eum. Picus in l. Titia. §. Titia. cum iubet. nu. 47. ff. de leg. 1. Menoc. de adipis. poss. rem. a. nu. 60. quando tamen alimenta relinquuntur pauperi. & egeno. qui aliunde non habet unde capi possunt propria auctoritate. quia alimenta non patiuntur dilationem & tractatur de vita hominis conservanda. nec ob causa datur heredi aliquod [4] remediū obia legatariis. vt in propositio concludit Ripa in l. i. numer. 17. ff. quot. legat. quem sequitur Menoch. in d. i. tract. de adipis poss. rem. a. numer. 60. & facit. quia vigente necessitate licet impune capere de alieno. multo ergo magis licebit capere de proprio. & hoc priuilegium paupertatis omnino Benueia. in suo tract. pauper. in 9. questio. in 7. specia. vltim. volum. vbi tamen illud ponit. quod legatarius pauper [5] non tenetur cauere cum fideiussoribus. sed facit illi iuratoriū prater cautionem. vnus tamen est casus. in quo legatarius non inops capit alimenta propria auctoritate. quando scilicet ex consuetudine vulgari alimentorum legatum ob existentiam filiorum restringitur ad alimenta. secundum notata per gloss. & Doctores in Authent. hoc locum. C. de secum. nup. tunc enim vxor alimenta caput non ab herede. sed auctoritate [6] propria. vt voluerunt Ioan. And. & Angel. in locis supracitatis. & prater eos Bartol. in Authent. quod locum. numer. 8. vbi etiam Bald. C. i. secund. nupt. quia illud proprie est legatum usufructus. quo casu ex iuris dispositione licet fructus manu propria capere. vt per Bartol. & alios in l. fundi Tregabaria. ff. de usufruct. lega. & licet consuetudine vulgari limitetur legatarius substantia. & restringatur ad alimenta ob fauorem filiorum. tamen non detrahunt illa preminencia. quam legatum habet inspecta sua propria significatione. & primordiali natura. Azeu. in consil. 40. col. 1. ver. farendum tamen. vbi dicit quod est quoddam species usufructus limitata. vt que ad perceptionem alimentorum. ideo mulier potest auctoritate propria capere que sibi sunt ad vitam necessaria. & loquitur Azeu. quando simplex relinquatur usufructus etiam si non dicatur dominam &c. & de hoc videri potest Picus in d. §. Titia. nu. 137. vbi laet agit.

Ad pro confirmatione priuilegij predicti quod alia ratione videtur concedi legatario facultas capiendi alimenta sua manu. quando est pauper. quam tamen Ripa non considerat. Nam de legato alimentorum non detrahatur falcidia. vt dicam paulo infra. quando verò non est locus falcidia. non prohibetur legatarius [7] sua auctoritate capere. Cyn. in l. i. C. quot. legat. ea enim est ratio prohibitionis. prohibitio itaque cessat vbi cessat ratio. & declarat Menoc. d. rem. i. n. 6. & seq. & hac ratione inquit Corn. in consil. 140. colum. 1. nu. volum. 1. quod ex quo falcidia non detrahatur de legato ad pias causas. §. si autem heres. in Authent. de eccles. tit. & in Authent. similiter. Cod. ad leg. Falcid. poterit capi legatum propria [8] auctoritate. s. ened. Capra in consil. 146. numer. 1. volum. 4. Deci. in consil. 414. n. 18. Bertran. in consil. 73. numer. 6. volum. 3. in tantum. vt nec

non generaliter obtinet in omni legato alimentorum, non mirabitur si memoria repetat, quod sapientius à nobis est tactum in præcedentibus, eatenus causam alimentorum esse privilegiam, quatenus alimenta pauperi debentur, & hæc postrema ratio melior est quam ea, quam adducit Ripa dist. leg. 2. num. 17. ff. quor. legat.

SVMARIA

- 1 Incertitudo vitiat legatum, stipulationem, & omnem dispositionem.
- 2 Incertitudo non vitiat legatum alimentorum arian dictum fæctum.
- 3 Incertitudo circa personam legatarii vitiat legatum, amplius, ut num. 4.
- 4 Legatum libertatis factum incerta persona non valet.
- 5 Incertitudo persona non vitiat legatum ad pia causas, vel alimentorum.
- 6 Legatum quantitas factum vni ex libertis debetur omnibus, quando ignoratur de quo testator senserit.

PRIVILEG. XVII.

Incertitudo respectu quantitas, vel rei legatæ vitiat [1] legatum, l. Tria cum testamento, in princip. ff. de leg. 2. sicuti etiam vitiat stipulationem, l. ita stipulatus, & l. testum. ff. de verb. obligat. certitudo enim vitiat omnem dispositionem, ut late probat Marfil. in rubri. C. de probatio. num. 39. & seq. sed favore [2] alimentorum sustinetur legatum incertum, ut est text. in l. si cui, vbi notant omnes ff. de ann. lega. declarat enim ex quantitate patrimonij testatoris, & qualitate ac dignitate legatarij, ut in ea l. vbi gl. extendit ob similitudinem ad legata pia, ut etiam facit Rom. in Authen. similiter, in a. 7. speciali pia cau. inter vlti. volun. C. ad l. Falc. & idem est text. in l. cum alimenta, ff. de ali. & ciba. lega. Bar. in l. 1. num. 14. ff. solut. matri. vbi Bald. Nou. num. 43. dicit procedere etiam si relicta sint dicta, quia hoc ius loquuntur indistinctè, l. cum hi, si nihil, & l. cum in anno, ff. de transact. idem Bar. in l. quidam testamento, ff. de leg. 2. Rip. in leg. ita stipulatus, num. 20. ff. de verbo. oblig. Euerard. loco 24. colum. 3. vers. 6. l. iud. facit Benincas. in tractu. pauper. q. 9. in 3. speciali circa victimas volun. num. 27. Tiraq. de privileg. pia cau. privileg. 55. vbi insert ad causam piam & allegat infinitos auctores, qui tamen hoc deducunt ex eo text. in l. si cui qui loquuntur de alimentis, Cordub. in l. si quis à liberis & verum, num. 27. ff. de lib. agnos. Cyn. autem in l. 1. C. de dot. promissio, dicebat, nihil inesse specialitatis, quia incertitudo declaratur ex adiuncto, & eum sequitur Ripa in d. l. ita stipulatus, num. 20. de quo videri potest fas. d. l. ita stipulatus, num. 11. Cagnol. in l. semper in obsequio, num. 9. ff. de reg. iur. sed quia communiter omnes volunt esse speciale, non est opus inquirere: si quis autem velit cognoscere rationem adiuncti non purgare incertitudinis vitium, percurrere poterit casus, in quibus incertitudo destruit actum, & videbit vitari etiam actum, qui posset ex adiuncto certificari.

[3] Quæ diximus de incertitudine rei legatæ fortiter effectum etiam in incertitudine personæ cui relicta est: nam ea debet esse certa, alias non sustinetur legatum, leg. Paulus, la 2. ff. de reb. dub. l. 3. §. si quis duob. ff. de adim. leg. l. si ita fuerit legatum, post prin. ff. de reb. dub. l. qui plures, ff. de vult. lega. l. si quis ex pluribus, in prin. ff. de reb. dub. §. incertus,

Instit. de lega. l. cum ex plurib. ff. de manum. testa. Bar. in l. quidam relegatus, ff. de reb. dub. l. cum post. §. gener. ff. de iure dot. Bartol. in l. si quis seruum §. si inter, ff. de leg. 2. Ioan. de Plat. in l. si generaliter heredit. de lega. Alexan. in cons. 109. nu. 5. volu. 5. & procedit etiam quando agitur [4] de legato libertatis, quatenus illud admodum sit favorabile, d. l. cum ex pluribus, Bartol. in d. l. quidam relegatus, Imol. in l. 2. nu. 3. ff. de lib. & posth. Por. in §. ante hæredes, in gl. in vetf. constitutio, Instit. de leg. ad idem est text. loquens in libertate in l. si fuerit, ff. de reb. dub. & tamen libertatis legatum pium est, l. 1. nu. fin. vbi Bald. C. omni. seru. manum. & pro regula late ponit d. tit. de coniec. vltim. volun. lib. 8. titu. 4. num. 18. §. ubi tamen declarat nonnullis modis.

Tamen hoc fallit in legato alimentorum, quia sostinetur, quatenus incertis personis fuerit relicta, arguendo de pia causa ad aliter ut, quandoquidem in [5] legato ad causas piam est text. in l. id quod pauperibus, vbi gloss. Bald. & alij & in l. si quis ad declinandam, & l. nulli. C. de epi. & cle. l. 1. Tideo in prin. ff. de verb. oblig. cum tibi, de test. multos cogerit Tiraq. de pui. pia cau. 86. vbi declarat, quomodo intelligatur, & certificetur legatum pauperibus relictum, Marfil. qui late agit in rub. C. de proba. num. 374. & seq. Beninca in d. q. 9. specia. 3. vlti. volun. nu. 21. & seq. vbi nu. 39. respondit ad motum Cyni & Ripæ, quod supra tertigimus, & quod etiam fuit excusatum ab Aret. in d. §. incertis, Manrica d. ti. 4. num. 11. ad id vero, quod dictum est de legato libertatis, quod videtur maxime contrariari huic special. i. bene addertis leg. in l. si ita sit scriptum, vol. pen. vers. limita dictam legem, ff. de leg. 1. respondet Tiraq. præcitato loco procedere, quia cum certum sit testatorem voluisse vni soli ex pluribus relinquere, posset ei dari libertas, cui testator dari non voluit, ideo non offenditur testatoris voluntas, si datus est nulli dari et secus est quando incertum est legatum in omnibus, ut quando relinquatur pauperibus, allegat Deci. in l. h. num. 54. vers. non obstat, quod dictum, C. de edic. iudi. Ad. tollen. sed ex responsio nõ videtur mihi tuta, quia est incerta persona, cui voluit relinquere, certum est tamen, quod vni voluit relinquere. & eadem incertitudo circa voluntatem testatoris versatur, quando relinquitur pauperibus, & tamen ex coniectura testatoris voluntate declaratur. Præterea videretur dicendum, quod libertate relicta vni ex pluribus eiusdem nominis deberent omnes esse liberi si ignoraret de quo testator senserit, vti dicimus de legato quantitas factio vni [6] ex libertis, quando non constat de quo senserit, leg. si quis Tiro, §. 1. & l. nam ex familia, §. cogo. ff. de leg. 1. Mantica d. cit. num. 14.

SVMARIA

- 1 Falcidia destruitur de quocunque legato, quando vel plus est relictum quam sit in hereditate, vel tantum quod heredi non remaneat portio legitima.
- 2 Falcidia destruitur etiam de legato alimentorum, si minus, ut num. 4.
- 3 Falcidia non destruitur de legato pium vbi ampliatum.
- 4 Falcidia non destruitur de legato alimentorum pariter relicto, vbi amplia.
- 5 Privilegium non vitiat privilegium contra pariter privilegium, declaratum, num. 7.
- 6 Falcidia de legato alimentorum non destruitur causa heres constituit, sed immo, ex. 8.
- 7 Privilegium in specu. vitiat privilegium contra pariter.

privilegium in genere.

- 2 *Pia causa infirma detrahitur Falcidia de legato alimentorum.*
- 9 *Legatarius alimentorum non tenetur subtrahere de contribuendo pro detractione Falcidia.*
- 10 *Falcidia potest et testator probare.*
- 11 *Falcidia testatoris fuisse vim legari ex testatoris desponsione, et cum legatus accrescit summi non solvendo.*
- 12 *Argumentum valet a testatore ad legem.*
- 13 *Immunitas alicui concessa a Principe, anni exempti accrescit alius principis, quando fuit concessa ab publicam utilitatem.*
- 14 *Falcidia, quando testat in legato alimentorum sup-
plenda est a ceteris legatariis.*

PRIVILEG. XVIII

Falcidia detrahitur de quocunque legato, quando vel plus est relictum, quam sit in hereditate, vel tantum, quod heredi non remanet portio à iure determinata, [1] ut toto tit. ff. & C. ad leg. Falc. idque favore testantium inducitur, ne inanti decederet sine herede, ut dicitur. Infr. de leg. Falc. in princ. & in §. sed quia heredes, Infr. de fideicommi. heres. concernit enim favorem heredis qui potest tres vncias sibi retinere, ut declarat Abb. in cap. Raynaldus, numer. 2. de testam. Soci. lun. in consil. 122. colum. 1. vol. 1. & ponit Barto. in l. 1. num. 8. Cod. de usufruct. laf. in l. 1. y. denique num. 8. ff. ad Trebell. Guido Papae in decisi. 95. nu. 2. Consideratur etiam favor legatarii, qui non possunt consequi legata si hereditas non adicitur §. quantitas. Infr. de leg. Falcid. & Infr. de heredi. que ab intest. deser. in fin. princ. & dixi paulo supra in privilegio, an alimentorum legatum debeatur non adita hereditate, & [2] hoc procedit etiam in legato alimentorum, ut est test. in l. alio. ff. de alimen. & cit. leg. & in l. hereditatem, ff. ad leg. Falc. Verum tamen, quando alimenta relinquuntur alicui pauperi, vel egeno, non detrahitur Falcidia de eo legato, etiam si excedat dodrantem hereditatis: nam tale legatum dicitur pium, ut ostendimus in princip. huius partis, & in legatis piis [3] non est locus Falcidie, Authen. similiter. C. ad leg. Falcid. §. si autem luxus, in Authen. de eccl. tit. est test. in l. decern. ff. de fideicommi. lib. multos citat Tyraq. in tracta. de privil. p. 2. cau. privil. 16. vbi dicit procedere, siue legatum mediato, siue immediate debeatur p. 2. cause, dum tamen legatum certitudinarie sit peruentum ad piam causam, ut per eum idem voluerit Bald. Nouel. & Campeg. quos citat & sequitur Simon de Precis de interpret. vltim. volunt. lib. 4. interpre. 1. dicitur. 1. in princ. numer. 5. ergo idem erit in legatis alimentorum, que sunt pauperi, atque ita in terminis [4] de pia causa ad alimenta arguit Bartol. in l. alio. num. 4. ff. de alimen. & cibari. leg. vbi post Fran. de Pisis inquit hoc probari in §. aliud quoque capitulum, in Auth. ut cum de appell. cognosc. idem voluit Bart. in l. diui. Seuerus, ff. ad leg. Falcid. sequitur Alexan. ibi col. 1. Bald. in l. si quis ad decedendum in fin. prin. C. de episc. & cler. Angel. & Imol. in d. l. diui. vbi distinguit inter alimenta relicta diuiti, & ea que relinquuntur pauperi & volunt procedere non solum, quando in genere relinquuntur pauperibus, sed etiam quando certis personis pauperi legantur, quia utroque caso nullas eadem ratio, ut bene aduertit Bal. Nou. in l. 1. numer. 41. ff. sol. matr. vbi subdit non ideo denegari Falcidiam detractionem de legato alimentorum,

quod pium sit, sed quia tractatur de sustentanda vita hominis, quod tamē nihil est, quia pium est semper cum agimus de vita hominis sustentanda, ut supra sepe dictum est. idem Bald. Nou. in trac. do. par. 6. spec. 49. vbi dicit legatum alimentorum p. 2. Falcidiam, quando sit diuiti non autem quando sit pauperi. Natta in consil. 197. nu. 8. vbi ideo inferit, quod si legatum factum spiritui filio non excedat alimenta non patietur Falcidiam, licet non sit expresse factum pro alimentis, quia resolutur in dubio in alimentis si non habet aliunde, ut aliquando tetigi, ponit etiam Cord. in l. si quis à liberis. in §. verum, num. 17. ff. de lib. agn. vbi allegat Specul. & Aret. subdens apud Hispanos non detrahi Falcidiam etiam de legato alimentorum facto diuiti, quia ex lege regni legata fortituntur effectum non adita hereditate & quia ratione nunquam secundum eum locus est Falcidie, Benincas. in tract. pauper. in 9. quest. 10. 6. specia. vbi. vol. num. 16. vbi id privilegium sustinet ratione p. 2. cause, & paupertatis, & annexit aliud speciale, nā & si regulariter privilegium [5] non vitatur privilegio aduersus pariter privilegiatum. I. sed milites, ver. 1. & 2. ff. de excu. tuto. l. verum. §. sciendum, cum ibi nota ff. de minor. l. assiduis. C. qui pot. in pign. habeant. l. privilegia. ff. de princ. cred. Bar. & alij in Authen. quas actiones. C. de sacrosan. eccles. tamen si pia causa sit in testamento substituta heres [6] non detrahet Falcidiam de legato alimentorum, quod pauperi factū sit quia priuilegiatus in specie, vitatur privilegio contra pariter [7] privilegiatus in genere, l. si. ff. ex quib. cau. maior. Bald. in d. Authen. quas actiones. C. de sacrosan. eccles. allegat Corne. in consil. 140. colum. 1. circa Falcidiam, voluit 1. hanc tamē questionem non modicam patitur contradictione, quia multi tenent, quod pia causa instituta detrahet Falcidiam aduersus [8] piam causam legatariam, præcipue Alb. in d. l. si quis ad decedendum, in 2. q. Angin. in d. Auth. similiter. Imol. & Cuna. in l. 1. §. ad municipium ff. ad leg. Falc. & plures alij. sed resolutio controversia per Tyraq. de privil. p. 2. cau. privil. 16. vbi videri debet, quia utrique partis auctores refert, & sustinet non esse locum detractioni, est etiam aduertendum quia Benitica loco predicto dicit esse text. ad neminem allegatum in c. 1. ante ff. de priuileg. in extrauag. communibus, qui probat de legato alimentorum non detrahi Falcidiam.

Inferitur etiā ex hoc quod non erit necessaria cautio, quam lex exigit regulariter à legatario de restituendo [9] quicquid accepit ultra, quam ex computatione legis Falcidie capere liceret, de qua cautio loquitur tex. in l. in p. m. ff. cui plus quā per leg. Falc. & leg. 3. vericuli. hęc cautio, ff. eod. cum enim Falcidia, cuius causa præstantia est cautio, non debeatur, non etiam debetur fideiussio, & de hac cautio legatario pauperi remittenda late ponit Benincas. in dict. tract. quest. 9. specia. 7. in vlt. vol. num. 1. & seq.

Nostra conclusio potest tribus modis limitari, de quib. apud Tyraq. d. privil. 16. verbi. limitata tertio, vique ad finem, vbi videre poteris per te ipsum. Dubitari etiam potest, nam privilegium hoc cedat damno heredis, vel aliorum legatariorum & videtur quod cedat damno heredis, quia tanto minoris habebit Falcidiam, quantum erit id quod fuisset detrahendum de legato alimentorum, per id quod voluit Cuna. in l. qui quadringenta, in princ. ff. ad leg. Falc. vbi dicit quod si testator prohibet ex aliquo legato detrahi Falcidiam quod facere [10] potest, ut in Authen. sed cum testator, cum ibi notatus, C. ad l. Falcid.

Soc. in consil. 48. col. 3. vers. quinto confirmatur, volum. 1. Tyraquel. de privileg. 16. in fin. tunc in hereditate iudicium erit diminuta falcidia. Credo tamen contrariam partem esse veriorum, quod cedat datus alicuius legatarii, quia heres ex prohibitione non obstat detracti super aliis legatis eam falcidiz portionem, quae foret detrahenda de legato alimentorum, per id quod determinat Bar. in d. l. quadringenta, in fin. princip. ubi inquit quod cessant [si] falcidia in vno legato ex dispositione defuncti non grauat heres, sed ceteri legatarii, & subdit ita se detrimant, & Caltr. ibi. num. 3. in fin. dicit esse perpetuo memoria commendandum, quia quilibet contrarius diceret, si non extaret decedens Bar. idem voluit Bald. in l. si vero in princip. ff. de milite. testament. Ruin. dicens esse valde notabile in consil. 146. num. 3. volum. 3. & ponit Mant. de consuet. vltim. volun. lib. 9. tit. 13. num. 4. sicuti ergo onus falcidiz accrescit aliis legatariis, quando testator falcidiam prohibet in vno legato, ita accrescere debet quando prohibito de descendit a lege, quia valet [12] argumentum a testatore ad legem, sensus hac lege, ff. de manumissio. l. si ita fuerit sensus duob. in fin. ff. de manum. testam. ubi Bar. non facit etiam l. ab omnibus ff. de leg. 1. ubi testator eximere vnum ex hereditibus ab onere legationum, ceteri heredes in solidum grauantur. Facit etiam quod dicitur de immuniante alicui concessa a Principe superiore, quia quid quid sit quando conceditur ab inferiore, tunc onus vni imminutum accrescit atque ita non cedit in eodem modo Principis, [13] sed aliorum, Abb. in c. cedentes, nu. 8. vers. tertio casu, de praescript. ubi ita contrarias sententias concordat. Caltr. in consil. 187. col. fin. vol. 4. Ruin. in consil. 125. num. 3. & 7. volum. 4. Felin. in d. c. cedentes, col. penult. in a. concl. ver. hanc conclusionem intellige, Nat. in consil. 160. nu. 37. & in consil. 397. num. 12. Bossi. in cit. de principi. nu. 164. Caph. in consil. 58. num. 49. & 62. quod opinio procedit sine dubio, quando immunitas conceditur ex causa publice utilitatis, secundum Abb. in d. c. cedentes, nu. 8. Ruin. in d. consil. 125. num. 6. Petta. in tract. de collect. part. 4. ca. 3. nu. 88. Caph. in dict. consil. 58. num. 63. Princeps enim est lex animata in teris, ideo non est constituendum discrimine inter factum legis & factum Principis. Concluditur ergo quod alij legatarii sustinebunt integrum onus [14] falcidiz.

SVMARIA.

- 1 Bona fideicommissio subiecta possunt alienari pro alimentis grauari amplius, num. 5. l. i. nu. 7. & 8.
- 2 Prohibito alienationi non includit ea, quae sunt ex causa necessaria.
- 3 Aliqua bona alienari possunt pro alendo eius possessoris.
- 4 Bona subiecta fideicommissio alienantur pro liberando grauari a carceribus.
- 5 Bona fideicommissio subiecta alienantur pro alimentis filiorum, vxoris, & aliorum de familia grauari.
- 6 Grauari non coguntur sustinere fideicommissum, si sunt liberi.
- 7 Bona fideicommissio subiecta non alienantur pro alimentis si grauari dissipant legitimam, quae sufficit pro alimentis.
- 8 Bona fideicommissio subiecta non alienantur pro alimentis, quando testator expressit prohiberi alienationem etiam ex causa famis.
- 9 Bona fideicommissio subiecta alienari possunt pro ali-

Bona subiecta fideicommissio non possunt alienari, nisi certis casibus de quibus in text. ubi etiam ponunt Doctores in Authen. res. quae Ceterum de lega. quantur tamen si possunt etiam alienari pro causa alimentorum & gl. ibi in vers. obligacionem in fin. dicit alienationem non esse periculam, & eam sequens est Bald. ibi in lect. antiqua, prout trauit referunt, & Salic. col. fin. vers. quoniam pro sumptibus ubi ad hoc tria fundamenta adducit, & praeipue, quod lex duas tantum excipit casus, ergo alios omnes includit, & lex prouidet de alimentis de signando legitimam, quae succedit loco alimentorum, & secundum eum non posset argui ab eo quod dicitur de dote, quia in ea maior fauor videtur procreandum scilicet liberorum, & alendorum, quia ratione multo etiam dicunt non valere argumentum a dote ad alimenta sed contrarium [1] parte probantur ibi Qdofr. Iacob. de Are & Cin. m. 2. & Bag. nunt. 9. Ioan. Fab. in vers. sed an possit Bald. num. 23. Caltr. num. 13. Ang. num. 6. Fulgo. nu. 7. Corn. col. 1. l. al. num. 31. Cur. lon. num. 30. Ant. Padil. nu. 78. Bal. in consil. 50. num. 7. vol. 5. ubi allegat etiam Oldic. cum alienatio sit permilla causa dotis, & donationis, multo magis erit licita causa alimentorum, hoc etiam voluerunt Nic. de Neapo. & alij in l. mulier, §. cum proponeretur, ubi Alex. col. 2. vers. item notabiliter limita. ff. ad Treb. Bartol. in leg. quemadmodum, col. 2. vers. in eadem glo. ubi propter factum, C. de agrico. & censu, num. 17. Ange. in l. Marcellus, §. res quae col. 2. vers. sed an pro redemptione. ff. ad Treb. ubi idem tenent Imol. Rom. Alex. Soc. & l. al. laud. Rom. in consil. 167. per totum Alex. in consil. 3. col. fin. vol. 3. Afflic. in tit. de prohib. sen. alien. per Fred. in 33. notab. nu. 74. Opizon. in l. filiusfamilias §. diu, num. 57. & ibi Ripam. nu. 78. ff. de leg. 1. Cotta in memor. incip. dos habet, col. 1. vers. secundum nota, Benintal. qui multas citas, in tract. pauper. quest. 8. in 1. specia. in contradit. num. 14. Lamberteng. in tract. de contrac. eorum qui sine cert. solentur glo. num. 14. Cordub. in l. si quis a liberis §. verum, num. 11. de lib. agn. & hanc communem esse opinionem attestantur Bart. l. al. Curt. lun. Corn. & Alexan. in locis supra citatis, & probantur in Authen. contra rogatos in finalibus verbis, C. ad Trebel. ubi causa alimentorum, & dote in hac materia requirantur, facit etiam, quia prohibitio alienationis [2] non includit eam, quae fit ex causa necessaria, l. alienationes, ff. famul. erec. c. 4. extra de regul. iur. ca. 1. in prin. ubi Bald. qual. olim feudum poterat alienari, Doctores in Authen. hoc ius potestatem, C. de sacrosan. eccles. an vero, quae fit causa famis, est necessaria, vt ponunt Doctores in locis praedictis, & Affli. d. not. 13. n. 74. hinc Padil. in d. Authen. res. quae, numer. 79. per Gregor. infer. maioratus bona posse [3] alienari, vt subueniatur necessitati famis, quam patitur eius possessor, licet post Ludo. Molin. contrarium tenet Cordub. d. §. verum, numer. 32. & quod dictum est supra de alimentis procedit quando [4] ageretur de liberando aliquo a carcere, secundum Bald. in l. 1. cor. lum. 6. & in l. quamuis, ff. solut. matrimo. Caltr. in l. sancimus, in ff. C. de sacrosan. eccles. Vall. in l. Imperator, num. 251. ff. de iurisd. omni. iud. vbi expressim loquitur de exactione fideicommissi, addo quod non solum pro alimentis propriis ipsius grauari, sed etiam pro alimentis liberis, & nunc alienari possunt bona subiecta fideicommissio, vt Pinell. aduertit loco praedicti, num.

numer. 85. & sequa. Lamberteng. loco. præd. nu. 57. fortius inquit Beninc. in d. q. 8. specia. 10. n. 13. quod si grauius virgetur necessitate; [6] non cogitur si deicommissum reituerit, allegat. e. cum tu extra de vltus. notata per glo. in c. quia fructu. eo. tit. licet enim potest alienando subuicere, ita potest pro se reitueri.

Intellige tamen principalem conclusionem non procedere, quando tempore mortis paterna filius habebat legitimam, que poterat sufficere ad alimenta, sed ipse eam alienauit: eo enim casu non licebit postea alienare bona [7] deicommissum subiecta, ita Sacin. in d. l. Marcellus §. res quæ, nume. 3. ad Treb. ubi tamen dicit esse cogitandum, quia non inuenit declaratum, & duobus postillimum vitur fundamētis, quæ apud cum videri possunt, sequitur Padil. in d. Auth. rei quæ, nu. 80. sed idem voluit Alex. quem citat Opizon. in d. §. diui, num. 57.

Alio etiam modo declarat Cort. d. memor. incip. dos habet, ver. secundum nota ut scilicet non procedat, quando res esset à testatore expressè [8] prohibita alienari ex causâ famis alimentorum, est verum quod Doctores ab eo citati loquuntur solum in dote, sed extendi potest decisio ad alimenta licet extenditur principalem conclusio. quia ratione generaliter potest limitari, vt non procedat in casibus, quibus voluit Doctores rem subiectam restrictioni non præse. alienari in causâ dotis, qui casus enumerantur latè à Doctores in d. Authen. res quæ, & in d. l. Marcellus §. res quæ.

Adverte etiam, quod alienatio erit permissa pro alimentis filii spurii, vel naturalis: nam pro eo quod quodam alienari [9] possunt bone fidei commissi, vt ponit Ias. in dict. Auth. res quæ, num. 32. ver. se. primo sumpta, id quod tranfit sine difficultate, attendo quod supra ostendimus, licet alienari pro alimentis ut omnibus, qui sunt sub cura grauiati, id est, quibus grauius cogitur providere: Nam spurii, & naturalis, inspecto saltem iure canonico in utroque foro seruando, debent aliis vt probauimus.

S V M M A R I A.

1. Legatum potest quandoque reuocari à testatore.
2. Legatum nuda voluntate adiuuat.
3. Legatum an reuocetur nuda voluntate, quando iam fuit traditum.
4. Generalis dispositio comprehendit omnia.
5. Qui respiciens alimenta, semper videtur exceptum.
6. Dispositio in generali non vult casus privilegiatus.
7. Legatum alimentorum non reuocatur reuocatus generaliter legatus, ubi amplius in legato dote, & ad prius casus.
8. Libertis, & posthumis, ff. de alim. & cib. leg. quomodo intelligatur.
9. Generalis reuocatio legatum non includit legatum alimentorum etiam saltem danti.

P R I V I L E G. XX.

Legatum potest à testatore quandoque, [1] reuocari. l. 4. ff. de alimen. leg. l. cum hic statas. §. ait oratio. ff. de don. inter vic. & vxor. l. fideicommissum. C. de fideicom. & nuda voluntate [2] edimur, l. i. iure. ff. de leg. 3. l. 3. §. fin. ff. de alim. leg. quomodo Ferdi. io. l. filius aruitas. §. diui. n. 4. ver. ex quib. ff. de leg. 1. vult. hoc procedere, etiamsi testator iam illud in adidisset, quod tamen non [3] est verum, quia

tradendo testator facit actum irrevocabilem, l. legatum. ff. de leg. 1. quod tamen non procedit, quando traditum est sub commemoratione legati, vt ibi distinguunt Dyn. & Bart. Castr. in l. Locutus. ff. de leg. 1. Afflu. in decis. 275. n. 6. declarauit in consil. 14. per totum & ponit Benincas. in tract. paup. q. 8. in l. spec. contra. d. nu. 13. & pluribus modis etiam tacite reuocatur legatum, quos recensit in d. consil. 14. in prin. ver. dubium est, si testator adimas generaliter legatum, vtiam legatum quoque alimentorum reuocatum, quia generalis dispositio [4] comprehendit omnia, l. i. vbe Doctores. it. de l. i. & generalis dispositio includit etiam casus privilegiatos, si privilegium in eo non est speciale. l. in fraudem §. h. ff. de testam. milit. ad hoc not. Bald. l. obligari. in prin. ff. de author. cum similib. & quomodo nonnulli, in contrarium allegat. l. libertis. §. sed posthumus. ff. de alimen. & cib. leg. ita enim ille textus probat contrarium, quia expresse ibi excepta sunt cibaria, atque ita illum text. intelligit. Crot. in leg. filiusfamilias §. diui. numer. 55. ff. de leg. 1.

Veritas tamen est in contrarium, quia legatum alimentorum non includitur in generali ademptione: nam enim respiciens [5] alimenta, semper videtur exceptum, vt inquit Signo. in consil. 176. nu. 11. arg. l. alia §. eleganter, & l. ex diuersis, & l. quomodo, cum l. seq. ff. sol. matrim. l. ex vxo. ff. de don. inter vir. & vxor. & in generali dispositione non vult casus [6] privilegiatus, glo. in l. decurionibus, vbi Barro. & Ioan. de Plat. C. de silentari. lib. 11. glo. in l. sciendum. ff. qui satisfact. cog. Bald. in Authen. habita. C. ne filius pro patre, & in terminis, quod generalis ademptio [7] non reuocatur ad alimenta, est text. in l. libertis. §. posthumus. ff. de alimen. & cib. leg. & ibi not. glo. in ver. videtur, & sequa. Bar. ibi. & in l. Melia. nom. 6. ff. eod. titul. & idem voluit per illum text. Cuius in consil. 30. num. 4. ver. vltimo ad hanc partem, Præd. Pap. in for. libel. pro lega. rei singu. in l. glo. num. 85. Rom. in l. sed etiam §. quæcumque. ff. qui caution. Ang. in tract. de testam. glo. 45. nu. 9. in fin. l. in l. talis scriptura, num. 25. ff. de leg. 1. Afflu. in decis. 11. num. 10. vbi idem infert ad dote, vt simili gaudeat privilegio. Emer. loco 14. colum. 3. ver. licet, quarto istud facit, vbi infert idem esse in legato ad piam causam, & subdit esse singulare, & notato dignum, Ruin. in consil. 84. num. 4. volum. 2. vbi disputat, an idem sit in legato dote, Craue. in consil. 189. num. 1. Craue. in consil. 410. num. 4. & in consil. 631. n. 5. Folie. in pract. censu. in ver. huiusmodi censu. nu. 84. fol. mihi 144. Manc. de coniect. vlt. volunt. lib. 12. tit. 1. num. 23. Cordu. d. l. qui à libertis §. vtrum, num. 26. ff. de lib. agnos. vel alien. Lamberteng. in tr. de contrac. eor. qui line cer. solennit. glo. f. num. 56. Et non obstat, quod generalis dispositio includat omnia, quia non includit casus, qui sunt in specie privilegiati, gl. in d. l. decurionibus. Non etiam obstat, quod alimenta sint specialiter excepta, in dict. l. libertis, [8] §. posthumus, quia hoc est falsissimum est ibi speciale fauore alimentorum, vt inquit glo. ibi Bald. in leg. talis scriptura, §. 1. vbi etiam sequitur Ias. numer. 25. ff. de leg. 1. & text. in d. §. posthumus, licet faciat mentionem de cibariis in vitima dispositione, tamen in codicillis nihil fuerat dictum, & tamen illa diminutio non refertur ad alimenta, propterea Crot. considerauit exceptionem in tertia dispositione, cum tamen agatur ibi de fecunda, & ex ea de sumatur specialis fauore alimentorum. Extendit autem Doctores ferè omnes nostram decisionem

ad piam causam, & ad doceri, vt terigi paulo supra.

Ampliatur hoc procedere, etiam si alimenta non sunt relicta pauperi, sed ei qui aliunde habet: [9] nati, vt dixi in principio huius tit. alimenta semper sunt fauorabilia, siue pauperi relinquuntur, siue diuiti. & licet aliquando Doctores diligunt, id tamen faciunt in casibus, quibus alimenta non sunt in specie priuilegiata, sed priuilegium suum deducunt à seorsus pie causa. Tunc enim, quia non dicuntur pia, nisi quando debentur pauperi, cessat priuilegium, quando diuiti perstantia sunt. Ac vbi per se alimenta sunt priuilegiata, nec mutant fauorem aliunde tunc siue pauperi debeantur, siue diuiti indifferenter gaudent fauore. Ideo Natca in consil. 613. numero sexto, tenet, quod priuilegium de quo agimus, competat alimentis, etiam quando eorum causa non est pia: dum arguit de alimentis ad piam causam, & probatur in dict. 8. posthumus, vbi præter alimenta senis illis erant relicta peculium, & alia, ita quod non erunt egeni.

S V M M A R I A.

- 1 Legatum reuocatur videtur, quando testator rem legatam alienauit.
- 2 Legatum reuocatur alienatione etiam inuadida.
- 3 Legatum libertati reuocatur non solum expresse sed etiam tacite.
- 4 Legatum quando reuocatur alienatione rei.
- 5 Legatum alienatione reuocatur, non reconuocatur redemptio.
- 6 Legatum ad piam causam reuocatur alienatione reuocatur, si illa rei redemptio.
- 7 Legatum alimentorum reuocatur alienatione reconuocatur redemptio rei.

P R I V I L E G. XXI.

Legatum adimere videtur [1] testator quando rem legatam alienauit, cum seruus ff. de adm. leg. l. fideicommissa. §. si rem. ff. de leg. 3. l. rem legatam. ff. de adm. legat. §. si rem, Instit. de lega. ex ipso enim alienatione colligitur testatorem legati penitus, vt declarat Bartol. in d. l. cum seruus, Socin. l. uni. in consil. 161. num. 2. volum. 2. & procedit etiam in alienatione in inuadida, [2] nec fortiaur effectum, leg. legatum §. pater horto. ff. de adm. legat. Socio. io consil. 104. p. m. r. u. volum. 3. id quod ampliat Imo. Alex. & Aretin. in l. seruus filij §. si idem seruus. ff. de leg. 1. Hieron. Gabr. in consil. 103. numero. quomodo videtur, quod etiam legatum pie cause relictum extinguatur per alienationem rei, l. pater filium. §. Tullianus. ff. de leg. 3. sed melius probatur ex l. verum est ff. de manumiss. testam. vbi libertas legata seruo reuocatur alienatione serui, Socin. in l. diem §. seruo, nu. 3. ff. de cond. & demonstra. Nam [3] ipsum quoque libertatis legatum non minuitur tacite quam expresse reuocatur. l. qui duos §. ff. de testam. manum. vbi gl. Jacob. de Aretin. Bened. Plumb. & Alber. & quod ademptio hæc per alienationem inducatur, etiam in legato ad piam causam, voluit Socin. l. uni. in dict. consil. 162. num. 11. Natca in consil. 611. num. 3. Mantici de coniect. vltim. voluntat. lib. 2. tit. 6. numer. 5. vbi huius opinionis allegat Alciat. & hanc ibi partem late defendit, quidquid post Bartol. Ias. & Cottam tenent in contrarium Tyraquel. de priuileg. pie caus. prim. 41. quomodo eadem, & quando legatum videtur tacite [4] reuocatum per alienationem, vide Mantici. d. tit. 6. Dida. de testam. in 3. par. Rub. nu. 19. Arch. Modern. simil.

questio. par. 1. quest. 75. Simon. de coniect. vlt. volent. lib. 3. interpret. l. dub. 2. §. ad quartum, per totum folio mihi 473.

Sed adeo verum est adimi legatum rei alienatione, vt et iam si res à testatore recuperetur vel reuertatur, non re conuocatur, [5] legatum, vt probatur l. est seruus, vbi Bart. ff. de adm. legat. Bald. in l. 3. num. 5. vbi etiam Cast. Cod. de legat. Imo. in l. quocumque seruus cum libertate. ff. de her. instit. Hieron. Gabr. consil. 103. na. 13. & 14. Attamen quando legatum esset factum pro alimentis, non consentiret reuocari, si testator rem alienaret, ex qua sunt debent alimenta, dum tamen illa recuperet, id quod ex eo deducitur, quia fauore pie cause non adimitur legatum alienatione [6] rei, quando illa recuperatur, vt inquit Roman. in Authent. similiter, numer. 81. in fin. C. ad leg. Faicid. per text. in l. verum est, et quo id notant Bald. Angel. Cast. & Ias. in l. quoniam post testamentum. C. de legat. Tyraquel. qui alios citat. in tracta. de priuileg. pie caus. priuileg. 14. [7] Mantici d. lib. 2. tit. 6. num. 5. Nat. in d. consil. 611. nu. 4. vbi tamen declarat procedere solum, quando alimenta relinquuntur pauperi, quia vt in proximo priuilegio deduxi priuilegia pie cause non communicantur causæ alimentorum, nisi his casibus, quibus alimentorum debitum concernit causam piam.

S V M M A R I A.

- 1 Soluitur fassa per decem annos continuis, non inducit obligationem pro futuro tempore, nisi allegetur iudicium.
- 2 Titulus non probatur ex sola praestatione decem annorum, sed allegari debet iudicium, & probari possit.
- 3 Soluuntur tribus annis continuis alimenta relicta in testamento minimo solenni, cogitur semper presuere, vbi amplia.
- 4 Inducta ad augendum, non operantur dimissionem.
- 5 Scholarius si ex forma statuti tractatus est pro curia, intelligitur in fauorabilibus, non in edictis.
- 6 Solennitas etiam requiritur in dissolucione alium, que in contrarietate.
- 7 Legatum alimentorum confirmatur ex triplici praestatione, quando est restitutum in ultima voluntate, aliis seruis.
- 8 Titulus inuadens non confirmatur praestatione longi temporis.
- 9 Solennitas presumitur ex cursu longi temporis.
- 10 Solennitas non presumitur, quando consilium eam interueniens.
- 11 Instrumentum non solenni probatur, quando secundum alium tenorem fuit obstruatum.
- 12 Retentio, non alio datur pro legatis relicta in testamento minimo solenni.
- 13 Legatum alimentorum si est vnicuique more vnicuique fuit nunc confirmatur, si est nullum.
- 14 Legatum non solennitatem, an heres sibi praedictis quod ad alia eadem vel diuersa persona relicta.
- 15 Hæres qui vnum ex legatis soluit ante diem, non cogitur alia solvere.
- 16 Soluunt partem debiti non cogitur aliam partem solvere.
- 17 Confessio debiti recepta fassa à marito, praedicta creditorem, si post eam maritus duo praestitit alimentum uxori.
- 18 Legatum alimentorum quatuordecim annis, confirmatur praestatione tribus annorum, etiam si singula non sunt soluta.

- 19 *Sententiam approbare videtur, qui dilationem peti ad solvendum.*
- 20 *Solvens fecerit uno anno alimenta, non videtur approbare legatum, quod erat indoluit, nisi minime soluat.*
- 21 *Legatum alimentorum factum divisi, non confirmatur necnullis praestatione.*
- 22 *Solvens per triennium alimenta ex contractu nulla debita, non obligatur in futuro.*
- 23 *De vinculo non magis ligantur quam unum, quando alterum est impotens.*
- 24 *Voluntas qualescunque sit, semper est favorabilis.*
- 25 *Legatum dicitur amicum favore vltimæ voluntatis.*
- 26 *Donatio causa mortis dum est in fieri, comparatur contractui, sed postquam est facta, est singulari voluntati.*
- 27 *Solutio trium annorum confirmat debitum alimentorum relictum in donante causa mortis quæsi nulla.*
- 28 *Solutio decennialis non probat titulum, quando semel quis solvit pro decem annis.*
- 29 *Solvens alimenta unica vice pro tribus annis, non obligatur in futurum.*
- 30 *Debitor potest unicus creditor solvere ante tempus, si velit triam refundere interesse.*
- 31 *Hæres approbando expressit testamentum, tenetur solvere legatum alimentorum, etiam si non convenit præstitio trium annorum.*
- 32 *Fideiussor qui promittit, censetur principale debiti agnoscere.*
- 33 *Inventarij beneficium non prodest hæredi, qui promittit legatum solvere.*
- 34 *Alim innotat quando confirmatur, tunc agitur ex confirmante, non confirmato.*
- 35 *Li. C. de fideicommissis quando intelligatur.*

PRIVILEG. XXII.

Tempus non est modus inducende obligationis, l. obligationum. §. placet autem, ff. de act. & oblig. & solutio facta per decem annos de per se non inducit obligationem in hoc futuro tempore. l. si certis annis. C. de pact. sed necesse est allegare titulum, & probare solutionem decennialem, l. cum de in re verso, ff. de vfur. vbi not. Bart. num. 3. Bartol. Bald. in d. l. si certis annis, vbi Ias. num. 7. Dec. num. 12. Curt. Sen. num. 12. Gozad. num. 7. & Alciat. Balb. in tract. præscriptio. par. 3. quæstio in principi. & num. 20. vbi inquit non esse distinguendum, an tractetur de magno, vel modico præiudicio. Ruin. quidem dicit in consil. 75. num. 2. volum. 1. Paris. in consil. 35. numer. 28. volum. 1. Bero. in consil. 205. num. 5. volum. 1. Narca in consil. 511. num. 15. Vsq. illud. quæstio. controver. cap. 84. quia hoc casu actor debet se principaliter fundare super titulo & ad illius probationem probare possessionem, aliter si probaret, & allegaret solam l. possessionem, succumbere, vt advertit Bartol. num. 1. in d. l. cum de in rem verso, Bart. Bald. Alber. Angel. Salic. Cast. Arelin. Ias. & Dec. in d. l. si certis annis. Balbus, Bero. & Vsq. in locis suprà citatis, sed si quis legatum alimentorum relictum in voluntate minus solvens præter tribus annis conueniens [1] coegerit in futurum perseverare in solutione, nec est expressus in Li. C. de fideicommissis, vbi Curt. Bartol. Bald. Ang. & Cast. dicunt esse singularem, & idem Bartolin leg. C. eoed, dicit valde notandum, & perpetuo menti tenendum, & ante eos hoc voluit glo. Petr. de Bellapert. Odoforo Iaco. Butr. & Ioan. Fab. & Corne. dicit communem, glo. Iacob. Butr. Odoforo Bellapert. Cyn. Io. Fabr. Bart. Bald. Alber. Angel.

Salic. & alij in l. creditor, C. de vfur. glo. Iacob. de Are. Cyn. Bart. Bald. Alber. Ang. Fulg. Florian. & Iacob. de Sando Georg. in leg. cum de in rem verso, & communiter dicit Alexan. in d. l. si certis annis, num. 3. Roman. num. 15. Ias. num. 3. Dec. num. 7. Curt. num. 14. Riminal. colum. 3. Gozad. num. 5. & Alciat. num. 3. Bal. in l. non dubium in 3. oppos. C. de testam. Math. notab. 112. Præd. Pap. in form. libel. quo agit pro legato rei iung. num. 85. Angel. de testam. gl. 45. vbi not. Bart. in l. servitutis, in grande, num. 4. ff. de ser. ut. & hoc dicit speciale favore alimentorum, idem Bart. in l. luctus, §. testator, in fin. ff. de legat. 2. idem Bart. in l. 1. §. sed si filius familias, num. 4. ff. de legat. 3. Guido Papæ quæst. 200. num. 6. & quæst. 576. in fin. Ruin. in consil. 6. nu. 4. volum. 2. Euerat. loco 24. col. 2. vertit istud facit, vbi inquit esse menti tenendum, & ampliat ad quæcumque piam causam Follet. in sua præxi censuali in §. huiusmodi census, num. 82. folio mihi 144. Vsq. illud. quæst. controver. d. c. 84. num. 42. vbi dicit magis communem, & ad dotem extendit, nec nõ ad refectonem pontium & vitarum, aliasque favorabiles causas, allegando Bartol. Alexand. Ias. Deci. & Curt. iun. in d. l. si certis annis. Tyrac. de pœuileg. pœ caus. & pœuileg. 60. vbi idem dicit de legato dotis & alijs habentibus similem favorem, dicens hoc voluit Bart. Fulg. Salic. Florian. & alij, id quod declarat non esse verum solum in legato annuo, sed etiam in quocunque quod sit vnicum, in d. l. si quis à liberis, num. 38. §. vtrum, vbi ampliat in dote, & late tractat an id verum quod sit in dissolvenda obligatione, vt scilicet cessando per integram triennium liberetur hæres à præstatione legati in quo articulo videri poterit apud eum: meum enim non est consilium transferendi aliorum scripta, addo tamen, quod pro negatua parte facit, quod indulta in favorem alimentorum non debent, et torqueri in odium, id quod favore, C. de legib. & indulta ad vnum finem, non debent operari contrarium, l. legata inutiliter, ff. de legat. 1. & indulta [4] ad augmentum, non debent diminutionem operari, l. i. & contra, l. cum tale §. fin. ff. de cond. & demonst. l. si quis mancip. ff. de fun. inst. l. qui hominem, §. si cūbi notat ff. de sol. l. cum l. 1. §. ff. de cod. indeb. l. 1. ante §. C. de iura. calum. C. in consil. 143. n. 4. & ideo pœuilegi concessum legato alimentorum, intelligi debet quoad favorem, non autem in detrimentum legatarij, per ea quæ ponit Bal. in l. l. Rufinus. C. de testa. milit. vbi inquit statutus q. scholaræ tractatur pro tribus, intelligi debere [5] in favorabilibus, non autem in præiudicialibus per Bart. in l. 3. §. si emancipatus, ff. de bon. pos. contra tab. idem voluit Fulg. in d. l. l. Rufinus. & Cast. dicit quod intelligitur cuius quoad ea in quibus ceteris sunt meliores conditiones, quam forentes, non quoad alia, alios citat Alex. nu. 3. ita in proposito, licet ius alimentorum quæretur ex triennali præstatione, tamen quia hoc est in favorem introductum, non debet eodẽ modo induci triennio liberatio ab obligatione præstati alimentorum. Et si dicatur, quod cū liberatio facilius sit quam obligatio, & favorabilior, debet pari temporis cursu induci, cū maxime eo modo solvantur, quod introductum est, scilicet in regim. l. amb. cum naturalis, ff. de reg. iu. & alia, quæ habet, quod in distrachendo, autem [6] solvitur requiritur, quæ in distrachendo, autem contra. C. de repud. Alex. in consil. 203. n. 19. vol. 2. & inquit Bart. in l. & deo. n. 1. ff. de cond. furt. q. resolutio contractus indicatur eiusdem nature, cuius est contractus, Afr. in decis. 221. col. 1. & 2. & probat late de v. f. Pedem. 22. n. 10. & seq. respondendo quædam militat

ratio: Nā ex cōprobatio inualida dispositionis inducitur in fauorem alimentorum & in p̄uilegiū, ideo non debet retorqueri in odium, propterea mihi magis placet opinio negatiua, q̄ triennio non perdatur eis alimentorū p̄cipue si p̄supponamus illud esse quāvis titulo valido & solenni: Nam si admittamus affirmatiuā, etiam tamen intelligenda, quando legatur etiam inutile & inualidū, sed confirmatum ex trienniali p̄statione. Facilius enim tollitur ius quāvis ex p̄uilegio, quam quæsitū via ordinaria, puta ex cōstitūto, vel testamento valido, quorū utrunq; deficiēt à iure gentiū, leuius militis q̄ militis missus, si de testa. milit. & duo debet concurrere, [7] vt sit locus huius p̄uilegio. p̄mū fauor alimentorum secundū fauor vltimæ voluntatis, ita Bal. in d. l. i. nu. 7. & 10. in fi. C. de fideic. las. nu. 1. Istante autē veritate p̄ncipalis nōstræ conclusionis, q̄ alimenta ex non solenni dispositione debentur, quando triennio fuerint p̄stituta, aduertendū est ad vnum quod Dd. non tantum, quod scilicet maior est specialitas, quā ipsi vtilitatem, & quod specialitas non versatur in eo quod ipsi allegant, nō quid ex respectu, q̄ tempus inducat obligationē, quia non ex solo tēporis cursu legatū alimentorum confirmatur, sed ex p̄stationibus, non etiā in eo cōsistit quod ex trienniali p̄statione p̄sumatur titulus, quia illud quod dicunt Dd. in l. i. certis annis, & in l. cum de in rem verso, procedit quando nullus extat titulus, nos verbū agimus quando titulus adest, sed nō solenni, propterea vt dixi maior est specialitas nō vbi titulus est inualidus, non confirmatur ex p̄statione etiam longi temporis [8] decē annorum, vt voluerit gl. Bellap. in l. i. nu. 7. Cyn. Bar. Ange. Salic. & Caltr. in d. l. i. certis annis, & ibi cōmunes dicunt las. nu. 7. & Dec. n. 12. Paris. in conf. 154. nu. 10. & seq. vol. i. vbi fortius dicit procedere etiā in p̄statione quæ fiat per immemorabile tēpus, licet in hoc Bero. consultus in eodem facto respondeat contrariū in conf. 144. nu. 7. vol. 1. qui tamen tenet decemdecim non sufficere. Balb. in d. quest. 10. nu. 22. in prin. Vsq. d. c. 84. nu. 41. & facit, quia et si longissimū tēporis cursu interueniente, p̄sumatur interuenisse in actu omnes [9] solennitates necessarias, si filius. C. de peticio. hered. Bart. Bald. Imola, & Roman. in l. qui in aliena. ff. de acquir. hered. tamen quando apparet solennitatē interuenisse quidē, sed nullatenus [10] cessat omnis p̄scriptio. Fel. in c. sicut, nu. 33. in 7. declaratione, ver. benē etiā fateor, de re iudic. Cui. iun. in conf. 130. nu. 4. Ruin. in conf. 63. nu. 16. & 19. vol. 1. Gozad. in conf. 73. nu. 28. Butigell. in l. sciendum, nu. 34. ff. de verb. oblig. Crau. de antiq. temp. in 3. part. in prin. nu. 27. vel i. sepius limitatur. Rol. conf. 99. num. 35. vol. 1. Cephal. in conf. 316. nu. 62. decis. Pedern. 173. nu. 7. sed in alimentis licet titulus sit inualidus, tamen si eius vigore alimenta p̄stentur per triennium, heres nō excusabitur, quin minus in futurum soluat, videtur tamen quod etiam in hoc nihil sit speciale, quia videmus ita semper feruari, quod instrumentum non solenne probat si aliquando fuit [11] obseruatum, vt quia secundum illius tenorem solutū fuerit, quod repetitur inter c. Bal. vol. 4. sequitur Crau. in conf. 10. nu. 4. facit etiam, quia soluendo quis ex voluntate minus solenni, videtur illam agnoscere, & approbare, vt in l. i. C. de fideicom. sed ad p̄dictā respondere potest, quod obseruancia debet esse longa, & sufficiens ad p̄scriptiōnem, vt infra dicam, & quod dicere soluendo approbati testamentum, dico p̄cedere quoad soluta, non autē quoad soluenda, quod

enim solutum est, non repetitur, quia donati videtur l. 1. ff. de cond. indeb. l. donari. ff. de reg. iur. & cū relictum in testamento minus solenni sit naturaliter debitum, l. cum quis. C. de iur. & fact. signor. solutum etiam per iuris errorem non repetitur. d. l. cum quis. & ideo in l. 2. C. de fideicom. dicitur quod pro legato relicto in voluntate non solenni [12] datur retentio, sed nō actio. Et al. in p̄ncipio dicit quod licet non conualescat quoad agendū, conualescat tamē quoad retinendū, sequuntur las. & alij. & ita quod attinet ad retinendū soluta habemus ampliacionem, quod sustinetur etiam intra triennium, id est etiam vno vel altero tantum anno facta sit solutio. Quinimō si legatum alimentorum foret nō annuum, sed vnicū, quod aliquando esse potest, vt dicit infra ante solutio semel heres sibi p̄iudicat [13] pro toto tempore, quia est vnicū legatū, ita declarat pulchre Bal. in l. non dubium, nu. 3. C. de test. ord. vbi alio etiam modo ampliat, quando scilicet legatū est quidē annuū, sed ad vnicū finem ordinatum, puta ad alimenta ad habitatiōem, & ad soluendum tunc cedent magnitudo, per l. h. in fi. C. de duob. reis & vtriusq; ampliatiōis ratio est, quia vbi legatum est annuū, tunc dicuntur plura legata, non vnum, vt dicam. agnoscendo ergo heres testamentū pro solutiōe vnius legati, nō sibi p̄iudicat, quoad alia. l. Lucius. la. 3. testator, secundū intellectū Bar. ibi. ff. de leg. 1. gl. in l. 1. verp̄stiterunt. C. de fideic. vbi allegat multa iura, & in l. non dubiū, vbi Bal. in 5. p̄p̄os. & Caltr. in fi. las. nu. 3. C. de test. ord. id quod loci habet etiā, quando [14] plura legata sunt eide personæ relicta, l. creditoris, C. de vtr. la. C. de fideic. Salic. in l. non dubium, vbi las. n. 5. & non vnu d. Nam voluntas tacita, quæ ex actū colligitur, nō extenditur ultra quam ex ipso actu de necessitate inferatur. Bart. in l. 5. hoc inter dicto. ff. de itin. act. iur. p̄inde si soluto heres donat vbi, non requit voluit se obligare ad donandū alij. & Marthe. in notab. 12. dicit, quod heres soluto partem vnius legati ex testamento minus solenni licet obligetur ad soluendū reliquū, tamen secus est quando sunt diuersa legata, & facit, quia idē est in tempo re; si enim legata sunt in diem relicta, heres qui alia quā soluit ante diē, non cogitur [15] cetera quoque soluere, sed dies est exp̄ctandus. d. l. Luc. la. 3. testator, sequuntur additio ad Mathes. d. sing. 112. vbi tamen dicit aliud esse respectu loci, nam si legata soluit certo in loco, cogitur alia in eodē loco soluere, licet alioquin nō teneretur. l. fideicomissum 5. ff. de iud. Arg. in l. 1. in fi. C. de fideic. & las. in l. 1. nu. 9. C. de iur. non tamen omittit quod soluens partē debiti, non ideo videtur agnoscere totū debitū, vt tenetur alium [16] partē soluere. l. si vbi gl. C. de iur. pro marito, vbi Bal. dicit, quod grauata solutio partē non grauat solutōe pro alia parte, gl. in l. nō dubiū in vtrāq; agnoscit, vbi Bar. & alij. C. de testam. vtr. in conf. 91. col. 1. ver. non obstat quod, & est ten. in l. c. de indebito. ver. sed si pro parte. ff. de proba. Sal. in l. cum fide. C. de quando vnicū est legatum, vel ad eundē finem relicto, tunc sufficit si semel soluat. In quo tamen aduerte, quia vbi res relictur ad alimentum, tunc non est legatū alimentorū, sed proprie tatiū, dicit in tit. quando alimēta censentur relicta. & ad cōprobandū q̄ dixi solutiōem inducere agnitiōem, adduco al. in rub. C. de p̄uilegi. d. col. 3. ver. vo-

ver. unde queritur. ubi inquit, [17] quod est confessio facta a marito, non praeiudicat creditoribus tamen diu maritus post eam confessionem prestat alimentum, unde reprobat confessio, & ab hac opinione dicit Soc. non esse recedendum, tamquam communis in conf. 82. col. 1. vol. 3. & in tract. fal. in reg. dotis cau. l. 114. Fel. in d. c. cautio. m. 81. de h. instru. l. 1. in fuerat. m. 81. Inlt. de act. Goz. in conf. 42. col. 3. Beza. conf. 47. an. 19. vol. 1. conf. 60. nu. 43. vol. 2. Crmo. m. conf. 40. no. 2. Nat. in conf. 547. nu. 15. Costa in d. l. si ex cautio. in 7. fal. nu. 2. Carph. in conf. 448. nu. 23. & quod vnicuique solutio sufficiat, quid est vnicuique legatum, tenet Ang. in lec. Per. col. fi. in d. l. si certis annis, ubi etiam l. 1. in 6. in ver. septimab. limita. & in d. l. 1. nu. 5. ver. 7. singulari.

Ampliatu item vt procedat etiam si singulo anno alimentum cum legatum non fuerit integre solutum, sed pro eo aliquid traditum fuerit, puta primo [18] anno frumento, secundo vino, tertio vestibus, quia nihilominus confirmatur totum legatum pro futuro tempore, & prae si aliqd venit. ita Bal. in d. l. 1. nu. 12. mouetur, quia totum legatum, & integra praestatio respicit eandem defuncti voluntatem, & descendit ab eadem radice, scilicet, licet refert. si. quoniam dies leg. ced. l. 1. n. 3. ver. tertio mirabiliter. ubi dicit esse solennem extensionem, si est vera, sed dubium de veritate, sed meo iudicio cessat dubitatio, quia tex. in l. i. C. de fideic. d. dicit legatam voluntatem filij, considerat legati agnitionem, quae inducit non minus soluendo parte, quam totam. Imo qui offert se solutum, dicitur approbare debitor, & idem est in eo qui petit [19] dilationem ad soluendum, id solutionem. C. de re iud. Rom. conf. 9. in fi. Natta in conf. 14. num. 33. Dominus Becus conf. 106. n. 41. dixi in conf. 43. nu. 7. addo, quod haec ampliatio videtur probari ex text. in d. l. 1. dum disponit, quod etiam praeterit temporis alimenta praestanda sunt. sed potest responderi, quod loquitur de alimentis recentis ultra triennium, amplia autem privilegium, vt procedat, etiam si quis [20] scienter soluit vno anno, quia nihilominus non obligatur in futurum nisi integrum soluat triennium, vt declarat Bart. in d. l. si certis annis, nu. 2. ver. tertij solvunt, & ita seq. oppos. ubi dicit tunc vnicuique solutionem sufficere, quando orta est actio, quae elidi potest exceptione. sequitur Ang. ibi & Alex. nu. 6. l. 1. nu. 6. ver. in ea ad finem.

Declara tamen non procedere privilegium praedictum, quando legatum factum est iurati, quia tunc est triennalis praestatio non [21] inducit obligatio pro futuro tempore, ita tenet Ang. in l. repetit. l. si certis annis. C. de pact. quia secundum est cessat ratio pietatis, quae solet considerari in legato alimentorum, non enim dicitur pater, quando facti est diuiti, secundum Bar. in l. i. C. de factis. eccles. & idem voluit Florian. in l. cum de re iud. verso. ff. de vsur. Contrariam tamen sententiam probant Sal. in d. l. 1. an si, ubi mouetur, quia tex. ad instanciam loquitur, ergo intelligitur de relictis diuiti non minus. quam pauperi, item, quia testator considerauit, quod diues possit ad pauperem deduci, allegat l. cum si §. in annos. ff. de transact. ubi prohibetur transactio super alimentis relictis diuiti, sequitur Alex. in l. si certis annis. m. 5. ver. ex his etiam infero. mouetur, quia intelligendo de relictis pauperi, d. l. i. si feruit de vento, quae non diceretur minus solennis dispositio, cum sustineatur tale relictum, quando duobus testibus probatur, secundum magis communem opinionem, de qua in c. relati. m. 1. de testam. & subdit, quod alimentorum causa erit in dante est privilegiata. adducit

simile de dote, quae est privilegiata etiam, quando debetur diuiti. l. 1. in d. l. 1. nu. 4. ver. tertio singulariter. ubi inquit, quod Ange. non bene respondet ad l. 1. cum hi. si in annos. Dec. d. l. si certis annis, nu. 9. & 10. ubi quod legatum alimentorum relictum diuiti respicit sustentationem vitae adeo est fauorabile, vltra quod qui diues est, ethici potest pauper. & cum eo tranfit Curt. iun. nu. 15.

Declaratur secundum, vt non procedat, quidam alimentum deberentur ex cetera iniqua, vt paulo supra tactum est, privilegium hoc procedit concurrentibus duobus, fauore scilicet, [22] alimentorum & vltima voluntatis, vt per Bar. d. l. 1. nu. 7. & 10. in fi. l. 1. nu. 2. & resolutum gl. in d. l. si certis annis, d. d. inquit duplici fauore, &c. ubi Alex. nu. 3. dicit ita communiter teneri, & Dec. ideo nu. 7. dicit inferri, quod ubi alimentum deberetur ex contractu peritatio triennalis non inducit obligationem, nec contraria contractum, idem repetit Curt. iunior nu. 14. in fin. ver. secundum principaliter, vt ait Doct. communiter sequi secundum illum glossae solutionem, & quod est singularis illatio, patitur tamen difficultatem, quia fauor, qui impenditur alimentis, ita procedere debet in contractu, sicut in vltima voluntate, argumento l. seruum filij. s. cum qui chirographum si de lega. 1. l. pactum inter haeredem. ff. eo. & Inlt. de leg. fuf. Canin. tollen. in fi. & ille fauor, qui conceditur vltima voluntati, concepit non legata, sed institutione heredit, vt scilicet testamentum sustineatur, ita arguit Dec. loco praedicti, qui aliter non resoluit, ego tamen respondere, quod etiam alimentum sine per se fauorabile, maiore tamen fauore digna sunt, quando debentur ex vltima voluntate, quae sui quod natura est fauorabilis, quam si deberentur ex contractu, quia eo casu duplex causa fauoris concurret, & duo vincula magis ligant, 1. de ereug. & pace, cum aliis quae adduxi in conf. 31. num. 6. & ad secundum argumentum Decij volentis, quod non attendatur fauor vltima voluntatis, est is nullus sit respectu legatorum, ex quo non [23] curamus de duplici vinculo, quando alterum est impertinens, secundum Bal. in l. 1. nom. 3. C. de legit. h. red. & in c. 14. his verbum prout de succ. effio. frater, dico, quod imo vltima voluntas semper est fauorabilis etiam respectu legatorum, quia expedit suprema hominum iudicia exitum habere, vt dicit text. in l. vel negare. ff. quemadmodum testamentum aperiant. & videmus etiam in substitutionibus praesum, vel singulis dictis, quam scilicet, cum annis, ff. de cond. & demonst. l. cum acutissimi, C. de fideic. & quod vltima [24] quilibet voluntas suae legatum continet siue codicillos, sit fauorabilis, late probat Cagn. in l. in testamentis, & per totam. ff. de reg. iur. ubi reprehendit Dec. & Gozard. contrarium tenentes, & vult, quod etiam ille text. intelligitur in legatis, & non in sola institutione, & multos Dd. refert Natta in conf. 66. n. 5. & sequi, in quibus fauorabilis sit interpretatio in fauorem legatorum, & tenet intellectum d. l. in testamentis, & in inuerso, vt id in proposito addam verum est, quod in testamentis plenior semper sit interpretatio, quam in contrahibus, cum dicti, de dona. Dec. d. l. in testamentis, nu. 5. ubi inferri, quod nepotes veniunt appellatione filiorum, quod relictis in testamento habent paratam executionem, & sensu scilicet concepti femininum, addo quod [25] legatum dicitur annuum fauore vltima voluntatis, Bart. in l. cum qui, §. qui ita. ff. de verb. oblig. Natta d. conf. 616. num. 9. praeterea licet in legato fiat stricta interpretatio, quando ampliatio erat nocitura heredi, tamen ubi non agitur de heredis praedictio fauorabilis est le-

gati interpretatio, & hoc modo loquantur omnia iura, quæ resurgant legata.

Ex his colligi potest decisio, quid vbi alimēta debeantur ex donatione causa mortis, an triennis præstatio obliget in futurum. Nam si donatio causa mortis æquiparatur contractu, nulla videtur obligatio, si verò æquiparatur vitæ voluntati, inducitur obligatio, vt ptingit Cur. iun. d. l. si certis annis, 19. ex cuius dicto licet non refulat, colligitur velle eum, quod privilegium procedat ex quacunque vitæ voluntate, debeantur alimēta, vt tamen intelligas substantiam huius questionis, scias, quod et si donatio [ad] causa mortis, dum est in fieri, cõparetur contractui, cum tamen est facta accedat vitæ voluntati, sectiōem gl. in l. a. ff. de dot. præ leg. quam singularem dicit Bal. in l. a. ff. de pact. & ibi lat. dicit ppiōem Bal. esse communiu receptam, & latè comprobatur. Didac. in rub. de testam. in 3. part. n. 4. & 15. vbi infert ad multas decisiones Gomel. in tract. de contract. ca. 4. no. 16. latè Clar. de donat. quest. 5. in princ. quare fatendum est alimentorum dispositionem factam in donatione causa mortis minus solemnè confirmari præstatione trienniali.

Tertio declaratur vt nõ procedat, quando solutio nõ esset facta in singulos annos, sed vnica solutione præstiffet quis alimenta pro trib. annis, tunc enim ea solutio non induceret obligationem pro futuro tempore, pro qua limitatione adducitur, quod voluit Cyn. in l. a. C. de dotis promiss. vbi quod & si solutio continua decet annorū probet titulus. l. si certis annis, C. de pact. & cum de in rem verso. ff. de vsur. tamen non procedit, quando vnica [ad] vice soluit quis pro decet annis, sequitur ibi Bal. n. 1. vbi infert ad id quod voluit gl. post tex. ibi in l. quicūque. C. de apoc. pobl. lib. 10. Bar. in l. eum qui ff. de annu. lega. vbi inquit, quod & si debuit p. sumatur ex annua solutione, non tamen esset idē si fieret vna solutio pro decem annis, & in specie quod præstatio alimentorū in vna [ad] vice facta pro trib. annis nõ obliget hære de pro futuro tempore, ponit expresse Io. Fab. in d. l. a. in h. C. de fideic. vbi subdit hoc voluisse Iaco. de Are. in d. l. si certis annis, sequitur Ias. in d. l. n. 4. ver. sexto cõpeteram, quia plures actus stricte hñg. l. iubemus, C. ad Velleia. idē Ias. in d. l. si certis annis, nu. 4. ver. quarto notabiliter, & ibi Dec. n. 11. vbi tamen dicit, quod hæc nõ est congrua limitatio, quia rex. in l. 1. loquitur de eni qui triennio præstat vestiarium, sed decipitur Dec. quia dicitur triennio præstitisse, qui pro tribus annis semel soluit, quando non agitur de interesse creditoris, nec eo casu creditor, cuius non interest, potest reculare solutionem repositam, vt not. in l. qui Romæ in princ. ff. de verb. oblig. Bar. in l. eum qui, ff. de annu. l. e. vbi inquit quod debitor, qui vult soluere debitum creditori [30] cum omni illius interesse, potest id facere inuito creditore, & in dubio tempus censetur appositum favore debitoris, glo. magna in fin. d. l. qui Romæ, in princ. & Ias. in duobus locis prædictis ponit concordantes.

Limitatur quarto, vt non sit necessaria trina præstatio, quando approbasset expresse quis testamentum, tunc [31] enim lat est approbasse et si nulla sequatur sit præstatio, vt tex. in l. a. C. de dot. promiss. vbi glo. dicit, quod vnica promissio operatur idē, quod plures præstationes, a legat. l. n. C. ad leg. Falcid. & Bar. ibi dicit esse ita notabile & singulare dictum, quod alibi non inuenitur, & Bal. ibi inquit, quia postea operatur in momento, id quod inducit consummata præscriptio, & subdit quod hoc notabile non reperitur alibi, & Salicet. in princ. dicit esse notandum, & sin-

gulare dictum alibi nõ inuenitur, & in terminis nostris hoc modo declarat Ias. in l. si certis annis, 6. ver. octauo & vltimo hñm. vbi addit esse notabile & singulare, & in d. l. n. 5. ver. octauo limita, vbi declarat, in quo consistat singularitas dicens, notata in l. a. C. de fideic. & in l. non dubium in h. C. de testa. procedere, quoad iam soluta, non autē ad inducendum obligationē pro futuro tempore, hanc tamen limitationem impugnatur Lac. de Rau. in d. l. si certis annis, quia si dñæ præstationes nõ sufficiunt ad inducendū obligationem, multo minus debet sufficere vna expressa stipulatio, quæ minus est potens, & hoc etiam impugnatur Bal. Nouel. in tract. dñ. part. 6. priuile. 78. col. pen. verisic. sed quid plura vbi dicit plus operari plura facta de anno in anno, quam vnica promissio, quia nõ minus est factum, quàm verbis et ostendere, & concludit in d. l. a. procedere decisione propter verba enunciativa, quæ specialis fauore dñæ probant, vt aliqui ibi intelligunt Salicet. tamen declarat respondendo ad decisione Iaco. de Rau. quod in l. c. de in rem verso, diutius præstatio futuris facit præsumi stipulationē vsuratum, & ex stipulatione præsumitur obligatio fortis, quod tamen non facit ad propositum, Dec. autē in d. l. si certis annis, n. 12. diligit, an promissio facta fuerit pro vno anno, an verò in genere pro legato annuo, vt primo casu procedat dictum Bal. Nouel. secundo verò non, sed nec id satisfaciunt. Certum enim est, quod expressa promissio magis operatur, quam tacita voluntas, quæ resistit ex solutione, l. expressa nocem. ff. de reg. iu. lib. nunquam. ff. de cond. & dem. dixi in cons. 10. n. 14. & non placet dictū fac. de Rau. & Bal. Nou. qui dicunt potentiorē esse solutionem triennialē, quam promissionē, cū semper expressio magis astringat, quam tacita & subintelligita voluntas, alio tamen videtur mihi decisio l. a. C. de dotis promiss. non facere ad propositū, quia ibi agebatur de solutione vsuratum, quæ cum sint quæ accessoriū, non possunt dari nisi supponatur principale, aliquid debuitur accessoriū, vbi glo. & Dd. de reg. iur. in d. l. cum principalis, vbi Dd. ff. de test. promittit qui promittit vsuratum, fieri videtur quod exeat principale, vt videmus in fideiussione, qui enim promittit latere dare [32] videtur etiam promittere, quod se obligabit, vt principale, & ideo tenetur se obligare, l. tribus ff. de vsur. ear. rer. & ibi notat Bal. & idē vult Bal. in l. annu. num. 5. C. de verb. signifi. Cyn. post lac. But. & Lac. de Rau. in l. a. C. de fidei. Bar. ibi in fi. Bald. nu. 5. in fin. & Salicet. nu. 11. dixi in cons. 10. n. 6. & sequenti. At in solutione legati alimentorum non cadit aliqua consideratio principalis ad accessoriū, sed totum est principale, & nihil accessoriū, & ideo qui promittit alimenta, videtur promittere principale, non autē accessoriū, præterea si quis promittat soluere alimenta alicui, iam obligabitur ex promissione, licet non sit obligatus ex cõmatione in utilitē dispositionis, quia promissio rei in testamento relicta nouat præcedentem obligationem, & facit, vt illa incipiat deberi ex noua causa, quia ratione videmus, quod hæres non vitur beneficio inuentarij contra creditores [33] vel legatarios, cui promissit soluere, Ange. in cons. 31. col. pen. Dec. latē in cons. 496. nu. 12. & in authent. præterea, nu. 12. C. vnde rit & vxor, Phanuc. in tract. de confect. inuentar. par. 6. nu. 10. cum similibus, nihil ergo erit singulare in alimentis, quia non confirmabitur dispositio quæ erat inutilis, sed fiet solutio vigore promissionis, non autem quatinus, an vigore dispositionis non solentis inducatur obligatio accedente promissione.

Rurlia

Rursus non videtur, quod illa l. secunda, possit ad hoc allegari, quia ibi non constat de titulo doctis, sed agebatur de illo presumendo ex sequenti viarum promissione, hac constat de titulo, sed inutili & inutili, ideo l. i. confirmatur promissione, agendi est non ex confirmato, sed ex confirmante quia dicitur quousq[ue] [34] contractus l. i. ad opio. ff. de adopcio. l. i. legata inutiliter ff. de adimen. lega. Bart. in l. morte, nu. 5. ff. de iurisdic. omniu. iud. Ang. in l. i. adopcio, l. i. ff. de adopcio. nu. 30. Cur. iun. n. 44. Crot. in l. omnes populi. nu. 115. ff. de iur. & iur. Paris. in conf. 3. nu. 40. & seq. valu. 4. Marti. in ling. 196. in prin. & hoc modo cessat omnis specialitas, & difficile est respondere ad argumentum Bal. Nouel. loco predicto, dum vtriusque dilemmate, erit itaque conclusio, quod sola promissio alimentorum producit quidem obligationem solvendi in futurum, sed non ea ratione qua vtriusque Dd. praedicti, circa quod tamen inquirendum erit, an sit promissio l. i. scilicet vel ignorante. Plures alias limitationes ponit las. in d. l. i. si certis annis, & in d. l. i. C. de fideicom. quas non expedit prosequi cum sint clare, & non pariantur difficultatem, super intellectui [35] tamen d. l. i. laborant multi, precipue Cato Saccus, Rol. Cur. quos citat Curt. iun. in d. l. i. si certis annis, nu. 17. vbi Dec. in num. 12. vers. v. l. i. dicta inquit, non apparet, quod testamentum sit nullum, sed quod legatum erat incertum, addo, quod duae limitationes relax. a las. in locis predictis, dum inquit non procedere in testamento falso, vel etiam imperfecto ratione voluntatis, non conueniunt illi textui in l. i. quia loquuntur, quando solutio sit secundum voluntatem testantis, declaratur item hoc privilegium pluribus alijs modis, v. per Menoch. visum post hac iam scripta in tract. de presump. lib. 3. per lump. 13. num. 8. & seq.

SYMMARIA.

1. Causa legati cessante, cessat legatum.
2. Onere cessante cessat legatum factum in iuratu oneris.
3. Conditionale legatum deficiit de causa conditionis.
4. Tutor qui in iuratu repudiat, non consequitur legatum, vbi etiam si factum committit persona, q[ui] idem in fideicommissum.
5. Legatarius alimentorum non consequitur legatum si repudiat minus in iuratu.
6. Onus in dubio videtur esse causa legati.
7. Legatum alimentorum non presumitur factum in dubio contemplationis oneris.
8. Onus presumitur causa legati alimentorum, quando respicit fauorem filiorum.
9. Onus habuere cum filijs in iuratu non valet, non presumitur adiectum fauore filiorum.
10. Onus in iuratu per viam conditionis censetur in fauorem alteriusquam legatarij oppositum.

PRIVILEGIUM. XXIII.

[1] Egati causa cessante cessat legatum, l. i. cum pater, & dulcissimus, ff. de legat. a. Bar. in l. demonstratio falsa, ff. fin. prope fin. ff. de condit. & demonstrat. ideo cum legatum relinquatur propter aliquod onus, cessat [a] iuramento cessante, l. alumnus & Scie. ff. de adim. leg. vbi legatum ademptum videtur quod onus adiutus, quod legato fuerat iniunctum, Bar. in l. si seruus ff. de condit. & demonstrat. vbi loquitur, quando onus iniunctum est per vim iurandi, & idem est, quando iniungitur per vim fideicommissi, l. pen. §. i. de condit. & demonstrat. Bar. in d. l. i. si quis seruus, nu. 2. scilicet tamen est, quando per viam conditionis onus est adiectum, quia tunc conditione detecta subsistit legatum, l. §. i. conditio, in fin. ff. de a-

dimen. legat. Bart. d. l. si quis seruus, nu. 2. Bart. Bald. Alex. Arc. Curt. Gorad. & Alciat. in l. i. C. de pact. ponit Mantica de coniect. vltim. volunt. lib. 2. tit. 1. num. 27. & sequenti, & quod cessante causa legat cesset legatum, ponit Cephal. in consil. 8. num. 1. vbi n. 8. limitat, quando causa non est finalis, sed impulsiva, hinc est quod si quis in testamento designatur tutor, & ei propter tutelam fiat legatum, repudiata tutela, [4] non habebit legatum, l. qui tutor, in princip. ff. de testa. tut. l. tutor petitus, §. i. ff. de excusat. tutor. l. etiam si pater, ff. de legat. l. i. leg. post legatum, §. amittitur, ff. de his quib. vt indignus, l. Nescimus, §. fin. ff. de excusat. tutor. & licet alibi hoc non procederet in legato facto coniuncte persone, vt notatur in l. tutor, §. i. ff. de excusat. tutor. tamen hodie etiam coniunctus excluditur a legato, quando onus tutelae repudiatur, vt declarat Jacob. Belus in §. in omnibus, in Authent. de hered. & Falcid. Bart. & Bald. in l. legatarius, C. de legat. Rom. in conf. 207. num. 3. vbi idem dicit in fideicommissis, ex quo hodie sunt exaequata legatis, idem dicit Rom. in consil. 35. nu. 1. in fin. vers. est igitur videndum, in vers. idem Iosannus in Dec. in conf. 178. nu. 2. & in consil. 191. nu. 4. Ratin. in conf. 38. num. 2. & 3. volum. 2. in conf. 149. num. 2. eod. volum. Bertran. in conf. 375. num. 3. volum. 4. vbi dicit idem esse, quando commissus administrare, & fuisse remouus sui culpa, tamquam suspensus, de quo per Roman. d. conf. 235. Tyrac. in tract. cessante causa, part. 1. nu. 121. Casalean. de tutor. nu. 190. Suarez. in suo thesaur. in verbis tutor. nu. 123. & idem est in onere iniuncto, & cui relicta sunt alimenta, quia si ad hunc finem relicta sunt, & is recusat onus [5] mittet legatum alimentorum, est text. in l. illis libertis, in fin. ff. de condit. & demonstrat. vbi si legatarius alimentorum non moratur cum filijs quorum gratia relicta est, cessat legatum, ad id est text. in l. Scio, in princip. ff. de annu. legat. Anchur. in consil. 237. colu. 2. vers. si vero descendat, vbi dicit gl. & Dd. communiter ita tenere, Decius in consilio 485. nu. 5. & 10. vers. secundum respondetur, & nu. 12. vers. secundum respondetur, dubium autem est, quando onus videtur causa legati, & quando non, in §. i. dubio onus semper videtur causa legati, l. Nescimus, cum l. seq. ff. de excusat. tut. illis libertis, in ff. de cond. & demonstrat. ponunt Dd. in l. i. C. de leg. Decius in consil. 485. Cephal. in consil. 419. n. 13. Speciali tamen fauore alimentorum inducitur est, quod onus in dubio non presumatur causa legati, nec deficiat legat [7] onere deficiente, est text. in l. i. C. de legat. vbi necessitas morandi in domo cum filijs non destruit legatum etiam filijs mortuis, & illud text. ita intelligit glo. in l. i. C. de institut. & substitut. quare sequitur Bart. in l. in testamento, l. i. secunda post princip. ff. de condit. & demonstrat. dicens esse speciale fauore alimentorum, hoc idem inquit Bar. in d. l. illis libertis, conseruat enim iudicium est legatum alimentorum non obstante, quod moratus sit, cum quo legatarius debet morari, l. Casus, Imperator ff. de aliment. & cibis legat. d. l. i. C. de leg. illis libertis, ff. de condit. & demonstrat. hoc etiam voluit glo. in dicta l. i. dum inquit, quod alimenta in dubio videtur perpetuo relinquere, per dictam l. Caio, & tamen non censentur perpetuo relinquere, si finitus eo mortuo, cum quo legatarius debet morari, sequitur

Bart. & alij omnes ibi hoc etiam probat Bartol. in dicta l. Cato, §. Imperator, in principiis, & in prima op. postea. Decius in cons. 485. num. 10. verum, solum superest respondere, ubi ait esse speciale in legato alimentorum, quod legatum non extinguatur morte eius, cuius quo debet qui moratur, idem dicit num. 11. verum, ultimo non obstat, Ruin. in cons. 38. numer. 4. vol. 1. ubi quod favore alimentorum presumptum est in dubio, quod omnis impositum non sit causa legati, sed quod imo testator fuisset omnino relictus eam, si non fuisset legatario omnis predictum alimentum, idem Ruin. cons. 41. num. 20. eodem volum. Caphal. in cons. 429. numer. 109. Valsq. illius. quod est. cap. 93. ume. 17. Sententia de Pretis lib. 4. dubit. 8. numer. 82. & seq. Cardob. in d. l. i. quis a libertis, §. si quis ex his, num. 170. in fin. si de libert. agnoscent. ubi ego conclusio, quod alimentorum. legatum in dubio censetur factum favore legatarij, non autem propter omnes, vel morandi cum filijs, vel aliud quid faciendi, quod fuerit adiectum, & adhuc dicam latius, dom. tractabo de conditione mixta, quæ per casum deficiat, an faciat deficere legatum alimentorum: est enim questio patrum abfinitas ex hoc autem privilegio, quod omnis non presumatur causa legatarij, inferri potest in practica ad mixtaque sciens omnino. 2. Id tamen non est perpetuum, sed restringitur, ut rursus procedat, quando omnis respiceret commodum filiorum existitum in ætate pupillari, ut puta si essent relicta alimenta uxori, cum onere habitandi cum filiis impuberibus, §. si quia tunc omnes presumitur causa legati, & legatarij factum videtur favore filiarum, ut mater eas educat vel nutriet, argum. l. si de hoc, §. si cum ubi notatis per gl. ff. de condit. & de monst. & ita expresse tenet Imol. in l. si ita relictum §. Vega. §. si de legat. 2. ubi fundat suam de cõsone super ætate filiarum, & hoc etiam voluit Raimon. ad d. ad l. ubi ei sequitur Alex. ou. 4. C. de leg. dicens, quod si quis instituat filijs, impuberibus relinquat uxori alimenta, donec filie morabuntur cum ea, si contingat unæ ex filiabus nubere, & aliam mori, extinguatur legatum inquam factum in favorem filiarum, licet magis Doctores consulerent contrarium, Ruin. in cons. 38. num. 6. vol. 1. ubi dicit aliud esse si filij essent puberes, quoniam dicit cessare limitationem hanc, si filij essent pro parte puberes, & pro parte impuberes, quia non est inconveniens, quod legataria agnoscat omnis quo ad aliquos, & non quoad ad alios, in quo addo, satis esse, quod agnoscat omnis eo modo quo potest impleri, subdit etiam, quod dicens filios esse impuberes, tenetur probare, secundum regulam quod fundans se in tempore, debet tempus probare, glossa in l. cum actum, ubi Bartol. ff. de negot. gest. & qui allegat ætatem, debet probare, l. si minorem, ubi Doctores, C. de testam. integram, cum testamento, ff. de probatio. idem voluit Ruin. cons. 41. num. 21. eodem volum. Simon de Pretis libro quarto. dubit. 8. numer. 59.

3. Hæc tamen præsumptio bene procedit in matre, quia verisimile est, quod pater intellexerit de educatione filiarum apud eam, sed in novæ cessat præsumptio, cum de ea lex suspicetur in filiorum perniciam, non est, si de inoffic. testamen. ideo, quando legatum est factum novæ, non est præsumendum, quod factum fuerit favore filiarum, ita Ruin. in dicto cons. 38. num. 6. vol. 1. Caphal. in d. cons. 419. num. 106. sed in matre filij existentibus impuberibus videtur clara, ut per Signorol. in cons. 179. num. 6. ubi considerat, quod filij erant infantes, Dejus in cons. 485. num. 7. & 9. ubi idem dicit, quando

filius erat debilis, & male complexionatus, allegat Angel. subdens, quod ex qualitate persone cognoscitur legatum esse factum favore filiorum, allegat etiam Anchian. qui sequitur ex qualitate matris, quæ erat senex, infirma, & debilis, Ruin. d. cons. 41. num. 21. in fin. præsumendum est enim testatorem cogitare necessitate voluisse ea parte consilii, ubi videtur necessitas virgere.

4. Hoc item privilegium non habet locum, quando omnis iniungitur per viam conditionis, §. si quis ita semper est implendum, & censetur in favorem alterius, quam legatarij, & censetur causa legatarij, ut deelar. Caphal. in cons. 419. num. 101. vide tamen quid dicam in sequenti privilegio.

SV MARIA.

1. *Conditio mixta deficiente per mortem extinguitur legatum.*
2. *Conditio mixta deficiente per mortem, vel casum non extinguitur legatum alimentorum, ubi latet.*
3. *Conditio mixta deficiente per casum habetur pro impleta, si non extinguitur legatum libertatis.*
4. *Conditio mixta deficiente per casum habetur pro impleta, si non extinguitur legatum ad piam causam.*
5. *Conditio mixta deficiente per casum extinguitur legatum, quando est apposita in favorem totius cum quibus erat morandam.*
6. *Conditio mixta deficiente per casum deficiat legatum si alius non erat relicturus.*
7. *Omne munus legatum, si non æquale: legato non censetur esse causa legatarij.*
8. *Omne munus legatum sub condicione presumitur casale legatum.*
9. *Modus mixtum deficiente per casum non extinguitur legatum.*

PRIVILEG. XXIV.

[1] **C**onditio mixta dependens a facto impleri debentis, vel alterius, vel etiam a casu si deficiat per mortem extinguitur legatum, in testamento, ubi glo. magna, & Bart. colum. 1. vers. alio modo, & Socin. num. 6. vers. se cunda difficultas, si de cond. & demonst. Bart. in l. ante numerum primum, vers. in conditione verò mixta, C. de instit. & substitut. ubi Bald. num. 10. & Cast. nu. 6. Cast. in cons. 3. circa primum, eodem 2. vers. item facit ratio, vol. 4. Dec. in cons. 485. num. 4. & in cons. 516. nu. 3. l. ad d. l. in 9. ver. aliquando & tertio, Ruin. in cons. 41. nu. 2. vol. 1. Socin. iun. in cons. 46. cons. 74. nu. 4. vol. 4. Valsq. illius. quæ l. c. 91. nu. 9. ubi nu. 10. dicit id esse in quocunque conditione etiam casuali, vel potestarij, quia si deficiat per casum contingentem in persona eius, qui debet impleri, facit extingui legatum, atque legatarij alimentorum non deficiat conditione deficiente, sed fortius effectus, & conditio habetur pro impleta, §. lex est in l. illis libertis, secundum Bart. ledumam. ff. de cond. & demonst. in l. 1. C. de legat. l. si peculium, §. cum senex, ff. de statu liber. in l. cum ita datur, ff. de condit. & demonst. ita voluit glossa in leg. prima in l. solut. C. de lega. ubi Bartol. numero 1. vers. quidquid dicat Socin. 1. colu. 2. vers. & hoc etiam Bart. in l. illis libertis, ff. de cond. & demonst. Cast. in d. cons. 31. col. 1. vers. item facit ratio, atque in consilio 94. consideratis mature, numero tertio, in fin. ubi dicit speciale esse in legato alimentorum, Socin. in d. l. in testamento, numero sexto, vers. primo enim fallit, & Doct. ponunt exemplis, quando alimenta relinquuntur sub conditione habundant cum aliquo, quia si ille moriatur, nihil omnis legatum debetur, nec conditio habetur pro defecta, sed

pro im-

pro impleti, ponant. Doct. latē in d.l. C. de leg. Soc. in cons. 68. num. 3. vol. 1. vers. tertio arguitur, ubi inquit esse apud omnes expellendum, & loquitur etiam in legno usufructus, quod stantibus filius restringitur ad alimenta ex consuetudine Bulgari, quae secundum eam post mortem filiorum sustinetur legatum, in quanto si conditio foret impleta, Dec. in cons. 435. num. 1. vers. unde de cal. & num. 1. vers. solam superest, ubi post Bart. inquit esse speciale alimentorum fauore, ex quo possumus, quod testator relicturus omnino erat etiam sine condicione, & loquitur in legato usufructus restricti ad alimenta, Decius dict. l. 1. num. 2. vers. in ea glo. ibi fauore, C. de inst. & substitut. vbi dicitur quod solutio illius glossae communitur approbatur a Doctoribus, Euerat. loco vigesimoquarto, colum. 4. vers. septimo istud facit, Ruin. pulchre in cons. 41. nu. 2. & 4. volum. 2. vbi post Abbas in eod. 78. colum. 1. vers. ad secundum debitum, volum. 2. dicit procedere etiam in legato usufructus, quod per consuetudinem Bulgari restringitur ad alimenta, nam & si filij decedant, & ex ratione mater non possit cum illis habitare, durabit legatum alimentorum, tanquam conditio habeatur pro impleta: bene verum est secundum eam, quod non incipit legatum usufructus, & loquitur Abbas, quando onus habendi est positum in condicione, & Ruin. loco predicto, numero quinto & sequenti, post Caltrac. & Alex. dicit in alimentis idem esse quando legatum est relictum donec, vel usquequo, hoc in aliis annis legatis aliud sit, Come. in cons. 313. col. 2. in fi. ver. & prout est speciale, vol. 1. vbi dicit esse speciale fauore libertatis & alimentorum, Grat. in cons. 69. na. vol. 1. Vafq. illust. controuer. cap. 93. nu. 7. vbi dicit idem in libertate, & aliis fauorabilibus causis per eum relatis, Mantica in tra. de conic. vlt. volum. lib. 2. tit. 16. nu. 18. Cordub. in l. si quis a liberis, si quis ex his, 200. Tiraq. de priuileg. piz. caus. priuileg. 57. in fin. qui plures tex. allegat, & quod dicitur de alimentis, idem obtinet in legato ad piam causam, arguendo ex alimentis ad piam causam, vel etiam a libertate ad piam causam, nam diximus in fauore quoque libertatis [3] conditionis mixtae deficientem per causam haberi pro impleta, l. libertas, iuncta gl. ff. de manum. test. l. 1. C. de eod. inst. l. cum ita datur. ff. de cond. & demonst. & de [4] pia causa, quod cuiusmodi gaudeat fauore, tenuit expressē Rom. in fin. 284. Euerat. d. loco 24. vers. septimo istud, ubi dicit singulare, & notatu dignum, ac quotidianum, Roman. in auct. similitud. nu. 19. 8. C. ad leg. Falcid. Socin. in d. l. in testamento, l. 1. num. 7. ff. de cod. & demonst. Ignē in auct. ex caus. nu. 50. C. de liber. prater. Tiraq. d. priuileg. 57. vbi addit Caltr. & Aret. in locis supra adductis, Neuzan. in cons. 31. nu. 1. vbi idē dicit, quando agitur de commodio filiorum, quia secundum eam causa filiorum est fauorabilior pia causa, Vafq. d. cap. 93. nu. 18. vbi procedendo per argumenta nec inueni citat ex predictis, quia eos non vidit Mantica dicit. 16. num. 18. vers. tertio similiter limitatur, & in locis predictis illi Doctores extendunt ad alias causas, immo Mantica ibi loquitur etiam, quando conditio mixta deficiat facto eius, qui debet implere, quia nihilominus alimentorum fauore habetur pro impleta, & in legato usufructus conuerso ad alimenta, quod non deficiat mortuis filijs, cum quibus mater iusta erat habitare, ponit Simon de Pratis de interpret. vltim. voluntat. lib. 4. dubia. 8. in princ. nou. 58. & sequen. vbi omnino videndum est pro declaratione materis, & predicti priuilegij ratio est, quia ex conditio apposita videtur fauore legatarij, autē heredi, vel alij tertij, supra proximē de-

monstrauimus fauore alimentorum inductus, quod onus non presumatur causa legati, sed testator presumatur etiam sine illo onere relictus.

[5] Qua ratio est limitatur, ut non procedat hoc priuilegium, quando non constaret expressē, vel ex circumstantiis, quod conditio esset apposita fauore, & ad commodum eorum, tamen quibus debet morari, quia tunc si illi morantur, deficit legatum, & conditio habetur pro impleta, Scia. in prin. vbi glo. ff. de annu. leg. dicit in precedenti priuilegio, Vafq. d. quati. 99. nu. 7. vbi dicit communem esse opinionem, etiam dicitur praeferri tunc facti fauore eorum qui sunt senes, debiles, pupilli, vel aliter egent opel legatarij, & tales sunt, quibus verisimile est quod testator voluit providere, vide apud Simon de Pratis d. dubia. 8. nu. 56. & sequ. vbi multa considerat glossae in l. 1. in fin. vbi Bart. in fi. C. de leg. vbi expresse loquitur in condicione mixta ne quis existimet repeti hic quae supra sunt dicta, Salic. in l. 1. nu. 8. C. de iustit. & substitut. vbi Decius, num. 2. vers. in ea glo. ibi fauore aliorum, nou. 58. in cons. 435. nu. 2. ver. secundum respondetur, Ruin. dicit. cons. 41. nu. 1. & 2. & cons. 46. nu. 3. vol. 1.

[6] Declara etiam non procedere, quando constat quod testator cessante illa condicione non erat relicturus: tunc enim deficiente illa condicione deficit legatum, & est qui loquitur in libertate, in l. fin. iuncta gl. vlt. in fi. ff. de manum. test. l. 1. vbi conditio non habetur pro impleta: quando dicit testator, nolo tū consequi libertatem, si conditio verē non impleatur, Roman. in d. singul. 284. vbi extendit etiam ad piam causam, & dicit notandum, allegat hoc voluisse Ang. in quadam disputatione, & Rom. sequitur, sicut non ad hunc finem Tiraq. d. priuileg. 57. & ratio est, quia tunc expressa voluntas testatoris sibi facit coniecturam, quod in debio praesumitur ad fauore alimentorum.

[7] Tertio intelligit, quando onus importat per conditionem non aequalebat legato, quia tunc legatum non censetur factum. Intuitu oneris, et secus est, quando aequale: tunc enim videtur testator legatum reliquisse in fauorem eius, qui onus est implendum, ideo illo moriente, ita ut impleri non possit, legatum deficit, prae ex quo ponit Bart. in l. Pamphilo, 4. duos, ff. de leg. 1. ad quod confirmat Benintea, dicit. Bozon. vlt. nu. 7. & 169. Cephal. in cons. 429. nu. 95. Simon de Pratis d. dubia. 8. nu. 61. sed hac coniectura sensui quidem potest ad fauorem legatarij, ut scilicet onus non aequalems emolumento non censetur causa legati, sed non potest de se in ordinem legatarij, quando onus correspondet legato, quia non conueniunt.

[8] Declarat quando Cephal. in cons. 429. nu. 107. non procedere priuilegium, quando onus est iniunctum sub condicione, qui conditio debet impleri, sed ex his, quae dixi in principio constare loquendo de alimentis, dictum eius esse saltem, quia fauore alimentorum una conditio deficiens factio tertij habetur pro impleta, & retuli Abb. in cons. 78. & Ruin. in cons. 42. qui loquitur in legato conditionali.

[9] Quando autem relictum est sub modo, tunc non est opus disputatione, quia modus mixtus deficiens per causam non videtur legatum, etiam si non sit aliter oneratum, nec alioquin fauorabile, l. si fundum per fideicommissum, l. 1. Iulianus, ff. de legat. l. si quis Titio, ff. de leg. 1. Lucius, 4. quiquis, l. 1. ff. de i. pater filij, l. 1. Tufcalanus, ff. de leg. 2. vbi gl. idem voluit gl. in l. 4. pen. ff. de leg. 1. l. si quis Titio centum, l. Titio genero, col. 1. ff. de cod. & demon. d. in l. 1. vbi praecipit Alexan. C. de inst. & substitut. quod enim participat de dispositione secundum Ruin. in eod. 30. nu. 3. vol. 1. & hanc conclusionem ponit Vafq. d. 93.

nu.3. ubi inquit esse communem sententiam, & amplius procedere etiam si modus mixtus sit appositus in contractu, vel alio actu inter vivos, quia nihilominus si deficiat per actum non vitium, allegat text. in l. pen. C. de condob. cau. & subdit hoc esse notandum, quia favorabilior interpretatio alibi fit in ultimis voluntatibus, quam in contrahibus. In testam. etis, ff. de reg. iur. & quod vitium voluntatis id quod de modo dictum est, ponit Caphal. d. cons. 429. num. 4. dicens, quod defectus modi non inducit annullationem legati.

SVMMARIA.

1. Legatum in dubio videtur quod minimum est.
2. Ad vitium semper debetur in contrahibus.
3. Legatum semel tantum est præstandum, non pluries, & presumitur annuum, non annuum.
4. Tempus censetur appositum causa differendi solutionem.
5. Legatum alimentorum presumitur annuum.
6. Legatum videtur quod maximum est si favore pia causa, ubi amplius.
7. Legati annui petitis conceditur pro futuro tempore, ubi idem in dubio annuo ex contractu.
8. Legatum collatum in tempore reuerabile, presumitur annuum.
9. Legatum rei modice factum persona multum dilectæ presumitur annuum non vitium.
10. Legatum obsecrum declaratur ex afflictione testatoris.
11. Legatum videtur quod maximum est, ubi qualitas legatarij faciat.
12. Legatum ex persona legatarij presumitur annuum.

PRIVILEGI. XXV.

IN dubio videtur legatum [1] quod minimum est, l. apud Julianum, §. Scio, l. si ita, ff. de leg. 1. l. qui concubinam, §. cum ita, & l. vnius, ff. de leg. 3. Dyn. in reg. in obsecris, de reg. iur. in 6. D. d. in l. semper in obsecris, ff. de iur. & procedit etiam in contrahibus, [2] l. inter stipulantem, §. si stipulantes, l. si stipulatus hoc, de dec. ff. de verb. oblig. l. si fideiussor, l. 2. ff. mand. l. si quid veditor, in ff. de ed. edic. & in ultimis voluntatibus ratio est, quia testator censetur semper minus gravare heredem, l. vnum ex familia, §. si res, ff. de leg. 2. & quando aliquid relinquatur censetur ea mente relictum, ut præstetur semel tantum, [3] non autem pluries, l. eum qui calendis, ff. de verb. oblig. l. boues, ff. hoc sermone, ff. de verb. signif. & idem contra Guid. de Sazar. inquit Bart. in l. cum quidam, nu. 3. ff. de ann. leg. quod si testator reliquit fratribus vnam pansionem in die sancti Francisci, heres liberabitur præstatio semel, sequitur Alex. in cons. 6. nu. 7. vol. 4. l. si in l. duobus, §. si ei qui colat, ver. §. fides, ff. de iureiur. in cons. 36. in fi. vol. 3. Fel. in c. de treug. & pac. & hanc decisionem tenentur Socium, & Ioan. Lup. quos citat & sequitur Tiraqu. §. hoc sermone, in prin. nu. 88. & dicimus etiam quod tempus [4] censetur appositum ad differendum solutionem, l. qui hoc anno, l. qui ante calendis, & l. eum qui calendis, in fin. ff. de verb. oblig. Bart. & alij in l. eum qui ita stipulatur, præcipue Cast. & Alex. ff. de verb. oblig. inductum tamen fuit speciali favore alimentorum, ut legatum alimentorum censetur non vitium, sed [5] annuum, l. legatum annuum, §. Titia, ff. de annuo leg. d. l. eum qui ita stipulatur, ff. de verb. oblig. & ita notat Bart. in l. omnia loci prædictis inquit esse speciale favore alimentorum, hoc etiam voluit Bal. in l. cum hi in ver. plant, col. 2. ff. de trans. innotat ex l. q. concubinam, §.

vxor, ff. de leg. 3. dicens, quod in dubio relictum alimentorum presumitur annuum. Socium in cons. 42. in fi. vol. 3. Tiraqu. in d. §. hoc sermone, l. iura, 3. in fi. in fin. Nata in cons. 379. nu. 2. Simon de Pret. in tract. de interpret. ult. volunt. dubitatur, nu. 95. sub eo mibi accidit, quia videmus quod in legato [6] sed pia causa venit quod maximum, non quod minimum est, l. Titia, §. Scia, ff. de au. & arg. lega. & ibi Bart. ubi limitat regulam in obsecris, & Ro. in sing. dicit illam esse ad hoc singularem, ubi Apost. addit Bald. A. bb. Bart. Soc. l. al. Dec. Gozad. Cagnol. & Gomez. qui hanc decisionem sequuntur, quamvis Imola & l. si in l. si ita sit ascriptum, ff. de leg. 1. temperant nihil esse specialitatis in pia causa, & text. in d. §. Scia, aliter esse intelligendum, quod tenuerit Barba. Capra. Bal. Novell. & Doc. quos citat & sequitur Tiraqu. de priuileg. p. cau. priuileg. 25. Moder. Galin. tract. de vsur. n. 746. ubi tamen pro contraria parte refert Corn. facit l. cum erat, ff. de annu. leg. Roma. sing. 297. valet autem argumentum de pia causa ad alimenta, l. mol. Bart. in d. l. legatum, ff. de annu. lega. dicit idem esse in dote, & aliis causis familiaribus, quia in eis quoque legatum presumitur annuum.

Non omisso tamen, quod Nata in d. cons. 379. nu. 2. dicit opinionem Bart. non probari in locis per eum allegatis, quia text. in l. legatum procedit propter dictiones repetitivas donec, vel quousque, ut declarat idem Bart. in d. l. qui concubinam, §. vxor, & l. mol. in d. §. qui ita stipulatus, & quando extant dictiones repetitivas, legatum non restringitur ad vicinam præstationem, etiam si non sit relictum in causam alimentorum, sed responderet, quod si hoc ferret via dictio nis repetitivæ, idem esset in contrahibus, sed hoc esset falsum, ut patet Bal. Ang. Cast. & Alex. in l. eum qui ita, §. qui ita stipulatus, ff. de verb. oblig. Et velletis quod sit annuum non modo circa substantiam legati vestitur, sed etiam circa qualitatem, quia [7] datur actio pro futuro tempore durante legato, nec cogatur agere singulo anno de iure iuxta experti, l. male agitur. C. de præscript. triginta annor. §. 1. ubi gl. & Dd. C. de fideicom. & l. si in fin. attestatur hanc esse communem opinionem. Bart. & alij in l. de pupillo, §. si in pluribus, ff. de oper. nou. auct. Alexand. in consil. 95. col. 2. vers. sed respondeo & dico, vol. 1. Simon de Pret. de interpret. ult. volunt. lib. 5. dubit. 3. num. 99. ubi dicit procederet, etiam si ex contractu causatum sit annuum debitum.

[8] Advertendum tamen quod etsi regulariter legatum non presumatur esse annuum, ut dixi, tamen fallit, quando collatum est in tempore reuerabile, ut docet Bartol. in l. cum quidam, ff. de annu. lega. Guid. Sazar. Cuna. & Alex. in l. eum qui calendis, in princ. ff. de verb. oblig. Gofred. & Alber. in d. l. cum quidam Tiraqu. d. §. hoc sermone, in l. iura, 20. num. 1. Nata d. consil. 379. num. 4.

[9] Idem est quando relictum est modicum, & fit persone multum dilectæ, quia tunc presumitur annuum, secundum Bar. in d. l. cum quidam, Cast. & Aret. in l. apud Julianum, §. si quid alicui, ff. de leg. 1. Bald. in l. 1. C. de fideicom. ubi insens, quod legatum vestiarij b. etiam vxori videtur esse annuum propter qualitatem personæ, sequitur Rom. qui dicit notandum singularem Alex. in l. dimortio, §. ob donationes, col. pen. ver. alim. Titia, ff. solut. matr. ubi l. col. pen. vers. si ita illud Cotta in memor. incip. legatum, quod vxor. Alex. & §. hoc sermone, ubi Tiraqu. l. iura, 21. ubi citat etiam Fel. & declarat quare ea decisio procedat, idem Tiraqu. l. iura, 22. num. 4. Nata in d. consil. 379. & pro hac limitatione facit, quia legatum obsecrum caput declarationis [10] ex affectione testatoris erga legatarium, l. A. vbi vult, §. Titium

perest. num. 77. In fide actio. cum aliis quos citavi in
conf. 88. num. 10. & tamen non est conveniens, quod
debitor ex omnino [?] momento grauetur onere lide-
tubendi. I. si in §. 3. q. 6. f. si. ff. de in post. legato. Lin o-
mnibus. ff. de iudic. A. et in la. in prin. ubi ff. de solu-
tione. Bal. in la. n. 6. C. de here. vel actio. vend. vbi di-
citur Graue esse fideiubere, & ibi Salic. nu. 4. non igitur
exigat pater autem deus, sed contra pro filij cau-
tione assignare bona quod legitimum, & hanc vide-
tur potius assecutur quantum, quam solutio, vel in-
terdictio admittit ad tempus, per enim pro alimentis
videtur debere, si in diem, vel saltem sub conditione,
quia debitor alim. extoritur est communis, & pro sequis
loco, & pro primo anno est parum, & pro sequenti
bus conditionale, pendente autem conditione cau-
dam esse non pater non fit solutor, quando debet, vel
debito aduenire, atque ita inferat iniuria filio di-
curamus patrem ab iuria defendere, id ergo minus
malum est si consideretur, quod patri non adducitur
ex bona totaliter, nec filio absolute applicatur, sed
designatur, & quodammodo delinatur utriusque
legitimæ, & alimentorum pro filij cautione, ut si
filij, quando vno petit dari in tuto collocari viro ad
inopiam vergente.

SUMMARY

- 1 *Indefinita propofura equipollens uniuersali fapore ali-*
me caritur.
- 2 *Indefinita equipollens uniuersali, ubi ampliatuſ multis*
modis.
- 3 *Incertitudo vitijs legatorum.*
- 4 *Legatorum propofura aequum ex affeſione ſellatorum*
erga legatorem.
- 5 *Legatorum laici interpretatur, quando ſe committit*
perſona.

PRIVILEG. XXVII

INDEFINITA quoque propositio fauore alienigenarum quopollere ¶ vniuersi vix probatur ex textu in Liquidum habendum. vbi Bart. nota. numero primo. ff. de testis. vixio. vnde legat dicitur cui ibi quod si testator vult relinquere vinum, oleum, frumentum. & saltem dicitur. licet non fiat expressa quantitas, tamen in legem includitur quicquid illarum specierum reperitur poterit testatorem. qui secundum Bart. indefinita fauore alimentorum a quopollere vniuersi sequitur Cagn. in l. temper in obliquis. no. 9. in f. ff. de reg. iur. sed he nihil auidi videor Inefic. fpecie alitatis, quando regulari fit. quod indefinita vix habet ¶ vniuersi fauere propositiōis. l. pluribus. vbi Bart. in prin. ff. de leg. 2. gloss. c. v. circa de electio. id. 6. Alex. in conf. 26. num. 4. fol. 4. in conf. 9. nom. 5. in 1. vbi loquitur in videretur. ff. de iur. iur. Socin. in l. 80. col. 2. in prin. vult. Curt. Iun. in conf. 139. num. 2. Parit. conf. 92. num. 22. vbi 2. Beron. in conf. 142. ou. 2. vbi 2. id quod procedit etiam in negatiua propositione secundum Bart. dicit. l. pluribus. Cuman. in conf. 82. l. in f. Socin. in conf. 22. num. 29. volum. 4. Triquel. de retract. conf. 5. gloss. 1. no. 2. quod l. bar. ex eo specialitatem dicit. quod regulari legatum non debeat. si non appareat ¶ quantum relictum sit. vbi probatur in l. cum potest. gener. ff. de iur. dot. & incluit in l. si quis. ff. de leg. 1. licet in ista iuste dicit legatum. quicquid non exprimitur species. d. 6. gener. & l. Tricia cum testa. memo. in prin. ff. de leg. 2. Iun. non comensit. quod non procedit ex vi indicium. sed ex alio. quod in relictio in causis alimentorum incertitudo non videtur. l. si cui. cum ibi nota. ff. de an. legat. & probatur. quod est specialit. fauore a-

lineamentorum nec in certitudine vitantur, quatenus in d. l. quidam hereditas non probatur, quod relictis fuisse in causa alimentorum, cum de alimentis nullum verbum in eo textu videtur fuisse Bar. relictum frumentum, vini, & olei includere causam alimentorum, quod tamen ego non existimo verum, & in titulo, quod de alimentis censetur relictis, dicitur si intelligamus illam rem, vt frullioatur & eliciant non obstante incertitudine, quia incertitudo non vitat favore alimentorum adhuc non conueniet, quia licet non relictum, tamen declaratur quantitas arbitrio iudicis, & videtur alimentorum habere iure taxationem, vt dicitur in d. §. groecia in d. Liquidum hereditas, dicitur precise omne frumentum, vinum, oleumque venire in legato, & tamen illa quantitas potuit excedere quantitates pro alimentis necessarias, atque in tale legatum exim, preterea in l. in his stipulatus nulli post Cyn. & alios quoposcitur de verbis obli. q. dicit nihil specialitatis inesse, quando non expresse quantitates relinquuntur alimenta, ex quo non quanti relictum potest esse incertum, cum sic legae determinatio, & circumscriptio, & dixi supra tractando de eo speciale, quod peruenit in eum erodimentum, credendum igitur illi, quae legae extendi legatum ad omnia, non quia agitur de alimentis, sed quia relictum est visum, quia presumitur dilecta & rellatoris, & legatarius amplius ex qualitate personae, ad quam rellator habuit affectionem, & ideo in Bar. in locum quidam rellamentum, num. 4. ff. de annu. leg. dicit, quod ad affectionem rellatoris (4) ego legatum praeferunt legatum esse annuum, & non tantum, Cal. & Arcin legatum Julianum, §. si quid alius, ff. de leg. 1. & in specie quod legatum visum relictis quibus qualitate personae, datur multiplex, & annuum post Bar. in l. apocula. C. de fideicom. ubi loquitur de testatoris sequitur Romanum in lingu. 19. Alex. in l. d. mortis. §. de donationibus, col. pen. vlt. l. licet in l. f. lo. mar. & alius, quos citavi supra in privilegio, quod favore alimentorum legatum presumatur annuum, aduertitur etiam, quod in ea liquidam hereditas, duplex videtur occurrere specialitas, vna, quia legatum iocetur ratione quantitatis relictis sustinetur, & est validum, cum regulariter sit inutile: secunda est quod tractamentum debeatur, cum tamen minimum debetur, semper in obcuris. ff. de regul. iur. & regulariter quod specialis non debet in vno deesse, & l. de dot. promitt. cum poli. §. gener. ff. de iur. & quod attinet ad primum, toleratur p. opter fanguinis constitutionem, quod nullatenus legatum, alioquin inutile. l. cum athenum. C. de leg. 1. Quintus Mutius, in fidei iur. & argen. legatus non permittitur, quod fiat lata §. interpretatio, non debetur, quod minimum est secundum Dec. in conf. 93. in fi. & no. x. vlt. ff. de iur. ubi loquitur in coniunctio, id voluit Paris. in conf. 98. num. 27. & seq. vlt. verum erratur Dec. & Paris. quia etiam lata interpretatio fit favore coniuncti cum factu est legatum, sed ferus pluribus, §. ff. de leg. 1. Laurelius §. i. iuris, ubi Bar. ff. de iur. lega. Dec. in conf. 69. nu. 1. Gozzolin. in conf. 82. nu. 12. Corne. in conf. 195. col. 2. in prim. vlt. §. C. in conf. 114. nu. 21. Paris. in conf. 82. nu. 21. vol. 2. §. C. in conf. 98. num. 23. vel. 1. Berol. in l. quip. 2. col. 2. Natta in conf. 96. num. 6. & col. 66. nu. 30. Rolan. in conf. 116. num. 28. vol. 3. Cephel. in conf. 124. nu. 22. conf. 81. nu. 26. Menoch. de arbit. iudic. par. 1. quest. 99. nu. 35. Mandic. de coniect. vltim. volum. lib. 6. tit. 1. nu. 33. hae tamen solum procedere, quando ius commune in hoc loco habetur, quod legatum lae interpretatur, sed quando alia specialitas adest quod legatum ferret aliis inuicem, non videtur bonum esse multiplicare specialia.

SYMMARIA.

1. *Debitur qui cessit bonis tenetur a tenore solvere, quantum sibi remanet pro alimentis, si dementi ad meliorem fortunam.*
2. *Debitur qui post cessionem factus est dices, an habeat in foro conscientie privilegium ne teneatur ultra quam facere potest ubi vide de veritate.*
3. *Retentio facienda conceditur quam pecuniam.*
4. *Est constitutus in extrema necessitate non tenetur aliena restituere.*
5. *Debitur inopi non tenetur solvere sed debet parere provisionem a creditore.*
6. *Visitator qui post cessionem dementi ad meliorem fortunam, potest sibi retinere quantum sufficit pro alimentis.*
7. *Debitur qui coacti cessit bonis cum ignominia, liberatur in totum, etiamsi dementis ad meliorem fortunam.*

PRIVILEG. XXVIII

DEBITOR, qui cessit bonis, si pervenit ad meliorem fortunam tenetur solvere, l. nec maritus, verficat. cum eius C. solumat. tamen favore alimentorum si postest conveniatur, poterit (1) retinere sibi alimenta, & tantum minus solvere, l. si quis, ff. de cessio. bon. Imol. in l. si maritus, vbi Alex. nu. 4. refert sic tenuisse Ang. in §. si. Inst. de actio. vbi refert Bald. sic tenuisse. Dida. resolut. lib. 2. cap. a. nu. 6. gl. in e. cum tu, de vfu. verfi. facultatibus. sed hoc non procedit in foro conscientie, quia tenetur integrum debitum solvere, quia non debet vivere (2) de alieno. Ita dicitur Abb. in d. e. cum tu, nu. 10. vbi dicit esse valde notandum, quod in foro conscientie non est locus privilegio, quod non conveniatur eodem, vltra quod facere possit, idem tenet Card. Flor. & Pet. Rau. & dicit ibi Anan. nu. 4. quod in foro penitentiali tutus est hanc opinionem Goffredi, quia non recitatur peccat nisi restituitur male ablatum, & peccatum, de reg. iur. in 6. Dida. tam. d. e. cum tu, allegando pro eadem parte Adria. & Ioa. 3. Medin. resolut. in contrarium, quia hoc privilegium iuste fuerit concessum, & idem dicit in ergu. peccat. in relect. in prin. nu. 2. cuius sententia videtur mihi vestior, quia si causa fuit sitet furari de alieno, gl. in §. si quis propter necessitate, de furt. & dicit suo loco, multo magis licet retinere id quod alij debet, quia facilius conceditur retentio, (3) quam petitio, l. per retentionem. C. de vfu. Dec. in l. datus Pius, nu. 5. ff. de reg. iur. D. Bec. c. 6. in §. 5. & pro hac parte addo, quod vult Ricar. 4. sentent. dist. 35. art. 5. q. 4. vbi dicit, quod si raptor alieni non liberetur, nisi restituat indebitum, tamen saltem, quando est constitutus in tertia (4) necessitate, quia non tenetur restituere, sequitur Card. in Clem. 4. quest. 22. in fi. de testa. Ang. in tract. maleficio. in ver. mercedore de mali, & comprobatur In. Lupin. repet. rub. de donato. inter virum & vir. §. 65. nu. 40. ver. intellige predicta, quando. vbi multa alia similia adducit ad comprobationem, & est regulare, quod debitor non tenetur solvere, (5) quando habet inopia, & est impotens, licet tunc teneatur peccare & creditore remissionem debiti, vel dilatione ad solvendum, secundum dictum Thom. in 1. q. 2. quest. 62. artic. 8. ad secundum preceptum Angel. de Claus. in summa, in ver. restitutio, il. 3. nu. 4. Tabien. in summa, ver. restitutio, nu. 3. Nauar. in suo Manu. confess. cap. 17. num. 68. & ideo hanc partem, quod in foro conscientie non tenetur debitor, qui post cessione dementi ad pinguiorem fortunam, sed deducto alimentis, tenuit Sorus de iust. & iur. lib. 4. q. 7. art. 6. post

Syluest. in sum. in ver. restitut. §. qu. 3. Cordub. in l. si quis a liberia. §. solent, nu. 42. & sequit. de liber. agnos. vbi tamen predicta omnia non refert, non videtur ergo rationem diversitatis, quare minus possit debitor alimenta sibi retinere in foro conscientie, quam in foro contentioso. quod autem attinet ad forum iudiciale, non solum debitor ex causa honestate, sed etiam viarius potest retinere (6) sibi quantum necesse est pro alimentis, si post cessionem factus est locupletior, ut voluit gl. in d. e. cum tu, in ver. facultatibus. & dicit Abb. ibi Dida. de 2. nu. 6. & d. reg. peccatum, in prin. nu. 1. Cordub. d. §. solent, num. 39. quae conclusio licet in vera sit, non tamen deponitur ex illa gl. & bene contra Abbatem expendit Anan. ibi. nu. 4. Dida. & Cordub. in locis predictis, quod autem viarius beneficium comperat sicut alij ratio in promptu est, nam impotentia solvendi est, quae excedit, non qualitas personae, & viarius non minus dicitur impotens, quam alius, quando habet solum pro alimentis, & improbitas hominis non efficit, ut sit inane necessitas, sed eadem pietas est prosequendus supra autem in tit. quibus debeatur alimentis, in e. de his quibus competit beneficium, ne conveniantur, vltra quae incere possint, declaravi, quod non gaudeant cessionis beneficio, sed vnum est addendum, quod in eo qui coacti cessit bonis cum ignominia, non est quatenus non possit alimenta deducere, quando cessionis diuennam ad nihilum tenetur, sed videtur (7) de ista ignominia facit difficile creditori, argu. gl. in e. cum tu dignum in ver. habent. de homicid. vbi debitor notus propter inopiam liberatur ab obligatione, & per illam gl. hoc tenuit Guido Pap. q. 343. & Par. de Put. in tract. indic. quem citat, & sequitur Cordub. d. §. solent, nu. 44. qui reprobat Dida. contrarium tenentem, & hanc opinio verior est, sed non expedit nunc examinare, sed hanc teneatur Cas. Ist. Duci. Gomez. Alciat. & Boer. quos citat Benincas. in tract. pauper. in 7. q. specia. 8. in iud. num. 27.

SYMMARIA.

1. *Visura est omni iure prohibita tam in ultimo voluntario quam in contractibus.*
2. *Visura est quando testator mandauit sibi uxori certum quid donec solvantur daret.*
3. *Visura non est quando testator mandauit sibi quid pro alimentis donec daret certum quid legatum, unde tamen ibi.*
4. *Visura non permittitur etiam pro alimentis, vel redimendis captiuis.*
5. *Alimenta si ex pecunia prestanda sunt, tunc pecunia rependenda est apud mercatorem ad bonum suum lucrum.*
6. *Visura non est quando testator reliquit multa intra quinquaginta annos, & interim annua quinquaginta.*
7. *Confessio testatoris sufficit ut legatum, quando non constat de debito.*
8. *Visura non contrahitur, quando dicitur, presta ad Thelogeos decem annos.*
9. *Visura non est quando vltra sortem aliquis recipit a fratre suorum.*
10. *Visura non rependitur postea a debitore remisso.*
11. *Visura non est quando testator aliquid reliquit creditore pro usuru praeterit temporis.*

PRIVILEG. XXIX.

VISURA est omni iure prohibita, (1) glo. in equa in omnibus, in ver. multa de vfu. & ubi magis licet visura committere in ultimo voluntario quam in contractibus.

suo centum, & donec solvantur, mandat dari certum quid, non video quomodo labeis vifuratum obici poffit, non enim tale legatum inibi videtur ab eo differtur, quando testator legat centum foluenda intra quinquenium, & vterius quinquem in fingulos annos per quinquenium, quo cala legatum est validum, quoniam non correfponduatur ad legatum de centum, & cum huiusmodi debitum in fpecta fui origine, defcendat a cala voluntaria, non neceffaria, nihil efl quod heredi vel legatario opponi poffit, & idem dicere, quando legatum efl factum fub commemoratione debiti, de quo tamen non appareret, quia eo calu cum fuffineatur vii legatum, non vii debitum, idem efl, quod de puro (7) legato, Bart. in l. qui vxo-ri, ff. de aur. & arg. leg. Bart. in l. cum quis decedens, §. codicillis, ff. de leg. 3. Cam. in conf. 37. in fin. & Bar. in d. l. qui vxo-ri, qui ut exprefe de legato dotis. Alezand. in conf. 12. colum. 2. volum. 7. Bald. in conf. 24. in fin. volum. 2. Ripa in pulchro cala in l. ximio, num. 45. & feq. C. de fecun. nupt. Rolan. in tract. de in-oro dot. qu. 1. §. 80. numero 9. Sed quia hec omnia animam concernunt, & quæfio vifuratum quando verfatut non circa factum, fed circa ius, efl ecclefia- ftici fori, & ad Theologos fpectat iudicare, quando actus (8) contineat vifuratum, Paul. in Clem. ex graui, de vifur. Anchar. in conf. 336. colum. 1. laf. in conf. 173. in 2. dub. volum. 4. & dicit Bald. in conf. 464. in pri- uolum, 1. quod vbi agimus, meretur forum ecclefie, & hanc opinionem fequitur Guid. Pap. 2. Afflic. & toulis alij citati à Rolan. in conf. 36. numero 44. & feq. volum. 1. vbi dicit hanc efl indubitanem conclu- fionem Legiftarum, & Canoniftarum, idem voluit Nat. in conf. 198. num. 25. Didac. lib. 3. var. refo. ca. 3. ver. ego vi liberé, decif. Pedem. 137. nom. 2. Clar. in pract. crim. §. 6. quæf. 32. numero 2. vbi dicit quod ita concludunt omnes Dd. Legif. 2. & Canonif. 2. ideo non profequit viterius rem, dimittit iudicio Theo- logorum determinandam, addo tamen quod etfi te- ftator non poffit ordinare quod fuis debitori folua- tur in futurum aliquid, donec differat debiti folutio fecundum fupradicta, poteft tamen decernere, quid foluatur pro eo tempore quod lapfum efl ante tefta- mentum, quia licet quis non poffit ab inuito exigere quicquam ultra fortem, poteft (9) tamen capere à fponfe dante glo. Dyn. & alij in reg. peccatum, de reg. iur. in §. 6. vbi etiam Ioan. Aod. in mercu. Hof. in fum. de vifur. §. 1. ver. fi. Bald. in l. 1. quæf. 10. C. pro socio, Natta in conf. 498. numero 28. vbi dicunt quod licet capiatut à fponfe offerente, & quod debitor poffit remittere mutui repetitionem, (10) vifuratum po- nit Alber. in Lransfigere, num. 19. C. de tranf. Hof. de vifur. ver. fed fi teneatur, Feder. conf. 19. Tiraqu. de retrac. conuen. in fin. num. 17. & in termina de te- ftatore quod poffit relinquere aliquid pro vifuris præteriti temporis, (11) ponit Caftr. in conf. 102. volu. 2. ver. quantum verò ad tempus, volum. 1. vbi fortius dicit procedere etiam fi teftator haberet adhuc for- tem penes fe licet inter viuos non fit permiffum pro- pter fufpicionem, ne id faciat debitor vt creditor gra- tior fit in differendo exactionem fortis, & cum fe- quitur Simon de Præf. d. lib. 2. interpret. 2. dub. 2. numero 131.

SUMMARIUM.

1. Legata quando tranfeunt vires hereditatis mi- nuantur omnia prætaxa, §. vbi ampliatut.

2. Legatum alimentorum falfum pro reftituitur male-
26 11. 3. ablatum non datur, licet legata tranfeant.

dant vires hereditatis.

1. Legatum ad piam caufam non minuitur, quia non le-
gata fupetant vires hereditatis.
4. Legatum dotis non patitur diminutionem, quando
plus efl legatum, quam fi in hereditate.
5. Legatum reftitum in compenfationem debiti non
patitur diminutionem.
6. Legatum non patitur diminutionem, quando con-
flat de voluntaria teftatoris etiam ex conie-
ctis.
7. Nemo prefumitur immemor falutis æternæ.
8. Confeflio facta in teftamento fufficitur in vim lega-
ti.
9. Legatum patitur diminutionem, etiam fi fiat tan-
quam debitum.
10. Legatum pro dote fufficitur, quando reftituitur ab
eo qui tenebatur dotare, alius non.
11. Confeflio plene probat in hiis, quæ pendenti à poffeffu
confentit.
12. Confeflio non nocet quando tendit ad primandum fi-
lium, fua legumina.
13. Confeflio nactay quod fecerit falsum in teftamento,
non nocet partem.

PRIVILEGIUM XXX.

Testator fi multa faciat legata, quæ vires heredi- tatis tranfeunt, omnia pro rata minuitur, ita vt ad id reducantur, quod hereditas (1) fene po- teft, vt efl text. in l. fi quis teftamentum, apud Iulianum, ff. de leg. 1. & ibi fubdit Caftr. procedere, licet vnus ex legatis fit primo nominatus, quia non attenditur ordo fcripturæ, imò locum habet illius tert. decifio, quæ vnus legatum fit in fpecie, aliud verbò in genere fecundum Dyn. Caftr. & Alexan. in l. 1. quærebatur, ff. ad leg. Falc. hoc enim folum queritur, an hereditas fufficiat ad omnia, efl eui b. o. n. text. in l. 2. §. 1. ff. de cond. indeb. vbi not. Bart. Caftr. in leg. procuratoris, §. fi plures, ff. de tributo. actio. Rapha. Cuman. in l. foliusfamilias, §. apud Marcellum, ff. de lega. 1. Verum tamen fi vifurarius in teftamento pro vifuratum reftitutione relinquat pauperibus alimentis, tale legatum non patietur diminutionem, (2) fed de- ducetur ante omnia, fecundum Dyn. & Ang. in l. do- li claufula, ff. de verb. oblig. prout efl allegat. Barbat. in tract. de epife. lib. 4. part. 4. num. 85. quem fequitur Cordub. in l. fi quis à liberis, §. vtrius, name. 19. ff. de lib. agn. vel alien. fed non inuenio Dyn. & Argem. lo- co prædicto hoc dicere, bene admitto decifionem eflle veram, nam videmus quod legata ad piam caufam non patiuntur diminutionem cum cæteris legatis, fed præcipua (3) detrahantur fecundum Bart. in leg. fi quis feruum, §. fin. ff. de leg. 2. Caftr. in d. §. apud Iulianum, in fin. Barb. in d. par. 4. lib. 4. num. 84. vbi al- legat Old. in conf. 200. fequitur Tiraqu. de priuileg. priuileg. 72. qui & ipfe allegat Old. fed Old. in loco prædicto verò hoc non dicit, quinimò Barro. in auth. fimiliter, Cad leg. Falc. tenet, quod fi non fup- plement vires hereditatis, legatum pium diminuitur licet cætera, allegat in fimili quidam decifio de refta- mento militis, fed prior opinio efl verior, quæ tenet Feder. de Sen. conf. 150. in fin. idem videmus in legato dotis, quia diminutioni fubiectum non efl, imò (4) tanquam æ alienum deducitur, Bart. in l. 1. ff. de priuileg. cred. Caftr. in d. §. apud Iulianum, §. 4. in fin. Barbat. num. 84. Alexan. in l. fi cum dotem §. fi pater, m. 7. ff. folut. mar. Bald. Noet. in l. nou. 47. ff. folut. mar. Natta in conf. 455. num. 2. Rolan. in cap. 1. 25. num. 22. volum. 4. quia habetur ex eis tan- quam

quam ad alienum, & Rel. loco predicto, extendit etiam quidam in legato non fit mentio dotis, puta quando fit filia, quia tunc in dubio presumatur factum in causam dotis, licet in l. quod autem, ff. de iure dot. Castr. in l. Titio centum §. Titio genero, col. penult. de cons. & dem. Capie eandem naturam, & ampliat, ut procedat etiam si fiat filia iam nupte, quia non determinat continere ad alienum. Verum ad complementum nostri privilegii melius facit ratio, quia ubi legatum fit pro restitutione male ablati, dicitur continere ad alienum, tum propter peccatum quod obligat Deo peccatore, à quo tanquam à creditore indulgentiam seu remissionem expostulante debet, ut inquit Feder. de Sen. in cons. 150. in p. tam et tamen respectu eius à quo visus sunt exoriri, & cui sunt constitutenda, ut impetretur liberatio, & peccatum de reg. iur. in 6 ubi verò quis solvit debitum, tunc non capit naturam legati, §. 5. & consequenter non patitur diminutione, ita fere in nostris terminis concludit Feder. Senens. d. cons. 150. ubi loquitur præsertim in eo qui reliquit pro restitutione male ablati, sequitur Castr. in §. apud Iulianum, in si ubi dicit esse mentem tenendam tanquam singulare, addo, quod ista diminutio non fit contra voluntatem testatoris, imò cessat quandoque subest aliqua coniectura, [6] quod testator velit integrum præstari legatum, secundum Feder. loco predicto, in l. & seq. ubi ad impediendum diminutionem arguit ex voluntate testatoris, Rol. d. cons. 15. nu. 3. & sequ. at non est credendum, quod testator, qui legat ad suæ conscientie exonerationem, velit minus præstari, quam continetur in legato, cum non præsumatur immemor [7] factus æternam, l. 5. Cad leg. iul. repet. cum aliis apud Alciat. lo tract. presump. reg. 3. presump. 4. nu. 1. & seq. & cum hoc legatum sit gratia testatoris, ubi verò respiciant legatariorum commodum, credendum est quod testator voluerit hoc per prius præstari, si non præsumitur quis alienæ utilitati suam præponere, l. præter, C. de servitu. & aqua.

Non tamen intelligendum est, quando testator statorem vias extorisse, ita quod alimenta pauperibus relicta cedant verè in restitutione male ablati, tum alias enim non deducitur legatum tanquam res aliena, pro quo facit quod voluit Bart. in l. non quis decedens, §. codicillis, nu. 3. ff. de leg. 3. ubi post fac. Beluif. determinat, quod si testator in testamento cõfiteretur exegisse vias, illud nihilominus sufficit, nequ[am] [8] tanquam legatum non aut debetur tanquam viuariis, & ex eo inferunt omnes Doct. quod confessio facta in testamento non probat debitum, sed sustinetur in vim legati, per l. qui viros, ff. de auro, & argen. leg. Cuna in cons. 37. in fin. Bal. in l. rationes, nu. 2. & 3. C. de probat. Alex. in cons. 122. nu. 3. volum. 7. Ripa in l. facinus, nu. 45. C. de secun. nupt. Natura in cons. 73. nu. 5. Rol. de iure dot. q. 80. n. 9. Cephal. in cons. tot. nu. 19. & in proposito ita tenet Castr. in d. §. apud Iulianum, nu. 4. ubi dicit, quod legata omnia patiuntur diminutionem, etiam si legentur ve debita, quia [9] ex sola testatoris confessione non probatur debitum, sed sustinetur iure legati, & clarè hoc dicit Bart. in d. l. qui viros, ff. de auro, & arg. legato, ubi vult quod legatum pro viuis & male ablati patiatur satisfactionem, nisi probetur debitum, & subdit esse mirabile, quia testator relinquendo ve debita, velle videtur quod solvantur tanquam tale, sequitur Castr. loco prædicti facit quod etiam dictum est de debet tanquam ad alienum, intelligitur in filia, quam pater tenebatur dotare, alias focus [10] ut per Bart. in l. 5. quod si sponsa, ff. de prius. credit. ponit Castr. d. §. apud Iul.

lianum, Alex. in l. huiusmodi, §. si patet, colum. na. 3. ver. tertio potest limitari, ff. de legat. 1. ubi restringitur quando relinquitur dos filio nobile, de quo tamen late agit Roland. in dicto consilio 15. numero 12. & seq.

4. Ut tamen meum interponam iudicium, arbitror quod ubi testator expresse legat pro male ablatorum restitutione, tunc legatum ante omnia detrahatur, & nullam patiatur diminutionem, etiam si aliter non appareat de extoritione male ablati, ut inquit Feder. loco supradicti citato, & credendum est testatori sic relinquenti, præcipi cum hoc quod patitur, vel non patitur diminutionem, ab ipsius testatoris potestate dependere, quia si cum potuisset secundum prædicta expresse disponente quod integrè sine diminutione solvantur, non potest tacite sic facere, parum est virtus tacite & expressæ, cum quid sit cer. per. & consilio plenè probat in his que pendunt à [11] potestate consentis, Barto. in l. eorum, §. 6. quia absente, numero 3. ff. de cons. Bal. in l. generaliter, n. 16. C. de non num. pec. Alex. in cons. 110. vol. 7. Afflicti in dec. 177. numero 4. Part. in consilio 92. numero 28. volum. 1. Marf. in rub. C. de probat. numero 92. Roland. in consilio 82. numero 18. volum. 1. quod verò dicit Bartol. in d. §. codicillis, procedit, quando testator ipse superfluit, & vult legatarius vi sua confessione contra eum, non hoc facere nò potest, quia cum facta sit in testamento, sipe naturam viupia voluntatis, reuocarique potest, ut per Bartol. At locus quando vitetur quis confessione testatoris ad exonerationem illius voluntatis sine aliquo tertii preiudicio, & si dicatur quod hic agitur de preiudicio aliorum legatariorum, respondere quod ex quo illa testator potuit præiudicare, sicut etiam potuisset nò legare, non est de eorum damno curandum, aliò effectus si tractaretur de eorum damno, quibus testator non potest nocere, nota quando confessio tenderet ad [12] mutuum legitem filij, ut late per Tiracquel. de retract. confang. l. glo. 16. numero 80. & in l. si inquam, in ver. donationis largitus, numero 89. & seq. C. de reuoc. dona. idem, quando notarius [13] dicit instrumentum esse falsum, Roland. in consilio 58. numero 15. volum. 2. sed quia Barto. in d. l. quod vocat, ff. de auro, & arg. lega. tenet contrarium, & ad hoc Doctores non aduertunt, non viderius progredior.

S V M M A R I A

1. *Dispositio qualibet restringitur ad primam actionem.*
2. *Usus alimentum cum restringitur venit non solum prima, sed etiam secunda.*
3. *Remotio l. si inquam, C. de reuoc. dona. non nocet, quando renuncians mortui prima vice suæ suscepit ex secunda, & ibi declarat, quomodo intelligitur.*
4. *Dictum, & predictum dictio, refertur ad personam, qui legi possunt in instrumento.*
5. *Nati & concepti post mortem testatoris succedunt, quando testator voluit nasci.*
6. *Hereditas appellata non venit secundum, quando testator loquitur de suo herede.*
7. *Nati & concepti post mortem testatoris veniunt ad legatum alimentorum factum filio tertij alimentis, qui tunc nullus habebat.*

PRIVILEGIUM XXXI

Dispositio omnis regulariter restringitur ad primam actionem, nec [1] extenditur ad virescens,

1. boues. §. hoc sermone, ff. de verb. sig. l. cum pater. §. pater certum. ff. de leg. 1. l. dotis promissio. ver. vlt. ff. de iure dot. l. inter locum. §. si in fide de pact. dota. & latè multos concordantes allegans ponit Tiragu. in d. §. hoc sermone. in princip. numero 2. & sequi. vbi sit mencio de vxore. intelligitur de prima, non autem de secundâ. si quid eorum. §. si. in fi. ff. de leg. 2. sed vbi testator alimenta relinquit vxori suæ, nunc (a) non solum primæ debentur, sed etiam secundæ. ita non determinat Alexand. in consil. 171. num. 4. ver. superest modo, vult. vbi mouet, quia indefinita posita circa personas in fauorabilibus acquipollent vniuersali, secundum Bartol. & alios in l. pluribus, ff. de l. l. legatum autem alimentorum est fauorabile eam quando fit diuili. l. C. de fideicom. l. cum hi. ff. de transact. mouetur etiam, quia vbi testator instituit posthumum nasciturum, intelligitur non solum de primogenito etiam de secundogenito, placet. c. i. l. seq. ff. de libe. & posthumis. & predictam opinionem sequutus est Socin. in consilio 98. numero 4. volumine 3. Grat. in dec. 102. num. 4. Tyrqu. in l. boues. §. hoc sermone. in 3. l. i. num. 13. Coed. in l. si quis a liberis. §. verum. num. 34. ff. de lib. agnos. Soc. hui. consil. 171. num. 25. volum. 2. d. i. consil. 123. num. 25. Contrarium tamen in hoc voluisse videtur Bald. in l. vlt. col. 2. ver. & nota quod si talis vxor, C. de inq. vlt. tollen. vbi inquit quod vxor secundo loco ducta a testatore non consequitur legatum vniuersitatis, quod testator reliquit vxori suæ, & loquitur etiam eo casu quo legatum vniuersitatis resoluitur in alimenta, sequitur Cremen. in sig. 8. lat. in l. diuorsio. §. quod in anno 4. numero 20. ff. sol. mar. Dec. in c. quoniam Abb. num. 26. ff. de offic. de lega. Cotta in memor. incip. vxor relicta. col. 2. ver. sed nunquid intelligatur, vbi dicit singulare. Bened. in c. Rainudius. in ver. cetera bona. numero 29. de testam. Tirquell. in d. §. hoc sermone, in princip. numero 104. & pro hac parte facit quod voluit Soc. in consil. 126. per totum, vol. 3. vbi concludit expressam renunciationem beneficii. l. si vnuquam, C. de reuoc. dona. non extendi (3) ad filios, qui nati sunt ex secunda vxore, quam duxit post mortem illius, quam habebat tempore donationis, quia non videtur cognouisse donans de filiis alterius vxoris. Hæc autem contrarietas rectè conciliatur per Felip. in c. fin. numero 6. ver. pro ista fallentia. de reg. & pac. vt scilicet decisio Alex. procedat in testatore, qui non habebat vxorem, ideo nullam habere poterat particularem affectionem ad primam magis, quam ad secundam vxorem, cum veritas foret incognita. decisio autem Baldi locum habet, quando testator vxorem habebat tempore testamenti, propter cuius affectionem, vel maritum potuit moueri ad legandum. eandem facit distinctionem Picol. Titia. §. Titia cum haberet, numero 108. ff. de leg. 2. vbi ita resoluit post legam disceptionem pro vtraque parte, & hanc resolutionem facit Alexand. in d. consilio numero 6. ver. præterea dato quod ista hactenus acriter impugnet Baldi dictam absolutè, & hoc etiam modo intelligit Didac. in cap. requisiti, numero sexto de testam. & ante eum, & Alexand. adducit Rui. in consilio 30. numero 7. volum. 2. Dec. in d. c. quoniam Abbas. num. 16. eodem modo intelligit Mann. in tract. de consec. vltim. volum. lib. 8. tit. 1. numero 13. vsque ad finem, & hanc questionem late disputat Pet. Paul. de testam. coning. lib. 1. cap. 16. & contrarium opinionem, ac veriorum esse cum Bald. testatur Cualcan. in tract. de vlt. mulier relicta. numero 194. & sequi. cum eo transire videtur Simon de Preus in tract. de interpret. vltimæ voluntatis, liber 4. interpret. dubius.

decima, numero quarto vbi tamen dicit non esse clarum, quando testator vxorem nominat proprio nomine, vel etiam quando expresso nomine proprio subiicit appellationem: puta legando Camille vxori sue, tunc enim non fit extensio ad secundam vxorem, quia de persona ad personam non fit extensio, leg. cum pater, §. quinquies. ff. de legat. 3. & dispositio hæc per nomina propria non extenditur ad aliam personam, Bartol. in leg. omnes populi, numero 66. ff. de iustit. & iure, Bald. in leg. si quis, §. certum ad finem, C. de secund. nupt. in 3. l. i. & pro hoc Simon allegat textus & gloss. in leg. si quid eorum. §. si ff. de leg. 3. addo idem esse, quando testator in superiori parte testamenti nominat vxorem in superiori nomine, deinde per verba præcedentium repetitum eidem legatæ alimenta dicens, i. predictæ vxori mee lego, &c. nam ea verba referuntur tantummodo (4) ad personas, quorum nomina in testamento legi possunt, secundum Bartol. in l. qui liberis, §. hæc verba, in fin. ff. de vulg. & pupill. no. leg. si qui filium, §. fin. ff. de acquit. hered. vbi etiam Aret. dicit eam conditionem esse veriorum. & dicit in consilio 123. numero 15. & sequi. & quod plurimum operetur conclusio, quando tempore dispositionis non habebat vxorem, facit in simili quod dicitur de filiis, quia est regulariter ad fideicommissum non admittuntur nati vel concepti post mortem testatoris, vt per Dd. in leg. si cognatis, ff. de rebus dub. sicuti etiam non admittuntur ab intestato, leg. 1. sciendum & leg. Titia. ff. de suis, & legitim. tamen quando testator nasciturus vocat, tunc admittuntur nati & (5) concepti post mortem testatoris, quia ad omnes videtur patrem affectionem habere, & non magis diligere vnum quam alium, secundum Castren. in consilio 147. numero 3. ver. nunc venio ad illa, Natta in consilio 675. numero 5. Rolan. in consilio 70. numero 47. volum. 3.

Alio eodem modo concordantur contrariæ opinionones, de quibus supra, vt opinio Baldi procedat quando testator loquitur de vxore propria, & tunc relinquit alimenta: opinio vero Alexandri locum habet, quando testator alimenta relinquit vxori alterius, ita Dec. in dicto cap. quoniam Abbas, numero 16. ver. & ideo finaliter, vbi dicit ita loqui Alexan. & addit. ibi subdit rationem diuersitatis esse, quia legando vxori alterius, non videtur testator ad vxorem respexisse, sed ad maritum, & illius contemplatione reliquisse, secus autem quando proprie vxori relinquit, & hanc distinctionem pungit Pius dicto §. Titia cum haberet, numero 109. ver. eodem modo responderetur vbi dicit, quod legando alimenta Titio, & eius vxori, non mouetur ex affectione, quam habet erga illius vxorem, sed ex ea potius quam habet erga illum maritum, quæ efficie non videtur restrinxisse legatum ad primum legatum, immo probat Menoch. in consilio 106. numero 67. vbi tamen loquitur, quando alimenta relinquantur futuræ vxori alicuius, secundum quos terminos sequitur hæc conclusio neminem dicens neminem discrepare, Simon dicto dubio. numero sexto duo enim ad extensionem concurrunt. primum, quod alimenta relinquantur alienæ vxori, secundum quod relinquantur futuræ in quibus terminis minor est dubitatio, quia cessat omnino ratio particularis affectionis, quæ non datur erga personas incognitas, & pro hac distinctione facit, quod voluit Bald. in l. in numero 4. C. de heret. institut. vbi inquit, quod est appellatio heredis vbi hæres heredis leg. heredis appellatio, ff. de verb. sign. cum aliis apud Tirag.

loro compet. late ponit Didac. in c. nos quidem, numero 2. de testam. & hic annus licet regulariter non currat impedito, secundum Bartol. in l. genero, ff. de his, qui non infam. tamen in relictis ad pias causas currit etiam impedito, [8] Bald. in leg. fin. §. sed & si quis. colum. 4. C. commun. de legat. nisi impedimentum proveniat à natura rei expedienda, vt quia talis sitque intra annum expediri non possit, vt post Feder. Senen. Bald. Abb. & alios ponit Tusquell. de priuileg. viti. volunta. priuileg. 97. de quo tamen Didac. d. cap. nos quidem, numero 6. ver. quia conclusio, vbi ponit an currat tempus ad inchoandum, vel perficiendum opus inchoatum. quoniam si exequutor his monitis ab Episcopo deservat exequutionem, priuatur ante annum facultate [9] exequendi, §. fin. autem, qui hoc facere, in Authen. de eccl. testam. Spec. in d. §. nunc verò aliquando numero 32. Salicet. qui hoc dicit procedere etiam in legatis piis, in Authen. hoc amplius, colum. 2. C. de fideicom. incola in d. cap. nos quidem, imò Barba. vbi vult hoc procedere etiam in legatis alimentorum, sed eum reprehendit Didac. numero quinto quem sequitur Cordub. d. §. vtrum, nume. 37. aduerte tamen quia non negant prædicti, quin etiam in alimentis transferatur ad Episcopum facultas exequendi post binam monitionem, sed dicunt non esse in eis speciale, verum extendi ad omnia legata pia, quamuis aliud videatur intellexisse Cordub. in loco prædicto, vbi verò exequutori commodum aliquod remaneret ex legato, tunc non solum in piis causis, & in legatis alimentorum, sed in quibuscunque aliis datur sibi actio, [10] vt per Spec. in loco prædicto, Bartolus in lege si quis, ff. de leg. 2. quia est legatarius, & tanquam legatario competit actio.

S V M M A R I A.

1. Legitima non debetur ei, qui non succedit ab intestato.
2. Legitima succedit loco alimentorum.
3. Filius cui non debetur legitima potest exheredari, & non rumpit testamentum.
4. Filius exclusus à successione petere alimenta.

P R I V I L E G. XXXIII

Legitima non debetur iis, qui non possunt succedere ab intestato, [1] quia est portio eius, quod quis esset habiturus ab intestato, l. Papinianus, §. quoniam autem quarta, ff. de inoff. testa. l. parentibus, C. cod. tit. ideo legitima non debetur filijs, quæ ab intestato non succedit, secundum Bald. in consi. 319. vol. 3. Alexan. Corne. Soci. Ias. Gorad. Deci. & Brun. quos citat, & sequitur Crauidicemus communem in consi. 12. nume. 25. Dec. in consi. 515. nume. 3. Ruin. in consi. 27. nume. 5. & 6. volum. 3. Rubr. in consi. 67. nume. 5. Turquell. de iure primogen. quest. 55. nume. 9. Paris. in consi. 94. num. 25. volum. 3. Natta in consi. 308. nu. 4. Bertran. Callan. Cephal. & alij, quos citat D. Becius in consi. 103. num. 21. & ea legitima succedit loco [2] alimentorum, §. prohibemus, in Authen. de trien. & sem. C. in l. Liancius, C. de opus. Barba. in Authen. de hered. & Falcid. in princip. Bald. in l. vnica, nume. 6. ver. sed oppos. emancipati C. quando non petent. par. Affan. Clem. in tract. de par. potest. effect. 16. nu. 24. hac ratione videretur, quod filia exclusa à statu, à successione paterna ab intestato, sicuti non potest succedere in legitima, ita non succedat in alimentis, & sicuti legitimam, ita alimenta petere non possit

per argumentum subrogationum, l. si eum, §. in iuria, rum, ff. si quis cautio, præsertim stance regula, quod ex eisdem causis possit priuari alimentis, quibus potest exheredari, de qua dixi late in titu. quibus ex caus. alimen. de neg. poss. in princip. nam in, cui non debetur legitima, vel qui non est successurus ab intestato, potest exheredari, [3] & non rumpit testamentum, Bald. in l. maximam viti. nume. 21. C. de lib. præter vbi infert ad filiam statuto exclusam à paterna successione, Caltrus. in consi. 123. volum. 1. Alex. in consi. 47. num. 12. ver. ideo totum, volum. 1. Bald. in consi. 36. num. 1. volum. 3. consi. 68. nume. 7. volum. 4. Drc. qui dicit communem, consi. 103. colum. 1. num. 1. Afflic. in dec. 158. num. 5. & 6. Ruin. consi. 40. num. 1. 9. & 15. volum. 3. Berol. consi. 70. numero 8. & sequenti. 150. num. 7. volum. 1. Garz. in l. Gallus, §. & quid si tantum, nume. 209. & num. 215. vbi Gallus, numero 54. Crot. nume. 209. & Ruin. num. 37. ff. de lib. & post. Socin. iun. in consi. 87. num. 4. volum. 4. Crot. in l. stipulatio hoc modo concepta, nu. 44. ff. de verb. oblig. Gram. in dec. 57. num. 33. & seq. Clar. de testamentum, questio. 42. ver. quæ quidem, D. Becius in consi. 103. nume. 19. Veritas tamen est in contrarium, quia filia per statum exclusa à successione, potest petere alimenta, nam aliud successio, aliud alimenta, [4] ergo ex diuersis non bene inferitur, l. Papinianus exuli, ff. de minor. & hoc voluit Bald. in l. eunctorum populus, l. 4. pagina, C. de sum. Trinit. & fide Cathol. prout emittit, & sequitur Geor. Natta in tract. de statu, exclud. form. in l. 1. quest. nu. 4. ego enim non inuenio Baldum hoc dicentem, & allegat in argumentum. l. si domus, ff. de seru. vrb. prædio. l. si mihi, ff. de seru. prædio. & quod debuit alimentorum non regulare eo modo quo successio, patet in spuris, quibus dicitur alimenta deberi, & tamen non eis debetur successio ab intestato, & licet legitima succedat loco alimentorum, tamen non bene inferitur de vno ad aliud: videmus enim fratri alimenta deberi, vt disti suo loco, & tamen ei non debetur legitima nisi infusa turpi persona, §. 1. in Authen. de hered. & Falcid. & not. in l. iuris, C. de inofficio testamento, & favorabilis est ius alimentorum, quam ius legitimæ, vt dicam suo loco. Similiter ea regula, quod alimenta ex omnibus causis denegentur, ex quibus licita est exhereditatio, procedit, quando causæ proueniunt culpa filij, sicut quando facultas exheredandi prouenit sine culpa, vt videmus in fratre, qui potest exheredari sine causa, & tamen ei agendi non possunt denegari alimenta.

S V M M A R I A.

1. Dos non potest à marito restitui constante matrimonio, & si restitui non liberatur.
2. Socy quando veniunt ad dissolutionem, tunc maritus extrahi debet uxoris ante partem.
3. Dos uxori constante matrimonio restituitur, et si restitui non potest, maritus liberatur.
4. Pater non emancipati filium tenetur ei restituere dotem uxoris, & si solvendo liberatur.
5. Donatio propter nuptias restituitur uxori, seu fili, quando subest causa.
6. Dos, quando restituitur constante matrimonio, tenetur restituere probare, quod versa sit in utilitatem uxoris si vult liberari.
7. Dicitur quæritur ut possit uxor si alere probare debet maritum, quod uxor impendit pecuniam in alimenta.
8. Maritus in restitutionem maritus, tenetur probare, quod

quod pecunia mutata commissa sit in eum
fuit ut alia preferatur.

9 Mutatus in rebus non mutatus est si probas
nam egera restituitur.

10 Mutatus non obligat personam privilegiam nisi
probet pecuniam versam esse in utilitatem.

11 Solvens sine mandato tenetur pletu probare commo-
dum pecuniam in utilitatem, scilicet quando sol-
vendi habet mandatum.

PRIVILEGIUM XXXIII.

Dos non potest a marito restitui uxori constan-
te matrimonio; & si restituitur maritus non
consequitur [1] liberationem, l. 1. in princip. ff. de
huc. solut. l. vltima, C. de dos constan. matrimonio
huc. solut. & Castren. in d. l. 1. numero 9. dicit esse
communem opinionem, licet debitor in diebus libe-
retur soluendo ante diem, post mortem, C. de fidei-
comm. & est speciale, quando maritus veigit ad ino-
piam, quod fiat restitutio, l. si constanter, ff. de solut. ma-
trim. l. vbi alibi, C. de iure dotum, tamen certi casus,
quibus restitutio fieri potest matrimonio con-
stante, precipue, quando hares dependent ad digi-
tationem bonorum communium, quia tunc si dos fuit
soluta omnibus maritus illam capie [2] ante par-
tem actione, §. fin. ff. pro socio, l. si filia, §. hoc am-
plius, ff. famul. erecl. fundus qui, & l. qui maritus, ff.
eod. l. 1. in princip. ff. de re pleg. l. vxor, C. famul. erecl.
Specu. in tit. de iudic. §. sequitur, ver. quid si com-
munione.

[3] Tamen quando ad hunc finem sit vxori resti-
tutio, vt se, & suos alant, tunc maritus soluendo libera-
tur, l. mutus, §. manente, ff. de iure dotum, etiam si a-
lere velit filios ex prioris matrimonio, l. quauis, ff.
de solut. matrim. & ideo inquit Ioan. Andr. post Rolan-
dum, quem citat in addit. ad Specu. in tit. de donat. in p-
vium, & vxor, §. oune de dote, in addit. vltim. quod si
fuerit, qui dotes recepit, emancipet filium, cogitur il-
li dotes reddere, & liberatur soluendo, [4] qui si
potest constanter matrimonio restitui mulieri, vt le-
alar, & suos, pari ratione poterit, restitui marito, vt
se, vxorem, & filios alant, idem fuit sententia Rican.
Malmo. quem citat, & sequitur Bartol. in l. i. de, ff. de
iure dot. Rom. in l. si cum dote, §. transgrediamur,
ff. de solut. matrim. Imola in l. si. Alber. Bald. Salic. de
Fulgo. in d. l. si. Castren. in l. 1. in princip. vbi Alex-
and. ponit limitationes, ff. de solut. matrim. Fulgo. in l. si
constanter, §. si solutio impit. Bald. & Salic. in l. si. C.
famul. erecl. Ange. Castren. & Alexan. in d. §. transg-
rediamur, Ancha in consil. 3. in princip. regulariter vbi alibi,
cit. hoc locum vendicare quodammodoque subest insi-
stia quia dote restituitur, C. proinde in casu, n. vltima sunt,
l. si in d. l. in princip. numero 12. vbi Ripa, numero 27.
dicit communem, si solut. matrim. Bald. Nouell. in
vltima, de par. 7. privileg. 24. Campes. in cod. tractat.
par. 1. quod l. 1. de. Nata in consil. 496. numero 9. & se-
quente D. Becius in consil. 49. numero 1. & sequi vbi
inquit, quod in filio emancipato, huc opinio proce-
dit sine dubio, & subdit, quod per eandem rationem
si filius sit emancipatus teneat pater illi restituere
dotem vxoris, si filia aliquando causa recedat a patre,
quia subest ratio alendi vxorem, & filios, l. pro. in d. §.
transgrediamur, in fin. Alexand. numero 9. & sequitur
Castren. Bald. Nouell. Campes. Ripa, Croc. & Boer-
quet. citat D. Becius in loco predicto, qui post. phos
inquit in casu, quod iusta causa subest, quia semper
est restitutio, & ampliat, vt non solam dote, sed etiam
donatio [5] propter nuptias restituenda in sequit.
Burat. in consil. 120. numero 1. Lancet. Call. in consil.

nud. Alexand. in ver. vxori, qui. 4. numero 13. hoc autem
casu cum solutio fiat ex causis à iure permittis, non op-
us est, quod maritus probet solutioem esse versam
in utilitatem vxoris, nam id solum est necessarium,
quando restitutio fit ex causis non approbatis à iure,
quia tunc acceptatur solutio potius in vim compen-
sationis, quam solutiois, & ideo qui opponit com-
pensationem, tenetur probare, [6] quod solutio ver-
sa sit in utilitatem mulieris, cum sit fundamentum sue
intentionis, vt probatur in l. si cum dote, §. habbi,
non peritura, & ibi not. Castren. ff. de solut. matrim. Nata in
consil. 552. numero 8. addo text. in d. l. mutus, §. manen-
te ibi, non peritura vxori, ff. de iure dot. sed ceret
nemer text. ad probat. alius enim dote essent necessa-
ria, quod scilicet restitutio fiat ex iustis causis, &
quod probetur in rem versam, quia semper dicit non
peritura, & ideo statuerit, quod ex illis verbis
non inferitur necessitas probandi, vt dicam paulo
infra.

Sed & si non sit necessaria illa probatio, tamen ne-
cesse est constare, quod mulier in eam causam ver-
terit pecuniam, in quam facta sit restitutio, ita co-
muni seruetur in venditione rei, Ecclesiar, quia em-
por probat. pecuniam esse conuersam in utilitatem
Ecclesiar, autem hoc ius potestatem, cum ibi not. C.
de sacrosanct. ecclesiar. idem quoque est in mutuo facto
ciuitati, quia ex eo non obligat ciuitas, nisi probata
illius utilitate, l. ciuitas, ff. si cer. per. & in testibus dicit
Imola in d. l. quauis, ff. si filii autem vxor etiam ex
iustis causis, [7] maritus restituit vxori dote, con-
stante matrimonio, tamen vt consequatur liberatio-
nem probare debet, quod mulier impenderit pecu-
niam in illam causam, sequitur ibi Alexand. idem Alex-
and. post Bartol. in l. si. cum dote, §. si solut. ma-
trimonio, Nata in consil. 552. numero 10. & pro hoc
finit. l. interdu, ff. qui pign. in pigno. habet. vbi licet
mutuus in paup. refectione in preterit cuicunque
alij creditor, tamen, [8] procedit quando pecunia
fuit cum effectu expensa in eum vsum, Negus. de pi-
gnor. in l. exemplo, §. par. princip. numero 15. ver. secun-
do restringitur.

Sufficeret tamen probare, quod vxor alimenta in-
dignis, & fuit alia, qui interpretatur hoc, quod alia
fuit ex ea pecunia, quae imp. sibi pro dotebus restituitur,
argumentum, §. fin. ff. de exercito. vbi in eo, qui mutua-
uit in refectionem paup. sufficit probare nam [9]
fuisse in causa refectionis, Can. Bald. & alij in athen.
hoc imp. porrectum, C. de sacrosanct. ecclesiar. Feder. Ser-
neo in consilio 129. nulli dubium, Bald. in leg. 1. in fin.
C. si aduers. cred. idem Rom. in d. l. ciuitas, dicit. hoc
duo sufficere ad obligandum ciuitatem pro mutuo fi-
li factis, Salic. in l. i. C. de alim. pupillo prefat. Alex-
and. in l. i. C. iuris, post Castren. in d. l. si. Arg. in §.
hoc autem, colum. 4. ver. ibi si demonstraretur, in
Authen. de alie. & emphit. & hanc dicit communem
opinionem, Nata in consil. 547. numero 1. sed hoc pro-
cederet in personis priuatis, led in privilegiis aliud
est, quia necesse est plene probare, quod pecunia con-
uerit [10] conuersa in eum vsum, Gul. Can. Bartol.
Alex. Bal. Fulg. Alexan. & Rom. Bart. in d. l. si. de e-
xercito. Imola in c. 1. de depot. & communem dicit
Ias. in dicta l. si. numero 28. alij verò dicunt, quod v-
bi quis à lege, vel ab homine habet mandatum ad
contrahendum, tunc restitutio probatur ex coniecturis,
scilicet quando soluit quis sine [11] mandato, Bartol.
in prima, & non autem, in d. l. si. de exercito, Salic.
in l. 1. si sic, ff. de rei ven. Castren. in consil. 337.
vltimam, l. si in dicta l. ciuitas, numero 12. &
confirmatur ratione, quia durius agendum est cum eo

qui se gessit in re, & que ad se non pertinebat: non enim talis dicitur carere culpa, si, de reg. iur. qui verò habet mandatum, est sine culpa. Natus tamen in d. consil. 147. num. 12. indifferenter vult, quod probetur verò, quando suberat indigentia, & reperitur illi fuisse satisfactum siue mandatum intercessit, siue non. mihi quoque placet ista opinio, quia si filij primi viri debebant alimentis, & reperiantur alij, satis probatur, quod alimenta fuerint prestata de dote restituta, iuxta l. finalen. C. de alimentis pupill. prastant.

SVMARIA.

1. Delinquens non potest alienare post commissum delictum, quando bona confiscantur ipso iure, & si sine dote vendantur bona.
2. Fidei reuocans alienata titulo oneroso tenetur emporibus refundere pretium.
3. Publicatus bonis ipso iure non transfertur dominium in fiscum nisi sequuta declaratoria facta.
4. Delinquens etiam quando bona ipso iure publicantur potest tamen a tenere pro alimentis post commissum delictum.
5. Alienata a delinquente ante, vel post accusacionem, ante, vel post sententiam, quando reuocatur.
6. Fidei regulariter non habet delinquentium bona obligata.

PRIVILEG. XXXV.

Delinquens post delictum commissum in casibus in quibus bona ipso iure publicantur, non potest alienare, licet (1) nondum sit accusatus. Dicitur in l. Imperatoris, si de iur. fisci, Bartolin leg. post contractum, numero 12. si de donat. vbi Picus, numero 69. dicit hanc doctrinam esse communiter approbatam subdens, quod isto casu si sequatur alienatio, poterit fisci directio bona vendicare non agendo reuocatori, vel rescissoria, secundum Ioann. And. Ancha. Zuerelin. & Gemini in cap. cum secundum, de haret. in 6. dupli ratione. Nam delinquens, qui fuit ipso iure priuatus dominio, non potest alimentum illud transferre in alium, l. item plus, si de reg. iur. & fisci, qui est ipso iure dominus, habet rei vendicationem, leg. in rem, si de re vendic. & qui habet rei vendicationem, potest ad quocunque domino vendicare pretio non restituto, l. inciuile, C. de fur. & hanc ampliationem respectu pretij est notabilis, quia quando fisci reuocat alienata titulo oneroso, tenetur regulariter (2) temporibus refundere pretium, Cuius in leg. promitt. C. ad leg. Jul. maiest. per rect. in l. prima, si quis in fraud. patron. Rom. Innocent. Fulg. & Jacob. Put. in dicta leg. post contractum, vbi et refert Picus, num. 39. licet ipse dissentiat. & quod non sit licita alienatio, tener. Clar. in practica criminali, questio. 78. num. 18. vbi dicit communem, & prædicti omnes Doctores dicunt idem esse, quando tale delictum propter quod administratio interdicitur delinquenti, Boss. in tit. de publ. bon. num. 43. Annon. Gomez. tom. 3. in tract. delict. ca. 14. de consil. bono. delinq. num. 4. ver. prædicti tamen debent intelligi, vbi refert casus in quibus bona ipso iure publicantur, & interdicitur reo administratio, & prædictam sententiam, quod nulla fieri possit alienatio, probat Fein cap. Rodolphus numero 38. ver. limitat. de rescripti. Deci. in consilio 733. numero 4. Crot. in l. 1. §. qui presens, numero septimo, si de ver. obli. D. Bequius in consilio 57. numero 12. qui & numero 13. dicit etiam in casu, quo imponitur pena ipso iure non transferri dominium, nisi sequuta (3) facta declaratio.

ratione, secundum Bartolin. in l. eum, qui delatorum, vbi alij, si de iure fisci, Cardin. in consilio 128. columna 2. ver. item etiam. vbi dicit, quod & si interdicitur sit administratio, tamen ante sententiam reus non perdit dominium bonorum, sequuntur alij per cum citati, tamen id intelligitur cum effectu, & respectu declarationis, & non aliter. Nam sequuta facta declaratione, quæ est necessaria, vt post Ioann. And. Archid. & alios dicunt Alexand. & Ias. leg. si quis maior, C. de transact. retrahitur actus ad tempus delicti, & perinde est ac si facta fuisset declaratio ita- tim delicto sequuto, vt dicunt Dd. supra citati, & ideo alienata reuocantur à die delicti, non sententia.

(4) In prædictis tamen casibus delinquens valide alienat pro alimentis sibi prastandis, vt voluit Bartolin. in dicta leg. post contractum, numero 12. vbi sic loquitur pro alimentis, sed etiam pro Advocati salario, & aliis expensis necessariis, l. alienationes, si fam. ercisc. l. reo, si de solu. & licet non dicat, ratio est, quia alienatione à lege prohibita non venit alienatio necessaria, dicitur. de leg. vbi ponit Doctores, & in Authen. res quæ, C. com. de leg. & si cuiuslibet teneretur de proprio providere carcerato de alimentis, si aliunde non haberet, vt suo loco diximus, multo magis teneretur pati, & permittere, quod reus sibi prouideat per alienationem suorum bonorum, eandem sententiam probauit Cuman. in dicta leg. post contractum, vbi etiam Jacob. Put. & Picus, numero 44. ver. 1. limita. multos citat Gomez. in d. cap. 14. numero 4. ver. item poterit alienare, vbi etiam dicit, quod facere potest omnes alienationes necessarias, Galis. in consuetu. Alexand. ver. solidos, questio. 6. numero 19. & quamuis loquantur prædicti, quando non est lata sententia, sed tamen modo post delictum commissum, nam idem esse videtur post accusacionem, post litem contestationem, immo post sententiam, quia vbi delictum est tale, quod bona confiscantur ipso iure licet pro alimentis alienare, & tamen priuatur rerum dominio, ergo idem erit post sententiam, quando autem, & quibus modis reuocatur alienata ante accusacionem, vel post, ante (5) contestationem, vel post sententiam, pendente tamen appellacione, videri possum Bartolin. & Picus in dicta leg. post contractum, l. in §. item si quis in fraudem, in prin. Institut. d. action. post Ioan. Fab. ibi. columna tertia Gomez. d. cap. 14. numero 4. vbi licet agit, & Clar. d. questio. 78. vbi etiam ponunt si reuocata alienatione veniant fructus medio tempore percepti, & ponunt, quomodo fiat reuocatio sciendum est tamen, quod fisci regulariter non habet (6) bona delinquentium obligata, Alexand. in l. rescriptum, in prin. §. de pact. Negu. in tracta. de ping. in 4. mem. 2. part. numero 15. Corn. Joann. Annib. Boss. & Clar. quos citat, & sequitur D. Becius in dicto consilio 57. numero quinto addo. Bald. in l. eum, qui delatorum, in fin. C. de sum. Trin. vbi dicit, quod censuræ nulla tenetur obligatione, sed obligatio nascitur ex sententia Gomez. d. c. 14. ver. 2. quia producta, & 4.

SVMARIA.

1. Detali fundus non potest alienari à marito vel uxore, vel ab utroque simul.
2. Fundus detali non potest obligari, et ibi de reuoc.
3. Detali fundus si à marito alienatur, poterit ab eodem impugari alienatio.
4. Fundus detali potest alienari pro alimentis emporibus.

penendi, & ibi declaratur.

¶ Fundus dotalis non potest alienari pro dote filii.

PRIVILEG. XXXVI.

[1] **M**aritus est dominus rei dotalis, l. doce talis alienari non potest, l. 1. C. de fund. dot. l. si prædictum, C. de iur. dot. & vxor non potest alienare fundum dotalem, Barto. in leg. si quis in tantum, numero duodecimo, C. vnde vi. in l. cum vir, in princip. ff. de vscap. & ibi dicit Cast. numero tertio. q. nec vit sine vxore, nec vxor sine marito, nec vnus cum alteris consensu, nec omnes simul possunt alienare, leg. fin. ff. de donat. Barto. in l. æstimatus in ff. soluto matrimonio, imo, nec [1] obligare, l. si. C. de reb. alie. non alien. glo. Insit. quibus alien. licet, in princip. in vers. alienare, vbi Aret. numero sexto ponit, Cast. in d. l. cum vir, quæ. 4. & multe rationes primas, & fragiles. Insit. quibus alien. licet, in fin. princip. fauor mariti, Bar. in d. l. quis in tantum, numero duodecimo, Nat. consil. 18. num. 21. Dec. Pedemon 94. num. 16. subest etiam fauor mulieris, ne germinet indotata, Imola in l. cum vit, col. 4. ver. & intellige prædicta, & ibi eundem Cast. num. 7. in ff. & ex hoc inferitur etiam ad vtilitatem publicam, quæ in hoc versatur, ne sit indotata, vt per Imol. loco prædicto, & Aret. Insit. quibus alien. lic. numero septimo, & procedit in tantum, quod etiam neino possit venire contra factum proprium, l. post mortem, ff. de adoptio. tamen si maritus vendit fundum dotalem, potest ipsemet [3] illam reuocare, glo. in l. vni. ca. §. cum lex, C. de rei vxor. a. q. quæ communiter approbatur, vt inquit Imol. in d. l. cum vir, col. 3. in h. & col. 4. post princip. vbi loquitur etiam si iurasset, quia nihilominus iuramentum non confirmat contractum, nec compellit maritum a vendendo. Vxor tamen si ob famis necessitatem vendat fundum dotalem, sustinetur alienatio, [4] vt concludit Natta in consil. 547. per totum, præcipue numero decimo nono, mouetur per text. in l. motus, §. manente, ff. de iure dot. vbi dicitur quod vxori recte dos restituitur consistente matrimonio, vt se aliat, & suos, quia vt inquit ibi Bald. necessitas non habet legem, est verum, quod Bald. in consil. 53. numero tertio. volum. 5. tenet contrarium, & vult quod ea de causa non possit alienari res dotalis ab vxore, quia maritus est illius rei dominus, & quia res dotalis regulariter alienari non potest, tamen in loco prædicto numero decimo nono, respondet, quod procedit quando vxor sine causa abest a marito, & interpellata recusat redire: tunc enim cum recuset operari non tenetur maritus illam alere, sed etiam Bal. in the. mate hoc narret, decidendo tamen non mouetur ea ratione, sed alius vt dixi, & pro Bald. facit, quia à dote licet arguatur ad alimenta, vt sepe dixit fundus dotalis non potest alienari, vt solatur dos filii, imò non potest dari [5] in dote filie & datus siue à iure, siue ab vxore, siue ab vtroque reuocatur, certum enim à lege determinati sunt casus, quibus licita est alienatio dotalis rei, puta quando permittatur: extra verb. illos casus non est licita, ita determinat Specul. in titu. de emptio. & vendit. §. 3. numero vndecimo. vbi tamen subdit, quod tenetur de euisione, sequitur Imola in dict. leg. cum vir, column. antepenult. ver. quid autem si mulier, sicuti ergo fundus dotalis dari non potest in dote, ita non potest alienari in causa alimentorum, quia vult argumentum à dote ad alimenta. Verum vt

necum interponam iudicium, quando vxor abest à viro sine culpa viri, existimo recte vxorem posse alienare fundum dotalem in causam alimentorum, vt se scilicet aliat, & suos, quia dos deservire debet oneribus matrimonij, Dd. in leg. vbi adhuc. C. de oneribus dot. & sicuti potest vxor in necessitate constituere dot. & sicuti potest vxor in necessitate constituere dot. vt dicam paulo infra, ita & multa capere de alieno, vt dicam paulo infra, ita & multa capere de proprio, & idem dicto, quando vxor habitaret cum viro inope, & qui impotens esset ferendis oneribus, qui alia licet vxori alienare fundum dotalem, sicuti licet alienare bona fideicommissi subiecta, vt per Doct. in autent. res Naz. in dicto consilio 547. intellige secundum ea, quæ dicta sunt supra de restitutione dotis.

SYMARIA.

1. *Pater non potest alienare bona aduentitia filiorum, licet in eis habeat vsumfructum.*
2. *Pater alienando aduentitia filiorum priuatur vsumfructu, & in filio applicatur.*
3. *Filius non potest alienare bona, in quibus pater habet vsumfructum.*
4. *Pater potest aduentitia filiorum alienare, vt sibi promittat de alimentis.*
5. *Pater in casu necessitatis alienat liciti bona aduentitia filiorum.*
6. *Pater alienat sine decreto bona immobilia filiorum minorum, si necessitas subest, & ibi declaratur.*
7. *Pater & filius consentiunt eadem personam eadem habitare, idemque regnum.*
8. *Tutor non potest sibi ipsi autorari.*
9. *Tutor potest licite, contrahere cum pupillo, si palem faciat, vt bona faciat.*
10. *Tutor potest, & debet sibi ipsi subornare, cum est debitor pupillo.*

PRIVILEGIUM XXXVII.

PATER, qui est legitimus administrator bonorum filij, & habet in bonis filij vsumfructum, non potest illa [1] alienare, l. in bonis filij vsumfructum, non potest illa [1] alienare, l. in bonis filij vsumfructum, quæcumque, C. de bonis, quæ lib. l. fin. §. ipsum autem, C. de iur. & in dictis locis ponunt Dd. Bald. in l. §.imus, §. in computatione loci. num. 7. C. de iure deli. Bello in consilio 24. num. 2. Natta in consil. 660. numero 2. Afsan. Clem. in tract. de patr. potest. in 2. effec. nu. 48. vbi ponit, en liceat filiis reuocare viuente patre, de quo Barto. in l. si constante, nume. 36. & ibi Croc. in 2. sect. num. 118. ff. solut. mar. Aret. in consil. 72. in l. equ. colum. 4. Socin. in consil. 34. n. 2. volum. Fabian. in auth. nouissima, nom. 240. C. de inoff. test. Didac. lib. 1. variat. resolu. c. 8. num. 6. & seq. Afsan. in d. effec. effec. u. num. 15. & seq. imo pater alienando [2] perdit vsumfructum, quod filio applicatur, l. vsumfructus, vbi gloss. & Salic. ff. de iure dot. §. finiar. Insit. de v. f. u. r. u. t. Ioann. Fab. in §. item finiar. Insit. de legat. tit. Ferdin. in l. filius familias, §. ius, nume. 17. ff. de leg. 1. Didac. d. c. 8. nu. 6. ver. quod si pater, & non mirum nam sicut filius, qui est dominus, & habet proprietatem bonorum, non potest ea alienare in prædictum fratris, [3] qui solum habet vsumfructum, vbi gl. C. de

pat. potest. Affi. In deci. 2.41. num. 2. Affa. d. effectu 2. n. 35. ita pater, qui minus iuris habet, non debet posse alienare in praeiudicium filij, cui maius competit ius: Tamen si pater graui egestate laboret, & aliunde non habeat, poterit licite alienare [4] aduentitia filij, & sustinebitur alienatio irreuocabiliter, ita Cor. in l. si quis à liberis, in princip. ff. de lib. agnosce. n. vi allegat glossato. quendam Hispan. & mouetur ratione, quia persona dignior est reb. vt in c. precipimus. 12. questio. 2. gloss. in c. cum olim, de maio. & obed. at pater potest in casu necessitatis alienare filium, multo ergo magis poterit illius bona distringere, vt sibi subueniat, & si licitum est in casu necessitatis furari bona, in quibus nullum ius competit, quanto magis licebit ea vendere, in quibus habet ius usufructus.

[5] Adde qd pater in casu necessitatis potest alienare aduentitia filiorum, leg. fin. §. si autem 23. alienum. C. de bon. qu. liber. etiam absque iudicis decreto, si filij sint [6] maiores, Atz in Summa, C. de bon. qu. liber. numero 12. Bald. in leg. 1. ff. de reb. eor. Bald. Salic. Castrenf. Alexand. las. & alij in l. pater. C. de transact. multos citat Tiraquell. in pater. l. si vnquam, numero 28. C. de reuoc. donat. Marfil. fung. 498. Natta consil. 179. nume. 7. Didac. lib. 1. variat. c. de l. cap. 8. n. 6. Pinel. in l. pater. 3. numero 21. C. de bon. mixer. Crau. in consil. 74. numero 2. bene verum est, quod Doctores necessitatem intelligunt, quae sit in persona filij, atque illum respiciat, non tam quae concernit patrem, tamen tanta est coniunctio inter patrem & filium, vt eorum semper vna atque eadem causa videatur, unde dicimus, quod pater & filius habentur pro [7] vnica persona, l. fin. C. de impuber. vbi omnes Doctores, & precipue Bald. qui dicit, quod censetur vnus habere, quod alter habet, & Ange. in fin. dicit, quod vnus habitatio prodest alteri ad consequendum priuilegium, vel beneficium, & multae similia congerit Tiraquell. in pater. l. si vnquam, numero 25. C. de reuoc. donat. vbi inter illud adducit, quod patris Registrum prodest filio, & multa potest pater expedire pro filio, & precipue transigere de sanguine filij, sicut de proprio, D. Becius in consilio 16. numero quinto non ergo mirum videri debet, si pater rem filij alienat vtgenae famis necessitate, immo hoc casu dicitur causa necessaria alienandi etiam inspecta filij persona, quia vt in titu. quibus debeantur alimenta, patri egeno tenetur filius alimenta praestare, ideo cum hoc sit filij debitum, poterit pater pro illius extinctione alienare filij bona non minus quam posset pro exoluendo quocunque alio eiusdem filij ere alieno, & haec postrema ratio videtur mihi tutior, & magis vtgens, quam quouis alia, nisi forte dicat aliquis, quod non debet patri licere in propriam causam alienare, sicut non [8] licet tutori sibi ipsi authorari, leg. 1. vbi Barto. & alij, ff. de auth. int. leg. 4. fuit quesiunt, vbi Barto. numero 1. Alexand. & las. numero 2. ff. ad Trebel. dicit in consilio 9. numero 36. sed respondetur, quod patam, & bona fide potest etiam tutor contrahere [9] cum pupillo, & in Lion. existimo, ff. de admin. l. tit. Bart. in leuam emptione, §. fin. ff. de cond. indeb. Bald. in consil. 347. nume. 1. volum. 4. Alex. qui dicit communero in d. §. fuit quesiunt numero 2. vbi las. num. 19. Alex. in l. singularia, num. §. las. num. 17. Dec. num. 4. & 12. & Cagnol. num. 84. ff. si cert. pet. Socio. in consil. 160. nu. 15. vol. 1. & tutor creditur pupilli potest, & debet [10] sibi ipsi solvere, l. quoties §. idem si temporali, ff. de adp. tuto. Ioan. Andr. ad Spec. in titu. de inst. edit. §. nunc verò aliqua, nume. 3. in ff. & dicit in consilio 357.

num. 35. nam quod dicitur, tutorem non posse contrahere cum pupillo, procedit, quando agitur de obligando pupillum, alias secus, vt declarat, in d. consil. 9. num. 43.

SVMMARIA.

- 1 Libertas est inextimabilis.
- 2 Corpus liberum vendi non potest.
- 3 Homo Christianus vendi, aut pignori non potest.
- 4 Homini liberi venditio, aut alienatio est nulla iniuriam faciens, & venditor puniatur.
- 5 Humanum liberum vendens, tenetur de emptionis etiam si sit pater.
- 6 Pater non potest filium vendere.
- 7 Pater potest filium vendere, vt famis necessitate tollat, & ibi de ratione.
- 8 Pater pro necessitate famis vendit filium etiam aduictum.
- 9 Pater potest filium obligare pro necessitate famis.
- 10 Alienandi verbum est generale.
- 11 Alienandi verbum includit institutionem.
- 12 Pater potest filium permutare vtgenae famis, & num. 13. ponitur pro veritate.
- 13 Permutatio similis est emancipationi, & illius vires obinet.
- 14 Pater excepta causa famis non alienat filium, etiam si alia similis, vel maior urgeat causa, & ibi de veritate.
- 15 Pater non potest vendere filium emancipatum, etiam subsistente causa famis, & ibi quid in Gal. l. i.
- 16 Pater non potest causa famis vendere filium emancipatum.
- 17 Mater non potest filium vendere causa famis, & ibi de veritate, & cor. amicum in pater.
- 18 Qui, dictio includit formam, sicut masculinam.
- 19 Extensio est licita, quando eadem militat ratio etiam in correctoriis, & exorbitantibus.
- 20 Anni paterni non potest subsistente fama vendere nepotem, & ibi de veritate.
- 21 Anni continetur appellationi patris, etiam in futurum.
- 22 Filius à patre alienatus causa famis non efficitur seruus, nec perdit libertatem.
- 23 Filius etiam pro causa famis, non potest vendi patrem.
- 24 Pater qui licet causa famis vendit filium, tenetur illum redimere, si peruenit ad meliorem fortunam.
- 25 Liber non potest inter patrem, & filium.
- 26 Liber est potest in solo dominum, & seruum, vbi agitur de personarum non de rebus.
- 27 Monachi, qui sunt à monasterio datus debent ab Abbate pro debitis monasterij agere potest, vt filii liberi.
- 28 Necessitatis causa concessum cessat necessitate cessante.
- 29 Filius causa famis venditus à patre, potest se ipsum redimere de propriis bonis.
- 30 Interesse cessante non datur actio, neque exceptio.

PRIVILEGIUM XXXVIII.

Libertates [1] est inextimabilis. Libertas de leg. iur. §. fin. institutio. quibus ex causa manum non licet, ideo corpus liberum non [2] est in commercio nostro, §. 1. Instit. de inutil. stip. & non recepti assuauationem, leg. fin. ff. de his qui deiecer. vel effud.

est. Lex hac. si filius quadrop pau. fecit. dicitur. leg. lib. homo. vbi not. d. d. n. de verb. oblig. & infinita est libertatis affirmatio. leg. non est singularis. & infinita. ff. de reg. iur. Socin. l. in consilio 34. num. 57. volum. 3. & que non sunt in commercio vendi non possunt. nec in obligationem deduci. l. que pignus. C. si alien. res pign. d. ff. de lab. licentia. C. de pat. potest. in d. h. res homines p. p. Christiane religionis. vendi. (3.) vel pignori non possunt. l. in emptione. ff. de lib. homin. leg. lib. ff. de contrahen. emptio. 3. ff. in fin. ff. de empt. qui res. 3. arcam. ff. de solut. 3. 1. infitue. de iur. stipula. & contractus de libero homine factus. est nullus inter scientes. [4.] siue filius sit familiaris. siue pater. qui vendit ut. leg. qui filios. C. que res pigno. oblig. poss. & dicit. lab. licentia. & venditor punitur. vt in authent. mo. C. de actio. & oblig. 4. quia vero contingit in Authen. vt nulli iur. & q. iuris pater vendens [5.] filium teneatur de cautione. l. minor. 3. pater sciens. ff. de iur. iur. sicut. & quilibet alius vendens hominem liberum. l. si filio. C. de iur. tamen etiam patri interdicitur esse filiorum venditio [6.] vel obligatio. leg. fin. vbi gloss. que res pigno. oblig. poss. cap. 1. nos pater non cum gloss. l. de pigno. & dicitur in l. h. C. de pat. potest. quod pater non potest derogare libertati filij.

Tamen cum est vis famis. & tantus fauor alimentorum. quod pater egessere laborans. & fame percitus. potest filium vendere. [7.] vt est text. in l. a. C. de pat. qui filium distrah. que hoc modo est limitata patris potestas. quia filius in filios aded erat libera. vt possit occidere. leg. in fin. ff. de lib. & post. hum. l. fin. C. de pat. potest. & quod ex causa famis filius possit alienari. voluit gloss. in cap. si quis. extra de fur. in cap. d. i. cap. de consecratio. distinct. 5. Abb. in cap. homines. columna vlt. in princip. de p. sum. in cap. ex literis. numero 7. extra de duor. Bart. in l. qui filios. C. que res pigno. oblig. poss. Bald. in l. in suis. ff. de lib. & post. vbi inquit gloss. in d. l. esse singularem. C. de sing. 100. num. 16. Mar. sing. 101. in prin. l. i. q. de retr. & confang. 3. 16. glo. l. i. num. 14. vbi aduertit in ea l. leg. eadem esse sanguinolentos. vt referant ad filios. non autem sanguinolentus. referendo ad patrem. Mant. sing. 77. & sing. 147. Pin. in rub. C. de bon. mater. par. 2. num. 20. Did. lib. 3. var. res. l. 24. num. 4. vbi appellat hanc insignem constitutionem. Cagn. in l. non debet. num. 4. ff. de reg. iur. Pardil. in authent. res quæ. num. 82. C. commu. de leg. addo Cin. in l. a. C. de alien. lib. hæc autem potestas orta est ex principis antiquæ legis secundum quam patri licebat filium occidere. l. in suis. ff. de lib. & post. vt declarat Bald. in d. l. 2. num. 1. sequitur Cuias in l. qui liberus. num. 14. ff. de rip. sup. Pin. loco præd. num. 20. qui tamen dicit provenire etiam à ratione sanguinis. & incomparabili famis necessitate. & in causa. Rebuff. autem in consil. Gile. tom. 1. in proem. num. 6. dicit legendum sanguinarius. non sanguinolentus. frequentius tamen legitur sanguinolentus. & que verior sit. tunc ponit alios referendo Pin. vbi supra num. 28.

Hec verò opinio procedit etiam in filiis adultis. licet aliqui voluerint illam restringere ad infantes. quia in omnib. eadem [8.] est ratio necessitatis secundum gloss. & Did. in d. l. a. vt aduertit Did. d. cap. 14. num. 4. ver. primum etenim in fin. & communem dicit Pin. l. num. 19. licet subd. in infantibus maior est ratio. cum nullo modo possint esse pauperibus subsidio. aliud verò sit in adultis. qui pauperum iurare possunt.

Ampliatu ea conclusio. vt filius possit etiam ex eadem famis causa pignori obligari [9.] secundum gloss. in d. l. a. vbi Bald. num. 5. & Salice. Bald. in d. l. in suis. ff. de lib. & post. hum. & illam gloss. dicit communiter receptam. Did. d. c. 2. p. 14. eum. 4. ver. 1. eadem. Dec. in l. non debet. qui. ff. de reg. iur. vbi etiam Cagno. numero 4. qui mouetur. quia non debet denegari. quod minus est ei. cui quod plus est concedi. Pin. d. par. 2. rubr. C. de bon. mater. numero 25. & Bald. in d. l. 2. num. 9. ponit. in filij dari possint obli. des in bello licito. & concludit in partem affirmatiuam. quia non dicitur pignori. licet lare possint retineri. & non mirum quod possint pignori. sit quodammodo vbi alienandi libertas permittitur. sit quodammodo vbi alienandi contractum. quia. alienare. [10.] verbum est generale. gloss. in l. statu liberi à ceteris. 3. Quoyas Mutius in ver. emptionis. ff. de statu liber. adeo. vt includat etiam hæredis institutionem. quando de ea fit mentio [11.] permittit. l. si quis prior. 3. certum. vbi gloss. C. de secund. nupt. Bart. in l. si ita quis. 5. ea leg. num. 7. vbi Inol. n. 2. & l. a. num. 4. ff. de verb. obl. cum aliis. quos citat in consilio. num. 12. & seq.

[12.] Ampliatu secundo. vt filius possit etiam permutari ad tollendum famis necessitatem. vt voluit Fulg. in leg. 1. C. de pat. qui fil. distrah. mouetur. quia verbo. vendi domi. includuntur omnes alienationes. dicta l. statu liberi. ff. de stat. lib. Communiter in tractat. extensio. numero 101. vbi tamen de Fulg. non licet mentionem. & sequitur Pin. d. par. 2. numero 16. vbi subd. id procedere. quia in permutatione eadem omnino est ratio. quæ in venditione. tam respectu filij quam patris. & non minus per eam subuenitur patri. quam per venditionem. & non sit filio maius præiudicium. quam per venditionem. & permutatio similis [13.] est emptioni. l. a. ff. de ter. per. & illius vicem obtinet. l. 2. C. de em. titulo 1. Trina. vbi Bald. ff. de iur. e. do. vt multi permutationis verbo vti fin. pro venditione. per Tyrquell. de retract. confang. 3. l. gloss. 14. numero 28. & 30. gloss. num. 39. contrariam tamen sententiam probauit Bald. in dicta l. a. numero 4. C. de pat. qui fil. distrah. & sequitur ibi Salice. numero 3. sed verior est prima pars. & Salice. loquitur quando sit permutatio filij cum prædio ex cuius inde fructibus pater alatur. nam tunc non esset etiam licita venditio. quia eo solo casu permutatio. quando urget famis. & non datur dilatio: ut vbi necessitas non est præsentis. non fit licita venditio. & consequenter permutatio. quod si permutatio fieret pro instanti. & præsentis necessitate. vt puta cum pane vel alio necessario ad vix sustentationem permitti cum inuiti Salice. loco præd. propterea cum ratio omnib. suaderet idem esse in permutatione firma statim extensio.

[14.] Limitatur tamen hæc conclusio principaliter. vt non procedat in quacunque alia causa simili. vel maioriata gloss. in dicta l. a. mouetur. quia hoc nulla lege cauetur. & in exorbitantibus non fit extensio propter identitatis rationem. Dip. in regula. argumentum de reg. iur. in 6. Alce. de verb. signific. lib. 2. columna 48. vbi infert non licere patri dari filium obli. & si redimas. sed hæc illatio est falsa. quia vt dixi ex Bald. in dicta l. secunda per similem concessionem non alienatur. nec obligatur persona filij. nec aliquod ius transfertur. præterquam retentionis. Syluest. Aldobran. Institue. de par. potest. in princip. Did. d. cap. 14. num. 4. ver. 3. etiam si licet. Benacian tracta. paup. in 8. quatio in 3. specia in contract. num. 16. Alcan. Clem. in tracta. de par. potest. in l. effectus.

non amittit libertatem [2] nec efficitur servus, ita Bald. in d.l. in princ. ubi dicit post Nicol. de Mazar. quod non est servus, sed servus, & eius ingenuitas non est absorpta, sed velata ad tempus, & inserta, quod iure potest aliunde acquirere, quod tamen non datur in servus, subditio æquius hoc esse, quam dicere cum glus, quod iure proprie servus sub spe ingenuitatis, idem voluit Castren. ibi, qui dicit, quod efficitur servus sit uti clientis, & famulus, si enim perderet ingenuitatem, nunquam illam recuperaret, l. interdict. ff. de cond. & demonstr. & ingenuitas non extinguitur, sed differtur, & cum prædictis transit Beninc. in d. specia. §. n. 2. 7. & ratio est in promptu, quia certi sunt modi, quibus amittitur libertas, & hic non reperitur enumeratus inter illos, facit eam, quia pater vendendo filium non potest plus iuris in alium transire, quam habet ipse, l. nemo plus iuris, ff. de regul. iur. et si servus, est pater potestatis sit subiectus non tamen est servus, sed servus tenetur, & inuaret.

[13] Intellegit septimo loco aliud esse in filio, qui quantumque laboret famis necessitate, patrem non eodem modo vendere potest, quia filius non habet patrem in potestate, & cessante ea potestate, cessat facultas vendendi, ut supra dictum est, Cin. in l. illi quidem, in fin. quod inter. cau. & licet sint correlatiua, & eadem famis necessitas vigeat, tamen non valet argumentum correlatiuum, quando militat diversa ratio, Maz. in l. 77. numero quarto, & seq. ubi respondet contrariis rationibus. Addo, quod maiori obligatione filius erga patrem obstringitur, ut suo loco dixi, quam pater filio tenetur, ergo non erit de voce ad alium arguendum, hanc opinionem tenet quoque Afsan. in d. effect. numer. i. vigesimo & seq. & Cordub. in princ. d. l. si quis a lib. numero septimo, in princ. quod posteriores rationes magis placeant, quam delectus potestatis, ut intelligas, quod hæc limitatio procedit etiam si patri id non concedatur in iure patris potestatis, quemadmodum recte supra.

Nono ita procedit dictæ legis dispositio, ut si pater, qui filium ubi famis necessitatem vendidit ad singulorum fortunam devenit, teneatur pretium exsoluere, [24] & filium redimere, & ubi recuset, conveniri ad id potest ad filio, & licet regulariter non possit esse iudicium inter [25] patrem & filium, l. ita nulla, ff. de iudic. tamen id habet, quando agitur de persona, & de libertate, quia eo casu etiam inter dominum, & servum potest esse litis, licet non pro [26] rebus, lege fin. C. de ord. cognitio. ita concludit Bald. in d. ex recepto, numero 22. de iure iur. ubi inquit idem esse in monacho, qui etiam pro debito monasterii obsequi debet possit ab Abbate, tamen potest alterius Abbatem agere, [27] ut se liberet, quando monasterium efficitur solvendo, sequitur Felin. in cap. cum dilecta, columna 2. n. penultim. vericulus. folio octavo, & vicinior, de recepto. Marf. in l. sing. 101. & de in l. etia. §. si redhibitus. columna. fin. ff. de quest. Cognol. in non debet. c. num. 4. ff. de reg. iur. Benin. in d. specia. §. numer. 12. ubi allegat Dec. & Didac. Afsan. in d. effect. i. numer. 27. & præter eos Coraf. in l. qui liberis, n. 2. ff. de ritu nup. ubi dicit, quod no casu venditio rescinditur, & ratio est, quia alieni concessit, c. i. caus. [28] necessitatis extrinsecus durat, quatenus ipsa durat necessitas, quod pro necessitate, i. q. Bartolus in l. prima. §. nuntiatio, columna prima, ff. de oper. n. nunt. Baldus in l. prima, C. de nunt. fenor. Marf. in l. unica, numero vigesimo tertio, C. de capto virg. & cum hoc privilegium fit contra regulas, immo contra ius naturale indultum, restringi de-

bet quantum fieri potest, ut minus offenda ius con-

mune.

[19] Immo non solum filius potest patrem convenire, ut se redimat, sed si habet bonam propriam, qua sita a patre, potest se ipsum redimere, ut voluit Baldus in dicta l. in princ. quod est notandum, & ratio est, quia si potest compellere ad lucendum, nullo magis hæc facultas debet sibi esse promissa, & si emptor contradicit, non audietur, quasi nihil sua interstet, quod se ipsum huius filius, vel iuratur a patre, nemo enim auditur excipiendo, vel agendo, [30] nisi sus interstet, l. prima. ff. de appellat. non recipien. l. i. ff. de testamento, ubi notant omnes, præcipue Imol. & Alexand. ff. ad Trebell. c. cum inter, de dec. Imol. in l. Titian. in filio solut. matrim. cum similibus. non etiam potest emptor filium agentem repellere, quia sua non interstet, quod nulli maiorem interesse considerari possit, quam libertas sua, vel saltem illius usus interdictio, non etiam potest opponere, quod nihil gesserit cum filio, sed cum patre, quia filius non agit ex contractu.

SUMMARIUM.

1. Furtum est humanæ, & diuinæ lege prohibitum.
2. Furti puniuntur, qui furati ab alieno alienam ingrediuntur domum.
3. Furtum maius est delictum, quam homicidium.
4. Furti non tenetur etiam in foro conscientie, qui alienam rapit, ut se ad amplius non.
5. Necessitas tempore vitæ furti tollit.
6. Furti non tenetur, qui patrem furatum tempore caritatis.
7. Furti tenetur, qui rem alienam, & exportat etiam cum sua famula, et ubi vide de veritate.
8. Unus capere in alieno agri licet videretur etiam non subacta caritate.
9. Furari non licet alia, quam comestibilia pro necessitate factis, ubi an hoc fit verum.
10. Furti puniuntur, qui furati urgente famis necessitate, sed non extrema, sed parva minuantur.
11. Furti licet non puniatur, qui alienum rapit urgente famis necessitate, amen tenetur reddere, quando debeat ad hoc ducere fortunam.
12. Causa cessante non cessat effectus consummatus.
13. Causa cessante, non cessat ius, quod per excellentiam causæ suæ quæsum.

PRIVILEGIUM XXXIX.

FURTUM non solum humana lege est [1] prohibitum. l. prima in fin. ff. de furt. §. primo. Initio de oblig. quæ ex delict. c. 2. de furt. Ang. in §. præter, ea numero sexto, Instit. de except. sed etiam diuina, ut in Exod. cap. 20. Levit. cap. 19. & Deuter. cap. 5. de puniunt etiam attentatum, ut quando furandi animo ingressus [2] quis alienam domum deprehendit, antequam contractauerit, l. scularij ff. de extraord. etiam Bartolus in l. vulgaris, qui furti, ff. de furt. l. si in licentia, §. si tem. in princ. ff. de acquirend. possell. Marf. in l. unica, numer. c. 29. C. de rap. virgin. & post Bald. inquit Dec. in consil. 65. quod maius est delictum, quam homicidium, [3] quia grauior poena imponitur iure, & gravior delicti cognoscitur ex gravitate poenæ, capiendo non afferimus. 2. 4. questione prima, glo. in c. propositio 27. quæ. 1. tamen si quis extrema laboris necessitate, potest alienam rem furto surripere, ut sibi de alimentis provident, & non tenetur furti poena in foro [4] conscientie, nec in foro con-

bon. poss. con. tabul. l. cum vxori. C. quando dies leg. cod. cum ergo propter necessitatem res furata effecta sit propria furantis, non debet retractari acquisitio, licet superveniat diuina. accedat quod ideo licet capiti, quia habens tenetur dare indigentem, quando talis subest necessitas: at si ille daret vique non esset debita restitutio, si supervenirent capiti, ergo nec quid opus propria auctoritate capis, vide tamen Ioan. B. p. l. lup. de vfu. com. 4. §. 4. in 64.

SYMMARIA.

- 1 Fornicatio non puniatur in muliere, si committatur ob necessitatem famis, & ibi de veritate.
- 2 Fornicatio non est illicitum, si fiat pro eroganda elemosina.
- 3 Spectator in matre committi non debet propter pauperiam.
- 4 Lex quid non dicat, nec nos dicere debemus.
- 5 Homocidum quibus casibus sit licitum.
- 6 Virgo si inuasa concupiscatur, virginitas maritum fit in dupli. car.
- 7 Voluntas facit voluntas est.

PRIVILEG. XL.

FORNICATIO graue est peccatum, tamen si mulier extrema laborans egellare, se prostituat ut victum quærat, non puniatur, [1] nec peccat, quia necessitas licitum, quod alioquin erat illicitum, ita concludunt Hispani additione ad Dec. in l. que propter, numero quinto. ff. de regul. iur. sed hoc dictum est falsum, quia malum non prouert ratione pauperum, immo debemus potius mori, quam consentire tali, glossa in l. psalm. §. non est ignoscendum, ff. de ritu nuptiar. & ibi dicit textus, non esse mulieri ignoscendum, quæ pauperatis pretextu turpem elegit vitam, & non debet malum fieri, ut inde ex eo fiat bonum, capitulo nostro, vbi glossa. quæst. 1. idem non licet furari [2] pro faciendis elemosinis cap. cum sic non sunt 32. q. 4. c. 1. in 22. q. 1. glossa in l. si pignore, in princip. dicit furtum in capitulo tot. 12. q. 12. glossa. §. dicit gl. ff. de quoniam, de simon. quod pretextu necessitatis non debet [3] quis operari peccatum in morte, & dicit glossa, moniales non debent aliquid pretextu pauperatis expere ab ingreditibus, quia est peccatum, & Abb. ibi allegat notatos alios, & quod propter pauperem mulier non excusetur à fornicatione, voluit Hostiensis in Sum. de furtis, §. primo, columna secunda, versio. sed queritur quare excusetur, vbi dicit rationem diuersitatis quare excusetur à furto, non à fornicatione est, quia tunc potest necessitas res omnes furti communes, mulier autem creatura non est in furtis, & mulieres non sunt cōmunis, seu verius, quia in furto subuenit ius naturale, at in fornicatione contradiet ius contrarium, & repugnat, nec non turpitudinem, & horror prouocans ex peccato accusat mulierem, & Ioan. And. in dict. cap. quia propter dicit, quod in humana creatura attenditur reuerentia diuine pulchritudinis, quæ in eo sequitur, glossa ibi Abb. numero quintus, in h. versio. nota hanc glossam & Anan. numero quinto, versio. in eadem glossa. ibi non est. vbi subdit, quod carnalis continentia extra matrimonium fieri non potest sine peccato, vbi autem totum alimentum eet vis carnis est concessa, item in fornicatio non est in peccato, sicut furtum, item fames cogit immediate ad furandum, sed ad fornicandum, non nisi mediata, & recitat multa alia pulchra dicta, sequitur Dec. in l. que propter, numero. 4. & seq. ff. de reg. iur. Tabien.

in ver. furum, numero. 7. in si. Boss. in tit. de furt. cum 32. l. in Bennecaflo tractat. p. 4. q. 7. in 9. Speciali iudicio. nu. 26. §. 4. vbi expresse reprobat primam dictam additionem ad Duda. in d. que propter, quia non reperitur in eo cautum, quod vilo casu liceat fornicari, & quod [4] lex non dicit nec nos debemus, §. illo in in auct. de trien. & sent. illa 1. C. de collatio. & licet necessitas non habeat legem, tamen procedit solum in casibus expressis, & Abb. in dict. equoniam, de simon. dicit, quod quidam sunt in se mala, ut dec. de re, adulterii & similia, & hanc necessitatem tempore non habet licita, immo verificatur illud dictum, quod omnia peccata sunt, quæ licet in se sint mala, permittuntur tamen necessitatibus tempore, sed hoc dictum nihil est, nec resolutum dubium, hoc enim querimus, an fornicare, licet de se malum sit, etiam tamen licitum propter extremam pauperiam, & vbi eor. discedimus quod si quædam hominidum, licet sit illicitum sui natura, tamen permittitur ob necessitatem defensionem, l. vi. vin. ff. de iust. & iur. item est permittum, quando potens aliquis mandat, quod alius occidat, alius ipse me occidet, Bald. in c. 3. in d. i. columna sup. versio. sed pone de pace iurant. firmat. Dec. in l. is d. in m. §. c. i. q. 1. vbi dicit, ff. de regul. iur. idem in fornicatione, quia si in alio [5] mulier concupiscatur, vel cognoscatur, non solum non peccat, sed dupliciter est virginitas eorum, & v. c. 1. de 3. q. 1. quæstio. 6. vbi ponitur dictum Beati Lucie, scilicet. Anan. in d. c. 6. quia propter colper in 6. & idem sic uti propter vim excusatur, ita excusari debet propter famem, quia nulla vis ea est inaior, quam ingere tamens, ad prædicta tamen responderi potest, quod defensio est de genere bonorum, ideo si quis defensionem incumbens occidat, non puniatur, quia non habet animam occidendi, sed aliud agendum est, de eodem de fornicatio est de genere malorum, & quod dicitur de iussu, vel mandato potentis, non est tutum, nec verum, & contrarium voluit Lancel. Dec. in l. in ym. columna prima, ff. de iust. & iur. nec mouet exemplum virginis vi subactæ, quia ea vis, cui resisti non potest, excusatur, & ibi non gaudet voluntas, merito non conuenit peccatum, quod nullum est nisi voluntarium, at in ea, quæ fornicatur est voluntas, quia elegit fornicari potius, quod si sine perire, & si dicatur voluntas quidem adesse, sed necessitate coacta, quia respondet quod [7] est capien. v. l. in 1. capitulo merito 15. quæst. 1. in priuatis, in princip. si qui & 2. quibus, glossa, quæ alios citat in l. velle non creditur, ff. de regul. iur. vbi Dec. declarat, numero sexto, post se forte dicit, quod si non posset mulier aliter tempore tamis necessitati succurrere, quam fornicando excusetur, sed quia non inuenio decusum in specie, non quædo firmare, sed renitio me decipiam Theologorum, & Sanctæ matris Ecclesie, cuius solus est determinare.

SYMMARIA.

- 1 Statutum quod res non possit alienari in forensi, valet sine eius consensu.
- 2 Statutum quod maritus non possit aliquid reliquere uxori valet, vel quod non possit relinquere vtero certam quantitatem.
- 3 Alimenta reliqua possunt forensi non obstant statu. to vel consuetudine.
- 4 Contrictus super alimentis valet etiam si sine se lementum statum.
- 5 Maritus preteritis possunt alimentum non oblatum statum proliheris de eo subditiuam habere.

STATUTVM valet, & confuendo, ne possit forensi aliquid donari, vnde, cedit [1] vel relinquit, Bart. in l. h. numero vigesimo. C. de sacros. eccle. & in l. d. di. per illum tex. C. de contrahen. emp. & in l. filiusfamil. 255. di. i. numero. 2. Ver. quæro an per statutum. ff. de leg. l. Bald. & Angel. in l. ea lege. C. de cond. ob. eam. Alexand. in consil. 56. col. 5. l. 1. Tyrag. de retract. confang. in præfat. numer. 14. cum alijs, quos citat in consil. 176. nu. 8. In id valet etiam quando expresse disponitur de certa specie personarum, vt quod maritus non possit relinqueret uxori quidquid, vel ultra certam quantitatem, [2] Bartol. in l. e. cumq. 32. C. de sum. Trin. l. as. in l. ex facto, numero nono. ff. de vulg. & pupil. Alexand. in consil. 228. numer. pri. rui. volum. 7. Barba. in consil. 12. num. 6. column. 2. ver. confidetur etiam, volum. 1. Socin. in consil. 79. numero tertio, volum. 4. l. as. in l. si qui, numero quinto, ff. de vulg. Dec. in consil. 196. in prin. Brun. de stat. ex claf. Jo. min. articulo. 2. quest. 4. numer. 39. Paris. consil. 16. num. 9. vol. 2. Bened. in c. Rainutius, in verbo, uxorem nomine Adelfam, de cef. 5. numer. 235. de testamen. eiusmodi tamquam statuto minime obstante licebit alimenta [3] cuiusque forensi, & extraneo relinqueret, vel aliter dare, quia semper alimentorum dispositio est fauorabilis, & intelligitur exclusiua, ita concludit Zabard. in consil. 66. prope fin. quem citat, & sequitur præcisè Ioan. Bapt. Plot. in consil. 19. numero octuagesimo quarto. quod ei. positum in 2. volum. Conf. crim. diuerso. consil. 108. vbi insert ad constitutionem Mediolani, quæ prohibet bona in forensim alienari, sequitur Lancell. Gall. in consuet. Alexand. in ver. solidos, numer. 5. & 12. & per eandem rationem Landberteng. in tract. de contract. eorum, qui sine cer. quanti. glo. numero. 3. concludit post Castan. in consuet. Burgund. rubr. 4. § primo, in glo. in ver. contra alt. column. 3. quod non erit locus statuto prohibenti contra statum fieri sine certa solennitate, [4] si qui contrahebat super alimentis, & mouetur ex eo, quod volum. Dd. in auz. res quæ. C. com. de de leg. quod scilicet bona à testatore prohibita alienari, possint tamen vendi, & alienari ex causa alimentorum, & ibi hoc amplius procedere etiam alijs casibus, sequitur Lancell. loco præd. num. 13. vbi numer. 12. dicit bannito posse [5] impetere alimenta præstari, nō obstante prohibitione facta à superiori, idem ait, numero decimo, in statuto excludente filiam dotatam à successione, quia non excludit eam ab alimentis, sed quia supra generaliter diximus, ea quæ contra iuris regulas fuere alimentorum conceduntur intelligi semper, quando alimenta debentur indigenti, & inopulenti restringi debet nostra conclusio, vt procedat solum in eo, qui non habet aliunde, alijs si habere, vide posset alimenta fumere, non sustineretur resistunt contra formam statui, ita per multa declarat Lancell. loco præd. numer. vigesimo quinto, & seq. præcipue numero septuagesimo tertio, & seq. de prodecione principali facit, quod supra diximus, alimenta posse relinqui senis, tribus Sancti Francisci, damariis in metallum, banariis, & alijs personis, alioquin incapacibus, & cum quibus non est testamenti factio.

SUMMARIUM.

1. Subditi inuicem non possunt alienari, & vno cogitur et se vasallus alterius.
2. Subditi et vasalli possunt alienari inuicem à domino, qui vterque famis necessitate. vide num. 7. & 8.

[1] Subditi inuicem non possunt alienari, cap. 1. §. p. extra ducatus, de prohib. feud. alien. per Feder. in cap. 1. §. ex eadem de leg. Corra. vbi Land. circa med. glo. in l. inuicem, in prin. ff. de fideicom. liber. Hostien. Jo. And. & alij in c. dilecta, de maior. & obed. multos citat Tirag. de retract. confang. §. 26. glo. 1. num. 79. nemo enim cogitur esse vasallus alterius, l. is qui. ff. de fideicom. liber. ita l. si. §. item Seruans. num. 104. Infinit de actio. Ripa in l. filiusfamilias. §. diu. num. 38. ff. de leg. 1. & latius in consil. 179. vbi ponit decem rationes, quibus vasallus non cogitur obedire ei, & reicit multos tantes hanc opinionem, Socin. iun. in consil. 78. volum. 1. vbi loquitur in hominibus Ricaldoni huius patrie Montisferrati, qui fuerant per excellentissimum tunc Marchionem alienati in Bernardinum Becierum mei socii affinem, Natta in consil. 906 Roland. in consil. 1. num. 34 & seq. volum. 1. de cef. Pedem. 139 nu. 25. Menoch. in consil. 3. num. 20. & seq. immo tamen famis necessitate [2] dominus potest inuicem subditos, & vasallos alienare, Din. in l. 2. ff. solut. matrim. quem refertur, & sequitur Cin. & Alber. in l. 1. C. de nouat. per tex. in l. patronus. §. l. medicus, ff. de oper. libe. Beninc. in tract. paup. in §. q. in §. p. etia. iudic. num. 24. & sequent.

SUMMARIUM.

1. Vasallus non potest alienare feudum sine consensu domini.
2. Vasallus non potest feudum sine domini consensu locare ad longum tempus.
3. Conductor ad longum tempus acquirit effectum vti domini, & possidet naturaliter.
4. Vasallus potest ad vnam vendere commoditatem feudum, quando fame regitur sine consensu domini.
5. Feudum commoditatem vendi potest à vasallo sine domini consensu.
6. Vasallus vasallus potest usufructum commoditatem vendere, sed non ipsum usufructum feudum.
7. Feudum non potest vendi ad quancunque necessitatem sine consensu domini, vide supra num. 2. & num. 8.
8. Vasallus, & dominus æquiparantur ad dispositionem vno locum habet in alio.

PRIVILEGIUM XLIII.

VASALLVS sicuti non potest sine domini consensu feudum alienare, cap. Imperialem, de prohib. feud. alien. per Lotha. c. 1. qualiter olim, seu potest alien. Soci. consil. 19. nu. 2. & 12. vol. 1. Guid. Pap. consil. 58. in prin. Cia. iun. de feud. in 4. part. princ. nu. 87. Brun. in consil. 36. in prin. Duen. in reg. 40. Cephal. in consil. 119. num. 7. vol. 1. ita non potest locare [2] ad longum tempus, Afflic. in d. c. Imperialem, l. 6. l. as. in l. h. numer. 8. C. de iur. empheyteu. l. robin. in sua inuellit in ver. & cum pactum de non alienando, num. 15. Bertran. in consil. 2. numer. 4. volum. 2. & commune in inquit Clar. in §. feudum, qu. 33. num. 1. & ratio est, quia conductor ad longum tempus acquirit effectum [3] vti domini, & alienationem, in auct. de non alien. Bal. in rubr. C. de iur. empheyteu. est rectus in l. prima, §. primo, de super. fic. in l. prima, §. fin. cum l. sequenti, ff. si ag. vectig. vel emph. per. & dicitur naturaliter possidere, gloss. in l. si certus, §. si duobus, ff. com. glo. 3. in l. si quis antea, ff. de acquir. posses. gloss.

glo. t. in l. sciendum. §. i. si qui fassid. cog. in l. l. C. de par. potest. in l. si loco publico fruatur. tamen vigen- te necessitate potest vassallus sine domini assensu v- dere commoditates feudi ad vitam. [4] vt vult Bald. Bald. in c. l. §. 6. si autem libellarius. num. tertio. quibus mod. seu amittit. sequitur Lancellos. Gall. in consil. Alexand. in vers. solidos. quod si dextro. numero deci- mo octauo. in hoc tamen nihil est speciale. quia indi- stincte cessante necessitate licet vassallo feudi commo- ditates alienare [5] durante eius vita. ita voluit Bal. in d. §. si autem liberatio. num. 3. Cur. sen. consil. 69. col. 10. ver. quing. accedat. Bal. & Imo. in c. qu. in Ecclesia- rum. de consil. Ruin. in consil. 7. num. 5. vol. 1. Rol. in consil. 80. num. 35. volum. 1. Cler. quid sit communis in §. feudum. qu. 22. num. 9. Menoch. in consil. 105. nu- 89. Zaf. in opt. feud. part. 10. concl. 3. simile videmus in usufructuario. qui et si formalem vium fructu vendere non possit. eius tamen commoditates potest vendere. [6] gloss. in §. finitur. Insti. l. de usufruct. Bald. in l. res qua- rum. C. de iur. do. Bartolin. Interf. C. de usufruct. Bartol. & Alexand. in l. cum Titio. ff. ad leg. Falcid. Fabi. in tract. de empt. & vendit. in 4. prin. q. in quest. 12. numero quinquagesimo tertio. Didac. var. resol. lib. 1. cap. 3. numero septimo. Gomez. de contract. c. 15. num. 15. & multa similia allegat Cur. sen. in d. consil. 69. col. 10. & inter alias quod iurisdic. etiam feudi regalia potest diuini quoad commoditatem. at quoad feudum res est clara. quod & si vassallus sit in extrema necessitate [7] non potest sine domini beneficiis alienare feudum. l. l. in c. l. §. primo. qual. olim feud. pot. alie. & ibi sequitur Bald. idem Bal. in dict. §. si autem libellarius. numero 2. vbi tamen videtur dubitare. dum dicit quod necessitas facit licitum. quod alias erat illicitum. Cur. in tracta. feud. in 4. par. in vlt. cau. an. l. f. reg. 1. quest. 16. Cla. dict. quest. 12. numero vnde cimo. vbi dicit. quod & si hec opinio videatur nimis rigorosa. tamen est seruanda. quia nulla necessitas debet inducere contemptum domini. contra hoc tamen facere videtur. quia liciti ex causa necessitatis licet domino alienare vassallum Inuicem. vt dixi in speciali proxime precedenti. eode- modo licet debet vassallo alienare ius feudi in- scio domino. vassallus [8] enim. & dominus equipa- rantur. c. l. de no. for. fidelit. Bald. in consil. 97. volumi- ne tertio. Afflic. in decis. 165. numero secundo. & sunt correlatiui. idem dispositum in vno. locum etiam ha- bere in alio. Aluar. in c. 2. in §. 4. praterca. in 2. notab. quid sit inuestit. idem Clar. loco predicto videns difficultatem. inquit. quod ea casu dominus qui re- cusat emere. vel consentire venditioni. potest a su- periare cogi. pro regula tamen. quod feudum aliena- re non possit vassallus domino inficio. quatenus ne- cessitate subsistente. sicut Land. Aluar. & Cardin. A- lex. in dict. c. 2. qual. olim feud. pot. alien. Aluar. in d. §. si autem libellarius. Dec. in c. que in ecclesiis. in 6. not. numero decimo. vbi allegat quoque Specul. Zaf. in epit. de feud. par. 9. in §. ampliat. vbi inquit. hoc esse mirabile. quia necessitas facit de illicito licitum. allegat rationem. quia cum vassallus in feudo non habeat plenum ius. non debet domini superio- ritas minui per alienum factum. sed hec non est bona ratio. nam saltem debet permissi alienatio for- tis. quod vassallus habet. cum ex fiat sine diuonun- cio iuris. quod domino competit. sed primam tenet Moder. Galli in consuetud. Paris. §. 13. gloss. in prin. Tiraq. de retract. consang. §. 16. gloss. in numero deci- mo septimo. est verum. quod Afflic. in tract. protho- m. §. secundum. numero decimo sexto. tenet quod feudum in casu necessitatis possit alienari. & allegat

res. in d. c. 2. qual. olim feud. pot. alien. qui tamen probat contrarium.

SUMMARI A.

1. Si quis deficiente quod in rei venditionis prefatus finit. vel vicinus si vellet emere intra certum tempus. non habet venditio nulla ante tempus.
2. Venderi bene rem ante lapsum temporis proficiat ad retrahendum. quando venditor rogatus fuit.

PRIVILEGIUM XLIII.

VALET statum admissum assinem. vel vicin- ad retrahendum intra certum tempus bona v- dita a consanguineo. vel vicino. & non potest ante temporis cursum fieri valide [1] venditio. c. constitutus. de rescrip. Pet. Cin. Bald. Salic. & alij in eadem. de contrah. empt. alios citat Tiraq. in prat. retract. consang. num. 15. & sequentibus & si venditio fiat. nō expectato tempore lapsi. consanguineus vel vicinus admittitur ad retrahendum.

[1] Verum si quis necessitate famis oppressus. ob- ferat le vicino rem vendituram. dum tamen repræ- sentetur pecunia nulla. vel dilatione interiecta. nisi vicinus acceptet oblationem. licebit libere sine [2] metu retractus rem illam in extraneum alienare. i- ta Baldus in tract. de iure prothonot. numero septi- mo. versicul. quid si vendio iusta mercede. vbi dicit quod propter necessitatem ius termini perditur in sua quantitate. & dilatione. quia cessat lex. vbi euenit necessitas. idem voluit Afflic. in eodem tract. §. 2. nu- mero decimo sexto. vbi multa ponit exempla neces- sitatis. cogentis. Tiraq. qui plura cumulat in tracta. retract. consanguin. §. 16. gloss. 1. numero 27. Be- niosci. in tract. pauper. in §. quest. in §. special. iudic. numero vigesimo sexto. facit quod diximus supra. di- tractamus. an alimenta relinquere possint forensi contra sortum statuti. & que infra paulo adduce- mus.

SUMMARI A.

1. Minorem bona stabilia alienari non possunt sine decreto. & solemnitate. etiam si sit vicinus.
2. Minus bona vendi possunt sine solemnitate pro a- stionem pupill. & furum.
3. Dns impediens ubi sunt subditi ven. remanet al- ierum.
4. Tutor potest alienare sine solemnitate. molenaria pos- sit. super summe. qua sunt subditi periculo per- diturum.
5. Adm non inducitur ex venditione. qua erat pe- riora.
6. Lapsus ares vendi potest. quando breui erat pretium.
7. Ecclesia bona. qua seruari non possunt. licet ven- duntur sine solemnitate.

PRIVILEGIUM XLV.

[1] MINOR bona non possunt alienari sine decreto. & sine solemnitatibus. de quibus a- pud Speculat. in tit. de emptio. & vendit. §. omne di- cendum restat. numero quarta. quem sequitur Ale- xand. in consil. 5. numero septimo. volumine tertio. Rom. in consil. 171. Imol. in consil. 98. Corne. in consil. 71. volumine tertio. Dec. in consil. 356. numero quarto. Afflic. in decis. 119. vbi omnino videri debet. Rol. in consil. 18. num. 89. volum. 1. Neuzan. in consil. 85. in prin. Carpi. in consil. 35. num. 1. Menoch. de reu- per. potest. retract. §. nu. 146. id quod procedit etiam

re alienat sine illius consensu vel licentia. Quoniam ecclesie bona non solum pro alimentis monachorum, & familie alienari possunt, sed etiam in alimenta [3] pauperum, vt est text. in d. l. sancimus, vbi gloss. pen. Bert. Bald. & alij. de sacrosanct. ecclesie. vbi loquitur de vasis & alijs rebus consecratis, & ad diuinum cultum paratis, & destinati, & ecclesia sacrum habet, non vt seruet tanquam thesaurum, sed vt eroget in alimenta pauperum, & alij. in princip. 1. quæ. 1. & predictum munitionem, quod res facit possit vendi, vt ex eorum pretio alantur pauperes, voluerunt gloss. Aretin. & alij. in §. sacra, institut. de rerum diuis. Guid. Pap. quæ. 10. 594. Bero. consilij. num. 9. volum. 1. Benincas. de pauper. quæ. 1. in 4. special. contr. num. 19. etiam si sua culpa incidere in paupertatem. Dyda. varia. resolutio. lib. 1. cap. 16. numero nono. intellige secundum ea, quæ dicta sunt in precedenti privilegio, vt hæc ut quidem causa nulla, non tamen ideo fiat alienatio sine debitis solemnitatibus, necessitas moram patitur, licet alios crederem, quando peticulum esset in mora. Aduertendum etiam quod d. l. sancimus, loquitur in bonis mobilibus, in quibus non tanta solemnitas requiritur, neque tam stricta est prohibitio alienandi, & pro predictis facit, quia vbi agitur de communis utilitate, vel etiam de pietate, bona ecclesie collectantur, & ecclesie [4] conuenit cum laicis in solutione onerum, Bald. in leg. ad instructionem, C. de sacrosanct. ecclesie. & ibi etiam Salic. idem Bald. in tit. de pace Constant. in vet. munitiones, Alea. in consilij. 68. in 1. volum. Guid. Pap. quæ. 78. las. in l. placet, colum. 3. C. de sacrosanct. ecclesie. Rip. in consilij. 168. num. 5. & sequens. Bero. in d. consilij. num. 9. Aegid. de Thomat. in tract. de collectis, §. exactio munerum. nu. 28. & seq. vbi latè agit, folio mibi 30. & sequens. Felsa. in eodem tract. par. 4. cap. 1. nu. 15. & seq. possunt ergo bona ecclesie vendi pro alimentis pauperum, & partim maiori ratione possunt [5] pignori dari non solum pro alimentis parochianorum, secundum gloss. in cap. 1. de pignori, sed etiam exterorum, vt voluit gloss. in c. licet omnino, 1. quæ. 2. Rip. in l. obligatione, num. 54. de pignori, & eam gloss. dicit communiter receptam Dyda. varia. resolutio. lib. 1. cap. 16. nu. 8. ver. ceterum res ecclesiarum, & in genere, quod causa famis alienari possunt bona ecclesie, ponit Benincas. in d. tract. quæ. 8. in §. special. contr. num. 16. Lamberting. in tractatu de contr. eor. gloss. 1. nu. 106.

SYMMARIA.

1. Mora regulariter purgari potest.
2. Mora non purgatur, quia alimenta tenebatur prestare, & deficiat.
3. Mora non purgatur, quando res non est integra, & in alterius factum est detentum.
4. Mora curia debuit alimentum purgari potest tribus concurrentibus, non aliter.
5. Dies interpellat pro homine, & impedit moram purgari.

PRIVILEG. XLVII.

[1] Mora regulariter purgari potest, l. c. ubi te, vbi Doctores, ff. de cert. pet. Doctores in l. infans, ff. de verb. oblig. sed vbi quis tenetur alimenta prestare, si deficiunt [2] purgat moram, ita Bald. in consilij. 150. si tibi dedis vol. 3. vbi inquit quod in prestatione alimentorum non bene datur recompenatio temporis, ex quo forte alimentarius fame laborauit, ideo quis aliquid dedit, vt sibi presteretur alimenta, si non sint prestita, reuocat datum, & non

potest aduersarius purgare moram, sequitur Alea. in consilij. 108. num. 8. & hoc videtur voluisse Calt. in consilij. 70. colum. 6. in princ. volum. 1. vbi facit, quia mora [3] nunquam purgari potest, quando res debet esse integra, vel aduersarius factum est detentum, sed etiam alia in princip. ff. de constit. pecuni. & si post tres. ff. si quis cautio fiat. & Doctores in l. infans, in l. oppell. ff. de verbo. oblig. vbi Rip. numero 8. & 106. sed Cym. in l. 1. in fin. C. de dona. quæ sub modo, dicit, quando quis recipit donationem cum onere prestandi alimenta, tunc purgat moram tribus concurrentibus, licet non coactata, in ea modicum tempus, etiam aduersarius [4] non interelli, & cum sequitur Bald. in consilij. 112. numero 2. volum. 2. & cum quoque refert Bald. in d. consilij. 150. volum. 3. etiam tunc dicit aliquis, quod semper totetel alimentum non fuisse prestita alimenta ei, poterit respondere, quod hoc interesse tamquam consensum in facto est probandum, aliter etus dicto non creditur, nec prestatum, quod fame laborauerit, & ideo scire semper mora purgari potest, & hoc est notandum, quia infans ego vidi donationes factas sub eo modo prestandi alimenta, sed tunc non esset agendum de purgatione moræ, quando esset apposta prestationi dies certæ, & eorum alimentorum quantitas foret taxata, tunc enim dies interpellat [5] pro homine, leg. magnam. C. de contrahen. & committen. stipul. & impedit moræ purgationem, Doctores in d. l. infans, & d. l. cum se alias autem aliud esset, licet utique alia probanda forent, quando alimenta non essent promissa, sed donum vellet reuocare donata ob ingratitudinem sub pretesto, quod alimenta prestita non fuerint, de quo dixi loquendo de obligatione donatarij erga donatorem.

SYMARIA.

1. Filius non tenetur pro debitis patris.
2. Actio non datur contra certum non obligatum.
3. Alio personalis non competat contra tertium possessorem, etiam si contra alia sui obligatus contemplatione rei.
4. Mutuus ad emendum rem habet solum personalem actionem, et non preterit alij habentibus hypothecam.
5. Filius tenetur soluere debuit patris contrarium pro alimentis totius familie.
6. Vxor tenetur pro debito mariti contrarium causa alimentum non familie.
7. Mutuus, si refectum rei, non habet hypothecam, nisi expressè ducatur.
8. Mutuus in refectum rei, tenetur probare, quod pecunia fuerit consumpta cum solum.
9. Confessio vnius non nocet alteri.
10. Pater qui mutuum pecuniam accepit temporales res, presumatur illam erogasse in alimenta familie.
11. Solus qui in studio accepit mutuum pecuniam, presumatur illam impendisse vixit in necessitatibus suis.

PRIVILEG. XLVIII.

[1] Filius non tenetur soluere debuit contrarium a patre, vt l. 1. & totius C. ne fil. pro pat. & est regulare, quod nemo tenetur pro facto alterius, l. non debet alicui, ff. de regul. iur. & in contradiis attenditur potestas personæ, [2] non terrij. cum qui C. de actio. & obligat. l. eo. §. unde queritur, ff. ad Trebell. l. fin. C. de heredi. actio. l. cum fundus, vbi Bald. ff. de seruic. iur. iur. pr. di. l. 1. C. de cond. indeb. & procedit etiam si personalis actio contraria sit habito respectu ad rem, §. quæ transiit in terrij. 2.

liquem, liquidam. §. nihil interest, vbi laf. colum. 2. ff. de eadem l. cum hereditas ex causa, & l. si heres instituitur. §. fin. ff. ad Trebel. l. fin. §. i. ff. de contrahend. empt. & plures citat Tyräqu. de retract. consangu. §. 8. laf. glo. §. numer. 7. & videmus quod mutui ad eundem rem aliquam habet solum actionem personalem, non tamen præferitur [4] alij habenti hypothecam, gl. in l. quod qui. ff. de privileg. credit. Bart. in l. interdum. ff. qui pot. in pigno. hab. & est communis opinio, ut inquit Salic. in Authent. qui iure quirit. 2. l. c. qui pot. in pigno. hab. Tamen favore alimentorum, si quis mutauit patrifamilias frumentum, vel pecuniam quibus familiam suam ipopia laborantem subleuauit, si que non sit soluendo, filij, qui ex ea pecunia aliti fuerit [5] tenentur soluere, arg. l. planè si filium. §. i. ff. de leg. 1. l. 2. verum acquisitum, ff. ad leg. l. h. od. de iac. & l. in mo. & Titiam, ff. si cert. pet. & per hoc ita voluit Barto. in l. his solis, in fin. ff. de cond. indeb. vbi id deducit ex dictis glo. ibi & licet dicat cogitandum, non tamen minus videtur approbare, eandem tenet sententiam Angel. ibi R. in l. singu. 213. vbi inquit esse notabile, & singulare dictum. Carpol. cau. 143. vbi subdit notandum, quia sepe euenire potest de facto, & monet quod mutuum sit expressè in causam alendi filios, ut res sit magis clara. laf. in d. l. his solis, vbi addit text. quem dicit singularem in lei qui, in fin. c. quod cum eo, vbi actio de in rem verum, locum habet in quocumque contrahente etiam cum negociorum gestore, & datur contra dominum in cuius utilitatem est verum, idem laf. in l. cum seruum, num. 1. ff. si cert. pet. vbi ait permitti in subsidium, quod possit agi contra eum, qui habuit commodum rei, hanc etiam doctrinam inquit singularem Cremen. in singul. 37. Ioan. Lup. in rep. rubr. de donat. inter vir. & vxor. §. 66. numer. 6. vbi infert ad alia ex lege regni, & nouissime Cordub. in l. si quis à liberis. §. si quis ex h. nu. 83. & seq. ff. de lib. agnosce. vbi addit Purpur. & Zaf. & post longam disceptationem dicit veriorum, & receptionem, & procedit hæc decisio non solum in filio, sed etiam in vxore, [6] quæ tenetur in subsidio, vbi maritus non est soluendo, ita Ioan. de Plat. in l. vxorem, in fin. c. de decurion. lib. 10. sequitur Ioann. Lup. in loco præcitato, & sanè in vxore non est diuersa ratio, quæ in filiis. Imo eadem per omnia, contrarium tamen in filio, & vxore, probauit Dec. in d. l. si cum seruum, ff. si cert. pet. vbi sequuntur Mod. Galli addi. quorum fundamentis respondet multis Cordub. d. §. si quis ex his. sed sanè prima opinio durior erit si intelligamus patrem fuisse soluendo tempore quo alimenta præstitit, sed lapsum inde fuisse facultati-bus, quia tunc filij non dicentur facti locupletiores ex quo cessante etiam mutuo pater aluisset, & alere nihilominus fuisset coactus, imo nullum omnino commodum dicerentur habuisse ex eo mutuo, secus tamen quando visque eo tempore pater fuisset impotens, in quibus terminis multi loquuntur. Adde etiam cautelam Carpol. quem sequitur Lup. quod scilicet in instrumentum ponatur expressè mutuum fieri in empnionem frumenti ad sustentationem familiæ non multum releuare, quia cum solum operatur effectum expressio illa, quod mouens in refectionem, vel sustentationem, quod posterior creditor præferatur priori in re, leg. interdum, vbi Bartol. & alij, ff. qui potio, in pigno. habea. sed hic non agitur de re in cuius refectionem, vel sustentationem factum fuit mutuum, imò qui mutuat ad refectionem, vel sustentationem non acquirit [7] hypothecam, sed solum personalem nisi expressè dicatur gl.

in l. quod qui. ff. de privileg. credit. Bartol. d. l. interdum, Bal. in l. quantum ex ea, c. de pigno. Negus. de pigno. in 2. membr. §. par. num. 3. & 4. vbi allegat glo. Bartol. & Salicet, in d. l. interdum. Præterea non sufficit dicere, quod imitur in talem causam, sed necesse [8] est probare, ut inquit Negus. loco prædicto, num. 8. verum secundo restituitur, vbi inquit, quod pecunia debet esse verè in eum vsum expectat ratio est, quia confessio vnus non nocet [9] tertio. l. Seia. in princip. ff. ad Velleian. l. doob. §. 1. vbi laf. de iureiuran. Afflic. in decis. 145. num. 11. alios citat in consil. 81. num. 22. & quando aliquid est causa producende actionis contra tertium illud est plene probandum, nec statuit confessioni aliorum. Imò est regulare, quod probare quilibet tenetur, id quod est suæ intentionis fundamentum, leg. ei qui dicit. ff. de probatio. idem autem conueniri possunt filij pro debito patris, quia contractum in eorum commodum, vel sui causa ergo id est probandum, si tamen constaret eo tempore adfuisse caretiam, tunc præsumitur patrem illam pecuniam expensisse in alimenta [10] familiæ, ita dicit Socinus in consil. 16. numer. 10. voluta. §. vbi ait in tempore caretie pater accipit pecuniam mutuo præsumitur quod illam erogauerit pro alimentis familiæ, sequitur Crauet. in consil. 91. num. 5. mouetur ex multis, sed præcipue eo quod inquit Bart. in l. fin. ff. ad Marc. don. vbi inquit, quod scholasticus in studio accipiens [11] mutuum pecuniam præsumitur illam expendisse vulturi in necessitates scholasticas, & ideo pater tenetur, & Crau. loco prædicto confirmat id multis similibus. Videtur tamen mihi alia esse consideranda, sit loci decisioni Socini, non autem eam esse intelligendam ita simpliciter, & absolute. quod enim si habuisset fructus in domo, & fuisset alioquin diues? quid item si eodem ferme tempore exoluisset alienum 20, vel emisisset prædia, vel alias expensis certe sunt finis consideranda, alias facilis erit in errorem lapsus, vide autem circa hoc, quæ dixi supra in privileg. quod dos potest vxori restitui constante matrimonio, ut alii se, & suos, non enim omnia sunt reperienda.

SYMMARIA.

- 1 Vxor habet mariti bona pro alimentis obligata.
- 2 Accrescentum sequi debet numerum principalem.
- 3 Fructus dotis personæ altius de dote suo ipsa dot.
- 4 Fructus dicuntur pars fundi.
- 5 Fundus intelligitur, quando datur in dote dicitur pro alimentis vxoris.
- 6 Domini duo esse possunt eiusdem rei eodem tempore in causa dotis.
- 7 Res mea non potest mihi seruire.
- 8 Vxor non est domina dotis nisi in hoc dote matrimonio, ex veris solus effectus veri domini.
- 9 Mariti bona sunt obligata pro alimentis, quia promittitur dote reuertere cum omnibus bonis sub obligatione bonorum.
- 10 Stipulatio restituenda dotis, an includat refectionem, quia fit propter fructum mariti.
- 11 Promissio restituenda dotis in omnia casum, an includat casum matrimonij non sequitur.
- 12 Hypotheca nascitur tempore euentus conditionis quando est potestas auctoris.
- 13 Hypotheca pro cautela oritur tempore quo inter virum male administratorem, vel tempore finis reuelat.
- 14 Actio dotis oritur solum matrimonij soluto secus dum communem.
- 15 Actio dotis retrotrahitur ad tempus promissionis.

16 Hy-

- 16 Hypotheca pro alimentis uxoris oritur à due cunctis conditionibus.
 17 Obligaciones personales. quibus minor tenetur due sunt. & duplex tenetur oritur.
 18 Hypotheca bona patris. qui administravit bona filij oritur à die inchoate administrationis, vel male gestioni.

PRIVILEG. XLIX.

Obligatio bonorum est quid facti & praesumitur, sed favore alimentorum tacite inducitur, ideo vxor sicuti habet mariti bona obligata pro dotibus, l. vnica, §. & vt plenius, C. de rei vxor. actio, ita §. & pro alimentis specul. in tit. de donat. nuer. vt & vxor, §. formatis, veruscul. sed nunquid bona, numer. isque vxor alij debet iuxta dotis quantitatem, & suam conditionem, l. si cum dotem, §. si constanter, ff. solut. matrimo. & alimenta sunt onera facultatum, l. si pendentes, ff. de vssu fruct. & sunt originalis opinio fac. de Are. quem refert. & sequitur Bartol. in l. si cum dotem, §. si autem in fructu suo, numer. 7. ff. solut. matrimo. Nam alimenta debentur ex dotis sicuti vsus debentur ex pecunia, & sicuti res obligatur pro dote remanent etiam obligatur pro vsu, l. Lucius, ff. qui potior in pigno. habe. ita bona mariti obligata pro dote remanent etiam obligata pro alimentis, & ita refert Bart. licet referat alios tenere contrarium, idem tenet Castren. vbi Bald. in d. l. vnica, §. & vt plenius, in principio, vbi dicit hoc procedere in alimentis, & in fructibus dotis, & dicit Castren. loco praedicto se in facto obtinisse per tres sententias conformes, hoc etiam placuit rbi Alezand. numer. 1. Prapof. in cap. 1. de donat. inter vir. & vxor. Ange. Are. in §. fuerat, numer. 11. in l. titu. de actio. Vital. in in tract. clausul. verum an alimentis possit renunciari, column. 3. & 4. vbi tamen late refert contrariam sententiam, Campeg. in tract. de dot. par. 7. quest. 63. vbi post recitatum contradicentium opinionem subdit hanc esse in puncto iuris veritatem, & respondet ad hanc contrariam fundamentum, Negul. de pigno. in 4. memb. 2. par. 1. 47. & seq. vbi late disputat, & numer. 53. dicit magis communem, Ber. in consil. 32. numer. 13. vol. 2. vbi dicit non modo procedere hoc in bonis mariti, sed etiam foceri, Afflic. in dec. 10. nu. 3. Rebus. in consil. regis, dom. 1. tit. de senect. prouiso. art. 3. §. l. numer. 18. vbi allegat Freder. Sen. & Guid. Papr. sed Senen. hoc non dicit, sed trahit solum, an pendente accusatione adulteri vxor alenda sit, Natta in consil. 547. numer. 12. Ploc. in consil. 130. n. 86. in 1. volum. consiliorum etim. Zilec. hanc quoque sententiam probauit Ripa, in l. privilegia, numer. 12. in fin. ff. de privileg. cred. & defendit Cordub. in l. si quis à liberis, §. si quis ex his numer. 38. & seq. ff. de libel. agno. fec. vel alend. & ante hos Bald. in consil. 268. numero tercio. volum. 5. qui eo vitur argumento, quod pro restitutione dotis competit hypothecaria, at verbum, & substitutionis plenum habet significum, videamus, §. in Famiana, ff. de vssu, ergo hypothecaria competit quoque pro alimentis, hoc tamen argumentum fallax est, quia concludit solum pro his calibus, quibus dos repeti potest, at alimentata debentur etiam his calibus quibus dotis repetitio non datur, quae ratio militat etiam contra supercitas omnes Doctores, qui dicunt bona esse obligata pro alimentis, quia tunc dotis accessoria, & quia obligatio induta pro sorte censetur etiam induta pro vsu, sed hoc est veniam in calibus, quibus fors debetur, quia tunc reddi debet cum vsu, & eodem modo restitutione erit dos cum alimentis pro

tempore, quo differtur actualis solutio, sed per eam rationem non inferitur, quod agi possit hypothecaria ad alimenta ipsi calibus, quibus non potest agi ad dotem, nam si alimenta sunt dotis accessoria, sequi debentur principalis naturam, & accessorium de regula. in d. l. cum principalis, vbi Deci. & abp. ff. de regul. iur. & quando actio non competit pro principali non datur etiam pro ipso accessorio, quia vno cessante alterum quoque cessat, vt in dictis iuribus, propterea quando dos restituitur non debetur, eo casu non videtur, quod peti possint alimenta. Item non videtur, quod alimenta possint peti de pet. se, nisi etiam petantur dotis, quia accessarium non potest esse sine principali iuribus predictis, addo quod alimenta non bene dicuntur accessoria dotis: Nam et si maritus dote recepta teneatur alere vxorem, tamen non tenetur etiam alere, quando duxit indotatam, & quando dedit dilacionem ad soluendum dotem, vt dixi in suo loco, & debentur propter dotem ex quo fructus dotis senare debent oneri bus matrimonio supportandis, & ideo Suzar. & Ioan. Raph. de Parma, quos citat Bartol. in d. §. in autem in seculisimo, dicant bona mariti non esse obligata pro alimentis uxoris, & in eandem sententiam tamquam ab eo vltimo loco relatum inclinare videtur Bartol. in tract. de aliment. circa finem & apertus in l. Lucius, in fin. ff. de aliment. & cibis. lega. vbi mouetur, quia licet certi sint casus, quibus à lege indocetur hypotheca, hic tamen non reperitur inter illos, & respondet illum text. procedere, quando alimenta praestanda sunt ex certo fundo designato, sed vir non habet aliquam bona ad id designata, cum eo transit quoque Abb. in consil. 43. circa finem, veruscul. ad vltimum, an bona mariti, volumine secundo, vbi ait, quod bona non obligantur tamen nisi in calibus expressis, at in hoc casu nullo iure cauetur, ergo non est de nouo iudicandum, & subdit hanc partem sibi magis placere, precipue, vbi agitur de alimentis praestandis solum matrimonio, idem tenet Roman. consilio 454. numero vigesimo octauo, veruscul. quoad vltimum, vbi dicit communem esse conclusionem, quoniam nullo iure cauetur, simul. in l. si cum dotem §. si pater, ff. solut. matrimo. & ante eos Ioan. And. ad Specul. in d. §. formatis, & pro hac parte consultus Franciscus de Alberg. quem refert, & sequitur Bald. Noel. in tract. de dot. part. 6. in d. specia. column. 3. vbi tamen aliter distinguunt. Vital. in tract. clausul. in verba renunciantur possit alimentis, column. 4. ver. item, an vxor, Alciat. in consil. 140. numer. 3. & in praedictis locis respondent ad l. Lucius, quod ibi hypotheca fuit etiam pro vsu expressa, immo volunt praedicti, quod obligatio bonorum constituta pro sorte non extendatur ad accessoria nisi si dixerim, vt per Bald. Noel. loco praedicto, & hanc partem facit Ioan. Gallus quest. 122. quem citat Vide. in epitomen de sponsal. par. 2. cap. 8. §. 6. numer. 15. in fin. vbi dixit, quod vxor pro alimentis, quae maritus praestare tenetur non potest agere contra emptores bonorum mariti, quod fecus esset si bona essent obligata, quia realis actio sequitur rem in quemque translat possessorum.

Castren. tamen in consil. 8. quem citat Negul. loco praedicto distinguit inter alimenta, quae petuntur constante matrimonio, & ea, quae petuntur iam soluto matrimonio, quia primo casu datur obligatio secundo vero non, sed ante eum idem voluit Specul. in d. §. formatis, numer. 15. dicens, quod matrimonio constante maritus tenetur alere vxorem ex fructibus dotis, soluto vero matrimonio non

hæc tamen ratio non concludit, quia licet vitetur ut vxorem alere conueniat maximomodo, non tamen inferior est necessitate, quod mariti finem pro eis alimentis obligata: dabitur enim actio personarum, vel officium iudicis fed non hypotheca, & prædictam Caffren. definitionem inprobare Alezand. in d. l. in auctori in d. l. iudicio, in d. v. l. poffit modicus Batel. sententiam indistincte procedentem foluto, quum conflante matrimonio: & cum ex tranfit Pior. de conf. numero 6 adugetur fexto. ubi citat in eadem sententiam Soci. Iaf. & Berach. & confunditur ratione meo iudicio euidentem: enim idco bona mariti font obligata pro vxoris alimentis quia funt dotes accelforia, vtque durat obligatio cœternis, quatenus dotes debent reftitui non accelforium à principali fuis differat, fed obligatio reftituendi dotes durat poff. folutum matrimonium, ergo durabit quoque obligatio reftellendi mentum: & non oblat, quod poff. folutum matrimonium alimenta non debeantur ab hereditibus viui, vt inquit Specul. quia fax efl, quod pro eis bona funt alia calibus obligata quibus debeantur foluto matrimonio: quos fupra fuoloco annotaui, poff. igitur quod bona funt pro alimentis obligata fatendum erit durare illam obligationem omnium calibus, quibus alimenta debentur etiam foluto matrimonio.

Hæc sententia sine dubio procedit in fructibus doticiusque illi pertruncati actione de dote fructu ipsa[4] dotici. I. si maritus s. s. si. foliut. matrim. & fructus dotei conuertuntur aliquando in dotem. I. si ante nuptias s. s. si. foliut. matrim. tacita ergo hypotheca, quia datur actione de dote, vt in s. fuerat. Institut. de actio. & vnica. s. & vt plenius, C. de rei vxo. actio. dabitur pro alimentis liciti pro ipsa dote, ita concludit Vt cal. in d. ver. an renunc. uti possit iuri alimentorum colum. s. in fin. ver. tam enim dico, quod pro fructibus & ante omnia hoc voluit Bald. in d. s. & vt plenius, in princip. quia dos est quid vniuersale. I. quod dicitur s. de impen. in reb. dot. fact. Ideo ad accelliones omnes includuntur, propterea que hypotheca actioni ac commodata extenditur et accelliones, addi potest quod fructus dicuntur pars [4] fundi; sequuntur fundi determinationem. I. Iulianus s. si fructibus. ff. de actio. empt. I. fin. s. & vt fructus, ff. de his, quæ in frand. cred. Rom. in consil. to. Arct. in consil. 60. cum multis add. Tyrag. de retract. confang. s. i. gl. 7. p. met. 41. & sequ. ubi late agit, verum est, quod in presenti questione utrantq. Dd. de fructibus non solum pendentes, sed etiam separatis, qui dici non possunt fundi pars.

Ex pro prima parte sententiae Baldi legitur quod in d. l. Lucius, in fin. de al. et car. lege, Bald. vult fundare suam inestimationem datur in dotem, ille dicitur obligatus in pro alimenticia, quia datur pro sustentandis oneribus suis matrimonij, et sequitur simpliciter Abb. in cap. 43. q. 2. in fin. volum. 1. Bald. Noe. in d. petruilei, 7. colum. in 3. vbi dicit, quod hoc casu petuntur alimenta tamquam si non fuisset dotis, quia non petitur ed vire, quatenus do ipse non sustinet onera matrimonij, hunc tamen distinctionem reprobat Negus. d. 4. membr. 1. part. distinctionem in reprobat Negus. d. 4. membr. 1. part. distinctionem in indicio dotis, quod est vniuersale, non ius accedens cum naturalibus, quatenus ciuiles vniuersales ius accedens actionis et inter fructus naturales, et alimenticia actiones non potest confundi differentia. 2. ad vtrumque non placet et d. l. madio, quia si bona habilia dantur in dotem inestimatione, vtriusque actionis debet illor. in dominium penes se, et hoc maritum debet debeat dominus dotis, tam etiam vtriusque actionis

domio, l. in rebus, C. de iure dot. ibi eadem res ab ini-
tizio vxoris fuerunt, & naturaliter in eius pene se-
runt dominio, & hoc est privilegium fidei specialiter in
dote, vt eodem §. 6. tempore dote sua eiusdem rei sol-
lidi dominum fecerunt Bapt. de S. Blasio in tradi-
de privileg. do. in 3. centur. num. 16. fuit in privileg.
17. fed li est domus fundi inaffirmati non potest
haberi i super eo hypothecari quia res [73] mea non
potest mihi feruile. l. si rem alienam, la secunda. si de
pignor. actio. l. in re communis. ff. de feruit. vbi p[re]d-
icam in fundo, in principi. ff. de iur. dot. li qui ede-
dit, ff. de feruit. vbi p[re]d-ic. quidquid ff. de commun. p[re]d-
ic. neque pignus, vbi Doctores, S. de reg. iur. est v[er]um,
quod hoc argumētum patitur contradicere, quia
multi tenent vxorem esse solum dominam in spei
durante matrimonio, & effici v[er]e dominam ma-
trimonio soluto. glo. in l. qui natus. ff. de iur. in l. si
conitante. §. si maritus. ff. solum matrimon. l. in fuit,
in vertic. quod modo. ff. de lib. & postum. Odeur &
Aber. in d. l. rebus. Castren. d. l. doce ancillam, C. de
rei vendi. num. 2. Alexand. in d. §. si maritus, num. 3. &
hanc dictam communem saltem in d. l. in rebus, num.
5. Bald. Nou. in tract. de dote. part. 3. privileg. & nu.
1. Angel. & alij Institut. quibus alien. facit. in princi-
pal. in §. fuerat n[on] 4. Institut. de actio. Lup. in repet.
pet. vellica §. 49. nu. 3. de donat. inter vi & vxor.

Propterea ego aliter dico, quod ea distinctio non
sufficit, quia secundum illam non omnia mariti
bona essent obligata, sed folus dotalis fundus in
estimationis, cuius tamen contrarium tenent, supra re
lati Doctores, qui iustificasse loquuntur de omnium
donorum obligatione, & ea obligatio ferretur vti
de vento si super eo fundo deberet alimenta sibi
debita consequi, nam brevis fundus esset consum
ptus, & vix remaneret indotata. & per tam di
lutionem destrueretur ratio, qua Doctores mouent
quod falsi iacet ideo bona sunt obligata pro alimen
tis, quia sunt obligata pro dote, quæ est principalis,
& forte efficit, nam pro dote obligata sunt omnia
mariti bona, pro alimentis autem ea distinctio
attenta essent obligati soli fundi dotalis inestima
ti ex quibus parafande sunt alimenta, sequeretur e
tiam quod si ex fundis nulli omnino fructus per
ciperent maritus non teneretur alere vxorem, vi
dicimus, quando alimenta sunt prestanda et fructi
bus certandis, quod tamen est falsum, & non sunt
sine fructibus, quod alimenta debeantur certo sin
dovet quid debeantur: rob fructus dote, vt io pro
posito declarat Cordub. in li. quis a liberis, & si quis
ex his, numquid agefitimo tertio, si de libe. agnosc.
vt alend.

Melius ergo esset dicere quod pro alimentis aucto-
ritas mariti bona sunt obligata, quæ opinio licet cano-
nicis certandum esset, & integrum foret super ea
sententia de liberare, mihi magis placeret, sed quia
contraria est communis, vanum esset in iudicio su-
per ea disceptare.

Poređ cessat hodie omnis amaritudo flante notari-
orum consuetudine, qui in dotibus habitationem
ponunt prohibitionem v. sub obligatione omnia
[9] bonorum, de restituendo doceri cum annuis
damnis, & interesse, & hanc dicit bonam causam,
Bald Nouel. in d. parte 6. prius leg. 7. in fin. quem
sequitur Alciac. in consil. 4. q. 6. numero tertio. & in
consil. 32. numero 3. Sed & vana nunti videtur eius-
modi cautela, & quia obligatio pro restitutione dotis
omni omnibus damnis & interesse non includit ali-
mentum, sed ea damna, que trahit patitur ob res
dantur dotis restitutionem, & si veripariter alimenta

ea solummodo includerentur, quæ debentur in casu restituendæ dotis, non alia, quia tota vis illius promissionis restringitur ad dotis restitutionem, in eundem altercantur Doctores, si ea stipulatio casum includat, quando dos venit restituenda propter [10] mariti inopiam, & si promissio sit generaliter facta pro omni casu, & tunc ea restituenda dotis, Bartol. in l. si quis stipuletur, ff. solut. matrim. Bald. in l. vbi ad hoc, columbo, 5. vel si iura hoc sequitur, & est magis communis secundum Ripam, qui tamen tenet contrarium in l. si constitutus, ff. solut. matrim. Namque in consil. 81, in fin. Marin. Frez. de subfeud. in tit. de author. Baron. erga subfeud. q. 3. per totam, folio mihi 161. sicut etiam ea promissio non includit [11] casum non sequitur matrimonij secundum gl. committitur approbata in l. si extraneus, ff. de cond. cau. da. vbi cum sequuntur Bartol. Bald. Calstr. Rom. Atret. Alexand. & Iaf. & multi alij, quos citauit in consil. 131, num. 20. meo ergo iudicio ea stipulatio de reddendo dotem cum omnibus damnis, & interesse non includit ea aliter iura, quæ petuntur ab vxore ante dotis restitutionem, quia non dicuntur inter esse dotis, nec veniunt tamquam interesse.

Potito tamen quid bona mariti sint obligata pro alimentis, quæri posset à quo tempore incipiat ea obligatio, an scilicet à tempore dotis datæ, an verb cum maritus moram fecit in prestandis alimentis, & sanè cum alimentorum præstatio pendeat à merita potestate mariti, qui soluendo in tempore, & effugiendo moram facere potest, non obligatio nascatur, videtur eam non nasci nisi tempore existentis conditionis, id est, quando alimenta sunt prestanda secundum text. in l. si, qui potio in pigno. habe. vbi gloss. Bartol. Angel. Salicet. & alij constitunt, quod in debito contractu sub conditione potestatis, [12] attenditur tempus euenientis conditionis, licet secus sit in stipulatione facta sub conditione casuali, vel mixta, Angel. Alexand. & Iaf. in l. si filius, in princip. ff. de verb. oblig. Bar. in l. si is, qui pro tempore, in §. principali questio. ff. de viſucap. vbi latè Iaf. & ideo in actione tutelæ, licet detur hypotheca tacita, tamen ea non oritur nisi finita tutela, vel eo tempore [13] quo tutor incipit male administrare, l. 1. & toto titulo, ff. de tutel. & ratio. distrah. gloss. & Bartol. in l. si rem. §. omnis, ff. de pigno. actio, & licet actio de dote nascatur solum matrimonio soluto, secundum magis [14] communem opinionem, de qua per Bartol. & alios in l. si constante, §. 1. vbi Alexand. num. 4. ff. solut. matrim. sed retineatur ad tempus promissionis, [15] vt per Alexand. loco prædicto, & per Bald. Nouel. in tracta. dot. par. 10. in l. 16. num. 16. Negul. in tract. pigno. in 2. memb. §. part. num. 10. in vericu. 16. empha. tamen quod in casu nostro respectu alimentorum cessat ratio, quæ militat in dote, nam conditio (dissolvens matrimonij), atque ita restituendæ dotis dependet à casu, conditio verò soluendi alimenta, pendet à facultate, & voluntate mariti, id quod etiam innuit Socin. in consil. 41. per totam, volum. 4. & cum hac opinione [16] videtur transire Negul. in 4. memb. 1. par. num. 51. vericu. à quo autem tempore. Bald. tamen de quo Negul. non mirum in consil. 268. in fin. vol. 5. dicit, quod non inspicimus tempus prestandorum alimentorum, sed dotis datæ, quia ab eo tempore incipit debitum alimentorum, leg. cum oportet, §. sed cum tacitas. C. de bo. quæ liber. & huc est verior opinio, quia etsi in conditione potestatis non oritur actio nisi de tempore euenientis conditionis, tamen considerandum est, quod due sunt obligationes personales, vna, quæ

oritur à principio tempore datæ dotis, & ea producit statim hypothecam altera oritur cum incipit denegare alimenta, & tunc iam est nata hypotheca, vt in tutoris [17] obligatione distinguunt gloss. Pet. Cyn. & Salicet. in l. pro officio. C. de admin. tuto. vbi hoc modo intelligunt text. in d. §. sed cum tacitas, sequitur Socin. d. consilio 41. num. 18. volum. 4. vbi dicit esse de mente Bal. in d. §. sed cum tacitas, & hic dicit communem, & tenendam esse Negul. de pigno. in 4. memb. 1. part. num. 12. idem est in obligatione patris legittimi administratoris bonorum filij, quia tacita hypotheca inducitur à lege in eius bonis non incipit à die malæ gestionis, sed à die inchoatæ [18] administrationis secundum gl. fin. Pet. Cyn. Bart. Bald. Salicet. & alios in l. cum oportet, §. fin. C. de bon. quæ lib. Salicet. in d. l. pro officio. Negul. d. 4. memb. num. 17. & in l. memb. 3. part. principi. num. 9. & sequitur ergo in præposito à principio tempore datæ dotis sicuti oritur personalis obligatio, quia vir tenetur alere vxorem, ita oritur hypotheca, quæ tamen habet effectum nisi demum eueniente tempore, & necessitate alendi, & per hoc tolluntur, quæ supra in oppositum fuerunt adducta in prædicta, tamen est, quod aduertatur, quia hoc dictum nihil habet speciale fauore alimentorum, fundatur enim super hypotheca, quæ tacite inducitur à lege fauore dotis, ita vt possit etiam alimentis tamquam sint dotis accessoria. quidquid tamen sit non erat omittendum, & in præxi est maxime cognitio dignum, quia sepe ad euitandos circuitus agitur directè ad bona obligata.

SUMMARI A.

1. Hypotheca competit pro alimentis in bonis vxoris, vel alterius, quod datur promissu à vijs de vxoris.
2. Fideiusor obligatus pro principali tenetur etiam pro vfuris nisi iurata promiserit.
3. Hypotheca tacita datur non solum vxori pro dote restitenda, sed etiam marito pro ea consequenda.

PRIVILEG. L.

Pereasdem ferme rationes videntur bona vxoris, vel alterius, qui dotem promissit esse obligata marito pro alimentis sibi [1] debitis, ob retardatam dotis solutionem, dixi enim supra, quod id promittens dotem non soluit in tempore conuento maritus, qui sustinet matrimonij onera potest. consequi vfuras doctores, id est alimenta, & pro eis bona vxoris, vel alterius promissoris sunt obligata, vt enim & vxor sunt correlata, & disposunt in vno correlatorum locum habet etiam in altero, fin. C. de indic. viduit. tollen. sed vxor habet viri bona obligata pro alimentis, ergo pari modo maritus habet obligata bona vxoris, præterea in marito militat eadem ratio, quæ in vxore, ergo idem ius esse debet, l. à Titio, ff. de fur. lillud, si ad leg. Aquil. & licet alimenta petantur mercenario iudicis officio, tamen non cessat hypotheca, & per hac rationes ita latè comprobando tenet Negul. in tractat. pigno. in 4. memb. 2. part. principi. numero 54. vbi per multa reprobatur Bald. Nouel. qui contrarium tenent in tractat. de dote, in 6. parte, in priuileg. 7. & ibi Negul. dicit, quod fideiusor obligatus pro sorte simpliciter, & indebitè tenetur etiam [2] pro vfuris, licet aliud sit, quando incedit specificè, & limitatè pro certa quantitate, & hoc modo intelligit, si fideiusor magistratum, §. pro Aurelio, ff. de fideiusorib. & pro hac parte facit, quia tacita hypotheca, quæ fauore dotis inducitur, non solum datur vxori,

pro ea restituenda, sed etiam maritus, [3] pro ea consequenda, ut probat text. in d.l. vnica. 4. & vt plenius Cod. de rei vxor. ad 10. vbi notant omnes. ponit Negus. in d. tracta. in 4. membri. 1. par. numer. 25. Immo videtur, quod magis procedat hypotheca in marito petente alimenta, quam in vxore, quia marita vetē alimenta debentur tamquam interesse non solutæ dotis, & tamquam accessoria dotis promissæ, vel tamquam vxor, ut dixi suo loco vxori autē debentur etiam in casibus, quibus non competit dotis repetitio, vt paulo suprà declaratum est. & accessorio, vel non potest per se peti, vel non petitur, nisi in casibus, quibus datur actio ad principalem.

SYMMARIA.

- 1 Hypotheca competit concursusque alimenta debentur, principalis sibi in bonis patris.
- 2 Actio personalis non transit in singularem successorem, etiam si contrahat se habens respectu ad rem.
- 3 Hypotheca transit solum competit pro alimentis, quando de prestanda sunt ex certis corporibus, non aliter, & non 6.
- 4 Hypotheca competit, quando debitor constituitur super talis rei ut enim operatur dicta super.
- 5 Hypotheca non datur quando aliquid debetur ex tali fundo, nisi sit causa alimentorum.
- 6 Bona sunt obligata pro alimentis prestandis ex tali re, & idem est in alijs causis favorabilibus.
- 7 Hypotheca competit pro pensione ecclesiastica, quia debetur intra alimentorum, & idem in censu.
- 8 Hypotheca competit pro pensione perpetua constituta in contrahendo.

PRIVILEG. LL.

[i] **M**VLTI tenent favore alimentorum etiam casu bona pro eis obligata fore, ita Castrensis in consil. 8. quia per supradictum. colum. 1. verlic, illud autem constat, volumus. vbi dicit quod onus alendi inheret bonis, & ideo transit in quemque bonorum possessorem, & loquitur in alimentis filio in bonis paternis, & licet de eo mentionem non faciat, tamen Duran. in tractat. de arte testat. 3. de liber. instit. cau. 17. numer. 7. vbi explicitè dicit, quod filijs obligata sunt paterna pro alimentis, ideo agere possunt ad bona, quia onus illud sequitur quemlibet possessorem, & ante eum relato Castren. hoc probat Deci. in consil. 376. numero tertio & sequen. numer. 3. Lup. in c. per vestras. §. 23. numer. 16. & sequen. de donat. inter virum & vxor. & seq. D. Becius in consil. 8. numer. 7. ii. & sequen. & pradii omnes id tenent sine hesitatione aliqua, & dum dicunt, quod onus hoc transit in possessorem bonorum, iam admittunt esse reale inunctum bonis, & consequenter bona obligata esse, nam realis actio illa est, quæ non sequitur, ut Instit. de actio. §. namque agit quis actio verò personalis. [2] nō transit in singularem successorem, nec rem sequitur, l. eam cui. C. de actio. & obligat. cogit. §. unde queritur. ff. ad Trebell. leg. fin. C. de heret. actio. id quod procedit etiam, quando principalis obligatio est contrahenda, habito respectu ad rem, quodam §. nihil interest, vbi l. ff. de edendi. si heres institutus. §. fin. ff. ad Trebell. multos citat Tyraquel. de retract. consanguin. §. 8. gloss. 3. numer. 6. & sequen. Verum ex his, quæ suprà diximus in privilegio ab hinc secundo, potest erroneam esse hanc opinionem, siue tenentis bona mariti esse vxori obligata pro alimentis, siue non, quia tenentes primam partem, mouentur non ex aliqua obligatione principaliter inducta favore alimentorum, sed ex ea quæ conceditur doti, & verò

secundam amplectimur, tunc sic licet arguere: si vxor non habet hypothecam in bonis viæ, cui dotes tradidit, pro quibus bona sunt obligata, & quorum contemplatione alimenta sunt prestanda, quanto minus erunt obligata in alijs casibus minus favorabilibus, & in quibus non tanta ratio versatur? & contrarium expresse tenet Did. in Epitome de spons. par. 2. cap. 8. §. 6. numer. 4. vbi inquit, nullum omnino ius hypothecæ competere filio in bonis patris, id quod dicit etiam Corduben. in l. si quis a liberis. §. idem rescriptis, numer. 81. ff. de liber. agnoscent. vel alien. vbi inquit, in emptore honorum minime descendere obligationem, quæ patet obstringitur erga filium naturalem, licet descendat in heredes, & tunc solum videntur obligata pro alimentis, quando certa corpora designantur, ex [3] quibus presentitur, ut est text. in l. Lucius, vbi Bartol. not. ff. de aliment. & cib. leg. Bartol. in l. fundus ff. de annu. leg. Roma. in consil. 388. & ante eos Azo in Sum. ff. de aliment. & cib. legat. numero quinto. vbi inquit, hoc casu quemlibet fundi possessorem posse contineri ad illorum prætationem, Bartol. in consil. 111. quidam sibi filios, numero quarto. volum. Come. in consil. 296. volum. 1. Ioan. Fab. in §. item Seruiana, colum. 1. Instit. de act. Vital. in tract. clausul. an possit retinere, alimen. colum. 4. circa fin. Natt. in consil. 11. numer. 88. Euerard. loco 14. colum. 4. vt item nono. vbi insert idem esse in pia causa, Didac. d. numer. 14. vbi ita intelligit text. in l. Lucius, ff. de aliment. & cib. leg. Cordub. in d. l. si quis a liberis. §. verum, numer. 33. in quo est aduertendum, quod etiam Euerard. loco prædicto innuat hoc esse speciale in gratiam alimentorum, & ideo extendi ad causam piam, tamen hoc est regulare, quia vbi aliquid debetur, vel relinquatur super certis bonis, ea bona videatur obligata [4] pro tali re relicta, vel debito, Alexand. in consil. 196. numero 3. volum. 6. Afflic. in decis. 162. numer. 2. Crauet. in consil. 20. numer. 10. Natt. in consil. 141. numero sexto. verum tamen est id esse singulare alimentorum favore, nam si aliud quod relinquatur præstandum ex tali fundo, dabitur [solus] personalis, non realis. Et ideo l. fin. in ff. de contrahen. empt. lib. liberto, iuncta gloss. ibi. ff. de annu. lega. & quod sit speciale in alimentis, ponit Speculat. in titu. de loca. 4. numer. aliquo, numero 109. ver. 86. vbi dicit, quod in relicto alimentorum causa factio ex tali re, [6] tamen illas affecta, idem dicit Guid. Pap. in que sit. 376. in principi. vbi inquit, procedere hoc solum in favorabilibus relictis, non in alijs, idem voluit Gigas de pensio. in quæst. 51. numer. 3. vbi quod sit in aliam causam relinquuntur redditus certi ex tali fundo. non oritur hypotheca, licet aliud sit in alimentis: & per hanc rationem quod de alimentis dicitur, locum habet quoque in ecclesiasticis pensionibus. [7] Illæ enim assignantur loco alimentorum, sicut pro alimentis datur hypotheca, ita pro pensionibus, Roman. in consil. 338. vbi late agit, & tres adducit rationes, sequitur Felin. c. ad audientiam, al. 1. numer. 6. de rescript. l. ar. Gigas d. quæst. 51. numero primo & sequen. Follet. in sua pract. censu. ver. de iusmodi censibus, numer. 113. vbi extendit etiam ad constitutorum censuum, Corduben. in d. l. si quis a liberis. 4. si quis vxor. numer. 41. & id locum vendicat in pensione quoque, que fit ex contractu, vel aliter constituta, [8] ita tamen sit perpetua. Specu. in d. ver. nunc aliqua quæst. 86. nu. 159. Guid. Pap. quæst. 432. vbi allegat Hostien. de Pet. lac. & idem concludit Guid. Pap. in d. quæst. 576. in pensione relicta pro annuatibus, vbi dicit vidisse ita indicari rationes esse, quia continent alimenta cordibus

quibus relinquuntur eiusmodi legata, sed verior est ratio, quia causa est pia, quæ æquiperatur alimentis, sequitur Gigas de penio. q. 44. regulariter igitur bona non sunt pro alimentis obligata, nisi quando alimenta ex certo fundo relinquuntur, vel quando super aliquo fundo emittuntur, quia tunc non denegatur hypotheca erit tamen hoc speciale alimentorum privilegium, quod datur hypotheca, quando relinquuntur ex certo fundo: quod si casus est in eo, quod aliam in causam datur.

SYMMARIA.

1. *Actio personalis pro alimentis datur contra tertium possidentem bonorum obligatorum. Et ibi de veritate.*
2. *Excusatio exceptio compensis tertio possessori, quando convenitur pro prætenti collectis. Et ibi de veritate.*
3. *Ufalvus capere novum dominum recognoscere, quando facta est mutatio.*
4. *Emphyteuta tenetur novum dominum recognoscere.*
5. *Emphyteuta novum, vel emptor tenetur dominum recognoscere, quando res sua alienata.*

PRIVILEG. LIL

Diximus bona ex quibus debentur alimenta, censeri obligata, & idem esse, quando super certo fundo sunt relicta, quia dictio illa, super, importat obligationem bonorum, & hoc casu non est dubium, quin tertius possessor possit conveniri, ex quo res iam reali vitio suo bene affecta in eum transit cum suo onere, difficultas tamen est, an talis possessor rei obligare possit actione personali conveniri ad præstandum alimenta, & certe regula est, quod personalis actio trahit in successorem singularem, l. est cui. C. de actio & obli. et si obligatio contracta sit intuitu rei, quædam nihil interest, ubi la. ff. de ed. ed. et alii de quibus supra in proximo privilegio, sed Guid. Pap. in quest. 576. concludit, tertium possessorem (1) rei, super qua sunt constituta alimenta, vel ex qua præstanda sunt, conveniri posse actione personali, & idem dicit in relicto pro annuatariis, pro decimis, pro oblationibus, & pro tributo Principis, Ripa in l. 1. §. si hæres, numer. 14. ff. ad Trebellian. ubi inquit, sic tenuisse paucis ante diebus, Gigas de penio. questio. 44. nume. 1. movetur Guid. Papæ ex l. Lucius. ff. de aliment. & cibaz. legat. ubi licet mentione alimentis in e. quanto, in fin. de vfu. ubi tractatur de decimis, Imperatores. ff. de tutel. & ratio distrah. ubi de tributo. Hæc tamen iura mihi non probant, nam l. Lucius. nihil dicit de singulari successore, sed tractat solum, an alimentorum præstatio minuat, quando ex fundo ad id obligato minus est perceptum, vel ægeatur, quantum plus est perceptum, quam sit pro alimentis necessarium, bene id de successore ponitur in l. 1. ff. eodem titul. ubi glof. allegat d. l. Lucius, sed ille textus potest evitari, quia secundum primam glof. intellectum loquitur in successore universali, ut est filius, qui est loco heredi, aliud verò est in particulari: text. verò in d. c. quando, licet dicat possessores prædiorum esse compellendos ad solvendum decimas, & oblationes prædiorum ad id obligatorum, tamen non dicit, quod personalis actione conveniantur, proinde intelligi debet quod compellantur ordinariis remediis, videlicet muso creditore in possessione rerum donec sit satisfactum, ut sit in actione hypothecaria, vel Saluiano veli, & hæc compulsio, etiam non præcisè

fed causativa, ita quod cogentur vel prædium dimittere, vel solvere, & hoc modo intelligo, secundum intellectum glo. in dict. l. 1. ff. de aliment. & cibaz. legat. similiter text. in Imperatores, dicit quod persona non est obligata, sed res, & ubi etiam obligata esset persona intelligi debet, ut contra personam datur actio ad rem quam possidet, id est, conveniatur pro re, non pro debito ex causa vestigialis, idem Aretin. in consil. 104. in causa magnifici, colum. 2. dicit, quod ex quo possessor (2) convenitur ex hypotheca tacita legali quæ datur pro tributo, vel collectis, potest opponere excusationis exceptionem, quando agitur pro tempore præterito, sequitur Natt. in consil. 71. in fin. negant igitur personalem dari pro tributo temporis, quo alius possidebat. cum verò dicunt necessarium esse excusationem, etiam quia eo casu non est excusatio necessaria, ut ibi in d. l. Imperatores, verit. præteriti temporis vestigal solvete debere, & in l. 5. §. fin. ff. de censib. ibi, ob tributa præteriti temporis, frustratorium autem remedium agendi contra tertium possessorem, si Ador. exceptionem excusationis possit repelli, & quod dictum est de tributo, decimis, oblationibus, & collectis præteriti temporis, locum quoque habet in futurum, quia pro eis non datur personalis, sed res ipsa actio, & possessor compellitur reali actione bene verit. est quod traditum est remedium, per quod fusciturum creditore, qui enim prædium emit tributarium, vel alij præstationi obnoxiius, tenetur dominum recognoscere, & dogi ad id potest via iuris, quia ubi ius domini transitur in alium, fieri debet obligationis renouatio, l. omnes. §. si. ff. usufruct. quem admod. cave. ubi loquitur de usufructuario, & glof. ac Bald. inferunt ad (3) vasallum, qui cogitur novum dominum recognoscere, & in vasallo ponit Bald. in l. si cum datam, in fin. C. de libe. caus. & in emphyteuta (4) idem Bal. in l. plures apochas, numer. 4. C. de fide instrum. Natt. in consil. 381. & ante eos Specul. in tit. de locato. §. nunc aliqua, numer. 191. ver. 165. & comprobatur in consil. 208. in 2. vol. quod nunc est sub prelo, & licet prædicti loquantur quando dictum dominium transferatur de vno ad alium, tamen idem est, quando mutatur vasallus, vel emphyteuta, & res ipsa alienatur, quia novus emptor tenetur (5) recognoscere dominum, ita Bald. in Authent. si quas ruinas, nume. 4. ver. quarto bet. C. de sacrosanct. eccles. ubi dicitur triplici ratione fieri debere renouationem, & inter alias illa est præcipua, ut vasallus, qui est singularis successor possit conveniri. ecce ergo, quod præsupponit non posse illum conveniri, saltem personali actione, nisi facta recognitione, atque ita firmiter teneo, licet neminem inveniam declarantem, non enim facile vulnerantur sunt communes iuris conclusiones, sed illis est, quoad fieri potest, tenaciter inherendum, & ita intelligenda erunt omnes illæ limitationes, quas Ripa in d. §. si hæres adducit, & id totum provenit ex obligatione bonorum, non autem ex aliqua personali obligatione, nam personalis, quæ erat in primo possessore, non transit in secundum, sed apud illum remanet, qui tamen potest personali actione conveniri, ut concludunt Aretin. & Natta in locis supra citatis, & successores qui neque coarctati, nec quasi coarctati non potest obligari, & sine obligatione non datur actio.

SYMMARIA.

1. *Compensari debet solvere etiam, quando solutio est in conditione.*
2. *Compensari potest, qui in unius compensat.*

- 3 *Emphyteuta creditor domini non primatur, licet cessaverit solvere, si tamen est paratus compensare.*
- 4 *Compensari potest, quia tenetur solvere, etiam si tantum favorabilibus.*
- 5 *Compensatio non habet locum in causa alimentorum.*
- 6 *Compensatio non datur contra ex alimentis subsidij oblatum inpositum ratione alimentorum.*
- 7 *Compensatio non imponitur contra pensionem Ecclesiasticam inpositam in contemplatione alimentorum.*
- 8 *Compensatio non habet contra debitum ex causa vitualis.*
- 9 *Compensatio contra alimenta debita opponi potest de operis non praestitis, quando alimentarius tenetur operari.*
- 10 *Impedimentum non est ei qui non implet ex parte sua.*
- 11 *Exceptio promittens ad eodem fonte non confertur reuelata a factis excludente omnes exceptiones.*
- 12 *Operari tenetur ut, cui alimenta in domo relicta sunt.*
- 13 *Agens ex contrahendo vitro citroque obligatorio repellitur, nisi primo impleat ex parte sua.*
- 14 *Qualitates a statuto, vel dispositione requisita probanda sunt ab eo, qui se fundat in dispositione.*

PRIVILEG. LIII.

Compensans (1) dicitur solvere, l. si debitor, vbi Alber. & alij notant ff. qui potio. in pigno. habe. Bartol. in l. auferat. §. qui compensationem ff. de iure fisci, in l. diuortio. §. ob donationes, in a. oppos. ff. soluto matrimon. cum infinitis apud Tyracuellum de retract. consanguin. §. 3. gloss. 3. numer. 2. ita quod condicio soluendi impletur per compensationem l. speculatio §. de illo. ff. de statulib. vbi Doctores ad id considerant, & multi volunt id procedere etiam in eo, qui iuravit [a] solvere, & scilicet possit nihilominus compensare, Bartol. Angel. Cuias, & Alexand. in l. amplius ff. rem rat. habe. Bald. & Abb. in cap. ad postum. illo. de iureiurand. Ioan. Fab. & Ioan. de Plat. in §. in bonafidei Insti. turio. de action. cum infinitis similibus hinc vasallus, & item emphyteuta, qui in tempore non soluit, euadunt [3] caducitatis poenam, si parati sint compensare, volunt. Specul. & Ioan. Andre. in titul. de locato, §. nunc aliqua, oumer. 80. questio. 79. cum similibus, & procedit compensatio etiam in causis favorabilibus, vt est [4] dos, Doctores in d. l. diuortio §. ob donationes, & dicit Afflic. in decis. 122. nu. 4. quod compensatio opponi potest contra instrumentum dotale. cum ergo dos, & alimenta procedant a pari, videretur compensationem admittendam quoque fore in alimentis propter argumentum acquiratorum. At secus est quia in alimentis compensatio non datur [5] vt est text. in l. in ea que est quarta, C. de compensatio Ioan. Fab. in §. in bonae fidei, numer. 19. col. penult. versic. sed numquid potest opponi Insti. tur. de actio. Pract. Papien in for. libell. quo agit pro legato rei singi. in princip. numer. 85. vbi dicit esse introductum speciali favore alimentorum. Bellinchi in tract. de charit. subsid. in questio. 35. vbi inquit quod non datur compensatio [6] in exactione subsidij charitativum, quando fuit impositum ratione alimentorum. Gigas in tract. de pensio questio. 92. numer. 4. vbi inquit quod si pensio fuit imposita pro [7] alendo eo in cuius favore fuit constituta non recipiet compensationem, licet aliud sit quando non fuit constituta ad alimenta, & non illi-

me hanc partem tenet Sebalt. Med. in tracta. de compens. questio. 14. & ratio est quia causa alimentorum non patitur dilationem vt dixi suo loco, & procedit non solum in alimentis, sed etiam in quocunque debito ex [8] causa vitualis, vt est text. in leg. ob negocium, vbi not. glo. & Bartol. ff. de compens. & glo. ibi inter casus quibus debetur compensatio enumerat causam alimentorum, & bene, quia si debuit pro causa vitualis non compensatur, multo minus compensabitur ipsum alimentorum debitum, nam propter quod vnumquodque tale, & illud magis, Authen. multo magis, C. de factofanct. eccles. haec tamen conclusio fallit quando alimentarius tenetur operari ad commodum eius, qui alimenta [9] praestat, quia tunc si desit operari compensatur cum operis, vt est text. in l. in rebus, §. pessimi, ff. de commod. l. si ferat §. fin. ff. de adl. edict. ita dicit Salicet. in l. si constat, colum. 2. versic. exempla huius compensationis, C. de compensat. sequitur Ag. Arer. in §. in bonafidei, n. 7. vt. in potes addere, Insti. tur. de actio. Sebalt. Med. loco supra relato, numer. 4. & ratio est quia alimenta tunc non aliter debentur nisi operando, ergo qui non operatur cum non faciat quod debet, non recipit quod [10] oportet, l. cum proponas, C. de pact. & ibi Bartol. Alexand. Cur. nun. lat. & alij, l. queto §. inter locatorem, ff. loca. Corne. consil. 122. colum. 3. volum. 1. Ruin. in consil. 143. numer. 8. volum. 4. Do. Becius in consil. 45. numer. 6. & nisi heret compensatio locupletaretur alimentarius cum aliena iustitia, quod esse non debet, & non est marum quod exceptio operaturum non praestitatur minuat debitum alimentorum, & opponi possit, nam ea occurrere eodem fonte vnde descendit obligatio alimentorum, & est regulare quod sublati [11] omnibus exceptionibus admittantur illae quae proeuerunt ab eodem fonte, Bartol. in l. 1. §. & parui, numer. 5. ff. quod vi aut clam, Bald. in l. ex praedictis, numer. 1. C. de iudicio. Felin. in rub. de exceptio. in c. ex parte, numer. 12. de offic. de leg. Paris. in consil. 81. numer. 4. volum. 3. Rip. in consilio 78. numer. 2. Craue. in consil. 127. numer. 14. Corne. consil. 151. numer. 10. Capic. deci. 17. numer. 9. Natta in consil. 47. 4. numer. 3. Cephal. in consilio 187. numer. 1. & 15. quando enim alimenta relinquuntur alicui in domo, [12] tenetur is operari ad commodum heredis secundum Angelum l. quamuis, C. de lega. notatur in l. diuortio, ff. soluto matrimonio, & dicitur in suo particulari loco, & illa dispositio, quae heredem obligat ad praestandum alimenta, ea ipsa obligat alimentarium ad operandum, quo circa non admittitur is ad petendum alimenta nisi probet impleuisse dispositionem ex parte sua, & male [13] agit, Iulianus, §. offerri ff. de actio. empt. l. ediles, §. fin. ff. de edil. edict. Bart. in l. si soluturus, ff. de solutio. & qui videtur statuto vel dispositione aliqua tenetur obsequere omnes [14] iudiciali qualitates, l. 1. §. quod aut ait prator ff. ne quid in suum. publi. cum multis quos allegat in consilio 45. numer. 14. qualitas autem operandi tacite inest in ipsa dispositione quae mandat alimenta praestari, ergo ea deficientie attenuantur alimenta, ita vt alimentarius tanto minus recipiat pro alimentis, quantum importaret operae, quae erant praestande.

SYMMARIA.

- 1 *Nemo debet molestari pro debito alterius.*
- 2 *Vasallus nihil possit in fundo facere in praedium suocessoris.*
- 3 *Agnatus succedens in fundo, non tenetur solvere debi-*

ca. q. si alii vltimo loco defuncti.

4. *Fructus feudi expulsi q. p. vendit. capi non possunt in executione pro debito vasallit. sed in feudo hereditario.*
5. *Maiores possessor nō tenentur pro debito antecessoris, qui non fundum manebat.*
6. *Beneficiarius non tenetur ad debita precessoris.*
7. *Hæres beneficiarius tenetur rebus ecclesie redimere, quā sius anteb. obligatus erat.*
8. *Succesor in beneficio tenetur solvere debitum, quod antecessor contraxerat, si ad eam rem propriam, quando ratione rerum propriarum.*
9. *Sacerdos vult debita de fructibus beneficii.*
10. *Assuatus possessor soluit debuit ab antecessore contrarium, pro alimentis comparandis.*
11. *Maiores possessor potest bona alienare, ut seipsum aliat.*
12. *Succesor in rebus ecclesie tenetur ad debita contraria pro consecratione rerum illarum.*
13. *Vasallus tenetur solvere debita contraria a precessore pro consecratione feudi.*
14. *Maiores possessor tenetur ad debita facta pro consecratione rerum maiorum.*
15. *Succesor in dignitate tenetur seruare contrarium factum ab antecessore, sub nomine dignitatis.*

PRIVILEG. LIV.

PRO debito vnus, non debet [1] alius molestari, l. non debet alteri. ff. de regul. iuris. l. coheredibus. C. famul. exco. cum. i. si vnus. §. ante omnia. ff. de pact. c. denique. l. q. questio. §. facit titul. ne vxor pro marito & idem succesor in feudo non tenetur pro eo, quod tenetur vasallus, quia non potest in successore [2] praeiudicium aliud facere, cap. 1. vbi gloss. fin. in titul. qui succesor. feud. da. tenet. vbi Her. in §. laud. column. 2. Præposit. num. 5. Afflict. colum. 16. vers. secundum casus. Paris. in consil. 23. no. 147. volum. 4. & hæc ratio agnatus, qui succedit in feudo non tenetur æs alienum vasalli defuncti exolvere, [3] si non sit illius hæres, vt probatur in c. 2. vbi Her. & alii omnes, an agnati vel filius, Ruinus in consil. 17. num. 11. volum. 1. ad idem est textus in c. Titius, vbi Bald. de feud. fuer. controuers. & ibi dicunt Doctores, quod de feud. non tenetur agnatus solvere creditibus, Bal. in cap. 1. de grad. succed. in feud. Cardus. in c. 1. §. quin etiam, titul. Episcopum, vel Abbatem. Alex. in consil. 19. volum. 1. & Curt. Tuni. in consil. 178. Martinus Pez. de subfeud. author. 16. numer. 10. Ioan. Bapt. Sured. d. c. 1. numer. 13. an agnat. vel filius, & quando feudum est ex pacto, & prænata, tunc fructus feudi non possunt capi in executione [4] in praeiudicium successoris pro debito vasalli, licet secus in feudo hereditario, vt per Afflictum in decisio. 26. per totam; eadem ratione, qui possidet maioratus non tenetur ad æs alienum contrarium per [5] antecessorem, cuius non est hæres, & qui non est fundator maioratus, Bald. in consil. 17. volum. 1. Alexand. in consil. 19. volum. 1. Anton. Padil. in l. vnus. ex familia. §. 1. de falcidia, numer. 7. ff. de legat. 2. Ludouic. Molin. in motu de primogenit. Hispan. lib. 1. c. 10. numer. 29. in fin. similit. qui succedit in beneficio, non tenetur ad debita [6] precessoris, imò si ille rem ecclesie obligasset pro debito proprio, hæres eius tenetur [7] redimere, vt est textus in c. ex presentibus, vbi Abbas. num. 1. de pignor. Felin. in c. acceptum, vers. tunc declar. & de iud. instrument. post Barbat. in c. vt super, de rebus eccles. non alibi

nand. si tamen debitum sit contrarium pro sustentatione personæ, id est, pro alimentis illius beneficiarius succesor. in [8] beneficio tenetur, ita Ioan. Andre. quem ceteri sequuntur in c. ex presentibus, de pignor. vbi dicit, quod vbi debitum contrarium est pro sustentatione personæ tenetur succesor: fecus, quando pro sustentatione rerum propriarum, & ibi late comprobatur Abb. num. 4. & sequent. vbi intelligit, quando beneficiarius non habebat bona propria obligata, & contraxit deus, spe solvendi de fructibus ecclesie: & ratio est, quia debet sacerdos viuere [9] de fructibus ecclesie, c. cum secundum Apollonem, de p. e. b. Innocent. in c. Episcopus, eodem titul. præterea non est mirum, si succesor tenetur hoc debitum exolvere, quod erat ecclesie iniunctum, & dicit Abb. in cap. 1. quorundam, num. 2. de donatio. quod vbi sacerdos obligat bona ecclesie pro sustentatione propria, non dicitur proprium debitum, sed debitum ecclesie, Padil. in dicto §. si de falcidia, numer. 17. vbi infert ad possessorem maioratus, & [10] dicit illum teneri ad soluendum æs alienum, quod antecessor contraxit, vt seipsum aleret, Ludouic. Molin. dicto cap. 10. numer. 14. vbi tamen refert Petalum contrarium tenere in maioratu, quando fundator non tenebat illum alere. ego verò existimo contrarium esse verum, & teneri semper successor, quia si succesor maioratus tenetur alere secundogenitum, vt suo loco dictum est, quanto magis tenetur seipsum alere? est sacerdos, qui minus iuris habet in rebus ecclesie, potest illas obligare pro suis alimentis, quanto magis id licebit possidenti maioratus, qui longe plus iuris habet? id verò minus erit dubium in vasallo, nam is poterit feudum obligare in praeiudicium, vt se aliat, ex quo dominus tenetur illum alere, vt dixi, sed an possit id facere in praeiudicium agnati, minus est dubium, si essent in casu, quo agnatus tenetur alere, res esset clara, per ea quæ dixi de ecclesia & de possessore maioratus, & in possessore maioratus, quod possit bona [11] alienare, vt seipsum aliat, post Didac. & Gregor. pont. Padil. in Authen. res que, numer. 79. C. commun. de legat. contrarium voluit Ludouic. Molin. in dicto tractatu lib. 4. cap. 6. numero vigesimo secundo, & sequent. vbi tenet, quod bona maioratus non possint alienari pro alendo possessore, sequitur Cordub. in leg. si quis a liberis. §. vltim. numer. 22. ff. de liber. agnat. cum vel alend. sed Molin. non est sibi contrarius, quandoquidem dict. cap. 6. non negat successor in maioratu teneri ad æs alienum contrarium pro sustentatione auctoris, sed dicit bona non posse alienari, tenebunt igitur successor, sed idem non fiet alienatio, si enim alienatio perueniret, facile eueniret, vt breui maioratus bona destrueretur, & euanescente, & facilius impositum onus super fructibus, quam super ipsa re, vt videri potest apud Afflict. & qui ab eo citantur in dict. decis. 26. inferunt ex hoc magis necessitatem esse, si alienationem rem ipsam, quam eiusdem rei possessorem tam prope consecrationem obligatur successor, vt de rebus [12] ecclesie probat text. in cap. de solutio. vbi late Doctores. Similiter vasallus feudi succesor licet non sit hæres tenetur solvere debita vasalli defuncti si ea fuerit contraria pro vilitate [13] feudi, potest pro Castro p. fest. 10. vers. in. c. 1. §. 1. vasallus, hic finit. lex, de in. consuetu. incip. fin. in consil. 104. per totum, C. quærit in consil. numer. 1. Martinus Pez. de subfeud. in vltima author. Barjon. author. 24. numer. 10. Sponzor. in tract. de feud. part.

12. nome. 100. idem in rebus [14] maioratus concludit Padillan d. 6. si de falcidi. numer. 9. vers. secundum limitibus. Ludovic. Molind. lib. 4. cap. 10. num. 201. & sequent. & lib. 4. cap. 16. num. 28. ubi tamen dicit procedere casu quo confitetur per unam esse versam in eam causam. movetur duplici ratione, prima, quia bona prohibita alienari, possunt distrahri ex causa necessaria: secunda est, quia verisimile est, quod author maioratus voluerit bona conservari, non autem aliter conservari possunt, nisi in eam causam aliqua impendantur. Padill. ac Ludovic. alios casus referunt quibus tenetur successor debita antecessoris exolvere. generaliter autem verum est quod successor in dignitate, tenetur antecessoris contractum servare [15] sub nomine dignitatis celebrationis. Cyn. in leg. digna vox. ubi Bald. versic. modum iuxta hoc est. Caltren. versic. vltimum per istam legem. Cod. de legib. Caltren. in l. final. versic. & nota. Cod. de transactio. Oldr. in consil. 94. 10. versic. quod in casu presenti, Bald. in l. prohibere. §. quod vi aut iuri, Roman. in consil. 116. colum. 6. volum. 1. & hanc opinionem probantur Felin. Socia. Ias. Deci. Paris. Boer. Bruu. Crauet. Natr. Roland. & alij, quos citat & sequitur decus. Prædemonst. 130. numer. 11. Quintil. Mandos. consil. 99. numer. 2. 3. & sequent. ubi loquitur in Pontifice, & Prælato, & aliqua etiam ponit Corbulus in tractatu de caus. quibus emphyt. prius citat. de caus. prius. ob non solut. canon. limitatio. 2. numero primo, & sequent. in quo tamen articulo, an prælati successor ligetur contractui antecessoris dixi nonnulla in consil. 183. numer. 24. & sequent.

S Y M M A R I A.

- 1 Cedi potest omnis alius. et ibi latet.
- 2 Restituitur in integrum cedi potest.
- 3 Restituitur quilibet est moderator, & arbiter.
- 4 Cedi non potest ius percipiendi alimenta. limitia in 13. et 15.
- 5 Privilegium personale extinguitur mutatione personæ.
- 6 Cedi non potest ius exigendi resursum dotales. fullin. numer. 11.
- 7 Cedi non possunt, quæ in heredem non possunt transmitti.
- 8 Cessionarius cedens in ius cedentis.
- 9 Cessionarius repudiare eandem personam cum cedente.
- 10 Opera famulorum cedi possunt.
- 11 Vfus maritus debita per tempore præteriti cedi possunt.
- 12 Societas dissoluta, transmissi in heredem negotia tam gesta, & lucra facta.
- 13 Alimenta præteriti temporis alicui restituta transmittuntur ad heredem.
- 14 Cedi potest a muliere exercitum doteilem actionem comprehensionem ad repetitionem dote propter vergentem maritum ad onerum.
- 15 Cedi potest ius petendi alimenta, quando sit cessio ad commodum cedentis.
- 16 Confessio cedentis nocet cessionario, quando cessio facta est periculo cedentis.

P R I V I L E G. LV.

I V: quodcumque regulariter cedi potest, & omnis [1] actio, l. fin. C. de hered. vel actio, l. 2. ubi glo. & alij, Cod. de litigios. gl. in l. planè, in vers. debeat.

ff. famul. eriscum. imò ipsa quoque in integrum restitutio [2] cedi potest, l. quod si minor. in princip. ubi glo. Bartol. & alij, præcipue Alber. ff. de administrat. tutor. & late agit Tyraquell. de reat. ad. confanguinit. §. 26. glo. 3. num. 2. & sequent. ubi ponit de rei vindicatione, de actione utili, de spe probandi, de condicionali debito, de futuri fideicommissi fide, de hereditate, de conditione futuri, de actione furti, de restitutione in integrum, & de multa alia rei emissa quilibet est moderator, [3] & arbiter, l. in re mandata, Cod. manda sed non est absoluit dominus rei si non possit eam in alium transferre. Verum ius alimenta percipiendi non potest cedi, [4] nec alium transferri, ita Bartol. in l. cum. Titio, numer. 2. in fin. ff. ad legem falcid. ubi inquit, quod alimenta coherunt personæ, & alia sunt alimenta in persona viui, alia vero in persona alterius, & inquit idem esse in usufructu, quod vendit, aut cedi non potest, idem voluit Bal. in l. numer. 7. versic. modo quarto. C. de privileg. dot. ubi inquit, cedi non posse, maxime in præiudicium tertij, allegat in argumentum l. dominus, §. final. ff. de usufruct. & inquit, quod vxor non potest alij cedere ius repetendi dotem ob mariti vel gentiam ad inopiam, quia ex dos debet nihilominus servare omnibus mariti, non mihi, & ex sumenda sunt alimenta viui, vxoris, & filiorum, sequitur ibi Salicet. Culti. Seni. in consil. 57. summa ritus, per totum, & præcipue volum. 2. Ias. in l. i. constante, numer. 29. & sequent. ff. de soluto matrimonio, ubi defendit tam Baldi sententiam ab omnibus impugnationibus, Fabian. de Monte in tractatu de emptione, & venditio. in 4. questio. princip. questio. ubi late agit, Bald. Novell. in tractatu dot. part. vltim. versic. sed non congruenter, colum. 19. & dicit Socin. luan. in consil. 55. numero vndecimo, quod hæc opinio est æquior, & communior, & idem repetit in fine nume. hanc etiam tenet Tyraquell. de retract. confanguin. §. 26. glo. 3. numero septuagesimo tertio, ubi post Abb. in capite, in fine, de iure patronat. inquit idem esse in alimentis, quæ patrono debentur ab ecclesia, Cordub. in l. i. quæ sit liberis, §. patens, nu. 19. ff. de lib. agnos. vel elem. facit, quia privilegium, & quodcumque aliud ius personale [5] extinguitur mutatione personæ, l. i. Cod. de imponen. lucra, descript. 2. deo Baldus in Rubric. C. de vltur. num. 5. concludit, quod si vir creditor [6] soceri ex causa dote neutro capiat ab amico pecuniam, & ei cedat suum creditum dotale, non poterit cessionarius exigere vltur, quas tamen exegisset, nulla facta cessione, sequitur Alexand. in l. insulam. §. vltur, in fin. ff. de soluto matrimonio. Lauren. in tractatu vltur questio 14. nume. 78. Anan. in c. salubriter, nume. 3. de vlt. Deci. in consil. 57. 1. Socin. in consil. 88. numer. 25. volum. 4. Negram. in tractatu. de pignoris in 5. membro 5. part. principal. numer. 16. versic. secundo restringitur, Bero. in consil. 78. num. 20. volum. 1. bene verum est, quod in hoc multi tenent contrarium, & potest videri apud Moder. Gall. in tractatu de vltur. numer. 126. & dixi late in consil. 269. dum in l. 2. ubi contingentiæ responderem, & ad hæc questionem applicari poterunt, quæ dicam infra super questione, an alimenta transmittantur ad heredem, nam [7] cedi non possunt, quæ in heredem non possunt transmitti, l. si ex pluribus, ubi Dyn. Bartol. & alij, ff. de administrat. tutor. l. non solum, §. si puella. ff. de ritu nuptia. alios citat Tyraquell. dict. §. 26. glo. 1. numer. 44. facit etiam, quod dicimus, iuri alimentorum renunciari non posse, ut paulo infra attingam.

tingam, ea autem ratio quam ponit Barto. in dict. l. cum Titio, quod alia sunt alimenta tu persona viuis, & diuersa in persona alterius, innuit cessione prohiberi non fauore eius cui alimenta debentur, sed eius à quo sunt prestanda, ne scilicet in plus graueus, quam si primo creditori deberentur, & hoc etiam innuit Bald. in dict. l. i. Co. de privileg. dot. dum inquit maxime in praeiudicium tertij, sed mihi non placet, quia consilium versatur praeiudicium debitoris, nec eius conditio mutatur creditoris per cessionem sic detegitur, nec augetur, aut mutatur forma debiti, sed eo modo ligatur debitor erga cessionarium, quo tenebatur erga cedentem, quia cessionarius [8] succedit in ius cedentis. l. emptor. vbi Bald. in l. notab. Cod. de hered. vel actio. vend. & reputatur eadem [9] persona, l. i. donata. §. ff. de donatio. inter virum & uxorem. Cap. in consil. 83. nam. 10. & consequitur id solum ius quod habet cedens, l. idem. que. §. si cui mandauero. ff. manda. l. a. C. de nouat. §. Cede donatio. & melius in l. i. ager. in fine, vbi Bartol. & alij ff. de rei vend. propterea si cessio teneatur, in cessionarium transeat ius solum petendo alimenta, qualia tenebatur prestare cedenti, non diuersa, vti hic passim in aliarum rerum cessione, idem faciendum est, rationem Bartol. non esse bonam, & melius loquuntur Bald. qui dixit, maxime in praeiudicium praesupponens, cessionem non permitti, etiam cessante praeiudicio tertij: si verò nos dicamus interdixit esse cessionem, quia ius alimenta consequendi non personale, dici potest, non tam esse personale, quam alimentum recipiat, & iura quoque personalia cedi posse, vt videmus in operis [10] famulorum, quae alij debentur, cedunt enim, Bartol. l. si non fortem, in §. libertus, vbi Angel. Fulg. Costa & Alexand. ff. de condi. indebi. Bald. in l. liberti. colum. vltim. Cod. de oper. liber. Caltrens. in l. a. in princip. ff. soluto matrimo. Tiraquell. dictos. 47. glof. j. numero trigelimo sexto, melior ergo ratio erit, quae ex fauore alimentorum ob publicam utilitatem deducitur, ne scilicet exinde mendicare cogatur alimentarius, vt dicimus in alia quaestione, an liceat alimentis renunciare, ne idem lapsus repetere contingat.

Nostra autem conclusio bene obinet in alimentis futuris, et fecus videtur in praeteritis, & iam debitis: ea enim videtur cedi posse, quia cessat in eis ratio publicae utilitatis super considerata, & adduco quod voluit Dec. in consil. 171. numero quinto, verbul. primo ergo non obitat, vbi inquit quod & si visum marito debeat ob retardatam dotis solutionem non possint [11] cedi nec in heredem transmitti pro futuro tempore, tamē illa quae erant iam debite pro tempore decurso, secundum eum cedi, & transmitti possunt, allegat quod in simili dicitur de societate, quae est omni transcat ad haeredes, sed morte vnus ex sociis extinguatur, l. verum, §. in heredem, ff. pro hoc. tamen in heredem [12] transmittuntur, quae iam erant gesta, & facta lucra. l. actione §. si iam certam, & dict. §. in heredem, ff. pro hoc. facit quia alimenta praeteriti temporis non ita sunt fauorabilia sicut futura, & videmus quod alimenta praeteriti temporis [13] non solum licet legata transmittuntur ad haeredes, l. vi frui. §. fin. si visus fructus pet. l. fructus in fine, cum l. sequen. ff. de rei vendicat. facit text. in l. libertus, num. 1. ff. de alimen. & tibi. lega. Gigas de pensio. quest. 32. numer. 3. Cordub. l. i. quis à liberis, §. si quis ex his, numer. 140. ff. de liber. agoniscen. & quae ad haeredes transmittuntur cedi possunt, leg. ex pluribus, vbi Bartol. ff. de ad minit. tutor. Bald. in l. per diuersas, quest. 16. Camand. Roma in consil.

434. in fine, Alexan. in l. si stipulatus fuerit illud. ff. de verb. obligat. & plenus cognoscitur ex quaestione de renunciatione alimentorum, & de transactione quae super eis fit, & ex his posset inferri ad alimenta, quae debentur iure actionis, non autem officio iudicis, item de iis, quae debentur diuiti & habenti aliunde vbi capiat pro suo victu, nam in eo qui habet aliunde cessat fauor alimentorum, & in eo qui iure actionis alimenta debetur videtur cessionem esse licitam, quia facilius creditur actio, quam officium iudicis, verius tamen est etiam hoc casu inlubere cessionem.

Intellige etiam vt non procedat ea propositio, quando cederet quis solum exercitium directarum, vt quando constitueret procuratorem ad consequendum alimenta, tunc enim impediunt hoc facere, nam etiam in mere personalibus potest quis per procuratorem adesse, l. si cum procuratore. ff. de re iudic. l. alia causa, ff. soluto matrimonio, & per hanc rationem dicitur in simili Bald. Nouell. in d. par. vltima tracta dot. colum. 19. verbi. Fecit potest distinguere, quod & si mulier non possit cedere [14] actionem ad repetendum dotem propter vergentiam mariti ad ipsoam ex quo alimentorum ius non potest cedi, tamen potest mulier constituendo procuratorem cedere directarum exercitium.

Tertio declarauimus nostra propositio vt non procedat quando cessio ferret ad commodum cedentis, non autem cessionarij, quia tunc valet cessio, [15] vt in suprascripto casu ponit Bald. Nouell. d. colum. 19. verbi. aut dicta cessio tendit in fauorem, cum ponit exemplum de muliere, quae ob paupertatem propriam, vel ob potentiam aduersariorum non potest ius suum consequi, sed alij cedit qui interim sustinet onus alimentorum, & hoc etiam placet Modern. Gall. in tracta. vltim. num. 26. verbi. & sic limito, seu declaro. cessat enim ratio, quando omne commodum redundat ad cedentem, & ratione cessante cessat dispositio, & non mirum, nam cessio quae fit ad commodum cedentis degenerat, & non retinet vires cessionis, ideo videmus, quod et si confessio cedentis non noceat cessionario, tamen quando cessionarius potest habere regressum aduersus cedentem, atque ita cessio fit periculo cedentis, tunc nocet cessionario [16] confessio, quae emanauit à cedente. ita pult Vbert. de Eugub. & Alber. Galeo. concludit Imol. in l. facta §. si haeres, colum. fin. verbi. & sic siue fiat ad commodum, ff. ad Trebell. & verbi. & ratio etiam pro hoc facit, Alex. in consil. 48. col. 2. verbi. super a. vol. 3. Corn. in consilio 114. num. 4. vol. 3. Cephal. qui hoc bene declarat in consil. 2. per totum.

SVMARIA.

- 1 Nemo maior cogitur aliquid facere.
- 2 Voluntatem suam expleri cuiuslibet debet esse permittum.
- 3 Lucrum facit qui suam exequitur voluntatem.
- 4 Transfugere non licet super alimentis.
- 5 Transfugit super alimentis non valet etiam quando relicta sunt diuiti.
- 6 Transfugit non valet super transfugit mulieri relicto, qui propter existentiam suorum restringitur ad alimenta.
- 7 Nemo qui carnis esset non sunt in consideratione.
- 8 Lex talis, non verbis est impedita.
- 9 Pess. Transfugere non licet super ecclesiastica pensio.

- 10 *Deo acquiritur alimentis.*
 11 *Duo. Transfugis non potest super dote sine decreto iudicis.*
 12 *Legatarij alimentorum non possunt inter se transfugere.*
 13 *Emphyteusitae plures non possunt inter se alienare rem emphyteuticam.*
 14 *Legatarij possunt inter se vendere fructum quod sibi sui reticulum cum prohibitione alienandi.*
 15 *Vasallus potest sine consensu vendere suam partem irrequisito domino.*
 16 *Transfugis super modo et forma profundis alimentis non valet quomodocumque negotium autemque alienatio.*
 17 *Alimentarius non potest sine potestate eligere fructum ex quo percipit alimenta.*
 18 *Alienari prohibita non potest alium facere per quem sequatur alienatio.*
 19 *Remittenti non potest alimentis per passum.*
 20 *Passum quod pater non teneatur alteri filium non valet.*
 21 *Pater non potest passio remittere alimentis sibi à filio debitis.*
 22 *Sicutum quod pater non teneatur alteri filium non valet.*
 23 *Legitima potest in totum tolli statim quando filius habet unde victum consequatur.*
 24 *Minoris subiecti possunt omnia bona quando filius habet bona ex quibus possit vivere.*
 25 *Constituendo non valet quod filij non alienent à patribus.*
 26 *Constituendo non valet contra ius naturale.*
 27 *Constituendo dicitur sacrum populi passum vel statum.*
 28 *Consuetudo non valet ubi non valet statum.*
 29 *Compromissum non potest causa alimentorum, vide in 30 et 33.*
 30 *Compromissum potest in arbitrium causa alimentorum.*
 31 *Compromissum non potest, qui non potest alienare.*
 32 *Latus dicitur ex compromisso, qui non potest sine decreto alienare.*
 33 *Compromissum potest in arbitrium iuris causa alimentorum.*
 34 *Arbitri iuris acquiescentur iudicibus.*
 35 *Compromissum potest in arbitrium iuris causa datus.*
 36 *Necessarius actus non regulariter secundum formam alium voluntarij.*
 37 *Compromissum possunt in arbitrium iuris, ea qua non possunt alienari.*
 38 *Pater possit compromissum facere in arbitrium iuris de rebus aduentitius filiorum.*
 39 *Alienatione prohibita non includitur ea, que sunt ex necessitate statum.*
 40 *Sporus filius non potest passio remittere alimentis sibi à patre debitis.*
 41 *Uxor remittenti non potest alimentis sibi debitis pro dote.*
 42 *Contrahens invalidus confirmatur iuramento.*
 43 *Iuramentum confirmat contrahentem, qui est ipsa iure nullus.*
 44 *Contrahens qui non potest celebrari sine certa solemnitate confirmatur iuramento.*
 45 *Iuramentum firmari debet quomodocumque id fieri potest sine iuramento solutio aeterna.*
 46 *Remittenti filius de bonis paternis dote recepta confirmatur iuramento.*
 47 *Dotalis fructus valde alienatur cum iuramento.*
 48 *Passum de non succedendo confirmatur iuramento.*
 49 *Iuramenti auctoritas semper censetur excepta.*
 50 *Transfugis super alimentis valet cum iuramento.*
 51 *Pensio. Transfugis iuramentum valet super pensione ecclesiastica.*
 52 *Transfugis etiam iuramentum super alimentis non valet quando alimentarius primum in officio non transfugeret.*
 53 *Remittenti alimentorum valet cum iuramento et idem est in passio.*
 54 *Compromissum iuramentum super alimentis valet.*
 55 *Remittenti non potest etiam cum iuramento iuris prohibere.*
 56 *Remittenti non potest iuri prohibitionis introducta principium ad publicam utilitatem.*
 57 *Alienatio rei ecclesiastica non valet etiam cum iuramento.*
 58 *Remittenti non potest iuri prohibitionis introducta ad privatam utilitatem, que separari non possit à publicis etiam cum iuramento.*
 59 *Filius non potest cum iuramento remittere alimentis sibi à patre debitis.*
 60 *Remittenti alimentorum facta cum iuramento non obligat quando alimentarius desinit ad extremam egestatem.*
 61 *Dispositio qualibet intelligitur rebus sic stantibus.*
 62 *Consuetudo non valet quod beneficium non distribuitur in pauperes partem fructuum.*
 63 *Transfugis super alimentis valet quando facta est ad commodum alimentarij.*
 64 *Ecclesia bona valde alienatur in utilitatem ecclesie, idem est in bonis minorum.*
 65 *Praelati alienant utiliter bona ecclesie excoantur in foro conscientie.*
 66 *Minor sine solemnitate valde alienat si alienatio sit utilis.*
 67 *Contrahens gestus sine solemnitate est validus si sit utilis.*
 68 *Vasallus valde alienat fructum inconculsum domino si alienatio sit in augmentum fructus.*
 69 *Pater valde alienat bona aduentitius filiorum si iudat alienatio ad utilitatem filiorum.*
 70 *Pensio. Transfugis super pensione ecclesiastica est valida, si est utilis.*
 71 *Utilitatem contrahens probare tenetur, qui transfugit cum alimentariis, si deficiat solemnitas.*
 72 *Oppositum idem operatur in opposito, quod propositum in propositis.*
 73 *Contrahens praesumitur utilis quando intervenit solemnitas.*
 74 *Utilitas contrahens non probatur ex assertione contrahentium.*
 75 *Utilitas contrahens probatur assertione accidentis lapsa longo tempore.*
 76 *Utilitas debet esse evidens et subsistere alium factum sine praevia.*
 77 *Utilitas transfugis sufficit quod apparet ex ipsa facta.*
 78 *Tempus contrahens attenditur in cognoscendo an sit utilis.*
 79 *Tempus contrahens inspicitur debet in discernendo an sit lapsus.*
 80 *Minor et ecclesia praesumuntur contrahens nullus, sed non coguntur.*
 81 *Nullus non potest allegari nisi ab eo in cuius fauorem alius est nullus.*
 82 *Minor qui semel impugnatus alium non potest alium approbare.*
 83 *Transfugis etiam utilis non valet quando per eam aueratur alimentorum forma.*
 84 *Transfugis super alimentis valet introducta praevia quando*

vana, quæ caret effectu [7] non sunt in consideratione, laf. in l. vnica, nu. 21. & quan. non peten. par. & lex non est verbius, sed rebus [6] imposita. l. 2. in fin. C. commun. de lega. cap. quantus, extra de priuileg. c. commissio de electio. in d.

Et ideo videmus quod ex quo pensiones super ecclesiasticis beneficiis assignantur deficiunt in vsum alimentum, & ob causam alimentorum censetur assignari, Roman. in consil. 388. ideo super [9] pensione non valet transactio in consilio pratorie, ita enim concludit Gigas in d. tract. penio. q. 51. nu. 21. & hoc est loco tertie ampliationis.

Hinc etiam inferitur, & succedit quarta extensio, quod cum dos æquiparetur alimentis, [10] gloss. in l. ob æt. C. de prez. minor. Salic. in l. qui liberos, ff. de rit. nup. Alexan. in l. cum u. §. mulier. ff. de cond. indeb. cum alijs citatis ab Euerard. in loco ab alimentis dot. in princip. loco 59. non licebit etiam de ipsa dote transigere sine iudicis decreto. [11] Nam fructus dote cedere debent in alimenta vxoris, & familias, vt notat Dd. in l. vbi adhuc, C. de iure dot. Authen. nouissima, C. de inoffic. testam. ita tenet Roman. in l. 1. §. soluto matrimonio, & in l. qui superstitis, ff. de acquirit. heredit. & dicam infra, dum tractabo de pactis, vel etiam de renunciationibus, quia proprie Roman. loquitur de renunciatione, non de transactio, licet ad id non animaduertente Cordub. in d. §. patens, num. 57.

Extenditur quintò, vt vendicat locum etiam inter plures legatarios alimentorum, qui non [12] possunt inter se transigere, d. cum q. §. sed si pluribus. vbi notant Barto. & alij omnes, & infert Bald. quod si testator reus pluribus legatum prohibeat alienari, non licet eissatis se alienare, sicut etiam, secundum eum; non licebit pluribus [13] emphyteuticis inusitate vendere rem emphyteuticam infuso domino, de quo laf. post alios in d. l. cum i. §. si vni, numer. 3. & idem voluit glo. in l. voluntas, C. de fideicommiss. vbi Corne. numer. 8. Foller in praxi censur. in §. huiusmodi census super rebus, numer. 87. Bartol. tract. de aliment. numer. 38. nam ratio quæ prohibet transactionem super alimentis, ne scilicet alimentarij fame pereant, aqut nullitas in ea transactio, quæ fit inter alimentarios, sicuti in ea, quæ fit cum extraneo, ita laf. in d. l. voluntas, in fin. & T yrag. de retract. consang. §. i. glo. 6. nu. 12. vnde infertur id, quod dixit Bald. in d. §. sed si pluribus, vt scilicet procedat solum, quando subest eadem ratio, non si diuersa, ideo fundo pluribus relicto si prohibent testator ne quis partem suam [14] vendat, poterit nihilominus vnus ex legatarijs alteri vendere sine offensione prohibitionis, l. pater, §. quiodecim, ff. de leg. 3. & vnus ex falsis potest suam partem feudi alteri vendere [15] infuso domino, vt inquit Bald. in d. l. voluntas, in fin. & ponit T yrag. loco prez. vbi resoluit hanc esse regulam, & contraria procedere, quando vel prohibitio est in reus facta, vel eadem subest prohibendi ratio.

Sextò id procedit, quomodoque agatur de alimentis, siue principaliter, siue accessorie, & incidenter sufficit enim quod causa qualitercunque attingat negotium alimentorum, quia expediri non [16] poterit sine pratore, vt concludit Bart. in l. 3. nome. 15. ff. de aliment. & cibari. lega. vbi infert quod super modo diuidenti cognitione causa potest transigi, & subdit quod causa dicitur alimentorum quicquid tangit alimenta, & id omne gaudebit alimentorum prauilegio, & infert ad statuta loquentia de reus dampno et dacionum. hinc post Rayn. quæ

citatur, concludit Cordub. in d. §. patens, num. 56. quod alimentarius non potest inconsulto pratore eligere [17] fundum, ex quo capiat alimenta, quia dicitur causa alimentorum id quod ideo fit, quia quandoque succedere et potest damnum alimentatio, vel potest incidere in extremam inopiam, & tamen petere semper militat ratio prohibitiua, & consequenter militare debet idem ius, alias per indirectum fame periret, & alimenta perderet, & quod non licet discedere non debet per indirectum concedi, & fieret hoc modo fias legi, & actus prohibito ceteris prohibetur id omne, per quod ad illud peruenitur, l. oratio, ff. de sponsal. & prohibitis [18] alienare non potest ad id facere, per quem postea sequatur alimentatio, gloss. in litem quia. ff. de pact. l. codicillis. §. matris, vbi Barto. ff. de leg. 1. Dec. in consil. 300. num. 2. consil. 445. num. 16.

Septimò amplia, vt quod dictum est de transactione, locum quoque habeat in pacto, nam pacto non potest quis renunciare alimentis [19] sibi debitis, glo. in d. l. cum ipse princip. ff. de transactio. quia fecundum eum non foret fraus legi, & eam gl. sequitur Doctores communiter, vt testatur laf. ubi numer. 10. hoc etiam vult Bartan. tract. de aliment. num. 5. Prax. Papien. in for. libel. quo agitur pro lega. rei sing. in princip. num. 35. & communiter quoque dicit Bertran. in consil. 405. col. 1. vol. 7. Foller. in d. praxi censur. dicto §. huiusmodi census super rebus, numer. 87.

[20] Et ideo non valet pactum, quod pater non teneatur alere filium, ita Speculat. in rem. qui filius legit §. 1. numer. 2. vers. sed pone, vbi dicit quod pater secundum naturam tenetur alere filium, & pactum contra ius naturale non valet. l. iur. agnationis, ff. de pact. sequitur Barto. in l. si quis a liberis, §. patens in fin. vbi allegat text. in l. aliam §. elegerit, ff. solut. matr. Alb. in l. 1. §. ius naturale. ff. de iust. & iur. vbi Bald. qui hoc etiam tenet in l. scimus, C. de inoffic. testam. Barthar. in e. quæ in ecclesiasticum. colum. §. de constitut. Alexan. in l. si cum de reus, §. 1. colum. §. ff. solut. matr. Papien. in for. libel. quo agitur pro lega. rei sing. num. 85. Crau. in consil. 6. num. 1. vbi dicit quod alimenta debentur iure naturali. Dec. in l. iura sanguinis, num. 1. §. 4. & sequens, ff. de reg. i. vbi tractat, an hoc possit fieri ex causa, & an procedat etiam si dolo vel culpa filius fuerit portione minus [21] parte femel assignatam, de quo ego aliquando dixi in titul. ex quibus causis alimenta possint denegari, cum Dec. transit Cagnol. libi numer. 4. Crau. in consil. 189. num. 3. laf. in Authen. quod locum, numer. 8. C. de collation. vbi etiam si filius dissipauit partem suam, quia nullo euehit alimenta tolli possunt, & hæc partem tenuit enim Ioann. Febr. Joñan. de iure naturali, num. 4. in princip. Pet. de Rau. in suo alphabet. in vers. filio, Vinnij commun. opinio. lib. 3. opin. 22. col. 1. ampliat, secunda, vbi loquitur quando recepit iam suam portionem, Soarez in vers. alimentis, numer. 169. Cordub. in l. si quis a liberis, §. patens, numer. 46. vbi idem dicit in parte, qui non potest alimenta remittere, [22] quæ sibi a liberis debentur, & reprehendit Felin. in c. diligenti, numer. 5. de foro compete. qui contrarium vult, eo quod parentibus alimenta trunime debeantur, namque mater enim dicit ipse, licet non debeatur iure naturali, tamen debentur naturali ratione, secundum Bart. ibi. non omnino quod etiam in filio contrarium tenet Dec. in l. penult. col. 5. C. de pact. quem ideo bene reprehendit Cam. in consil. 189. nu. 3.

[23] Eodem modo vtrius non substat statutum auferens filio alimenta, vt concludit Baldus in consil.

confil. 31. numer. 3. volum. 3. quem citat & sequitur Crau. in consilio 189. numer. 3. Gagnol. in h. iom sanguinis, num. 3. ff. de regul. iur. idem voluit Bald. in l. 1. §. ius naturale, colum. in ff. de iust. & iure. Anchor. in c. 1. quæst. 1. de constitut. vbi dicit non valere statum mandans quod pater non teneatur alere filium maiorem annis decem & octo, Cacculup. in l. omnes populi, ff. de iust. & iure, Dudas in epitome de sponsal. par. 2. cap. 8. §. 6. num. 3. & num. 5. in princip. & in versu. secundo inferunt hanc sententiam, quod filius statum non excludatur ab alimentis, tenuerit Jacob de Aret. Specul. Albet. & Roch. de Curt. quos refert approbando Vinnus commun. opin. lib. 1. conclus. 1. ampliat. hoc ipsum voluit Deci. in d. l. iura sanguinis, nu. 2. licet dicat quod ex causa potest valere statum, sed intelligit quando causa est talis, per quam voluit lex potest filio alimenta denegari, quia tunc secuti iure non debentur, ita à statuto dispensari non potest quod denegatur, atque ita valebit statum si talibus quibus à iure denegantur alimenta, & ideo Abb. in Raynatus, num. 12. de testament. inquit quod legitima potest proors tolli, cum filius habet bona [33] ex quibus potest se ipsum alere, nam eo casu pater alere non teneatur circumscripto statuto. Lup. in repe. c. per vestras, in 3. notab. §. 4. in princip. de donat. inter vir. & vxor. Ioan. Cicer. in tracta. de primogen. lib. 2. c. 16. vbi dicit communem, ex refert Didac. d. c. 3. §. 6. num. 5. veritatem, ex hac secunda principali, & cum dicta sententia, quod alimenta filius debita non possint statuto tolli transiens communiter Canonice, vt post Roch. Curt. inquis Vinnus loco predicto, Sotus in suo Theaur. recept. tenet in versu. alimenta, num. 169. Natus in consil. 101. numer. 10. Ioan. Berr. in tracta. de exclus. forem. articuli. 1. numero quinto. Benincas. in tracta. pauper. quæst. 7. in 2. speciali iudic. omne, 30. post Angel. & las. quos citat, declarat procedere solum in alimentis iure nature debitis, secus in aliis, Ioan. Lup. in d. c. per vestras, in tertio notab. numer. 21. colum. 1. folio mihi 149. vbi infert quod eo casu cum filius habet aliunde [34] bona ex quibus possit vivere, pater potest omnia iura subicere maiori nulli filius relicta legitima, sequitur Didac. d. c. sexto, numero quinto. verica. quarto deducitur ex his, Ludouic. Molin. in tracta. de Primogen. Hispan. lib. 2. cap. 1. num. 23. vbi tamen dicit hoc non procedere in principis, qui non potest disponere quod fiat maioratus in prædium filiorum etiam habentium bona aliunde ex quibus vivere possit, & subdit ha. etiam in regnis Hispania hoc non fuisse seruatum sed eius dictum non placet, quia si fieri potest lege, vel statuto, vel consuetudine, eodem modo fieri poterit à principe non recognoscens superiorem, qui est lex auctoria in terris, & habet potestatem legis condende, sed etiam non placet dictum Ioannis d. cum Ioannis Lup. quod liceat patri facere primogenium de omnibus bonis, quando filius habet aliunde, sed non ex bonis patris. Nam & si eo casu pater non teneatur alere filium, teneatur tamen illi relinquire legitimam, sicut filiam quantumvis dictum tenetur dotare: nam, vt dixi suo loco, argumentum de alimentis ad legitimam, non semper procedit, intelligi ergo debet Lupus, quando in regia dispensatione conceditur expressæ facultas sic faciendi, quia tunc vigore principalis potestatis suffinetur actus, qui ab ipso patre fieri non posset.

[35] Similiter non valet consuetudo, quod filij non astantur à parentibus, ita Abb. in c. 1. num. 22. de consuetud. & ibi Roch. de Curt. sectio. 5. incipien.

circa secundam partem. & ratio est quia alimenta iure naturali debentur, vt dictum est, & naturalia iura immutabilia sunt, & consuetudo contra ius naturale [36] non valet, secundum gloss. in d. c. fin. Didac. d. c. 3. n. 3. ponit Crau. in consil. 16. n. 2. vbi infert quod consuetudo non valet, per quæ inducitur quod bona ecclesie non sunt pauperibus distribuenda, & eroganda tempore necessitatis, & mouetur ratione prædicta, quod esset contraria iuri naturali, idem tenet Gagnol. in iura sanguinis, numer. 3. Sotus in versu. alimenta, num. 169. & facit, quia consuetudo, & statum à pari procedunt, vt notant Id. in l. de quibus, ff. de legib. & consuetudo [37] dicitur taciturnum populi statum, §. ex non scripto, Institut. de iure natur. gent. & ciuili. cum ergo expresse statuto id fieri non possit, multo minus tacito, argum. l. qui ad certum ff. loca. & vbi non valet et statum non etiam valet [38] consuetudo, Bartol. in consilio 136. incipien. Capitaneus, volum. 6. & in simili ita arguit Crauet. in consil. 137. num. 3.

Partim item in cui alimenta debentur, non potest causam alimentorum compromittere [39] in arbitrum vel arbitratores sine decreto Prætoris, Specul. in titul. de arbit. & iurat. num. 3. vbi dicit quod non valet, nisi fiat in aliquem tamquam iudicem, quia tunc sustinetur tamquam transactio facta auctoritate iudicis, idem Specul. in titul. qui filius legit. §. 1. num. 26. atque ita videtur Specul. velle quod valeat compromissum in arbitrum, sed non in arbitratores, [30] & ratio est, quia arbitria sunt redacta ad iudicium iudiciorum, l. 1. ff. de arbit. ideo paria sunt quod expediatur causa alimentorum coram iudice, vel coram arbitro, sequitur cum hac distinctione Albet. in l. de alimentis, in li. C. de transact. sed etiam in arbitrum compromitti non posse, tenet Albet. in l. cum ij. in fin. princip. ff. de transact. vbi ait: solum vult questionem alimentorum nullo modo compromitti posse, & hoc opinio mihi videtur venior, quia lex que prohibet transactionem, multo magis prohibet compromissum, l. non distinguimus, §. de liberali, ff. de arbit. & qui non potest alienare, [31] non potest compromittere, c. cum tempore, vbi Butt. & Abb. de arbit. Lapsus alleg. 101. Cardin. consilio nonagesimo quinto, Rom. consil. 175. Soci. consil. 18. col. 10. vol. 1. Deci. consil. 44. consil. 39. col. 2. consil. 283. col. 2. & qui non potest alienare sine decreto, [32] si compromittat dicitur lesus, l. minor viginti quinque annis filiosfamilias, §. 1. ff. de minor. & ideo las. in l. de alimentis, numer. 2. dedit ad prima opinione, & residet cum Albet. in d. l. cum hi, Curt. iun. in d. l. de alimentis, colum. 2. expressè reprobat primam, quia facilius permittitur transactio, quam compromissum, l. statui, C. de transactio. iuncto d. §. de liberali, eandem sententiam probauit Aleia in d. l. cuto hi. num. 1. Cordub. in d. l. qui quæsi liberis, §. patens, num. 30. vbi in fine subdit, quod hæc opinio habet rationem.

[33] Hanc tamen sententiam limitat non procedere in arbitrio electo ex forma statuti, & ita in arbitrio necessario, quia tunc valet compromissum, ita Bapt. de San. Blas. in tracta. de differen. inter arbit. & arbit. q. 13. vbi ita intelligit Specul. in d. §. restat, numer. 3. & cum eo transit Blanc. in tracta. de compromissu. quæst. 4. tit. de quibus cas. pos. compromittit. numer. 19. tales enim arbitri sunt iudices, & æquiparantur iudicibus, & [34] habent iurisdictionem, si cum exceptione, hæc autem actio, ff. quod met. cau. l. si arbit. ff. de probat. l. arbitro. ff. qui iust. d. c. gan. cap. peruenit, quæst. 1. Decia. in l. cum

speciali, col. 2. de appellat. ponit Butz. & alij in c. suspensionis de offic. delegat. & quod habeant iurisdictionem proat Jacé Blanc. in tracta. de compromiss. in sexta principali questione, in princip. vbi disputat, an sit ordinaria, vel delegata, & multas alias questiones, & videmus, quod idem est in dote, quæ xparatur alimentis. Nam licet in ex non habeat locum compromissum voluntarium, habet tamen locum necessarium in arbitrio [35] iuris, secundum Corne. in consil. 337. colum. 2. volum. 4. qui sequitur Blanc. in d. tracta. d. tit. de quib. cau. compromiss. fieri possunt numero vigesimo. & licet regulariter res prohibita alienari non possit compromitti, vt dicitur supra, tamen procedit hoc in compromisso voluntario, non autem in necessario, namque sunt ea necessitate [36] statui, non regulantur secundum ea, quæ sunt voluntarie per pactum, vt per Bartol. in l. 3. verum. ff. ad Syllan. & dicit Roman. in consilio 18. quod actus factus ex necessitate, non comprehenditur sub lege prohibente ad q. fieri ponit Blanc. in dicto tit. 4. part. numero vigesimo octavo, vbi concludit, quod etiam de re prohibita alienari potest compromissum fieri [37] in arbitrium iuris, & ponit exemplum in simili de minore, & de alijs, quibus iure interdicta est alienatio, & reprehendit Deci. contrarium tenentem in consil. 4. & c. ubi eo transit Pinel. in l. 1. part. 3. nume. 45. C. de bon. uacat. folio mihi 364. vbi dicit idem in patre, qui teli bona filiorum alienari non [38] possit, nec etiam compromittere ex voluntate, tamē bene potest, imo cogitur compromittere in arbitrio statueretur, vt per eū, necessitas enim facit probabilem conventionem, vt inquit Bald. in l. de re. in 2. l. et. ff. de transactio. vbi infert, quod pater compromittit in arbitrium iuris, & est generalis regula, quod prohibitio alienandi non includit [39] alienationem necessariam, Ioan. Andrie. in c. vetum. de condi. appo. Bald. in Authent. ius portectum, colum. fina. C. de sacrosanct. eccles. Archidiacon. e. Apolliticis. 12. quæstio. 2. Angel. in Authen. de aliena. & emphyt. numero decimo quinto. Doctores in l. si in familiis 5. diu. ff. de legat. 1. & in Authent. quæ. C. commun. de leg. Pinel. qui multos allegat in l. 1. part. 1. nume. 14. C. de bon. matern. plures D. Becinus in consil. 100. numero sexto, declarat item procedere prædictam conclusionem in alimentis debitis de futuro, & ex vltima voluntate, non autem in præteritis, & ex contractu, quia in eis alius est, & fieri potest compromissum, vt dicam infra in limitationibus principalis dicti.

Ex quod de filio dictum est non posse cum pacto, vel transactione alimentis renunciare, procedit etiam in filio spurio, [40] vt voluit Alber. & Bald. in l. 1. §. ius naturalis. ff. de iust. & iur. & ratio est, quia in alimentis & iis, quæ naturalis iure, vel ratione debentur, nulla est differentia inter spurios & legitimos, vt dixi in tit. quibus alimenta debeantur. non minus enim natura alios agnoscit, quam legitimos, & hanc sententiam probauit Didac. in d. Epitome de sponsal. part. secunda, capite octauo, §. sexto, numero tertio. vbi maxime tractat de spuris, & legitimis filiis, Cord. in d. l. si quis a liberis. §. patres n. 47.

[41] Inferius ex prædictis, quod mulier non potest renunciare alimentis suis debitis occasione dorum, gloss. in c. licet as, de relictis. spoliato, quæ ex eo mouetur, quod eiusmodi alimenta sunt appendices matrimonij, & illam gloss. sequitur, & dicit singularem Bald. in c. iuranti, numero sexto de probatione. idem voluit Ias. in l. cum hijs in principio, numero secundo. ff. de transactio. in l. si donaturus. §. si quis

indebitari, numero septimo, ff. de condit. caus. dat. idem Ias. in l. diuortio in princip. numero vigesimo primo, §. soluto matrimonio. Decim. in l. de alimentis, numero sexto, in fin. C. de transactio. Crauer. in consil. 189. numer. 3. & Carphal. in consil. 485. numero 91. Cordub. in d. l. si quis a liberis. §. si quis ex iis, name. 139. & in §. patres n. 57. ff. de liber. agnos. cond. & hoc est quod & dicit Roman. in l. si soluto matrimonio. & in l. qui superstitis. ff. de acquirend. heredit. ar. vbi rurs. quod mulier non possit renunciare doti, quia ex ea sumi debent alimenta, & in hoc bene procedit argumentum ab alimentis ad dotem, vt per Bartolum ferè in proposito in l. si certi annijs nume. 3. C. de pact. vbi Iason nume. 3. & Deci. nume. 8. dicitur esse communem, reprobat a opinione Salice. contrarium tenentis in l. 1. C. de fideicommiss. & sequitur Cordubensis in §. patres, numero 57. de hoc est quod inquit gloss. in dict. c. licet as, quod alimenta sunt appendices matrimonij, non enim voluit, quod fauor hic alimentis impendatur contentione doti, sed sui ipsi ad est, matrimonij, & causus oritur ex dote, futurumque ita argumentum deducitur ab alimentis ad dotem, non autem a dote ad alimenta, hæc alioquin intelligitur secundum aliquos, etiam in alimentis præteritis temporis, Ias. in d. l. diuortio, numer. 21. Decim. in l. de alimentis. sed Bald. in d. c. iuranti, loquitur inferius, hæc autem questio ad eum locum pertinet, vbi tractabimus, an alimenta præterita peti possint.

Amplius quoque hæc conclusio, vt procedat etiam si partium neutra contradicat, quia nihilominus iudex potest transactionem impugnare, vt dicam hoc eodem titulo, in priuileg. incip. duas habemus regulas.

Principalis nostra conclusio, quæ habet, quod de alimentis non liceat transigere præterito inconfulto, limitatur non procedere, quando transactio fiat cum iuramento per multas rationes: prima, quia contra ius quilibet quantumvis inualidas, iuramento [41] firmatur, c. licet mulieres, de iure iurand. d. vbi hoc not. Docto. Anchaz. & alij, Barto. in l. i. qui peto eo, numer. 8. ff. de iudicior. Bald. in c. eum contingat, num. 8. de iure iur. vbi Imol. num. 16. & Alci. num. 115. lo. Ande. in c. quamuis, in ver. ferari. C. de pact. in 6. gloss. in Authen. sacramenta puerum, C. si aduer. vend. vbi Bart. numer. 3. dicit communem, Corne. num. 22. Curt. iuni. num. 35. & Ias. numer. 36. Alex. in consil. 20. colum. 3. volum. 3. Afflic. in decis. 83. numer. 3. Corne. consil. 1. colum. 3. volum. 2. Curt. lun. in consil. 18. nu. 5. consil. 152. nu. 2. Gozad. in consil. 16. col. 2. nume. 5. ver. quinto adduco, Soci. lun. in l. sciendum, num. 58. ff. de verb. oblig. Cassan. in consil. 39. n. 23. Sylua. in consil. 40. nu. 3. Riminal. Instit. quib. alien. non licet, in princ. nu. 408. Didac. in c. quamuis, in 2. part. §. 1. num. 7. de pact. in 6. Gomel. de contract. c. 4. numer. 2. etiam si contractus in ipso iure [42] nullus, secundum Bart. Bald. Caltr. & alios in d. Authen. sacramenta puerum, cum alijs apud Antoga. commun. opin. et de minorib. conclus. 5. ver. non d. amplia, num. 20. & procedit etiam, quando in contractu certa solemnitas requiritur, quia nihilominus firmatur iuramento, [43] Ioan. Andrie. ad Specul. in titu. de senten. §. v. autem, in addicancip. procedendum, Alex. in consil. 53. col. 4. volum. 3. Doctores in d. Authen. sacramenta puerum. Secunda est, quia seruandum est iuramentum, [45] Iubencius id fieri potest sine interitu salutis æternæ, c. quamuis, & d. c. licet mulieres. Tertia, quia videmus iuramento firmari renunciationem, quæ filijs recepta dote

ete facti patres de omnibus paternis bonis. [46] li-
 cet sine iuramento non valeat, d. c. quumvis, ubi lo-
 Aud. lo. Monach. & alij. l. p. d. Authen. faciemus
 pubertem, nu. q. Quarta, quia fundus dotalis, qui
 sine iuramento non potest alienari, valde alienatur,
 [47] si contractus iuramentum accepit, gl. in d. c.
 licet mulieres, cum simili. Quinta, pactum de non
 succedendo, quod est nullum, l. pactum quod dotali.
 De collatione. l. i. De pact. tamen valdatur iurame-
 ntum, v. [48] per Doctores ibi & in l. qui superli-
 tus, ff. de acqui. heret. Seca est alia nulla dispositio
 simpliciter loquens, transiit ad effectum iuramenti: sed
 vi iuramenti nulliusque autoritas [49] tempore
 excepta videtur, gl. in c. cum non debeat, ubi lo. Aud.
 Imol. Abba. Penif. & alij. de elec. in 6. Innoc. in c.
 cum interce, causa finis renunciat. Cynus, Sali. Ceteri,
 & alij. in l. ija. C. si contrarius vel vcl. publ. cum in-
 finitis, quos congregat Lamberteng. in tract. de contra-
 ctu, eorum qui sine certa locutione in finem, tu-
 multu: item alie rationes possent allegari, quas scitis
 citato.

[50.] Et in terminis, quod transacto de alimentis sit valide, quando sit cum iuramento, voluit id principaliter Bart. in l. si quis iuramento, ff. de iur. iur. ubi inquit, quod confirmatur iuramento etiam, qui principaliter prohibetur propter subditorum vilitatem, & ponit exemplum in l. cum hi. ff. de transacto eandem probauit Cuius, Imol. in l. cum contigat in vitiis, causa de iur. iur. Alex. in l. qui Romae & duo sitas, in §. quarto. Bar. num. 99. ff. de verb. oblig. ubi dicit, quod habet opinio et tunc per regulam, quod iuramentum feruari debet, quando id fieri potest sine interitu salutis eterne. Iaf. in l. de alimentis, numero 4. C. de transact. quia super alimentis transactio est prohibita ob priuatum vilitatem, ne medico recepto renunciet quis alimentis, vt dicitur etiam supra, at consilidatur cum iuramento actus, qui ob vilitatem priuari est prohibitus, vt dicitur etiam supra, mouetur etiam, quia cum iuramento renunciare potest legi prohibetur, secundum Ioan. And. in additio ad Specul. in tituli de institut. em. §. potest, in additio magna, & subdit, quod ista pars est tunc, quia iuramentum hoc calu feruari potest sine interitu salutis eterne, & Dec. ibidem, it. inquit, hac opinio est verior, quia renunciare potest iuri prohibito, cum iuramento, & quia solennitatem requirit in aliquo actu, non requirit in alio iurato, Cuius. Item in l. cum fequitur Decium ibi dicit, Cuius. in repet. numero tertio, & sequenti, ubi inquit, est questionem pro amissionis, & consilue fac plures per hac parte, qui legi prohibetur, & formam tradente potest cum iuramento renunciare, & quia prohibitio in casu nostro est principaliter inducta fauore priuati, & proinde iuramentum non est contra bonos mores, & ante predictos idem voluit Corne. ibi. numero 3. & cum transact. l. cum hi. l. cum hi. in prin. numero vltimo. ff. de transact. motus rationibus, de quibus supra, dicens, opinionem Bart. ibi. esse falsam, & quod confuleret contrarium, quia prohibitio non est inducta fauore publico, nec ex eo quod transactio sit contra bonos mores, & hanc inquit communem sententiam conclusionem Alex. in c. 167. numero 3. Tit. in p. et al. l. si vnam, iur. 141. C. de reuoc. donat. ubi allegat Anch. in c. accessiorum, colum. 2. de reg. iur. lib. 6. add. in c. cum contigat, col. pen. extra de iurei. Di. d. in c. quatuor, part. 7. in §. nu. 4. de pact. in d. 6. iterum in conf. 205. vol. 7. ubi adducit, quod in simili dicitur de donatione excedente quinq.

gentes iuratos, que est simpliciter non valet; confirmatur tamen iuramento, & de transactione, que licet cum iuramento super his, quod dependente à transactione valet, etiam, si dicit regulariter in prohibitis. Circa de penitus, quest. 3. numer. 35. vbi dicit esse communem opinionem, allegans etiam Banes. In tract. de vitibus iurament. ver. quadragesimo sexto, & infer. q. quod eadem ratio valebit transacto iurata [5] super pensione, que fuit assignata alimentorum loco, Valig. de succell. creat. lib. 3. § 8. requir. 39. Item numer. 39. vbi tamen limitat non procedere, quando primus iurasset non transigere, & in quo tamen contrahit tamen Bonacof. de equita. camb. in ver. secunda conclusio, col. 4. eandem dixit communem Valig. in ord. tract. lib. 4. § 9. limita. 31. non 9. vbi etiam dicit veniorem, allegat Alciac. in d. c. cum contingat. numer. 39. & mouetur quia mulier cum iuramento potest alienare fundum suum, & filius cum iuramento renunciat paternæ hereditati, & tamen verus actus est simpliciter prohibitus; & retroque casu subit timor, non renuncians, & vendit fame percat. Virgin. in cons. Pienus. glo. a. num. 61. ver. de decimis casus, vbi tamen subdit, quod hoc casu contra debet absolutio propter lesionem, vel dolum, quia in eo iuramento deest iustitia, veritas, & iudicium.

[53] Pari modo sustinetur pactum, & renunciatio super alimentis, quando est iuramentum interpositum, quia, vt dictum est, non datur discrimen inter pactum, & transactionem, & d.d. supra citati loquentur promiscue de pacto, & transactione.

[54] Ex per eadem rationes valebit compromissum, quando est iuramentum vallatum, vt concludit Alciatin consil. 167. num. 3.

Sed contrarium opinione, quod etiam adhibito
 iuramento non liceat. fin. praeceptis decreto transi-
 gere super alimentis, probauit Bartol. in l. cum hi q.
 solent in fine. fil. de transfraction. & et in fine princip.
 mouetur quia lex dei formans, & loquitur prohibi-
 tiuè, addit. quod transfractione est prohibita, fauor
 vltimè voluntatis, & alimentorum, ne transiens
 fame pereat, frequenter locutione. Imol Abb. & Bar-
 bat. in c. cum contingat. de iustarian. vbi Aiciat. nu-
 mer. 32. dicit esse communem, subdens, quod con-
 trarium non obtineret in practica, quia nulla lex est
 ciuilibus, vel canonica, quae constituit contractum in-
 ualidum confirmari iuramento. Speculat. in titu. qui
 filij sint legitimi n. 1. num. 2. ver. sed pone quodam.
 vbi Ioan. Andre. in addit. Bald. in l. pactum quod do-
 rali, questione vltima. C. de collatio. & in cap. cum
 contingat. c. ult. a. v. cum i. si diuerat, Alber. in l.
 l. de alimentis in fin. Anchar. in consil. 373. numer. 4.
 vbi dicit idem esse in pacto, quia ius non valet trans-
 fractione per quem aliquod recipitur, multo minus valet
 pactum grauium, Felin in cap. ex se scripto, nu-
 mero duodecimo, de iurarian. vbi loquitur de pacte-
 to, eum sequitur Didac. in Epitom. de sponsal. par-
 ti. a. c. §. 6. n. 3. vbi allegat Domin. in c. 2. quatuor per
 Azua. Vicini similes in pacto, in tracta. clausul. in
 verbiis possit aliment. i. et nuc. circa princip. Tytaq.
 in practico. d. l. i. inqum. num. 156. C. de reuoc. do-
 na. Boslius in sua pract. c. i. in rit. de aliment. pre-
 l. and. vzo. numer. 1. Cordeub. in d. l. i. qui a. liberos.
 §. patens. num. 36. quia finis omnis humane con-
 tractus, quoad approbationem est iuramentum, & et
 i. Christus de iurarian. Bonaccif. in tractatu de re-
 quita. canon. ver. secunda conclusio, columna 4. v.
 & nota, quod si quis. vbi ampliat, etiam si pater
 iussisset non pateri filio alimenta: vbi notat

mun. opin. lib. 1. conclus. 22. colum. 2. ver. *Amplia* fecundo. Mouetur principaliter, quia iuri prohibet ius etiam cum iuramento transuincit [55] non potest. Bar. in l. 1. in fin. C. de fideiuss. d. d. in d. l. i. qui pro eo, in §. et in §. incomb. ff. de fideiussor. ubi etiam Ang. idem Bar. & Fulgof. in d. l. eam huius princip. Bald. in c. cum contingat, col. 1. ver. item quia iuri ubi etiam Butr. in §. cala. in fin. de iurament. Angel. in cons. 333. colum. 1. alios multos citat Tyr. quod de legib. conub. gloss. 4. num. 17. ubi ponit exemplum in statuto prohibente, ne mulier vel minor contrahat sine consensu affinis; vel sine alia quamvis sollemnitate, id quod procedit non solum quando ius illud introductum est principaliter ad publica [56] utilitatem, quo casu res est sine dubio, ut per Doctores in l. nemo potest ff. de leg. 1. Alexand. in cons. 90. in fin. volum. 1. Gozadin. in cons. 61. num. 16. quia ratione non valet alienatio [57] rei Ecclesie etiam iurata, ut per Areo. in cons. 14. num. 23. cum similibus nec alterius rei, quae non sit in nostro commercio, ut poll. Bar. per Bauer. de virib. iuram. n. 45. & ponit Doctores in c. si diligenti, ubi Fel. de foro compet. sed etiam quando introductum est ad privatam utilitatem, quae tamen separari non potest a publica, [58] ut per Bar. l. Modelinus. ff. de donat. Gozad. in cons. 88. col. penus. & fin. & non est omnino certum, quod iuramentum valde ad ius nullum. Nam Bar. contrarium tenet in l. qui superstitis. ff. de acqui. hered. Alex. in cons. 196. nu. 9. volum. 6. ubi dicit, quod confirmari non potest id, quod nullum est, Bolung. in cons. 45. colum. 2. ver. praeterea sequeretur, Dec. in cons. 336. numer. 16. Ioan. Fab. in l. i. quibus alien. non licet, ubi etiam Port. super ver. interdicta, Ruin. in cons. 60. num. 5. volum. 4. in cons. 55. volum. 5. Socin. lun. in cons. 48. num. 17. volum. 4. & Alciat. in c. cum contingat, dicit non esse bene expeditum, vtra sit communis opinio, & hanc inquit dubiam questionem Didac. in c. quamuis, in 2. part. §. 1. numer. 7. de pact. in 6.

Ego primam opinionem existimo veriorē, ut quae tutiora habet fundamenta, & qui contrarium tenent, iter omnes loquuntur in alimentis, quae [59] filio debentur, ita Specu. Ioan. Ande. Alber. & alij citati, & Specu. mouetur ratione, quia alimenta filijs debentur iure naturali, quod nullo modo tolli potest, & ideo Curt. lun. in repet. l. de alimentis, num. 6. C. de transact. licet primum teneat opinionem in alijs, tamen in filiis dicit aliud esse, quia ubi debentur alimenta iure naturae non valet super eis transactio, quamuis iurata. eandem facit distinctionem Cordub. in d. §. patens, numer. 8. & hoc casu cessant rationes allegatae pro prima parte, & iuramentum dicitur contra bonos mores, quando est contra ius naturae, & hoc tenet per sublimitationem conclusionis, ut non procedat in alimentis, quae iure naturae debentur filiis.

Sublimitatur etiam haec opinio, ut non procedat, quando denunciatio, vel transactionem superueniret extrema egestas & inopia, quia tunc poterit alimenta [60] petere, non obstante renunciatione, ita Feder. Sen. in cons. 64. incipi quod pactum in si, ubi tamen loquitur in filio, quia secundum eum, tunc iuramentum esset contra ius naturae, praecipue si mendicitas esset notoria, & manifesta, idem dicit Imola in d. c. cum contingat, ubi vult quod & si transactio valeat, si tamen postea filius moriatur alimentum iuste agat ad alimenta non obstante transactione, & cum sequitur Alciat. in cons. 267. num. 3. Fel. in c. ex scripto, num. 1. de iusticiis, ubi tamen

allegat solum Feder. & cum hac opinione trāsit Vital. d. tracta. clausul. in ver. an possit renunc. alimentis, quia ut ipse dicit, sicut non tenetur qui seruare iuramentum per quod incidit in periculum mortis, ita etiam non tenetur seruare quando incidere in opprobrium, & de terminis famis, nam ea est mors, dicit l. necare. & propterea potest vtriusque sublimitatio coniungi, ut scilicet tunc valeat transactio, quando laborat extrema inopia. melius est tamen insulsa illis in casibus tenere sublimitationes, in quo tamen aduerto maximum esse discrimen inter primam, & secundam, quandoquidem prima transactio erit a principio nulla, quia repugnat iuri naturali, secunda vero a principio valebit. licet postea non obliget, quando alimentarius ad eam inopie extremam peruenit per quam fame periret, non sibi succurreretur ad ius transactionis, & hoc casu facilius admittitur contrauentio, quia mutatus est rei status, & qualibet conuentio [61] intelligitur rebus manentibus in eodem statu, l. quod seruus, ff. de cond. ob cau. & loquendo in renunciatione Bald. in l. pactum quod dotali, questione quarta, de collatione, ubi cum sequitur Caltr. & Dec. Roma. Areo. & Imo. in d. l. qui superstitis, cum alijs apud Tyr. in l. inquam in prefatio. nu. 130. C. de reuoc. dona. D. Recum in cons. 74. nu. 21. dicitur etiam contrauenire ea noua causa, nam etiam si nulla inquam precessisset obligatio alendi, sicque nulla reuocatio, teneretur nihilominus alere superueniente extrema egestate, intelligendo non solum in patre & alijs affinis, sed etiam in extraneis, quia ut dixi suo loco, quilibet habens tempore & taxime inopie cogitur egenti dare, etiam si alioquin nulla foret obligatio obstrictus, & ideo inquit Cauer. in cons. 17. supra allegato, quod non valet consuetudo, [62] per quam liberetur beneficatus ab onere distribuendi partem fructuum in pauperes.

[63] Secundo principaliter limitatur conclusio principalis, quando transactio facta fuisset utiliter, & in commodum alimentarii, ut quia fecisset suam conditionem meliorem, quia eo casu valet inchoato praetore, ut est tex. in d. l. cum his, eam transactio. ff. de transact. & ibi notant omnes, & insert gl. quod ecclesia, & minor alienantur valde non obstante iuris prohibitionibus, vbi cumque alienatio tendit [64] ad eorum utilitatem, & Bal. in l. contra iuris, in §. princip. ff. de pact. quod ecclesia potest sine legitima sollemnitate facere contractum sibi utilem, mortuus ex illo §. eam transactionem, Alber. in auct. hoc ius potestum, col. vlt. C. de sacros. eccles. Faber in §. & ne huius, Institutio de eo etiam libe. caus. quam sententiam probant in ecclesia Iacob. de Arc. Din. Card. Floren. Capolla, Barbat. Iason. Socin. & Dec. quoniam Tyr. de legib. conub. glo. 8. num. 62. & dicit Abba. in c. gloss. fin. de reit. in integr. quod praestant alienatus [65] voluit in foro conscientie excusatur, quod etiam voluit Dec. in l. non omnis, §. si pupillus post princip. ff. si cert. petat. multos allegat Redona. tracta. de reb. eccles. non alien. in rub. de caus. reuoc. numer. 174. Rebuff. in compend. alienat. ter. eccles. numer. 34. Capic. in decis. 3. colum. 1. & in minoribus, quod contractus ab eo celebratus sine tutore [66] vel curatore valeat, si utilis sit, est tex. in l. neque. C. de contrah. & communi stipula. Bald. in cons. 74. vol. 4. Rom. in cons. 316. & cons. 432. Abb. in cons. 21. col. 1. vol. 1. Alex. in cons. 59. col. 2. vol. 2. Barba. in proemio Clemen. in 2. lectu. colum. 3. & procedit etiam si pupillus obligatus sit, si pupilli in principi. ff. de negot. l. pupillus §. primo. & de auctor. tutor. alia iura

citat Tyraq. in tracta de legib. conub. glo. 8. nume. 66. vbi nume. seq. dicit ad generale in omnibus, quibus interdicta est bonorum suorum administratio, ut scilicet cesset prohibitio quando actus viliter geritur, & per hanc rationem Bald. in d. l. neque, inquit mulierem, & minore valide contrahere si viliter contrahant, non obstante statuto per quod annullatur contractus [67] quibus iure interuentis consanguineorum, & subdit hoc esse tanti tenendum, idem dicit in l. i. ff. de contr. i. indic. tute. infini. citat Tyraq. loco predicto, nu. 76. vbi infert ad infinitas similes decisiones, alios addit Lamberteng. in d. tracta de contract. eor. in fi. numer. 165. & seq. vbi dicit magis communem, & subdit idem esse in ecclesia de minore contrahente sine tutore, & decreto pratoris. addo idem esse in vasallo, qui & si non possit sine consensu domini alienare feudum, tamen hoc facit quando alienatio [68] est vilis, & tendit in fructu augmentum. valet enim eo casu, secundum Isern. in c. Imperialem, col. 6. in fi. ver. item secus, de probub. feud. alien. per Feder. & sequitur Afflict. ibi numer. 55. idem voluit Isern. in cap. i. in fi. de illo qui interfic. fratre. dom. Afflict. in dec. c. 11. u. 2. Capic. in dec. 100. numero tertio, Bal. in c. 14. contrario, vbi Paros. in prin. de ioust. de re alie. facta, & ibi Afflict. numer. 4. dicit illum textum ad hoc semper allegari. Duen. in regal. 40. limit. 6. late D. Becus, qui plures citat in conf. 101. num. 3. & quamvis quoad alienationem que fit de bonis ecclesie, vel minorem, & quoad contractus eorum, qui statuto prohibentur contrahere sine certa solemnitate, non desint contradicentes, vt potest videri apud Tyraq. & Lamberteng. in locis supracitatis, tamen quoad transactionem, quae fit de alimentis, res est indubitata, quia textus in d. §. eam transactionem, est clarius, precipue, quia prohibitio inducta est ob priuilegiatam vilitatem, vt dixi supra, ideo vbi concurrunt vilitas alimentarij, cessat prohibitio, & nemo leditur, ita intellexit Jo. Fabr. in §. & ne humis. Insti. de eo, cui lib. cau. Alciat. de verb. signifi. liba. & Tyraq. d. glo. 8. numer. 63. in fi. licet plurimum laborum Ang. Castr. Fulgos. & Ias. in d. §. eam. nostram limitationem sequuntur omnes in d. l. de alimentis, vbi precipue Dec. numer. 12. vcl. secundo facit. Pinel. in l. i. part. 3. nume. 31. Cado cond. matr. vbi late differt, an valeat alienatio rerum ecclesie sine solemnitate, & nume. 30. dicit, patrem legitimum [69] administratorem posse valide bona filij alienare, si viliter id faciat, & numer. 45. post longam disputationem concludit, patrem posse vilitate, & penitenter transigere alienare bona filiorum, & quod valeat transactio sine pratore, si vilis sit, cui debentur alimenta, ponit Paris. in consilio decimo sexto, numer. 104. vol. 2. Gigar. in tracta de pensio. q. 51. numer. 21. vbi dicit idem esse in pensione pro alimentis assignata, [70] & ponit exemplum quando transigitur circa tempus soluendi alimenta, vel pensionis, Crot. in consil. 74. numer. 18. vbi ait, quod licebit etiam permutare, si hoc expediat alimentario, Bertrand. in consilio 25. numero primo in fin. volum. 7. Alciat. in consilio 167. numero quarto, vbi allegat Roman.

Aduertendum tamen, quod si decretum iudicis non sit appositum in transactione, is qui cum alimentario transigit, tenebatur probare vilitatem illius contractus, quia deficiente solemnitate necessaria, actus non [71] preestimitur vilis, secundum Bar. in l. quocunque, ver. facias tamen. C. de bon. que lib. Dec. in conf. 574. col. 2. Tyraq. clar. d. glo. 8. nu. 89. Lam-

berteng. in d. tracta in fi. nu. 170. contrarium enim eadem est disciplina, & idem operatur oppositum in opposito, [72] quod propositum in proposito, l. & si coera, in fi. ff. de vulg. & pupil. Bal. in l. i. n. 3. C. quon. lice. ab emptio. differt. Neuz. in conf. 58. nu. 12. Narrat in conf. 442. n. 8. Euer. loco 75. in prin. ad vbi solemnitatis interuenit, contractus preestimitur vilis, & contrarium probare tenetur, qui illum impugnat [73] sub pretextu quod sit damnosus, Bal. in c. licet. nu. 6. de re iud. Alex. in consil. 79. nu. 18. vcl. idem Bal. in cap. 1. col. 2. ver. quantum, tit. qui seu. dar. poss. Tir. d. glo. 8. nu. 64. Lamberteng. d. nu. 170.

Aduertendum item, quia vilitas non probatur ex eo quod partes in instrumentum dicant actum esse vtilem alimentario, quia in prohibitis confessio non nocet, Bart. in l. i. si forte, ff. de cast. pecu. & in alienatione rerum ecclesie quod non attenditur, & assertio, ponunt [74] multi citati a Redoan. in d. tract. in rub. de cau. vilit. num. 72. & seq. & licet glo. Innoc. Host. & Card. Flor. in c. ea noscitur, de his que sunt a prela. sine consens. capici. teneant contrarium, tamen eorum opinio sustineri non potest, quid aliud non concurrat, ex quo assertio illa iustificetur, precipue longi vel longissimi temporis [75] iuris, secundum Butr. in d. c. ea noscitur, Goud. Pap. in quest. 151. in fi. tunc enim comprobatur confessio, quia non est verisimile, quod actus fuisset tamdiu toleratus ab episcopis, qui quotannis ecclesiam visitant, vt in simili dicunt Hostien. Cardin. Butr. Imola & Abba. in c. illud, de preasump. & declarant aliquando, cum in facto mihi contigisset.

[76] Volunt etiam multi, quod vilitas debet esse euidens, vt actus inconfulto pratore factus sustineatur, ita Lamberteng. loco predicto. num. 170. alijs si vilitas possit esse & non esse, non dicitur euidens, & actus non sustinetur.

[77] In hoc etiam casu concludit Alciat. in conf. 167. n. 4. sat esse si ex post facto appareat transactionem fuisse vtilem, pro quo facit quod ex quo sequuntur, declarant actum precedentem, & obseruantia declarat actum. verum hanc Alciati opinio mihi nequaquam placere potest, quia vt contractus sit vilis vel damnosus ecclesie, inspicere debet tempus celebrati ipsius contractus, [78] est text. in c. ad aures, in ver. tunc, & ibi notat glo. ff. de reb. eccles. non alien. ad idem est text. in c. cum dilecti, vbi glo. 2. de empt. & vend. & illam glo. dicit notabilem Ias. in consil. 54. num. 20. consil. 55. num. 3. consil. 69. num. 8. vol. 1. Calder. in consil. 5. de rer. permitt. aetern. in consil. 42. numer. 12. volum. 1. Crau. in consil. 171. col. 6. Rebuff. in compend. de alien. rer. eccles. nume. 73. in fi. Redoan. in d. tracta in tit. de cau. vilit. num. 137. & est regulare, quod tempus celebrati contractus inspicendi est vt cognoscamus, [79] Jan. ex eo inferatur, probat text. in l. i. voluntatem, C. de rescind. vend. in fi. ar. al. & alij omnes in l. 2. C. eo. tit. est etiam text. in l. 2. C. de piaz. & om. reb. nauicil. lib. 11. vbi Io. de Plat. in §. notab. infert post And. de saculo ad casum nostrum, dicens, quod ille textus facit contra praelatos, qui cum re aliqui ruinofam, & modici valoris vendiderunt, videntes postea eam effectum pretiosorem tentant rehabere, quia alienatio fuerit ecclesie damnosa, quod tamen facere non possunt, quia attendi debet status rei, qui erat tempore alienationis factae, & hoc ponunt omnes Dd. in l. 2. C. de rescind. vend. dum volunt eum qui agit ad rescissionem contractus, probare valorem secundum tempus celebrati contractus.

Videntur tamen hae intelligenda, vt procedant

pum. 15. & ibi Rip. nume. 10. ff. de verb. oblig. Dec. in l. singularia. num. 15. ff. si ter per. Neuzan. d. conf. 84. numero tertio. Menoch. in tractat. de arbit. iudic. casu 71. num. 67. & possent multa alia allegari, quae omnia. Itaque ergo limitatio, quod ubi testator permittit transactionem super alimentis, tunc non exigatur iudicis decretum. ad rationes autem in contrarium allegatas responderi potest, quod decretum à iure requiritur ad priuilegiatam utilitatem, ut supra diximus, tractando de renuntiatione iurata, ergo testator potest illam solennitatem remittere, ut notant Doctores in l. nemo potest, ff. de leg. 1. & facit quia si testator potest alimenta non relinquere, nullo magis poterit reliquendo ordinare, quod super eis transigi possit, quia qui potest quod est plus potest etiam quod est minus. cui quod plussit de regul. iur. & rei iur. quilibet potest conducentem [95] apponere, quam uult l. in traditionibus, de pact. Zabarel. in l. e qua contingit, in u. notab. de relig. dom. Ancha. in consil. 17. nu. 2. cum aliis per D. Becium in consil. 101. num. 15. & seq.

Quinto restringi debet principalis conclusio ad alimenta futura, nam quoad praeterita licet sine praetoris interuentu [94] transigere, ita uoluit glossa in d. l. cum hi, in peine, in v. alimentorum, ff. de transactio. ubi Alber. in prin. & las. nu. 9. Bald. in l. pactum quod dotale, in fi. c. de collat. Bal. in l. de alimentis. C. de transactio. ubi dicit rationem diuersitatis esse, quia ex futuris alimentis pendet vita hominis, non ex praeteritis, ideo fauorabiliora sunt futura, sequitur Sal. ibi, Cor. num. 1. & a las. num. 4. Dec. num. 9. Cur. lun. num. 1. & Alciat. col. 1. ex hac ratione inferitur non esse bonam rationem, quam ex multis supra allegauimus, quod scilicet transactio prohibita sit fauore alimentorum, & ultime voluntatis, nam si esset generalis, ut quae etiam de praeteritis alimentis transigere non liceret, quod tamen est falsum, hanc quoque distinctionem probauit Feli. in c. si diligenti, num. 6. de foro compet. sequuntur Orosc. & Conna. quos citat Cord. in d. l. de parens, num. 74. ubi dicit communem, & pro hac parte facit, quia etsi alimenta semper sint fauorabilia, tamen quando contra ius aliquod priuilegium eis conceditur semper restringitur ad alimenta futura, quia in eis solis militat ratio, quae est causa privilegij, ne scilicet alimentarius fame pereat, ut passim in discursu operis notari possunt exempla. contra hoc tamen facit, quia dispositio d. l. cum hi, procedit sine alimentis relinquantur pauperi, sine diuiti, & tamen in diuite cessat ratio, ne alimentarius fame pereat, ita las. in d. l. cum hi, eam transactionem, in prin. vers. 3. nota, responderi tamen potest, quod in diuite aliud est, quia potest effici pauper, & fauere perire, & non minor est virtus quam quærere paria tueri, ac in alimentis praeteritis cessat omnino suspicio ne pereat, quia iam uixit eo tempore quod debebantur alimenta, & hanc considerationem fecimus aliquando supra ad aliud propositum.

Sexto principaliter limitatur ne procedat in permutatione, quae tamen non sit damnosa alimentario, quia [95] ea fieri potest praetore inconsulto, ut probatur in d. l. cum hi, §. si cui, ubi notant omnes pericipes Bar. Bal. Cast. & las. in eo textu, necnon in §. si ponuntur exempla permutationis quae ibi possunt uideri, si uenit non sit uilis, non est licita sine praetore, & aduertendum, quod ille textus, ad validitatem transactionis non requirit, quod sit uilis, sed sufficit quod non sit damnosa, & ita loquuntur Doctores ibi excepto Bal. alias si de utilitate loquere-

tur esset superflua decisio, cum iam in §. eam transactionem generaliter statutum sit valere transactio nem, quae sit uilis alimentario, considerata etiam quod in d. §. si cui uox, tractatur de minutata substantia relicta, nec de tollendis alimentis, sed de mutanda forma & qualitate praestationis, & facilius toleratur alteratio qualitatibus, quam substantiis, quia non est curandum de modo si idem sequatur effectus in substantia, §. c. de institut. & substitut. hinc dicimus, quod qualitas facilius [96] praesumitur quoniam substantia, Ang. & Ala. in l. i. ceteris anis, C. de pact. & leuiiores probationes sufficiunt [97] ad probandum qualitates, quam ubi agitur de substantia, c. cum per tuas, de probatio. l. solent, ff. de alime. & cibari. lega. latè Cephal. in consil. 170. nu. 25. & regulariter res probata alienari potest permutari, ut ius resimutali, quae potest cum alia ipse inuali [98] permutari, licet non vendi probat text. in c. ad questiones, ubi glossa de d. de ter. permut. glossa in c. super eo, de transactio, & mulier licet fundum dotalem marito infans non possit vendere potest tamen permutare, [99] Cum, in authent. sine à me. C. ad Velleian. Albert. in l. 1. §. cum lex. C. de rei uxor. actio. Cuman. in l. quamuis, ff. solu. matr. quod aliunde non prouenit, quoniam permutatio longe minus affert detrimentum, quam venditio, praecipue quando sit sine damno, ut inquit Tiraque. de retractu consang. §. 10. glo. 1. nu. 18. quod autem transactio licita sit quando fit permutatio rei ad alimenta relicta, uoluit Crot. in consil. 65. numero decimonono, ubi allegat Casusens. in simili questione.

Septimo restringitur, ut non procedat prohibitio, quando minima sunt alimenta, quae fuerunt relicta, quia tunc licet [100] transigere sine praetore, ut est text. in d. l. eum hi, §. h. Tiraque. in tract. de iudic. in reb. exig. seren. vers. 3. Cordub. §. parens, numer. 79. & pro hoc facit quia & ius tutor administrare non possit nisi facto inuentario, & ad illud teneatur, tamen facile quando bona minoris sunt modici valoris, ita quod plus impenderetur in ipsius inuentarij confessione [101] quam sit valor bonorum, Bal. in l. mediterraneae, C. de annon. & tribut. Abb. in c. de appellationibus, extra de appella. Tiraque. in d. tract. de iud. in reb. exig. seren. ver. 45.

Octauo declarat Alciat. in consil. 167. nu. 3. in fin. non esse locum prohibitioni, quando per eam transactionem declaratur solum quantitas, vel summa praestanda pro alimentis, [102] quia eo casu decretum non requiritur, sed nihil allegat, ego hanc limitationem non assensui, quia praetoris decretum est necessarium quandoque ea actio potest ladi ius alimentorum, & Bar. in l. 3. nu. 15. ff. de alimentis & cibari. lega. dicit quod causa alimentorum dicitur ad hunc effectum quandoque aliquid tractatur quod pertinet ad alimenta, & dicit supra hoc eodem privilegio in sexta ampliatione, cum uerbo in declaranda quantitate possit maxima fieri diminutio in damnum alimentarij, dicendum est decretum fore necessarium.

Nono licet transactio permutetur auctore praetore super alimentis, hoc tamen intelligitur, quando persona est aliquoquin habilis ad transigendum, quia cum de vno disputamus cetera habili supponuntur, §. in extraneis, Indit. de hac, qual. & dicitur at si si cui relicta sunt alimenta non sit habilis non ualebit transactio, & cum auctoritate praetoris, exemplum est in seruo [103] qui cum non possit pacisci, uel aliquem facere contrarium, in personam, ff. de reg. iur. & se obligare, uel alia sibi l. serui, ff. de actio. actio.

actio, & oblig. l. nec seruus. ubi gl. ff. de pecul. etiam cum pratoris interuentu. Contra iuris. in fine. ff. de pact. ubi tenet etiam super alimentis [104] subsecutis transgrediente Bar. in l. cum hi. §. eam transgrediente. ca. 5. ff. de transact. ubi dicit domino videri relicta ea alimenta, que seruo aliquis elinquitur. l. filio. ff. de cond. & demon. ideo dominus ipse, non seruus debet transigere, & licet seruo relinqui possint alimenta, [105] & ei deinde actio, vt aliquando dixi per l. legatam. ff. de cap. diuin. & l. seruus. ff. de alim. & cibarij. tamen procedit, quando non habet dominum, vt sunt seruus pueri, alij si dominum habet, acquiruntur domino, & reprehendit gl. que volebat, quod seruus posset transigere, hanc opinionem probat etiam las. ibi in fin. qui subdit quod ita tenent omnes. Cotub. d. §. pater. num. 58. & per eandem rationem idem dicitur in monacho, qui habet superiorem; ego tamen non video quando seruus dicatur non habere dominum, vel monachus superiorem, cum seruus pueri subdit omni casu principi, vel reipublice, & monachus Episcopo, vel summo Pontifici.

Decimo est casus, in quo etiam cum pratoris interuentu non licet pacisci, quando scilicet gratis [106] quis remittit alimenta, quia tunc non valet, vt per Bar. in l. cum hi. in prin. col. 2. ubi dicit quod vxor cui relicta sunt alimenta a marito, non potest illa refutare etiam cum autoritate iudicis, vt intelligi paratissimum esse quod super alimentis transgredens aliud vero quod alimentis remittitur, nō qui transigat aliquid recipit, vt ff. de man. l. 1. qui vero reddit nihil retinet, & hanc differentiam ponit las. in d. cum hi. in prin. nu. 10. ubi inquit, quod in pacto nihil datur, & transactio cum pratoris interuentu est valida, remittitio autem etiam cum pratore est nulla. & licet in per se in cōclusionē traduxerimus etiam de pacto, & renunciatione, tamen intelligenda sunt ea quæ diximus, de renunciatione etiam cum decreto pratoris, & pro dicto Bald. facit; quod possunt Doctores loquendo de minore; qui etsi cum autoritate cūtoris possit facere quæcumque cōtractum, non tamen potest donare [107] per text. in l. si. §. cum autem. C. si maior fac. alien. rat. habuer. vbi Bal. dicit quod minor etiam cum decreto iudicis non potest donare, allegatque alium text. in l. ab agnato. ff. de curato. furios. & dicit Bald. in cons. 208. volu. 1. quod minor de suis bonis immobilibus non potest autoritate iudicis dotare personam extraneam, Aze. ibi cons. 24. in 4. dubio, in fi. quinimo curatorem habere nō potest ad donandum, quia curator non datur, nisi subsistat iusta causa, donatio autem non est causa iusta dandi curatorem, quia donatio [108] est perire. l. contra iuris. §. si. ff. de pact. si quis etiam remittere est donare, glo. in l. si quis obligatio. ff. de reg. iur. Bar. in l. Modestinus. ff. de donatio. & quod ad donandum non possit minori dari duratur, [109] voluit Bal. post las. Ruerig. in l. 1. C. si a duci. donat. ubi infert, quod si donat seruata statu sollemnitate ea donatio est nihilominus nulla, quia sollemnitas introducta in fauorem minoris, nō debet retorqueri in odium, exornat Nata in consili. 166. numer. 17. & seq. in consili. 177. numero primo & sequent. que enim dicuntur de autoritate tutoris, & curatoris adhibenda in contractibus minoris, & de iudicis decreto in alijs contractibus, intelliguntur, quando actus, qui fit potest esse utilis, & damnosus, et ubi certitudine damnosus est, decreto iudicis, vel curatoris autoritas nullum addit robur.

Addo etiam pro declaratione presentis declarationis, quod etiam temporis lapsu sollemnitas non extinguitur, sicut per eundem secundum gl. Innoc. Bar. in l. et Abba. in c. penult. de censu. Hothen. Jo. an. Andre. But. Imol. Abb. & Felin. in c. Albericus. an. Andre. But. Imol. Abb. & Felin. in c. Albericus. de testibus. cum infertur similibus tamen in transactione, quæ fit super alimentis, licet lapsus fuerit longum tempus, sollemnitas hæc nō presumitur, vt concludit [111] Vals. illud. quæst. 101. l. 1. de legatimo. quarto, numero vigesimo primo, inquit, quia sollemnitas extrinseca non presumitur, quando citata, cui partes non possunt in iudicio stare, Ancha in cap. de rebus ecclesie non alien. gloss. & Bar. in l. Ca. de fide iur. Bar. in l. sciendum. ff. de ver. oblig. cum alijs quos ille citat, num. 17. & hinc sollemnitas alimentarius renunciat non potest, vt diximus supra, ergo non erit presumenda, aduerte tamen quia Vals. loco prædicto, & Cordube, qui cum loquitur in d. §. pater. num. 54. loquuntur de sollemnitate, que requiritur ex dispositione l. de his, ff. de transact. id est quod visa, lecta, & cognita prius sint testamenti verba, sed per identitatem rationis idem dici potest in sollemnitate que requiritur ex dispositione cum hi. si eodem iura.

Quæ supra dicta sunt concernunt casus in quibus licet transigere sine decreto: at ubi etiam decretum interuenit, non potest adhiberi sine iusta aliqua causa, iura aptem loquuntur simpliciter de decreto, quia presumunt iudicem non iure causa interpositum autoritatem suam, vt declarat in cons. 49. numero 30. ideo ex decreto [113] presumuntur sollemnitates, l. ab ea parte, in a. reposit. ff. de probatio. & ubi dixi, alios etiam Menoch. in tract. presumpt. libro secundo, presumpt. 75. item per totam, bene verum est quod aliquando lex vltra decretum requirit per formam cognitionem causæ, sed etiam tunc presumitur interuenisse si apparet de decreto, vt late [114] per Vals. in d. tracta. illud. quæstio. cap. 39. numero 1. & seq. iusta ergo causa sequitur, & licet ea iuxta non debet comprobare vniuersaliter factam super alimentis, & circa tria [115] principaliter versatur cognitio, causam scilicet, modum, & personas, dicta h. cum §. §. vult. & quauis multe causæ recitentur in dicta l. cum i. tamen possunt dari alie similes, vt ibi probatur in §. causæ, ibi aut si alia quædam causa sit, declarat Menoch. in tracta. de arbit. iudic. casu 170. numero sexto. ubi requirit nonnullas causas, & præcipue si alendus vno sit in loco & debitor in alio, vel si vergeat gratis aliqua occasio comparandæ pecuniæ, & quando à pluribus alimenta præstanda sunt, & late persequitur; sed quia hæc omnia sua habent distincta capita, vtilius dari ea referre in loco oportuno, ubi tractabimus, quando in domo vel extra domum præstanda sint alimenta, qualia sint præstanda, & quid alimentorum loco præstandum sit.

SV. M. MARIA.

1. Legitima, imputatur filio in legitimam, ea qua pater simpliciter dari sol.
2. Legitima, Alimentum a patre non imputatur filio in legitimam.
3. Alimentum præstari a serui de iure non imputatur in legatam factum per dat.
4. Impu. ari minoris possunt, qua ad heredes non transmittuntur.
5. Imputari non debent filio ea qua filio a patre prouenerunt inter vivos.

PRIVILEG. LVII.

Quod pater dat filio simpliciter non expresse titulo donationis regulariter imputatur filio in suis legitimis, & ex extinguuntur (1) pro rata, Bart. in l. 1. § si pater, ff. in quibusda paren. fure. in manu. Alex. inf. & alij in l. illud. C. de collatio. Alexan. in consil. 42. volumine secundo. Socin. in consil. 18. volumine 4. Bertranus conf. 85. volumine secundo, ponunt Ductores in l. in quibusdam, ff. ad leg. Falcid. vbi Ripa numer. 255.

(1) Tamen si alimenta que pater præstitit filio non imputantur in legitimam, ut est text. in l. qui pater & famul. crece. Doctor. in l. filia licet, C. de collatio. Bald. quod quibusda de solis veltibus, in l. omni modo, § imputari, numer. 4 in l. C. de inoff. testam. vbi dicitur quod non conferuntur, nec imputantur, licet in l. in quartam, c. 3. nu. 79. Paris. in consil. 30. num. 2. vol. 1. Duen. in regu. 122. a. 2. & idem est in alimentis, quæ ab hæredibus præstatur filijs dotatis (2) quia non imputantur in legatum tibi factum pro dote, ut per Angel. in § fuerat, numer. 35. Institut. de actio. & prædictam sententiam quod filio non imputantur alimenta celsita à patre, tenuit etiam Sebalt. Medic. in tract. de compensat. in § part. quest. 14. numer. 5. vbi quod non computantur, hoc tamen non est induendum speciali favore alimentorum, sed generali ratione, quia alimenta non transmittuntur ad hæredes, ut dixi suo loco, quæ verb. ab hæredibus (3) non transmittuntur minime imputantur, ut per Ud. in d. l. omni modo, § imputari, & ponuntur plura exempla à Berenga. dicto numero 79. est. & alia ratio excludendæ imputationis, nam minime imputantur, quæ ad filium pertinent (4) à patre inter vivos, l. si quando, § & generaliter, C. de inoff. testa. l. illud. C. de collatio. Ud. d. l. in quartæ, tertio excluditur imputatio, quia pater præstitit alimenta filio magis excoluit proprium debitum, quam conferat beneficium, nec enim pater alii et filium ut dixi, & pro alimentis filius dicitur quodammodo creditor, ideo alimenta cedunt in exonum patris, & tanquam ad alienum personarum non imputantur.

SV M M A R I A.

1. Pubertas in masculo incipit à decimo quarto anno, in femina vero à duodecimo. Et ubi parat rationes differant.
2. Pubertas in contrahendis matrimonijs dicitur post decimum quartum annum in masculo, & duodecimum in femina.
3. Pubertas attenditur in condendis testamentis.
4. Pubertas favore alimentorum incipit ab anno decimo quarto in masculo, & à duodecimo in femina.
5. Pubertas triplici est generis, plena, pleniore & plenissima.
6. Baptizatus debet octo annis præcedere à baptizato.
7. Annus perfectus an requiratur, vel sufficiat. Imbutus in pubertate, vbi ubi remissus.
8. Pubertas in alimentis, quæ relinquuntur diuisi quantæ do interpretatur.
9. Ratiæ dominatur legi sicut anima corpori.
10. Legatum in dubio irritum est interpretandum.
11. Testator confessor in dubio minus gravare heredem, quam sui possibile.

PRIVILEG. LVIII.

Pubertas in masculo incipit regulariter completo decimo quarto anno, in feminis (1) vero post duodecimum et in femina autem maiestas, sustinet, quib. mod. futel. finit. l. fin. C. quant. vel curat. esse

dei. angetur enim, crece. & adolita perfectum femina ante masculos, ut inquit Pluarch. in suis prob. sequitur Cora. in l. precibus, nu. 24. Cade impub. dicitur tamen gl. in l. equa atate, ff. de testa. quod mulier ideo citius pubescit, quia mulier citius est sagacior quam masculus, eadem gl. in l. 1. C. de hijs qui ven. atate. propter, dicitur ideo prius pubescere quia mala herba citius crece. Bald. autem, & alij in §. pater, vbi Baren. n. 8. Inij. qui testa. face. post. dicitur hac ratione feminam prius pubescere, quia citius deficit. Neutrum autem in filia respuali, lib. 2. nu. 108. post. Agid. quem citat, vult causam esse, quia natura modicum curans de femina cito sem perducit ad augmentum, id quod convenit Philosopho, qui dicit multiterum casu nasciturum natura perfectum intentu a sensu vel it masculum producere, T. in q. de legib. con. tribui. glo. a. numer. 99. alias autem argumentum ponit Tiraq. in l. 6. quater. 38. & et in glo. 1. pa. 6. vbi Marten. citat, & alios de eiusmodi pubertate, à Jartendi. in conspectu huiusmodi, §. 1. In l. in de nupt. & continentijs, & quæ rationes, de desponsat. impub. glo. in c. 2. cod. tit. Calcan. in consil. 10. Tiraq. d. l. 6. numer. 36. vbi dicit virum decimo quarto anno tantum terre seminare, l. tanquam, sup. 37. vbi aliquos minores ætatis reddidisse, mulieres prægnantes, id quod an verum sit mihi non probatur: non enim id idoneis testibus consuevit proci, vbi non est pubertas propinqua, eadem ætas etiam in testamentis (2) condendis attenditur, l. qui ætate, ff. de testam. §. præterea, l. iust. qui testam. face. post.

Sed ubi aliqua alimentis vel inquitur viquequo ad pubertatem pervenerit, tunc debentur masculo vique ad decimum quartum annum, feminæ vero (3) ad decimum quartum. Mela ait, ff. de alim. & cib. legat. vbi dicit in alimentis hoc fuisse indubium pietatis favore, & glo. ibi dicit esse speciale in alimentis, & ibi notant omnes, Roman. in l. 604. Cremen. qui dicit speciale, in l. 78. Prædict. ap. in tot. libel. quo agit pro legat. rei singul. numero octuagiesimo quinto in prima glo. Auditor. in tractu de præscript. in l. etates hominum, & tempora, numero sexto, vbi dicit provenire hoc ex ratione humanitatis, ut porrigantur alimenta nonnulli ad robustiorem ætatem, quæ possit legatarius seipsum alere, Dec. in l. fin. numero tertio. C. de Carbon. edic. V. in l. in tract. clausul. in tit. an possit aliment. renunciar. columna 13. vertic. & scias quod favore alimentorum, Cora. in dicta l. precibus, numer. 24. vbi inquit constitutionem hac ratione moveri, cum videamus ante illam ætatem non sufficere pueris suam ætatem, vel undu, striam ad quæ regendum victum, Ripa in l. secunda, num. 12. ff. de vulga. & pupill. Gomez. in tractu de testament. cap. de substitut. pupillar. numer. 1. vbi dicit textum illum esse singularem, sed potius male verificari in alimentis, ob idis vultum seu mone aliqui impuberis, & allegat idem tenuisse Ryde, in l. quoniam in prioribus, C. de inoff. testament. Cordub. in l. si quis à liberis, §. vtrum, numero quinto & sequ. ff. de lib. agnosc. & idem ante alios voluit gloss. in l. arrogato, §. non tantum, ff. de adoptio. quæ (4) docet triplicem esse pubertatem plenam, scilicet pleniorum & plenissimam: ea vero plena est quæ quatuordecimo anno perficitur in masculo, & duodecimo in femina: sed plenior, quæ in masculo excedit decimum septimum annum, in quo admittitur quis ad postulatandum, l. 1. §. pueri etiam, ff. de postulat. §. h. In l. iust. qui manumit, non poss. plenissima autem cunctis de alimentis tractatur, vel etiam de adoptione, aut arrogatione, quia hoc quoque ultimum casus

